די פארשוואונדענע וועלט

The Vanished World

יידישע שטעטלעך
יידישע מענטשן

Jewish Cities
Jewish People

די פאַרשוואונדענע וועלט

The Vanished World

רעדאַקטירט פון ר. אַבראַמאָוויטש
Edited by Raphael Abramovitch

Digitized by Touro College Libraries
For Project Zikaron
www.zikaron.tourolib.org
2022

Forward Association - פאָרווערטס-אַסאָסיאיישאַן

New York — 1947 — ניו יאָרק

Copyright, 1947, by
the Forward Association

All Rights Reserved

75-15981
3/17/76

Digitized by Touro College Libraries
For Project Zikaron
www.zikaron.tourolib.org
2022

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA

CONTENTS

Introduction 7

PART ONE: JEWISH CITIES

Poland 17

Soviet Union

White Russia 234

Ukraine 247

Jewish Colonies 266

Baltic States

Lithuania 272

Latvia 291

Esthonia 300

Rumania 302

Czechoslovakia

Prague; Brno 318

Slovakia 327

Carpatho-Ruthenia 337

Hungary 347

PART TWO: JEWISH PEOPLE

Types and Scenes 355

Jews at Work 387

Children and Youths 441

Child Care 466

Education: 483

Modern 486

Orthodox 501

Religious Life 529

Social Life 553

אינהאלט

אַרײַנפֿיר 7

ערשטער טייל: אידישע שטעט

פּוילן 17

סאָוועט־רוסלאַנד

ווייס־רוסלאַנד 234

אוקראַינע 247

אידישע קאָלאָניעס 266

באַלטישע מלוכות

ליטע 272

לאַטווית 291

עסטית 300

רומעניע 302

טשעכאָסלאָוואַקיע

פּראג, ברין 318

סלאָוואַקיע 327

קאַרפּאַטן־רוסלאַנד 337

אונגאַרן 347

צווייטער טייל: אידישע מענטשן

טיפּן און סצענעס 355

אידן־אַרבעטער 387

קינדער און יוגנט 441

קינדער־פֿאַרזאָרגונג 466

פֿאַלקסבילדונג 483

מאָדערנע 486

טראַדיציאָנעלע 501

דאָס רעליגיעזע לעבן 529

דאָס געזעלשאַפֿטלעכע לעבן 553

INTRODUCTION

In presenting this book to our readers we intend to give them the picture of the Jewish world in Eastern Europe as it existed during the 1920's and 1930's, previous to the Second World War. This world does not exist any longer.

It is a vanished world, the world of East European Jewry, that world in which for centuries the greatest concentration of Jewish people in history lived and worked.

On the eve of the Second World War over seven million Jews resided in that part of Eastern Europe which was swept by Hitler's divisions in the years 1939-45. If we also include sections of Southern and Western Europe (the Balkans, Italy, France, Belgium, Holland and Scandinavia), the Jewish population under Nazi rule may be estimated at approximately 7.8 million persons. More than 9,400,000 Jews lived in the whole of Europe in 1939. Only about 3,700,000 are left now including the "Displaced Persons" in the UNRRA camps and those repatriated from Soviet Russia to Poland.

Five million of these were exterminated in the death camps and the ghettos. About seven hundred thousand perished from starvation, deportation, epidemics and as a result of military operations. The East European period of Jewish history ended in the greatest catastrophe known to mankind.

Such is the stark summation of the tragedy that has been played out in the life of our "Eternal People." But the tragedy, from the Jewish point of view, is more ghastly still. East European Jewry was for almost five centuries

אַרײַנפֿיר

אין דעם בילדער־בוך, וואָס מיר גיבן איבער דער אידישער עפֿנטלעכקייט, זאָל געוויזן ווערן אַ בילד פֿון דער וועלט פֿון מזרח־אייראָפּעאישן אידנטום, אַזוי ווי די דאָזיקע וועלט האָט אויסגעזען אין די צוואַנציקער און דרייסיקער יאָרן פֿון אונדזער יאָרהונדערט, ביז צום אָנהייב פֿון צווייטן וועלט־קריג. די דאָזיקע וועלט איז מער ניטאָ. זי איז פֿאַרשוואונדן, פֿאַרניכטעט געוואָרן.

עס איז אַ פֿאַרשוואונדענע וועלט, די וועלט פֿון מזרח־אייראָפּעאישן אידנטום, וואו ס'האָבן, אין לויף פֿון יאָרהונדערטער, געלעבט און געשאַפֿן די גרעסטע אידישע מאַסן אין דער גאַנצער געשיכטע פֿון אונזער פֿאָלק.

העכער 7.1 מיליאָן אידן האָבן געלעבט פֿאַר דער צווייטער מלחמה אין יענעם געביט פֿון מזרח־אייראָפּע, וואָס איז אין די יאָרן 1939—1945 פֿאַרפֿלייצט געוואָרן פֿון די היטלעריסטישע דיוויזיעס. אויב מען זאָל צורעכענען די לענדער פֿון דרום־אייראָפּע און מערב־אייראָפּע (באַלקאַנען, איטאַליע, פֿראַנקרייך, בעלגיע, האָלאַנד, סקאַנדינאַוויע), איז די אידישע באַפֿעלקערונג אונטער די נאַצים געווען אַרום 7.8 מיליאָן. אין גאַנץ אייראָפּע איז אין 1939 געווען העכער 9,400,000 אידן. איצט זיינען דאָרט פֿאַראַן, אַריינגערעכנט די היימלאָזע אין אַלע לאַגערן און די צוריקגעקערטע קיין פּוילן, אַרום 3,700,000 אידישע נפֿשות. דער רעשט איז מער ניטאָ...

פֿינף מיליאָן זיינען אויסגעראַטן געוואָרן אין די טויט־לאַגערן און די געטאָס; אַן ערך 700 טויזנט זיינען אומגעקומען פֿון הונגער, קראַנקהייטן, וואַנדערונגען. די גרעסטע קאַטאַסטראָפֿע אין דער מענטשלעכער געשיכטע האָט פֿאַרענדיקט דעם מזרח־אייראָפּעאישן פֿעריאָד פֿון דער אידישער געשיכטע.

not only the center of World Jewry in population but also in political, social and spiritual creativeness. After 1492, when banishment of the Jews from Spain destroyed the flourishing Jewish center there, the religious and spiritual hegemony of World Jewry shifted to Poland and the East European community in general where it grew and developed.

In Eastern Europe (Poland, Lithuania, Russia, Rumania, Galicia, Bukovina, Hungary, Slovakia and Carpatho-Ruthenia) there arose a Jewish community numbering in the millions, the largest ever witnessed in history. And there, in the innumerable cities and towns of those economically backward regions, the Jewish masses in their constant struggle for survival, for justice and freedom from persecution including frequent pogroms, displayed a remarkable life force and developed ever-widening spheres of economic and spiritual influence and activity. For many, many centuries the Jews in the countries of Eastern Europe were the tutors of the local Slavic population in the fields of commerce, finance and trade. They built industries; they were the middlemen between village and city, between country and country. They were the founders of the banks, they built the first sugar and textile mills, the first tobacco factories. They helped to finance and build the first railways, established the clothing and shoe industries, and dozens of other branches of economic endeavor. It was they who organized foreign trade.

At the same time the millions of Jews in Russia and Poland, in Lithuania and Rumania exhibited powerful spiritual and cultural energy and fertility. New movements and revivals in the field of religion started there. New national and social patterns, groupings, parties and tendencies had their origin in these Eastern European countries. It was there that the rich neo-Jewish culture in

דאָם איז, אין טרוקענע צאָלן, דער סך־הכּל פֿון יענער טראָגעדיק, וואָס האָט זיך אָפּגעשפּילט אין לעבן פֿון אונזער „אייביקן פֿאָלק". אָבער פֿון אידישן שטאַנדפּונקט איז די טראָגעדיע נאָך טיפֿער. דער מזרח־איראָפּאישער ישוב איז אַ לאַנגע צייט געווען דער צענטער פֿון וועלט־אידנטום, אין צאָל, אין גייסטיקן, פּאָליטישן און סאָציאַלן שאַפֿן. זינט דער צייט וואָן דער „גירוש שפּאַניע" האָט פֿאַרניכטעט דעם בלי־ענדיקן אידישן צענטער אין שפּאַניע (1492), איז די רעליגיעזע און גייסטיקע פֿירערשאַפֿט אין וועלט־אידנטום אַריבער צו דעם פּוילישן און בכלל מזרח־איראָפּאישן קבֿוץ, וואָס האָט געהאַלטן אין וואָקסן און פֿאַרמערן זיך.

אין מזרח־איראָפּע, אין פּוילן, ליטע, „רייסן", רומעניע, גאַליציע, אונגאַרן, סלאַוואָקיע, קאַרפּאַטן־רוסלאַנד, איז אויפֿגעקומען אַ ישוב פֿון מיליאָנען, דער גרעסטער וואָס די אידישע געשיכטע האָט וועדן ניט איז געזעהן. דאָרטן, אין די אומצאָליקע שטעט און שטעטלעך פֿון דעם עקאָנאָמיש אָפּגעשטאָנענעם געביט, האָבן די אידישע מאַסן, אין שטענדיקן קאַמף פֿאַר חיונה, קעגן רעכטלאָזיקייט, פֿאַרפֿאָלגונגען און אָפּטמאָל בלוטיקע פּאָגראָמען, אַרויסגעוויזן אַ מערקווירדיקע לעבנס־קראַפֿט, אַנטוויקלט אַ געוואַלדיקע עקאָנאָמישע טעטיקייט, און אַ פֿרוכטבאַרע גייסטיקע אָקטיוויטעט. אין משך פֿון הונדערטער יאָרן זיינען די אידן אין מזרח־איראָפּאישע לענדער געווען די לערער פֿון די דאָרטיקע סלאַווישע פֿעלקער אויפֿן געביט פֿון האַנדל, פֿינאַנץ, מלאכה. זיי האָבן געבויט אינדוסטריעס, זיי האָבן פֿאַרמיטלט דעם אויסטויש צווישן דאָרף און שטאָט, צווישן לאַנד און לאַנד. די אידן זיינען געווען די, וואָס האָבן געגרינדעט די ערשטע בענק, געבויט די ערשטע צוקער־, טעקסטיל־ און טאַבאַק־פֿאַבריקן; זיי האָבן געהאַלפֿן צו פֿינאַנצירן און צו בויען די ערשטע אייזנבאַנען; זיי האָבן אויפֿגעבויט די קלייד־ער־ און שיך־אינדוסטריעס, און צענדלינגער אַנדערע געביטן פֿון עקאָנאָמישן לעבן; זיי האָבן אָרגאַניזירט דעם אויסלענדישן עקספּאָרט.

Yiddish, Hebrew and other languages was created, with a literature and modern press that has gained for itself a world reputation. There arose a multiplicity of political outlooks, and cultural institutions including a wide network of traditional and modern schools, a well-developed system of social welfare agencies, etc., etc.

Eastern Europe, in fact, became the cradle of all Jewish national and political movements. There the Jewish labor movement, Jewish Socialism, the Zionist movement as a mass-power, Territorialism and the agrarian colonization urge were born. It was there that Achad-Ha'am and Simon Dubnov exerted their greatest influence.

But Eastern European Jews created and produced not for themselves alone. A steady stream of ideas and human beings flowed from Eastern Europe to other lands and continents. Over four million Eastern European Jews emigrated during the last seventy years to America, Africa, Asia, Australia and the countries of Western Europe. The great Jewish community that embraces nearly five million inhabitants of this country, the Jewish communities that sprang up prior to the Second World War in Palestine, Latin America, South Africa, in Great Britain, France, Belgium, Holland, Germany and Austria are composed predominantly of East European emigrants or their descendants. Each and every one has brought to his new home at least a part of the spiritual heritage of the old country. The East Side of New York, Whitechapel of London, the "Pletzl" of Paris, the diamond exchanges of Amsterdam and Antwerp — all testify to the intimate relationship that existed between the new lands and the Eastern European "motherland" of World Jewry.

With gas chambers, crematories, and extermination camps, Hitlerism physically destroyed this parent center of World Jewry. No longer are there Jewish masses in

אין דערזעלבער צייט האָט דער מיליאָנענקעפיקער אידישער ישוב אין רוסלאַנד און פּוילן, אין ליטע און רומענין, אַרויסגעוויזן אַ געוואַלטיק גייסטיק און קולטורעלע ענערגיע און פֿרוכטבאַר־קייט. דאָרטן זיינען אויפֿגעקומען נייע שטרעמונגען און באַוועגונגען אין רעליגיעזן לעבן, דאָרטן זיינען אויפֿגעקומען נאַציאָנאַלע און סאָציאַלע באַוועגונגען, שטרעמונגען, ריכטונגען, פּאַרטייען. דאָרטן איז געשאַפֿן געוואָרן אַ רייכע ניי־אידישע קולטור, אויף אידיש, העברעאיש, און אַנדערע שפּראַכן, מיט אַ ליטעראַטור, וואָס האָט געקראָגן אַ וועלט־נאָמען, מיט אַ רייכער פּרעסע, מיט אַ פֿילקויט פֿון פּאָליטישע ריכטונגען, קולטור־אַרגאַנען, מיט אַ ברייטער נעץ אייגענע שולן, טראַדיציאָנעלע און מאָדערנע, מיט אַ ברייטער סיסטעם פֿון סאָציאַלע הילף־אַרגאַניזאַציעס אאַ"וו.

דאָ, אין מזרח־איראָפּע, איז געשטאַנען דאָס וויגעלע פֿון אַלע אידישע נאַציאָנאַלע און פּאָליטישע ריכטונגען. דאָ איז געבוירן געוואָרן די אידישע אַרבעטער־באַוועגונג, דער אידישער סאָציאַליזם, די ציון־באַוועגונג, ווי אַ מאַסן־קראָפֿט, דער טעריטאָריאַליזם, די קאָלאָניזאַציע־באַוועגונג. דאָ האָבן געווירקט אחד־העם און ש. דובנאָוו.

אָבער מזרח־איראָפּאישע אידן האָבן ניט נאָר געשאַפֿן פֿאַר זיך אַליין! פֿון מזרח־איראָפּע איז געגאַנגען אין אַנדערע לענדער און קאָנטינענטן אַ שטענדיקער שטראָם אי פֿון אידעען, אי פֿון מענטשן.

העכער 4 מיליאָן אידישע נפֿשות האָבן פֿאַר די לעצטע 70 יאָר אַרויסגעוואַנדערט, פֿון די לענדער פֿון מזרח־איראָפּע, אין אַנדערע לענדער און קאָנטינענטן — קיין אַמעריקע, אַפֿריקע, אַזיע, אויסטראַליע, אין די מערב־איראָפּאישע לענדער. דער גרויסער ישוב וואָס נעמט אַרום נאָענט צו 5 מיליאָן דאָ אין לאַנד, די אידישע ישובים וואָס זיינען אויפֿגעקומען פֿאַר דער צוויייטער וועלט־מלחמה אין דרום־אַמעריקע, דרום־אַפֿריקע, ארץ־ישראל, אַדער אין גרויס־בריטאַניע, פֿראַנקרייך, בעלגיע, האָלאַנד, דייטשלאַנד, עסטרייך,

Poland. Murdered are the Jews of White Russia and the Ukraine. The Jewish cities and towns of Rumania, Lithuania, Carpatho-Ruthenia, Bukovina, Bessarabia and Latvia, every neighborhood where Jews lived and struggled, is now a desert.

Vanished are the Jewish quarters in Polish, Rumanian and Galician cities, even if the cities themselves managed to escape the holocaust. Where previously millions led a tumultuous life, desolate thousands now roam in misery. No more the markets, the bustling Jewish business sections, the Yeshivas, the Talmud academies, the workers' open-air centers with their meetings and fervid discussions, the Jewish newspapers with hundreds of thousands of readers, the teeming community mass life — no longer do they exist and never again in this setting can they be resurrected. Our Old World is a Vanished World . . .

World Jewry, however, will not disappear. New centers have arisen or are in the process of being created. Hitler failed to destroy the Jews even if he did kill off millions. But the new Jewish world will be different than the old one of Eastern Europe. A new epoch in Jewish history is beginning.

Yet we, both those who are tied irrevocably to the past epoch as well as those who are beginning to write this new chapter in the history of our people, are confronted with the responsibility of immortalizing for future generations our common Eastern European heritage. This cannot be accomplished merely by bowing our heads before the mass graves of our sacred martyrs. It is necessary also to reflect on the past, to experience it emotionally, to record and interpret it, so that future generations may

זיינען אין דער געוואלטיקער מערהייט אָדער דירעקט געקומען פֿון מזרח-אייראָפּע, אָדער שטאָמען אָפּ פֿון מזרח-אייראָפּאישע אידן. און יעדער פֿון זיי האָט אין דעם נייעם לאַנד מיטגעבראַכט אַ טייל פֿון דער גייסטיקער ירושה פֿון דער אַלטער היים. די איסט-סאַיד פֿון ניו-יאָרק, דער וויטשעפּל פֿון לאָנדאָן, דאָס פּלעצל אין פּאַריז, די דימענטן-בערזע פֿון אַמסטערדאַם אָדער אַנטווערפּן זאָלן עדות אויף דעם נאַענטן צוזאַמענבונד וואָס איז באַשטאַנען צווישן די נייע לענדער און דער „מאַמען" פֿון וועלט-אידנטום, דעם ישוב פֿון מזרח-אייראָפּע.

איצט האָט דער היטלעריזם, מיט זיינע גאַז-קאַמערן, אוווונם און טויט-לאַגערן, דעם דאָזיקן מוטער-ישוב פֿון וועלט-אידנטום פֿאַרניכטעט פֿיזיש. ניטאָ מער קיין אידישע מאַסן אין פּוילן, אויס-געשאַכטן די אידן פֿון וויים-רוסלאַנד און אוקראַינע, חרוב געוואָרן די אידישע שטעט און שטעטלעך פֿון רומעניע, ליטע, קאַרפּאַטן-רוסלאַנד, בוקאָווינע, בעסאַראַביע, לאַטווייע, און אַלע אַנדערע גע-גנטן, וואו עס האָבן געלעבט און געקעמפּט מזרח-אייראָפּאישע אידן.

פֿאַרשוואונדן די אידישע קוואַרטאַלן אין די פּוילישע, רומע-נישע, גאַליציש און אַנדערע שטעט, אַפֿילו אויב די שטעט אַליין זיינען נאָך געבליבן. עלנדע טויזנטער וואַגלען פֿרום איינזאַם דאַרט וואו עס האָבן געפֿירט אַ קאָכיקן לעבן מיליאָנען. ניטאָ מער די מערק, די רוישיקע אידישע געשעפֿטס-קוואַרטאַלן, ניטאָ מער די ישיבות און בתי-מדרשים, ניטאָ מער די אַרבעטער-בערזעס מיט זייערע מיטינגען און קאַמפֿן, ניטאָ מער אידישע ציימונגען מיט הונדערטער טויזנטער לייענער, ניטאָ מער קיין אידישע געזעל-שאַפֿטלעכקייט און ליטעראַטור פֿאַר מאַסן. ניטאָ, און וועט שוין מער קיינמאָל ניט אויפֿשטיין תחית-המתים. אונזער אַלטע וועלט איז אַ פֿאַרשוואונדענע וועלט . . .

דאָס וועלט-אידנטום וועט ניט אונטערגיין. נייע צענטערס זיי-נען אויפֿגעקומען אָדער האַלטן אין געשאַפֿן וווערן. היטלער האָט

learn from it. Thus we shall erect a dignified monument to it and at the same time render a service to the future.

To erect a worthy literary and historical monument to the vanished epoch of Eastern European Jewry is a great task involving grave responsibility. To fulfill it adequately requires the united effort of the entire Jewish community throughout the world.

With the publication of this photographic record, we have undertaken only a modest beginning. With the limited means at our disposal, it is our purpose to present a camera's eye reflection of Jewish life in a number of East European countries on the eve of the great catastrophe. We offer a number of selected pictures taken by people who could not foresee that they were photographing, and thus immortalizing, a people on the eve of their destruction.

These photographs depict the Jewish cities and towns, the streets, the markets, the houses of prayer, the workers in their factories and at their work, the supplicants in the synagogues, the "courts" of the Hassidic Rabbis in Poland or Carpatho-Ruthenia, political demonstrations of Socialists and Zionists, Orthodox Heders in small towns, and modern Jewish educational institutions in Warsaw, Wilno, Lodz; children's homes, savings banks, summer camps for Orthodox Jews and the Medem Sanitarium of the Labor movement; Talmud Jews, Yeshivo youths, and the faces of modern Jews — young and old, men and women.

It is our aim to give a cross-section of the multi-colored Jewish life as it was in Eastern Europe, a cross-section

די אידן ניט פֿאַרניכטעט, הגם ער האָט אויסגעשאָכטן מיליאָנען. אָבער דאָס וועט זיין אַן אָנדערע אידישע וועלט, ניט ענלעך צו דער אַלטער מזרח-אייראָפּעאישער. א נייע עפּאָכע אין דער אידישער געשיכטע הויבט זיך אָן.

אָבער פֿאַר אונז, סיי פֿאַר די וואָס זיינען געבליבן פֿון דער פֿאַרגאַנגענער עפּאָכע, סיי פֿאַר די וואָס חייבן אַן א נייעם קאַפּיטל אין דער געשיכטע פֿון אונזער פֿאָלק, שטייט די אויפֿגאָבע צו פֿאַר־אייביקן פֿאַר די צוקונפֿטיקע דורות אונזער פֿאַרגאַנגענהייט. דאָס מיינט אָבער ניט נאָר בויגן די קעפּ פֿאַר די מאַסן־קברים פֿון אונ־זערע קדושים, דאָס מיינט אויך דורכטראַכטן און אינעווייניק דורכ־לעבן די דערפֿאַרונג פֿון דער פֿאַרגאַנגענהייט, פּדי די צוקונפֿטיקע דורות זאָלן פֿון דעם אָפּלערנען. דאָס מיינט שטעלן א ווירדיקן מאָנומענט דער פֿאַרגאַנגענהייט, פּדי צו דינען בעסער דער צוקונפֿט.

שטעלן א ווירדיקן ליטעראַרישן און היסטאָרישן מאָנומענט דער פֿאַרשוואונדענער עפּאָכע פֿון מזרח-אייראָפּעאישער פֿירער־שאַפֿט איז א גרויסע און פֿאַראַנטוואָרטלעכע אויפֿגאָבע, וואָס דורכצופֿירן איר מיט ווירדע און פֿאַראַנטוואָרטלעכקייט וועט זיין אימשטאַנד נאָר דער פֿאַראייניקטער כּוח פֿון דער גאַנצער אידישער געזעלשאַפֿטלעכקייט אין דער וועלט.

מיר דאָ, אין אונזער אַלבאָם, שטעלן זיך א באַשיידענע און באַגרענעצטע אויפֿגאָבע. מיט די באַשרענקטע מעגלעכקייטן, וואָס מיר פֿאַרמאָגן, ווילן מיר געבן א פֿאָטאָגראַפֿישע אָפּשפּיגלונג פֿון דעם אידישן לעבן אין א ריי מזרח-אייראָפּעאישע לענדער ערב דער גרויסער קאַטאַסטראָפֿע. מיר ווילן דאָ געבן א צאָל אויסגע־קליבענע בילדער, געמאָלן פֿון נאַטור, געמאָלן פֿון מענטשן וואָס האָבן ניט געקאָנט פֿאָראויסזען, אַז זיי פֿאָראייביקן א פֿאָלק ערב זיין אונטערגאַנג. די בילדער שילדערן די אידישע שטעט און שטעטלעך, די גאַסן, די מערק, די בתי־מדרשים, די אַרבעטער אין די פֿאַבריקן און ווערשטאַטן, די דאָוונער אין די שולן; די רבישע „הויפֿן" אין גאַליציע און טשעכיע און די פּאָליטישע דעמאָנסטרא־

that portrays truthfully the real physiognomy and daily life of the Jewish population of that world which is now a "vanished world."

This was not an easy task. Even if we had had at our disposal an almost unlimited collection of photographs of all cities, of all Jewish streets, of all phases of Jewish spiritual and communal life in Eastern Europe, the assignment would still have been a difficult one. But no such collection is at hand and who knows if it exists? We had to make use of that which was within our reach.

Pictures of one city were available. Pictures of another — a more important one perhaps — could not be found despite a thorough search and appeals to photo agencies, "Landsmanschaft" Societies, individuals. Such a city, perforce, had to be omitted. Frequently those photographs which did exist were so poor technically that it was impossible to utilize them for reproduction.

The 530 photographs in this book were selected from several thousand that we managed to discover and examine. The backbone of the collection was the photographs sent in by "Forward" correspondents for that paper's Rotogravure Section. Among them were the remarkable documents by Alter Kacyzna, M. Kipnis and others who have perished, so far as we know, in the general holocaust. A valuable contribution to our collection were the photos by R. Vishniak, who now resides in New York. Many pictures came from the archives of the American Joint Distribution Committee, the Yiddish Scientific Institute (YIWO), the Yiddish Encyclopedia, and

ציעס פֿון סאָציאָליסטישע פּאַרטייען; אָלטמאָדישע חדרים אין קליינע שטעטלעך און מאָדערנע אידישע דערציאונגס־אַנשטאָלטן אין וואַרשע, ווילנע, לאָדזש; מיר גיבן בילדער פֿון בונדיסטישע, פּועלי־ציוניסטישע, רעוויזיאָניסטישע גרופּעס און פֿאַראַנשטאַלטונגען; קינדער־היימען און שפּאָר־קאָסטעס, זומער־קאָלאָניעס פֿון אַרטאָדאָקסאָלע אידן און די מעדעס־סאַנאַטאָריע, די טיפֿן פֿון גמרא־אידן, ישיבה־בחורים, און פֿנימער פֿון מאָדערנע אידן. יונגע און אַלטע, מענער און פֿרויען.

אונזער שטרעבונג איז צו געבן אַזאַ „אויסשניט" פֿון פֿיל־גע־שטאַלטיקן אידישן לעבן, וואָס זאָל וואָס ריכטיקער אָפּשפּיגלען דעם אמתדיקן פּנים פֿון אידישן ישוב אין מזרח־אייראָפּע, פֿון דער „פֿאַרשוואונדענער וועלט".

דאָס איז נית קיין לייכטע אויפֿגאַבע צוליב א סך טעמים. די אויפֿגאַבע וואָלט געווען א שווערע אויך דאָן, ווען מיר וואָלטן געהאַט אין אונזער רשות אַן אומבאַשרענקטע צאָל בילדער פֿון אַלע שטעט, פֿון אַלע אידישע גאַסן, פֿון אַלע דערשיינונגען פֿון אידישן גייסטיקן און געזעלשאַפֿטלעכן לעבן. אָבער דאָס איז דאָך נית בנמצא, דאָס קען מען דערווייַלע אין ערגעץ נית געפֿינען, און ווער וויים צי וועט מען אַזאַ קאָלעקציע בילדער וועגן עס איז בכלל קענען האָבן. מוזן מיר נעמען דאָס וואָס איז פֿאַראַן. איין שטאַט איז דאָ, א צווייטע, א פֿיל ווייטיקערע, קען מען נית געפֿינען, נית געקוקט אויף אַלע זוכענישן און אַלע וועגדונגען צו פֿאַטאַגראַפֿישע אַגענטורן, לאַנדסמאַנשאַפֿטן, און פּריוואַטע פּערזאָנען. מוז מען די שטאַט אויסלאָזן. אָפֿטמאָל זיינען די פֿאַראַנענע בילדער אַזוי שלעכט טעכניש, אז מען קען פֿון זיי קיין קלאָרע דרוק־פּלאַטן נית מאַכן.

די 530 בילדער, וואָס וועלן געבראַכט אין אונזער אַלבאָם, זיינען אויסגעקליבן צווישן עטלעכע טויזנט, וואָס אונז איז געלונגען אויסצופֿינען. דעם רוקנביין פֿון אונדזער זאַמלונג בילדן די פֿאַטאַס פֿון „פֿאָרווערטס"־קאָרעספּאָנדענטן, וואָס האָבן געשיקט בילדער פֿאַר דער אילוסטרירטער ביילאָגע. צוויישן זיי מערק־

others. We received also many interesting photographs from many readers of the "Forward," whose names will be found below.

To all of the above our heartfelt thanks.

The photographs have not been "improved" by retouching. We considered it our duty to reprint them as they were taken without embellishment, and restricted ourselves solely to removing stains, high-lighting faded copies, repairing torn prints, etc.

The national borders of all East European states are taken in this book as they were on the eve of the Second World War. The individual cities are placed accordingly.

The publishing task was assigned to a special commission consisting of Raphael R. Abramovitch, Alexander Kahn and Sol Rifkin.

The editorial work was done and the text written by Raphael R. Abramovitch.

We offer this work to Jewish readers all over the world. It is our sincere hope that it will be one of the constituent stones in that great monument which will be erected by World Jewry in memory of the world that has disappeared under the murderous blows of Hitlerism.

Forward Association.

New York, February, 1947.

ווירדיקע אויפֿנאמעם פֿון אלטער קאציזנע, מ. קיפּנים און אַנדערע, וואָס זיינען, אויך וויפֿיל באַוואוסט, אלע אומגעקומען אין דער קאַטאַסטראָפֿע. א היפּשע באַרייכערונג פֿון אונזער קאלעקציע האָבן געברַאכט די בילדער פֿון מר. ר. ווישניאַק, וואָס געפֿינט זיך איצט אין ניו־יאָרק. א באַדויטיקע צאָל בילדער האָבן אויך געגעבן די אַרכיוון פֿון דזשאָינט, אידישער ווייסנשאַפֿטלעכער אינסטיטוט (ייוואָ), אידיש ענציקלאָפּעדיע, און לייענער פֿון „פֿאָרווערטס", וואָס זייער רשימה ווערט געברַאכט אונטן.

זיי אלעמען שיקן מיר אונזער האַרציקן דאַנק.

אין אונדזער בוך נעמען מיר די גרענעצן פֿון די מזרח־אירא־פּעאישע מלוכות אַזוי ווי זיי זיינען געווען ערב דער מלחמה. די איינצלנע שטאַט זיינען גענומען געווָאַרן אין יענע מלוכות, צו וועלכע זיי האָבן יעמאַלט אַפּיציעל באַלאַנגט.

די בילדער זיינען ניט „רעטושירט" און ניט „פֿאַרשענערט" געווָאַרן. מיר האָבן געהאַלטן פֿאַר אונזער חוב צו שילדערן די ווירקלעכקייט אַזוי ווי זי איז געווען.

די אויפֿגאַבע צו אַרגאַניזירן דעם אַלבאָם און אַרויסגעבן אים איז איבערגעגעבן געווָאַרן צו א ספּעציעלער קאָמיסיע, וואָס באַשטייט פֿון ר. אַבראַמאָוויטש, אַלעקסאַנדער קאַהן און סאָל ריפֿקין. די אַרבעט פֿון צוזאַמענשטעלן די בילדער און פֿאַרפֿאַסן דעם טעקסט איז דורכגעפֿירט געווָאַרן פֿון ר. אַבראַמאָוויטש.

מיר גיבן איבער דאָס ווערק דעם אידישן לייענער אין דער גאַנצער וועלט. מיר האָפֿן אז עס וועט זיין א ציגל אין דעם גרויסן מאָנומענט, וואָס דאָרף געשטעלט ווערן פֿון וועלט־אידנטום אין אַנדענק פֿון דער וועלט, וואָס איז אונטערגענגען אונטער די מערדערישע קלעפּ פֿון היטלעריזם.

„פֿאָרווערטס"־אַסאָציאַציע,

ניו־יאָרק, פֿעברואַר, 1947.

ACKNOWLEDGMENTS

I want to express my sincere gratitude to all the friends who helped to achieve the not always easy task: to Chaim Ehrenreich who was in charge of the English translation; to J. S. Hertz for revision and proof-reading of the Yiddish text; to Victor Erlich for general supervision, research and proof-reading, to F. Maliniak and Max Brafman for helpful technical assistance.

Deep appreciation is also due to my colleagues M. Osherovitch, I. Warshavski and Travers Clement for advice and helpful suggestions; and to Moses Kligsberg and Mark Zborovsky, librarians of the Yiddish Scientific Institute for many services rendered. The maps, the cover and the title pages were designed by E. Schloss. The sketch used in the title page and the cover is by S. Yudovin.

R. A.

The following readers of the Jewish Daily Forward were kind enough to send us snapshots and old postal cards which we were able to use in the book:

S. Ageloff, Bronx, N. Y. (photos of Vitebsk); J. Bernstein, Roxbury, Mass. (Berditchev); N. Blumenthal, Montreal, Canada (Wilkomir); Cantor A. Freedman, Chicago, Ill. (Raguva); Elias Friedenberg, Brooklyn, N. Y. (Tarnow); J. Gross, Bronx, N. Y. (Belz Funeral); Rabbi Chaim G. Lande, Chicago, Ill. (Kamieniec Litewski, Yeshivo); A. Lekuch, New York (Dvinsk); I. Levin-Shatzkes, New York (Dvinsk); Rabbi S. Padolefsky, Brooklyn, N. Y. (Radzyn Synagogue); H. Rotstein, Montreal, Canada (Siedlce); Henry Stein, Baltimore, Md. (Panevezys, Raguva); Helene Sack, Brooklyn, N. Y. (Kelme); J. E. Shuluf, Chicago, Ill. (Antopol); S. Tulchinsky, Bronx, N. Y. (Proskurov); Ida Wolfson, New York (Homel, Mohilev, Vitebsk).

איך וויל דאָ אויסדריקן מיין דאַנק און אָנערקונונג צו די אַלע וואָס האָבן דורך זייער מיטאַרבעט געהאָלפֿן מיר דורצופֿירן די ניט־אַלעמאָל לייכטע אַרבעט וואָס איך האָב אויף זיך גענומען.

איך דאַנק האַרציק קאָלעגע י. שלום הערץ פֿאַר רעוויזיע און קאָרעקטור פֿון אידיש טעקסט; חיים עהרענרייך פֿאַר דער ענגלישער איבערזעצונג פֿון טעקסט און אינטערשריפֿטן; ווילקאָמיר עלייך פֿאַר דער איבערגעגעבענער ארבעט בײַם צוגרייטן און קאָרעקטירן דאָס בוך; די דרוקערי־אַרבעטער פֿישל מאַליניאַק און מלך בראַמאַן פֿאַר זייער טעכנישער מיטווירקונג.

אַחרון דעם האַלט איך פֿאַר מיין פֿליכט אויסצודריקן מיין אָנערקענונג די קאָלעגן מ. אָשעראָוויטש, י. ווארשאָווסקי און טראָווערס קלעמענט פֿאַר דער ווערטפֿולער אינפֿארמאַציע וואָס איך האָב פֿון זיי באַקומען, און די ביבליאָטעקאַרן פֿון ייוואָ, מ. קלינגסבערג און מ. זבאָראָווסקי פֿאַר זייער פֿרײַנדלעכער הילף.

די מאַפּעס, דאָס שער־בלאַט און די אויפֿשריפֿטן זיינען געצייכנט געווואָרן פֿון י. שלאָס; די גראָוויור, וואָס איז געמוצט געווואָרן אויפֿן שער־בלאַט און איינבונד, שטאַמט פֿון ש. יודאָווין.

ר. אַ.

אין דעם בילדער־בוך זיינען צווישן אַנדערע אויסגענוצט געווואָרן די פּאָסטאָגראָפֿיעס וואָס עס האָבן אונדז געשיקט די „פֿאָרווערטס"־לייענער:

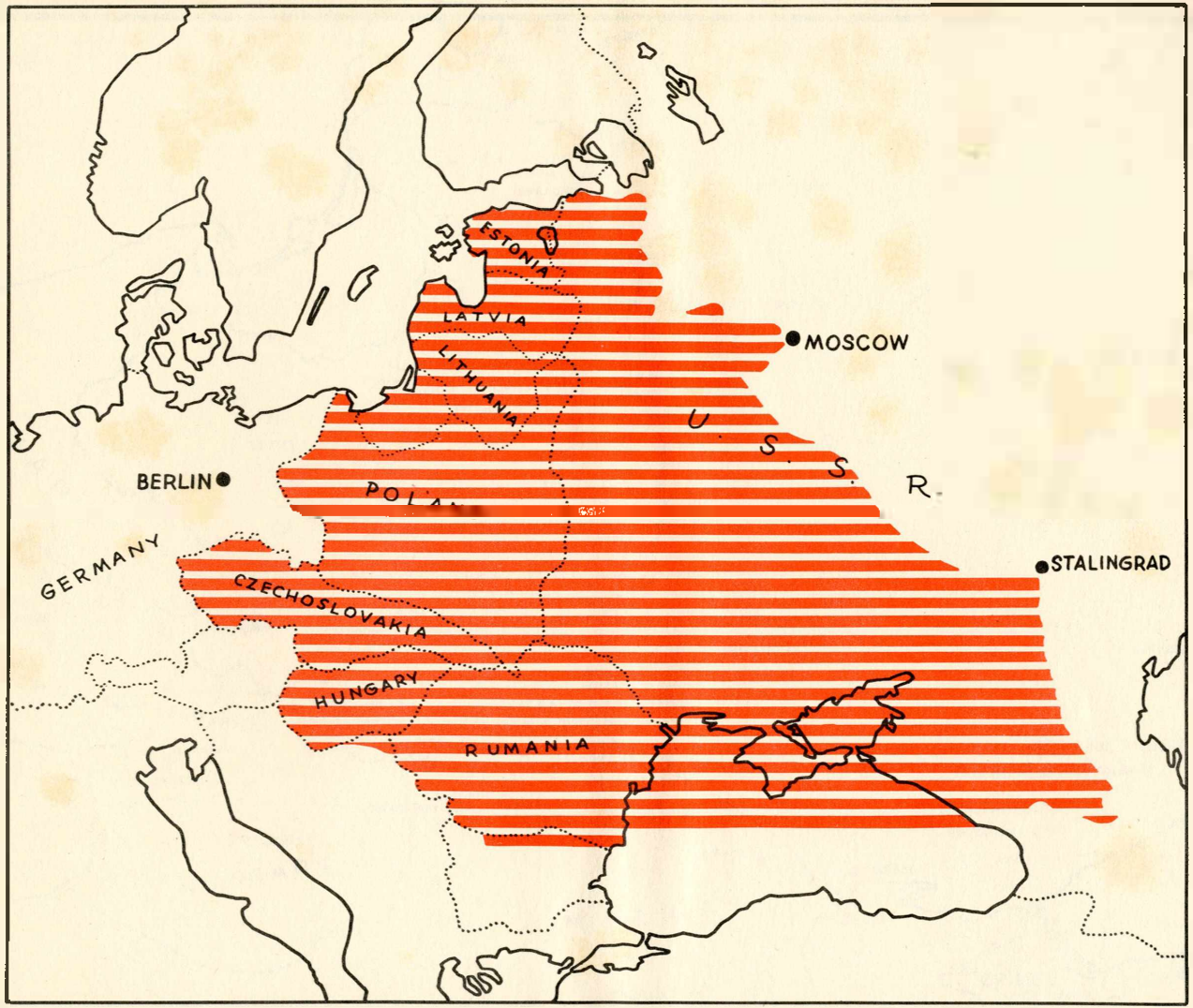
ס. אַגעלאָוו, בראָנקס (בילד פֿון ווייטעבסק); נ. בלומענטהאַל, מאָנט־רעאָל (ווילקאָמיר); י. בערנשטיין, ראָקסבורי, מאס. (בערדיטשעוו); י. גראָס, בראָנקס (לוויה פֿון בעלזער רבין); אידע וואָלפֿסאָן, ניו־יאָרק (ווי־טעבסק, האָמעל, מאָהילעוו); העלענע זאַק, בראָנקס (קעלם); ש. טול־טשינסקי, בראָנקס (פּראָסקוראָוו); חיים ג. לאַנדע, שיקאַגאָ (קאַמעניעץ־לײַטאָווסק, ישיבה); י. לעווין־שאַצקעס, ניו־יאָרק (דווינסק); א. לעקאַך, בראָנקס (דווינסק); וו. סאַבאַטקאָ, ניו־יאָרק (לאָמזשע, „צוקונפֿט"); א. פֿרידמאַן, שיקאַגאָ (ראַגאָווע); אליהו פֿרידענבערג, ברוקלין (טאַרנאָוו); ש. פּאַדאָלעפֿסקי, ברוקלין (ראַדזינער שול); ה. ראָטשטיין, מאָנטרעאָל (שעדלעץ); י. א. שולוף, שיקאַגאָ (אַנטאָפּאָל); העלענע שטיין, באָלטימאָר, מד. (פּאַנעוועזש, ראַגאָווע).

ערשטער טייל

אידישע שטעט

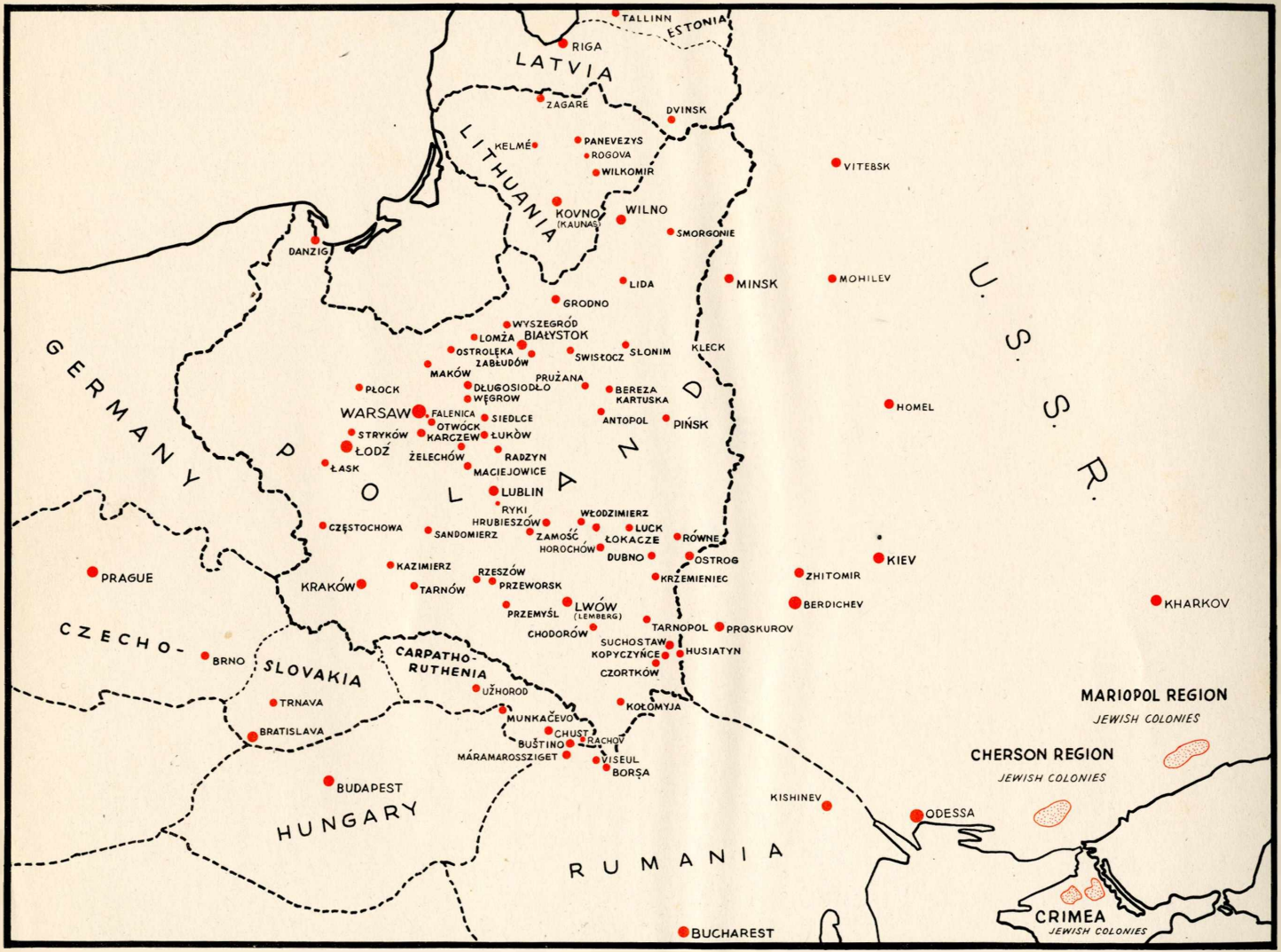
PART ONE

JEWISH CITIES

Part of Eastern Europe invaded by the Germans during the Second World War.

דער טייל פון מזרח־אייראָפּע וואָס איז פֿאַרנומען
געוואָרן פון די דייטשן אין צווייטן וועלט־קריג.

Political map of Eastern Europe, as of 1939, showing the cities depicted in this book.

פאָליטישע מאפע פון מזרח־אייראָפּע אין 1939
די שטעט וואס ווינען געשילדערט אין דעם בוך

פּוילן

POLAND

In the course of many centuries the borders of the Polish state were altered several times in a dramatic fashion. In the 11th Century there existed a Polish kingdom. Between the 14th and 16th Centuries, Poland was a strong and powerful state, its kings playing a prominent role in Central and East Europe. In the 17th Century, King Jan Sobieski maintained Polish prestige. But in the following century its decline began. Inner corruption and the growing might of its neighbors—Russia, Prussia, Austria—finally caused the complete collapse of the Polish state. Its territory was divided among the above mentioned powers several times—first in 1772; second, in 1793 and third, after an unsuccessful uprising, in 1795. The largest slice of old Poland (Central Poland) went to Russia; Galicia (Eastern and Western Galicia) went to Austria; and Western Poland (Posen-Poznan) was transferred to Prussia.

The Poles never ceased their struggle for national independence, and revolted several times—once in 1794 under the leadership of Kosciuszko, when the Jews, too, participated in the uprising under the leadership of Berek Joselewicz; again in 1830 and finally in 1863 when the uprising was brutally suppressed by "Muraviev, the Hangman." Innumerable revolutionary movements sprang up in Poland after that. With few exceptions they bore a Polish-nationalistic and patriotic stamp, and aimed at Polish independence.

The real opportunity for the fulfillment of Polish aspirations came with the First World War, which ended with the defeat of Germany and the collapse of the Russian and Austrian monarchies. A Polish Republic was officially proclaimed and recognized by the Allies in 1918, and the torn parts of old Poland were reunited.

די פּוילישע מלוכה האָט אין לויף פֿון יאָרהונדערטער עטלעכע מאָל — און דערצו אין אַ דראַמאַטישער פֿאָרם — געענדערט אירע גרענעצן און איר טעריטאָריע. אַ פּויליש קעניגטום איז אויפֿגע־קומען שוין אין 11טן יאָרהונדערט. אין דער עפּאָכע צווישן 14טן און 16טן יאָרהונדערטן איז פּוילן געווען אַ שטאַרקע און מעכטיקע מלוכה, מיט קעניגן וואָס האָבן געשפּילט אַ באַדייטיקע ראָלע אין צענטראַל־ און מזרח־אייראָפּע. אין 17טן י"ה האָט דער קעניג יאָן סאָביעסקי נאָך געהאַלטן גאָנץ הויך דעם פּרעסטיזש פֿון פּוילן. אָבער אין לויף פֿון 18טן י"ה איז פֿאָר פּוילן געקומען די צייט פֿון ירידה. אינעווייניקסטע צעפֿוילונג און דער וואַקסנדער פּוח פֿון אירע שכנים — רוסלאַנד, פּרייסן, עסטרייך — האָבן געבראַכט צו אַ צוזאַמענברוך פֿון דער פּוילישער מלוכה. איר טעריטאָריע איז עטלעכע מאָל צעטיילט געווארן צווישן די דערמאָנטע מלוכות: צום ערשטן מאָל אין 1772, צום צווייטן מאָל — אין 1793, און אַ דריטן מאָל — נאָך אַ ניט־געלונגענעם אויפֿשטאַנד — 1795. דער גרעסטער טייל פֿון אַלטן פּוילן איז אַוועק צו רוסלאַנד, — צענטראַל פּוילן; גאַליציע (מזרח־ און מערב־גאַליציע) איז אַריבער צו עסט־רייך, פּרייסן האָט צוגענומען מערב־פּוילן — פּויזן (פּאָזנאַן).

די פֿאַליאַקן אַליין האָבן ניט אויפֿגעהערט צו קעמפֿן פֿאַר זייער נאַציאָנאַלער אומאָפּהענגיקייט, און האָבן געמאַכט עטלעכע פּרואָוון פֿון אויפֿשטאַנדן און רעוואָלוציעס. איין מאָל אין 1794, אונ־טער דער אָנפֿירונג פֿון קאָשציושקאָ, ווען אויך די אידן, אונטער דער פֿירונג פֿון בערעק יאָסעלעוויטש, האָבן זיך באַטייליקט אין אויפֿשטאַנד; אַ צווייטן מאָל אין 1830; צום דריטן מאָל אין 1863, ווען די באַוועגונג איז בלוטיק אונטערדריקט געווארן פֿון „מורא־וויעוו דער הענגער". זינט יענעם זיינען אין פּוילן אָן אַן אויפֿהער אַרגאַניזירט געווארן רעוואָלוציאָנערע באַוועגונגען, וואָס האָבן פֿאַרקערפּערט שטענדיק געטראָגן אַ פּויליש־נאַציאָנאַלן און פּאַטריאָטישן כאַראַקטער און געשטרעבט צו פּוילישער אומאָפּהענגיקייט.

At the beginning, the political power lay in the hands of the left elements, the Socialists and democrats of the new republic. The constitution that was drawn for Poland was liberal and democratic with much freedom for workers and peasants, and with rights guaranteed to national minorities—Ukrainians, White Russians, Jews, etc. —whose numbers were considerable in the new Poland.

However, the Russian-Polish War of 1920-21 did much to poison the relations between the new Poland and Soviet Russia which claimed the Ukrainian and White Russian eastern provinces of Poland. Weimar Germany, on the other side, never could accept the "Polish Corridor" that cut off East Prussia from the rest of Germany. Thus Poland was caught from the very start between two fires. But in its internal affairs, also, the left elements could never get the upper hand over the conservatives and reactionaries who blocked the necessary social and economic reforms (distribution of land to the peasants, etc.). Gradually, more and more power passed into the hands of militarist, nationalist and Fascist groups (Narodowcy, Sanacja), and the young republic finally came under the rule of a militarist-nationalist-anti-Semitic dictatorship. The first to feel its iron heel were the Jews.

The Jews were not late arrivals in Poland. They began to settle there in groups as early as the 12th Century. The first organized Jewish communities appeared in Kalisz and Plock in the 13th Century; in Cracow, Lvov and Sandomierz in the 14th. The main body of Jews came to Poland from the countries in the West with the consent, and often upon invitation, of the Polish kings, princes and magnates. At that time Poland did not have, as yet, its own merchant class, its own financiers, bankers, traders. The Jews were considered the foremost experts in this field. To give the Jews—foreigners, non-Christians—

די געלעגנהייט פֿאַר די פּוילישע שטרעבונגען איז געקומען אין דער ערשטער וועלט־מלחמה, וואָס האָט געבראַכט מיט זיך די מפּלה פֿון דייטשלאַנד און דעם צוזאַמענברוך פֿון דער רוסישער און עסטרייכישער מאָנאַרכיע. אין 1918 איז אַפּיציעל פּראָקלאַמירט אין אַנערקענט געוואָרן פֿון די עלפֿטע אַ פּוילישע רעפּובליק, אין וועלכער עס זיינען צוריק פֿאַראייניקט געוואָרן די צערישענע טיילן פֿון אַלטן פּוילן.

אין די ערשטע יאָרן איז די מאַכט געלעגן אין דער הענט פֿון די לינקע, סאָציאַליסטישע און דעמאָקראַטישע עלעמענטן פֿון דער נייער רעפּובליק, אָזוי אַז די קאָנסטיטוציע פֿון פּוילן איז אָנגענומען געוואָרן אַ פֿרייהייטלעכע און דעמאָקראַטישע, מיט גרויסע פֿריהייטן פֿאַר אַרבעטער און פּויערים, און מיט גאַראַנטירטע רעכט פֿאַר נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, — אוקראַינער, ווייסרוסן, אידן א"א — וואָס זייער צאָל איז אין דער נייער פּוילן געווען גאָנץ באַדייטיק.

אָבער דער רוסיש־פּוילישער קריג פֿון 1920—1921 האָט שטאַרק פֿאַרגיפֿטעט די באַציאונגען צווישן דעם נייעם פּוילן און סאָוועט־רוסלאַנד, וואָס האָט פּרעטענדירט אויף די אוקראַינישע און ווייסרוסישע מזרח־פּראָווינצן פֿון פּוילן. אויך דייטשלאַנד האָט ניט געקאָנט שלום מאַכן מיט דעם „פּוילישן קאַריקאַטור". די מאַכט איז אַלץ מער און מער אַריבער אין די הענט פֿון די מיליטאַריסטישע, נאַציאָנאַליסטישע און פֿאַשיסטישע גרופּעס (נאַראָדאָווי־צעס, סאַנאַציע), און די יונגע רעפּובליק איז געקומען אונטער דער הערשאַפֿט פֿון אַ מיליטעריש - נאַציאָנאַליסטיש - אַנטיסעמיטישער דיקטאַטור. דאָס האָט זיך, פֿריער פֿאַר אַלץ, אָפּגערופֿן אויף די אידן.

די אידן אין פּוילן זיינען ניט געווען אַ ניי אָנגעפֿאָרענער עלעמענט. זיי האָבן זיך דאָרט אָנגעהויבן צו באַזעצן שוין אין 12טן יאָרהונדערט. די ערשטע אידישע קהילות זיינען אויפֿגעקומען אין קאָליש און פּלאָצק (אין 13טן י"ה) און אין קראָקע, לעמבערג,

a legal standing, and in order to assure them the opportunity to ply their trades and professions freely and undisturbed, the Kings granted them special "privileges," royal guarantees of protection of life and property. The first privilege of that kind was granted to Jews in Kalisz by Prince Boleslaw the Pious in 1264.

Jews lived in Poland for a long time in peace, enjoying a high degree of security and well-being. But as more Polish cities sprang up and a class of "indigenous" non-Jewish merchants, traders and business people developed, fights between the Polish-Catholic burghers and the Jews ensued. The Poles often drove the Jews out of their cities; in other cities the Jews suffered persecutions and restrictions. They were confined in narrow ghettos, were not permitted to buy or to rent real estate or to conduct business outside of the "Jewish Street," etc.

Still the number of Jews in Poland mounted steadily, and they managed to maintain a rich spiritual, social life. From the middle of the 16th to the close of the 18th Century they enjoyed also an organized autonomous political life. They had their own Va'ad (Council, Parliament) in which the four main parts of the Polish state participated — Great Poland (Poznan), Little Poland (Cracow), Ruthenia (Lvov) and Volhynia (Ostrog, Krzemieniec). The full name of this Jewish organization was "Va'ad Shel Arba Arotsoth" (Council of Four Lands). It held sessions twice a year: one between Purim and Passover in Lublin, at the time of the famous Lublin Fair; the other in the month of Ab or Ellul (autumn) in Jaroslaw (Galicia). For a time Va'ad was located in the city of Przeworsk.

The material basis of this autonomy were the special Jewish taxes (the head tax, etc.) that Polish Jewry had

סאַנדאָמיר (אין 14טן י"ה). די אידן זיינען געקומען קיין פּוילן פֿון די מערבדיקע לענדער מיט דער צושטימונג, און אָפּטמאָל אָפּילו לויט דער איינלאָדונג, פֿון די פּוילישע קעניגן און פֿירשטן: פּוילן האָט יעמאָלט גיט פֿאַרמאָגט קיין אייגענעם האַנדלם-קלאַס, קיין אייגענע פֿינאַנץ-לויט, באַנקירן, סוחרים, די אידן אָבער אין יענע צייטן זיינען פֿאַרעכנט געווָארן אלס די גרעסטע פֿאַכלויט אויף די דאָזיקע געביטן. פּדי צו באַשיצן די אידן אלס פֿרעמדע און ניט-קריסטן, און פּדי צו געבן זיי די מעגלעכקייט פֿריי און אומגעשטערט צו פֿאַרנעמען זיך מיט זייערע פּראָפֿעסיעס, האָבן די קעניגן זיי געגעבן ספּעציעלע „פּריוויליגיעס" אָדער „שוץ-בריוו". די ערשטע פּריוויליגיע האָבן די אידן באַקומען אין קאַליש פֿון פֿירשט באָלעס-לאָוו דער פֿרומער אין 1264.

אָ לענגערע צייט האָבן די אידן געלעבט אין פּוילן אין פֿריד-ען האָבן געגאָסן פֿון זיכערקייט און וואויל-שטאַנד. אָבער וואָס מער עס האָבן זיך אָנגעוויקלט די פּוילישע שטעט, און וואָס מער עס איז אויסגעוואקסן אָ קלאַס „אייגענע" סוחרים, הענדלער, אונטערנע-מער, אלץ אָפֿטער האָבן זיך אָנגעהויבן קאַמפֿן צווישן די פּוילישע-קאַטוילישע שטאָט-בירגער און די אידן. פֿון אָ סך שטעט האָבן די פּוילישע בירגער די אידן פֿרויסגעטריבן, אין אַנדערע שטעט האָבן זיי געהאַט אויסצושטיין רדיפֿות: מען האָט זיי פֿאַרשפּאַרט אין ענגע געטאָאָס, גיט דערלויבט צו קויפֿן הייזער און פֿירן האַנדל מהון דעם געטאָ, אא"וו.

ניט געקוקט אויף דעם, איז די צאָל אידן אין פּוילן שטענדיק געוואקסן, און זיי זיינען געווען פֿאַיק צו אָנטוויקלען אָ רייכן און פֿילפֿאַרביקן גייסטיקן און געזעלשאַפֿטלעכן לעבן. פֿון מיטן 16טן יאָרהונדערט ביז סוף 18טן האָבן די אידן אין פּוילן געגאָסן פֿון אָן אַרגאַניזירטער אויטאָנאָמיע, מיט אן אייגענעם „פּאַרלא-מענט" (וועד), אין וועלכן עס האָבן זיך באַטיליקט די 4 הויפּט-טיילן פֿון דער פּוילישער מלוכה: גרויס-פּוילן (הויפּט-שטאָט: פּוזין), קליין-פּוילן (קראָקע), „רייסן" (לעמבערג) אין וואָלין

to pay. But the Va'ad regulated Jewish life completely and played a most significant part in the internal life of Polish Jews.

After the partition of Poland this autonomy disappeared, and the lot of the Jews in the various parts of former Poland was diverse—depending on the political stage of development of the states to which they were joined.

Still, certain ties of spiritual kinship did remain, and these were strengthened again after 1918. In the new Poland, the Jews at first enjoyed many equal rights. But their lot became steadily more difficult as political power passed into the hands of reactionary and nationalist elements and the tide of persecution rose (anti-Jewish boycott, persecution of Jewish students in the universities, beatings, etc.). Yet Jewish life in Poland remained vibrant and multifarious. A self-sufficing society flourished there, with all the various nuances and points of view, spiritual, national and political: the Orthodox Agudath Israel, Zionism with all its groupings (Mizrahi, General, Revisionists, Poale-Zionists, left and right, Halutzim, Hashomer Hazair, etc.), the Bund (General Union of Jewish Workers), Assimilationists (Poles of Mosaic Faith), etc., etc. There was also a network of Public Schools, High Schools, Orthodox institutions (thousands of Heders, hundreds of Talmud Torahs and Yeshivas), progressive, modern schools (in Yiddish). There was an influential press, (250 periodicals, in 1931, in Yiddish, Hebrew and Polish), an integrated system of social welfare.

The Polish Republic had 2,845,000 Jews in 1921. In 1939, on the eve of the Second World War, the number of Jews was estimated at 3,300,000 or almost one tenth of the total population.

(אַסטרע, קרעמעניעץ). די דאָזיקע אידישע אָרגאַניזאַציע האָט זיך געוידמעט „וועד של ארבע ארצות" (דער וועד פֿון פֿיר לענדער). צוויי מאָל אַ יאָר פֿלעגן פֿאַרקומען זיצונגען: דאָס ערשטע מאָל צווישן פּורים און פּסח, בשעת דעם גרויסן „לובלינער יריד" פֿלעגט די זיצונג פֿאַרקומען אין לובלין; אַ צווייטן מאָל, אין אָב אָדער אלול, פֿלעגט זיך דער וועד צוזאַמענקומען אין יאַראָסלאַוו (גאַליציע).

נאָך דער טיילונג פֿון פּוילן איז די דאָזיקע אויטאָנאָמיע פֿאַרשוואונדן, און די אידן אין די איינצלנע לענדער פֿון אַמאָליקן פּוילן האָבן דורכגעמאַכט פֿאַרשיידענע גורלות. ס'איז אָבער געבליבן אַ גייסטיקע פֿאַרבונדנקייט, וואָס איז ווידער פֿאַרשטאַרקט געוואָרן נאָך 1918. אין נייעם פּוילן האָבן די אידן צוערשט גענאָסן פֿון ברייטער גלייכבאַרעכטיקונג, די לאָגע איז אָבער געוואָרן אַלץ ערגער וואָס מער די מאַכט איז אַריבער אין די הענט פֿון רעאַקציאָנערע און נאַציאָנאַליסטישע עלעמענטן (אנטי-אידישער באַקאָט, אַרויסשטופּונג פֿון די אוניווערסיטעטן, געשלאָגן א"א). דאָך איז דאָס אידישע לעבן אין פּוילן געוואָרן פֿילפֿאַרביקער און קאָכקער. עס האָט געבליט אַ רייכע געזעלשאַפֿטלעכקייט, מיט אַלע שאַטירונגען און ריכטונגען פֿון גייסטיקן, נאַציאָנאַלן און פּאָליטישן לעבן (אגודת ישראל, ציוניזם מיט אַלע זייַנע פֿאַרמען: מזרחי, אַלגעמיינע, רעוויזיאָניסטן, פּועלי-ציון, לינקע און רעכטע, חלוצים, השומר הצעיר א"א), דער „בונד", אַסימילאַטאָרן (פּאָליאַקן פֿון משה רבנום גלויבן) און אַזוי ווייטער. געווען אַ געדיכטע נעץ פֿון פֿאָלקס-שולן, מיטל-שולן, אַרטאַדאָקסישע, פּראָגרעסיוו-וועלטלעכע שולן אין אידיש אא"וו. געווען אַ רייכע פּרעסע: 250 אויסגאָבעס אין 1931. אַ ברייטע סיסטעם פֿון אידיש-סאָציאָלער זעלבסט-הילף האָט פֿונקציאָנירט אין פּוילישן אידנטום.

די צאָל אידן אין נייעם פּוילן איז געווען 2,845,000 אין 1921. אין 1939, ערב דער צווייטער וועלט-מלחמה, האָט מען די צאָל אידן געשאַצט אויף 3,300,000.

WARSAW

Capital of Poland. Was one of the largest and most beautiful cities in Eastern Europe before the last war. Its population in 1939 was 1,289,000 including 370,000 Jews. This was the largest Jewish community in all Europe.

The history of Jewish Warsaw has its beginning in the 14th Century. There was already a Jewish Street with several hundred Jews in 1430. But in 1453 they were banished from the city; it was in that year that Warsaw was granted the "privilege" of not tolerating Jews within its gates. A century later, when Warsaw became the capital of Polish kingdom, Jewish merchants appeared again in Warsaw. But it was not until 1788 that Jews were officially granted permission to settle again in the city. From then on the Jewish community in Warsaw began to grow rapidly. In the Polish revolution of 1794 a separate Jewish regiment fought in the Polish army under the colonelship of "Berek" Joselewicz.

In the 1860's the Jews of Warsaw were granted permanent residential rights in the city and the right to vote in the municipal elections. There followed a great influx of Jews, especially after the Russian Pogroms of the 1880's. There were 72,000 Jews in Warsaw in 1864; 130,000 in 1882; 300,000 in 1910.

When Poland regained her independence (1918), Warsaw became the great economic, spiritual and cultural center of Polish Jewry, to some extent also of World Jewry.

וואַרשע

הויפּט־שטאָט פֿון פּוילן. אייניע פֿון די גרעסטע און שענסטע שטעט אין מזרח־איראָפּע, מיט אַ באַפֿעלקערונג פֿון 1,289,000 ערב דער צווייטער וועלט־מלחמה, פֿון זיי 370,000 אידן. דאָס איז געווען די גרעסטע אידישע קהילה אין גאַנץ אייראָפּע.

די געשיכטע פֿון אידישן וואַרשע הויבט זיך אָן אין 14טן יאָר־הונדערט. אין 1430 איז שוין אין וואַרשע געווען אַ „אידישע גאַס" מיט אַ פּאָר הונדערט אידן. אין 1453 זיינען זיי אָבער אַרויסגע־טריבן געוואָרן פֿון דער שטאָט; אין דעם יאָר האָט וואַרשע באַ־קומען פֿון קעניג די „פּריווילעגיע" ניט צו דולדן אידן אין אירע ד' אָמות. ערשט מיט הונדערט יאָר שפּעטער, ווען וואַרשע איז געוואָרן די הויפּט־שטאָט פֿון פּוילישן קעניגטום, האָבן זיך אידישע סוחרים פֿון דאָס ניי באַווויזן אין וואַרשע. אָבער ערשט אין 1788 באַקומען די אידן די אָפֿיציעלע דערלויבעניש זיך צו באַזעצן אין דער שטאָט. פֿון יעמאָלט אָן ווּאַקסט די אידישע קהילה אין וואַרשע גאַנץ גיך.

אין די 60ער יאָרן פֿון 19טן יאָרהונדערט האָבן די וואַרשעווער אידן באַקומען דאָס שטענדיקע וואוינרעכט אין דער שטאָט און דאָס וואָלרעכט בײַ די שטאָט־וואָלן. זינט יעמאָלט הייבט זיך אָן אַ גרויסער צושטראָם פֿון אידן, ספּעציעל נאָך די 80ער יאָרן מיט די פּאָגראָמען אין רוסלאַנד. אין 1864 זיינען אין וואַרשע געווען 72,000 אידן, אין 1882 — 130,000, אין 1910 — 300,000.

ווען פּוילן איז געוואָרן אַן אומאָפּהענגיקע מלוכה (1918) איז וואַרשע געוואָרן דער גרויסער עקאָנאָמישער, פּאָליטישער און קול־טורעלער צענטער פֿון גאַנצן פּוילישן אידנטום, צום טייל אויך פֿון וועלט־אידנטום.

On the eve of the Second World War, in 1939, there were 173,000 gainfully employed Jews (out of a total of 370,000 Jews). Almost half of them (47%) were workers or artisans; approximately a quarter (24%) were engaged in commerce: 5% of the workers were employed in the larger factories.

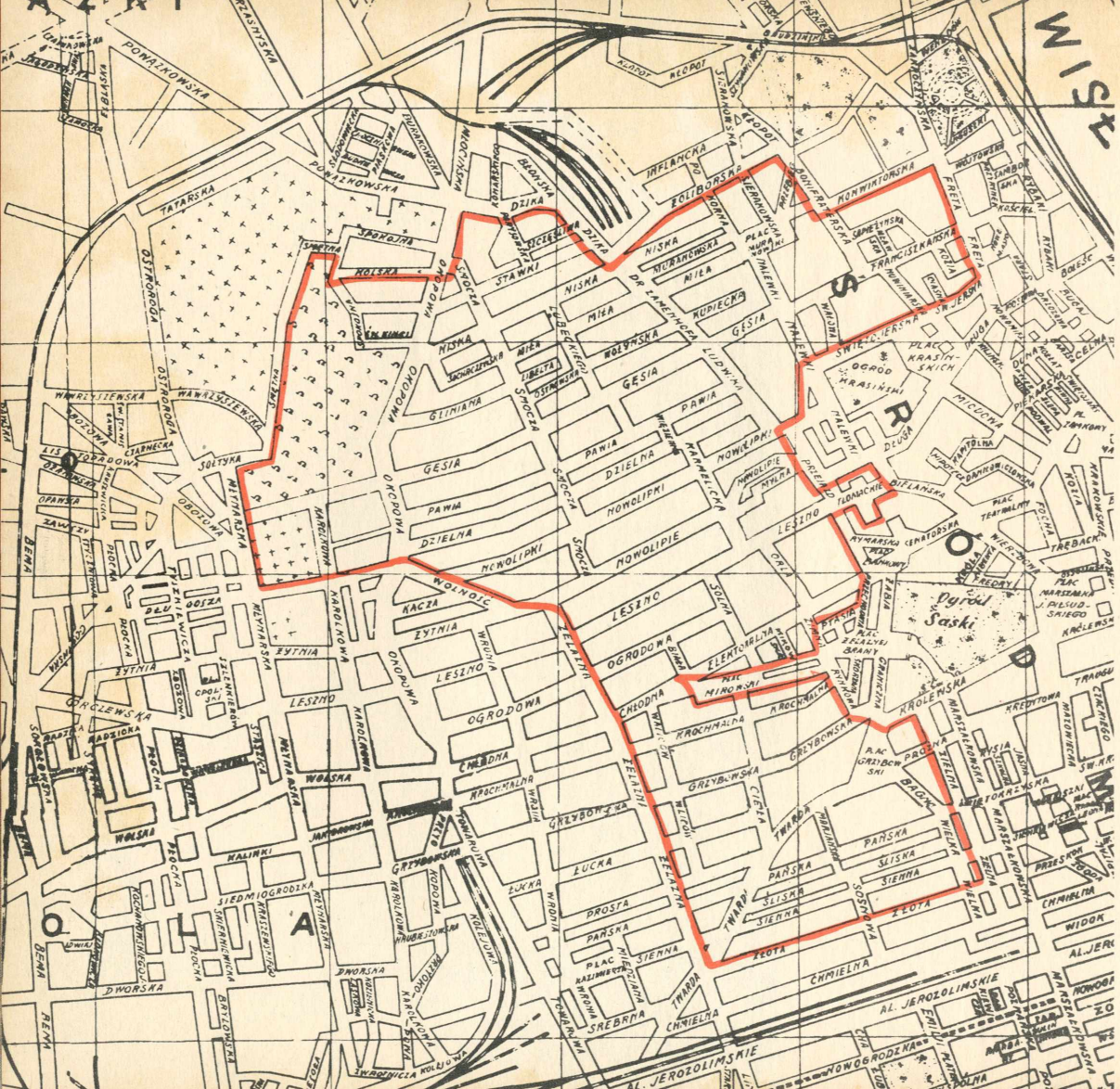
The Jewish community of Warsaw also occupied a very prominent position in the realm of culture, education, social aid. Some 17,000 children attended Polish-speaking governmental Public Schools, the Jewish Kehila (with headquarters on Grzybowska Street) supported twelve Polish-speaking schools with 1,880 pupils. There were also four Hebrew Elementary Schools, supported by "Tarbuth," with 700 pupils; nine Yiddish schools of "Cisho" with 1,200 students; two schools of the Mizrahi, private schools (in Yiddish) of the Agudath Israel, trade schools, etc. There was a Judaistic Institute (founded in 1928), a library at the Tlomacka Synagogue, a popular library named after B. Grosser, two Yiddish theatres, 2 children's homes, a municipal hospital (on the Czysta Street), a children's hospital (Berson-Bauman Foundation), and many other Jewish institutions sponsored by Ort, Ose, and the American Joint Distribution Committee. Some 80 Jewish dailies and magazines were published in Warsaw in 1939.

The Nazis took Warsaw in October 1939 after 18 days of terrific bombardment. They established the ghetto in November 1940. About 500,000 Jews were within the ghetto walls at that time. The Uprising of the Warsaw Ghetto began on April 19, 1943. It ended about a month later with the total destruction of the Jewish quarters.

אין 1939, ערב דער מלחמה, זיינען אין וואַרשע געווען 173,000 אידן-„פּאַרדינער" (פּון דער אַלגעמיינער צאָל אידן (370,000. פּון די פּאַרדינער זיינען פּמעט א העלפֿט (47 פּראָצענט) געווען בא-שעפֿטיקט אין מלאכה, א קנאַפּער פּערטל (24 פּראָצענט) אין האַנדל, 5 פּראָצענט אין גרויס-אינדוסטריע.

אויפֿן געביט פּון קולטור, בילדונג, קעגנזייטיקער הילף איז די גרויסע וואַרשעווער קהילה אויך געשטאַנען אויבן-אָן. אַרום 17,000 קינדער האָבן אין די יאָרן 1927—1930 באַזוכט מלוכהשע פּאַלקס-שולן מיט פּוילישער שפּראַך, די אידישע קהילה (גמינע, אויך גזשיבאַווסקע גאָס) האָט אויסגעהאַלטן 12 פּויליש-שפּראַכיקע שולן מיט 1,880 שילער ; אַהין דעם זיינען געווען 4 העברעאישע פּאַלקס-שולן פּון „תרבות", מיט 700 תלמידים, 9 אידישיסטישע שולן פּון „צישא" מיט 1,200 שילער, 2 שולן פּון „מזרחי" (אידיש), פּריוואַ-טע שולן פּון „אגודת ישראל", פּאַך-שולן, אא"וו. געווען א יודאַאיס-טישער אינסטיטוט (געגרינדעט 1928), א ביבליאָטעק ביי דער גרויסער טלאָמאַצקע-שול, א פּאַלקס-ביבליאָטעק אויפֿן נאָמען ב. גראָסער, צוויי אידישע טעאַטערס, צוויי קינדער-היימען, א שטאַ-טישער שפּיטאָל (אויף טשיסטע), א קינדער-שפּיטאָל (בערסאָן-און באָומאַן - פּאָנדיישאַן), און א סך אַנדערע אידישע אינסטי-טוציעס, געשטיצט פּון אָרט, אָזע, דזשאָינט. — אין וואַרשע זיינען (אין 1930) אַרויס קרוב צו 80 אידישע צייטונגען און זשורנאַלן.

וואַרשע איז אייניגעמען געוואָרן פּון די נאַצים דעם 1טן-2טן אָקטאָבער, 1939, נאָך 18 טעג שרעקלעכער באָמבאַרדירונג. — דאָס געמאַ איז אייניגעפֿירט געוואָרן אין נאָוועמבער 1940. אין אים זיינען געווען אַרום 500,000 אידן. וואַרשעווער אין פֿרעמדע. דער אויפֿשטאַנד פּון וואַרשעווער געטא איז פּאָרגעקומען פּון 19טן אפּ-ריל ביז מיטן מאי 1943. ער האָט זיך געענדיקט מיט דער פּול-שטענדיקער צעשטערונג פּון די אידישע קוואַרטאַלן.

ווארשע:

דער פלאַן פון אידישן קוואַרטל. די רויטע לינע באַוויזט די גרענעצן פון דעם געטא וואָס די נאַצישׂ האָבן איינגעפירט אין 1939.

WARSAW

Map of the Jewish Section of the city. The area of the Ghetto established by the Nazis in 1939, is outlined in red.

וואַרשע: שוויענטאָקזשיסקע גאַס, איינע פֿון די הויפּט־אַרטעריעס פֿון שטאָט.

SWIETOKRZYSKA STREET, ONE OF THE MAIN THOROUGHFARES OF THE CITY.

THE THEATER PLACE. ON THE LEFT THE OPERA HOUSE; ON THE RIGHT THE OLD CITY HALL.

וואַרשע: טעאַטער־פּלאַץ. לינקס די אָפּערע, רעכטס די אַלטע געביידע פֿון „ראַטוש".

THE "SAXON GARDEN", A BEAUTIFUL CITY PARK. IN OLDEN TIMES JEWS WERE NOT PERMITTED TO ENTER THIS PARK. (BLACK STAR—VAN DE POLL)

„סאקסישער גארטן" — איינער פון די שענסטע ווארשעווער פארקן. אין די אמאליקע צייטן האבן אידן דארטן נית געמארפט שפאצירן. (פאטא בלעק סטארוואן דע פאלל).

"STARE MIASTO" (OLD CITY). (R. VISHNIAK)

וואַרשע: די „אַלטשטאָט" („אויפֿן מקום") (ר. ווישניאק).

וואַרשע: „אַלטשטאָט נומער צוויי", אַ קווערגעסל פֿון דער אַלטשטאָט. (פֿאָטאָ א. קאַציזנע)

A LITTLE SIDE STREET OF THE "OLD CITY" — "STARE MIASTO" NUMBER 2 (A. KACYZNA)

IN THE "HALLS" ON THE EVE OF A HOLIDAY; MIROWSKI PLACE. (A. KACYZNA)

וואַרשע: מיראָוויסקי פּלאַץ — די „האַלעס" ערב א יום־טוב. (א. קאַציזנע).

GESIA STREET, IN THE JEWISH COMMERCIAL CENTER. (R. VISHNIAK)

זאַרשע: געשעפֿטן צענטער פֿון אידישן קוואַרטאַל (ר. ווישניאַק).

וואַרשע: דער הויף נאַלעווקעס נומער 15. (פֿאָטאָ ר. ווישניאק).

THE BACKYARD OF 15, NALEVKI STREET. (R. VISHNIAK)

A HERRING PEDDLER IN THE JEWISH QUARTERS. (R. VISHNIAK)

וואַרשע: הערינג־העגדלער אין אידישן קוואַרטאַל. (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

MILA STREET, OPEN-AIR COMMERCE (R. VISHNIAK)

ווארשע: מילע גאס. גאסן־הענדלער. (פאטא ר. ווישניאק).

A JEWISH BACKYARD. (BLACK STAR — VAN DE POLL)

וואַרשע: אַ אידישער הויף. (פֿאַטאָ בלעק סטאַר-וואַן דע פּאָלל).

INN FOR BUSINESS WOMEN FROM THE COUNTRY. (A. KACYZNA)

ווארשע: אריינפארמיטאג פאר פרויווינצער סוחרטעס. (פאטא ס. קאציזנע).

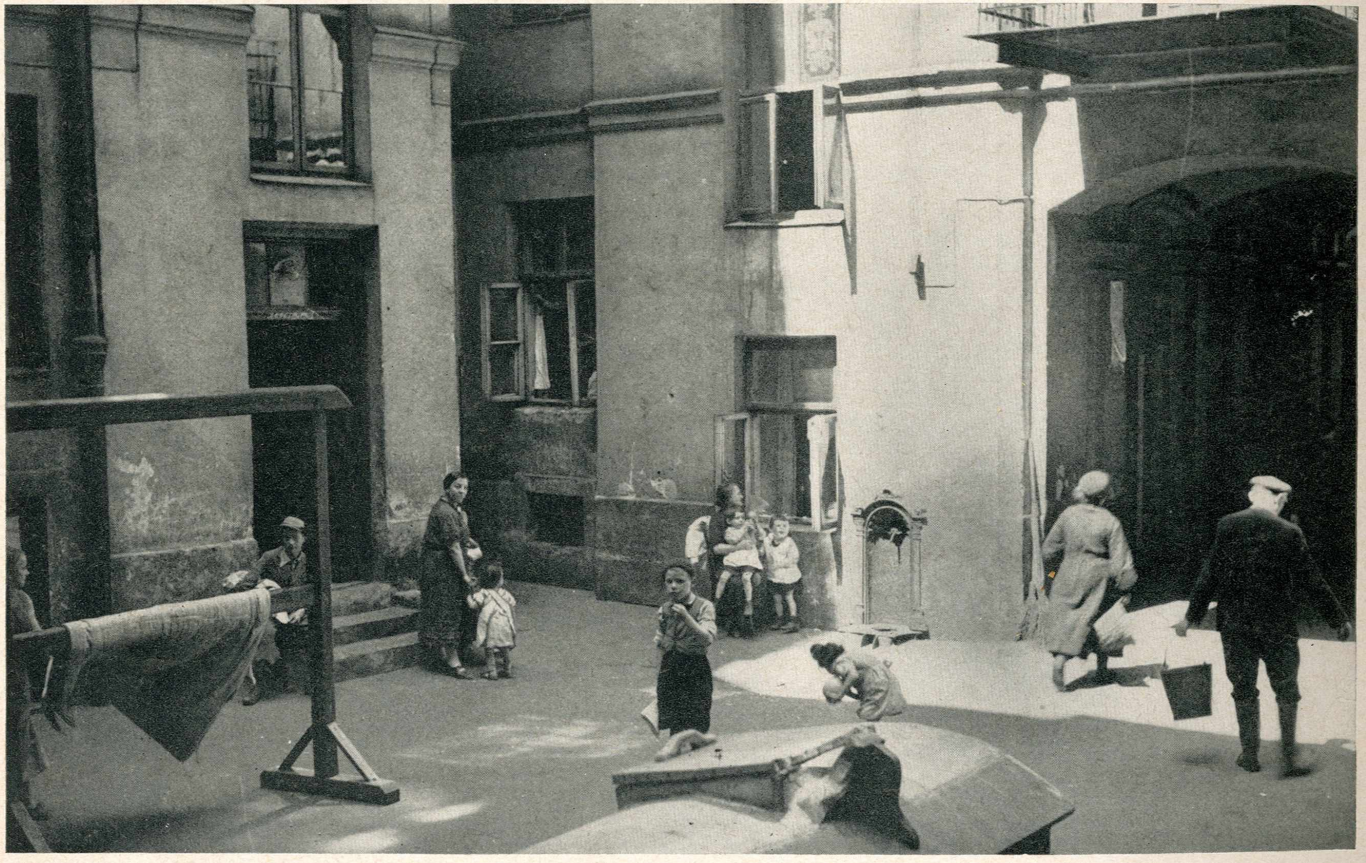
וואַרשע: יונגע חסידים נעבן קראַשינסקים גאָרטן. (ר. ווישניאַק).

YOUNG HASSIDIM NEAR KRASINSKI PARK. (R. VISHNIAK)

צוקערקעס־בוידל (קענדי־סטענד) נעבן קראַשינסקים גאָרטן. (ר. ווישניאק).

A CANDY STAND NEAR KRASINSKI PARK. (R. VISHNIAK)

IN A WARSAW COURTYARD. (R. VISHNIAK)

אין אַ וואַרשעווער הויף. (פֿאָטאָ ר. ווישניאק).

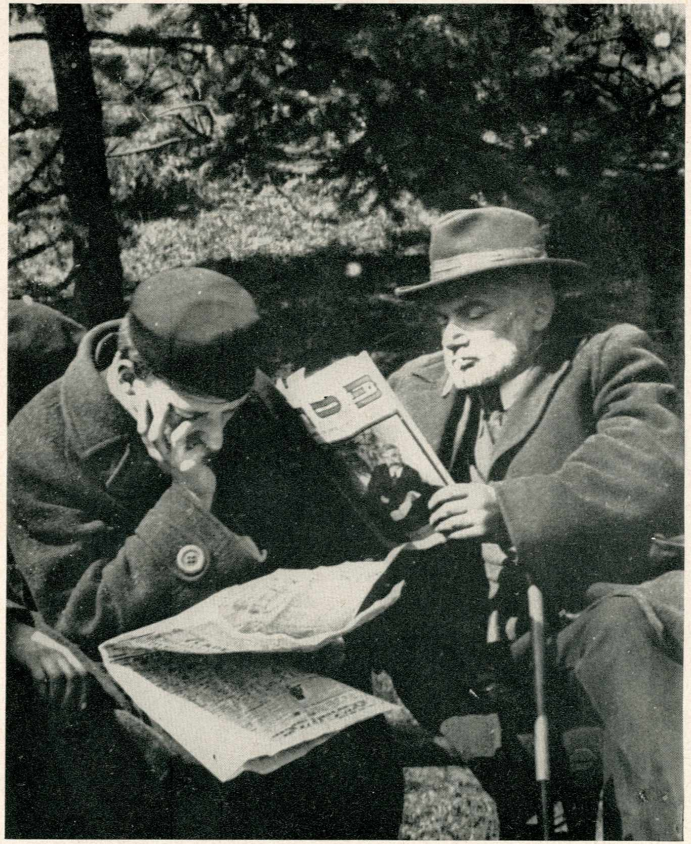
וואַרשע: אַן אַרבעטער־וואוינונג אויף סמאָטשע גאַס. צוויי משפּחות וואוינען אין איין צימער, וואָס ווערט ביי נאַכט צעטיילט דורך אַ פּאָרהאַנג. (פּאָטאָ ר. ווישניאק).

A WORKER'S HOME ON SMOCZA STREET. — TWO FAMILIES OCCUPY ONE ROOM, WHICH IS PARTITIONED OFF BY A CURTAIN AT NIGHT.

וואַרשעווער אידישע טרעגער
(ר. ווישניאַק).

JEWISH STREET CARRIERS.
(R. VISHNIAK)

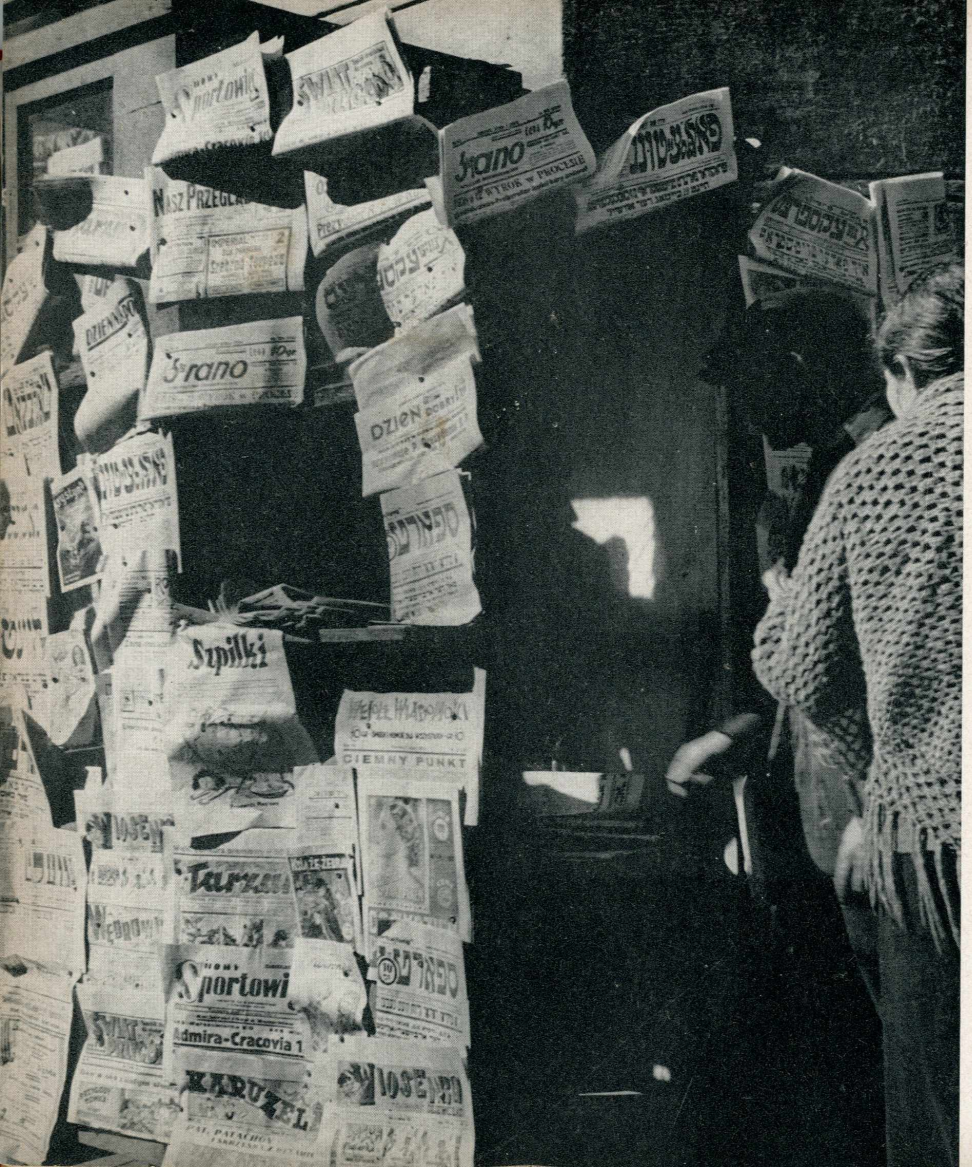
IN THE KRASINSKI PARK.
(M. KIPNIS)

אין קראַשינסקים גאָרטן.
(מ. קיפּנים).

AT THE PARYSOWSKI PLACE.
(R. VISHNIAK)

אויפֿן פּאַריסאָווסקי פּלאַץ.
(ר. ווישניאַק).

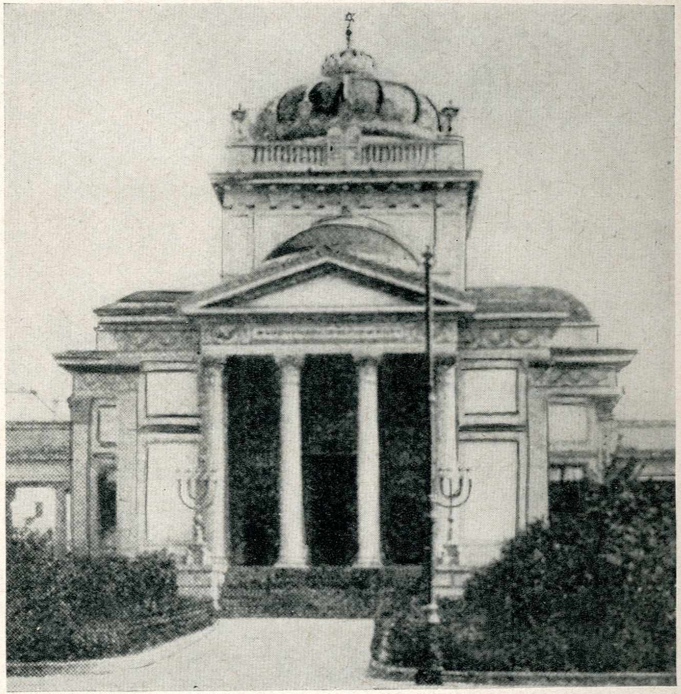
צייטונגס־בוידל אין וואַרשע. דאָרט זיינען דערשינען פֿאַר דער מלחמה 80 אידישע צייטונגען אין אידיש, פּויליש, העברעאיש. (ר. ווישניאַק).

A NEWSPAPER STAND. — BEFORE THE LAST WAR SOME 80 JEWISH PUBLICATIONS APPEARED IN WARSAW. (R. VISHNIAK)

ON THE SHORE OF SWIDER RIVER NEAR WARSAW. (A. KACYZNA) אויפן ברעג פון טייכל שוויידער היינטער ווארשע. (פאטא א. קאציזנע).

וואַרשע: די גרויסע שול אויף טלאָמאַצקע גאַס. — לינקס: דער בנין פֿון דער גמינע אויף גזשיבאָווסקע גאַס. (פֿאָטאָפֿאָרבערט).

THE TLOMACKA SYNAGOGUE. Left: THE JEWISH COMMUNITY HOUSE (GMINA) ON GRZYBOWSKA STREET. (FOTOFORBERT)

ווארשע: די ישיבה אויף טוואַרדע 4. (ר. ווישניאַק).

YESHIVA AT 4, TWARDA STREET, (R. VISHNIAK)

WARSAW IN FLAMES (SEPTEMBER, 1939). (ACME PHOTO)

וואַרשע בריענט (סעפּטעמבער 1939). (אקמע פֿאטא).

WARSAW IN FLAMES (SEPTEMBER, 1939). (INTERN. NEWS SERVICE) וואַרשע אין פלאַמען (סעפּטעמבער 1939). (אינטערנ. ניוז סירוו.).

THE BEGINNING OF THE END. (INTERN. NEWS SERVICE)

דער אנהייב פון סוף... (אינטערנ. ניוז סוירוו.)

WARSAW REGION

OTWOCK

Small town near Warsaw. Used to be a summer resort place for Warsaw Jews. In 1921 5,408 Jews lived there.

WYSZEGROD

Small town not far from Plock. In 1765 it had 980 Jews. In 1931 it had 2,624 Jews.

CIECHANOW

City in Poland in the Warsaw region. Jews lived there as early as in the 16th century. In 1765 1, 670 Jews lived in the city and vicinity, in 1897—4,223 (out of a total population of over 10,000), in 1925 — 5,500.

MAKOW (Mazowiecki)

Town in Warsaw Province. Had population of 7,206 in 1897, 4,448 of them Jews. In 1921 Jewish population had dropped to 3,369.

PLOCK

City in Warsaw Province. Jews settled there as early as the 13th Century. By 1474 there was already an organized Jewish community. In 1658, King Jan Kazimierz permitted the Jews to build a synagogue. In 1931— 6.751 Jews lived there.

FALENICA

Village near Warsaw on the railroad Warsaw-Otwock. About 300 Jewish inhabitants. Jewish summer resort.

KARCZEW

Small town in Warsaw Province. In 1897 — 1,025 Jews among a total population of 2,861.

וואַרשעווער געגנט

אָטוואָצק

שטעטל אין וואַרשעווער וואיעוואָדשאַפֿט. זומערצייט אַ סך אידישע זומער-געסט פֿון וואַרשע. 1921 געווען דאָרטן 5,408 אידן.

ווישעגראָד

שטעטל ביי פּלאָצק. אין 1765 געווען 980 אידן. אין 1897 — 2,735 אידן פֿון 4,160 איינוואוינער. אין 1931 — 2,624 אידן.

טשעכאַנאָוו

שטאָט אין פּוילן, אין וואַרשעווער וואיעוואָדשאַפֿט. אידן וואוינען דאָרט זינט 16טן י״ה און האָבן אַ סך געליטן אין דער צייט פֿון מלחמות און פֿאַרפֿאַלגונגען. אין 1897 — 4,223 אידן, אין 1925 — 5,500.

מאַקאָוו (מאַזאָוויעצקי)

שטעטל אין וואַרשעווער וואיעוואָדשאַפֿט. אין 1897 געווען 7,206 איינוואוינער, פֿון זיי 4,448 אידן. אין 1921 געווען 3,369 אידן.

פּלאָצק

שטאָט אין וואַרשעווער וואיעוואָדשאַפֿט, איינע פֿון די עלטסטע שטעט אין פּוילן. אידן האָבן זיך דאָ באַזעצט שוין אין 13טן י״ח. אין 1658 האָט די פּריוווילעגיע פֿון קעניג יאַן קאַזימיר דערלויבט די אידן צו בויען אַ שול און צו פֿאַרנעמען זיך מיט האַנדל. אין 1931 — 6,751 אידן.

פֿאַלעניץ

אַ דאָרף לעבן וואַרשע, איף דער באַן-ליניע וואַרשע-אָטוואָצק, מיט אַן ערך 300 אידן. באַליבט אָרט פֿאַר אידישע זומער-געסט.

קאַרטשעוו

שטעטל אין וואַרשעווער וואיעוואָדשאַפֿט. אין 1897 — 1,025 אידן פֿון דער אַלגעמיינער צאָל 2,861 איינוואוינער.

THE FISH MARKET. (A. KACYZNA)

אָטוואָצק: דער פֿישמאַרק (א. קאַציזנע).

THE MARKET PLACE. (A. KACYZNA)

ווישעגראָד: דער מאַרק. (א. קאַציזנע).

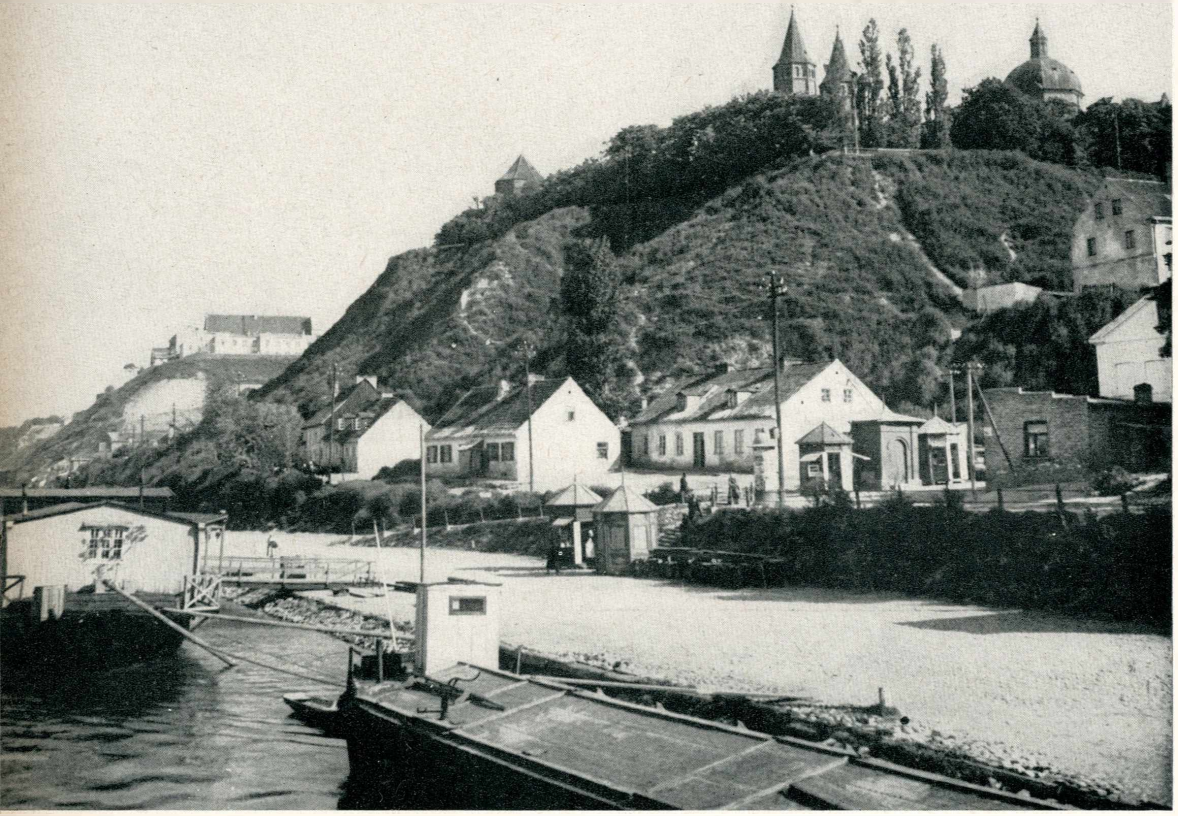
MAIN STREET AT NOON. (M. KIPNIS)

טשעכאַנאָוו: הויפּטגאַס. (מ. קיפּנים).

A STREET. (A. KACYZNA)

מאקאוו: א גאס. (א. קאציזנא).

GENERAL VIEW TAKEN FROM THE VISTULA.
(BLACK STAR)

פלאצק: דאס אלגעמיינע בילד מיטן טייך ווייסל

THE "JEWISH STREET" (A. KACYZNA)

פּלאָצק: די אידישע גאַס. (א. קאַציזנע).

COMMERCIAL STREET. (A. KACYZNA)

פּאַלענית: די האַנדלס־גאַס. (א. קאַציזנע).

THE MAIN STREET. (JOINT PHOTO)

קאַרטשעוו: די הויפּט־גאַס. (דזשאָינט).

LUBLIN

One of the oldest and most important cities in Poland and particularly so from the standpoint of Polish Jewry. Jews were first admitted into the city in 1423, by King Sigismund I. Previously in the 14th and very early 15th Centuries, Jews were permitted to settle in "Piaski Zydowskie," a village near Lublin. But later the Jewish community in Lublin expanded and became a political and spiritual center of Polish Jewry. It was here that (in the course of two centuries) the annual session of the Va'ad the Jewish Parliament of Poland took place between Purim and Passover at the time of the Lublin Fair; it was from here that the greatest Rabbis (Maharshal, Maharam) exerted their influence. The greatest Yeshiva whose head bore the title of Rector of the Talmudic Academy was in Lublin; here were the two great synagogues (one built in 1567, the other at the start of the 17th Century). But in 1761 all the Jews were driven from Lublin, and it was a hundred years before they could return following the decree of equal rights issued by the Polish Revolutionary Government in 1863.

לובלין

איינע פֿון די עלטסטע און וויכטיקסטע שטעט אין פּוילן בכלל און אין פּוילישן אידנטום בפֿרט. די אידן זיינען ערשטע מאָל אַרײַנגעלאָזן געוואָרן אין דער שטאָט ערשט אין 1423 דורך דעם קעניג זיגמונט דער ערשטער. ביז דאָן, אין 14טן און 15טן יאָרהונדערט, פֿלעגן זיך די אידן באזעצן אין „פּיאַסקי זשידאָווסקיע" — א דאָרף לעבן לובלין. נאָך 1423 איז אָבער די אידישע קהילה אין לובלין שטאַרק אויסגעוואקסן און איז געוואָרן א פּאָליטישער און גייסטיקער צענטער אין פּוילישן אידנטום. דאָ פֿלעגט אין משך פֿון 200 יאָר, יעדעס יאָר, צווישן פּורים און פּסח, בשעת דעם „ירידּ לובלין", פֿאָרקומען א צוזאַמענפֿאָר פֿון „וועד" — דעם אידישן „פּאַרלאַמענט" פֿאַר גאַנץ פּוילן; דאָ האָבן געווירקט די גרעסטע רבנים (מהרש"ל, מהר"ם); דאָ איז געווען די גרעסטע ישיבה וואָס איר ראש האָט אַפֿיציעל געטראָגן דעם טיטול פֿון „רעקטאָר פֿון תּלמודישער אַקאַדעמיע"; דאָ זיינען געווען צוויי גרויסע שולן (איינע געבויט אין 1567, די צווייטע—אין אָנהייב 17טן יאָרהונדערט). אָבער אין 1761 האָט מען אַלע אידן פֿון לובלין אַרויסגעטריבן, און זיי זיינען געקומען צוריק ערשט מיט 100יאָר שפּעטער, לויט דעם גלייכבאַרעכטיקונגס-דעקרעט פֿון פּוילישער אויפֿשטאַנד-רעגירונג (1863).

During the First World War the headquarters of the Austrian Governor were located in Lublin. With the establishment of the Polish Republic, the commercial activities of Lublin Jewry expanded considerably and the number of Jews in the city increased. In 1921 there were 37,000 Jews among a population of 95,000. In 1939 the number of Jews was estimated as 50,000 in a population of 130,000.

Between both World Wars the Jewish community of Lublin again became an important spiritual and religious center. It had two Jewish High Schools with instruction in Polish, a large Talmud Torah, and a new, modern Yeshiva, the largest in Poland, erected with aid from America. It also had a Yiddish daily, "Lubliner Tageblat."

אין דער ערשטער וועלט-מלחמה איז אין לובלין געשטאַנען די הויפּט-קוואַרטיר פֿון עסטרייכישן מיליטער-גובערנאַטאָר. זינט דער אויפֿשטעלונג פֿון דער פּוילישער רעפּובליק איז די האַנדלס-אַנטוויקלונג פֿון לובלינער אידנטום שטאַרק געוואקסן, און צוזאַמען מיט דעם די צאָל אידן אין דער שטאָט. 1921 האָט מען געציילט 37,000 אידן צווישן 95,000 איינוואוינער. אין 1939 האָט מען די צאָל אידן געשאַצט אויף 50,000 און די גאַנצע באַפֿעלקערונג אויף 130,000.

אין דער צייט צווישן ביידע וועלט-מלחמות איז די אידישע קהילה אין לובלין ווידער געוואָרן א גייסטיקער און רעליגיעזער צענטער. צוויי אידישע גימנאַזיעס מיט פּוילישער אונטערריכט-שפּראַך, א גרויסע תלמוד-תּורה און א נייע, מאָדערנע ישיבה, די גרעסטע אין פּוילן, איז אויפֿגעבויט געוואָרן מיט אַמעריקאַנער הילף. אויך א טעגלעכע צייטונג אין אידיש איז דאָרט אַרויס („לובלינער טאַגבלאַט").

THE HISTORIC ROYAL PALACE WITH THE JEWISH QUARTERS CLOSE TO IT. (A. KACYZNA)

לובלין: דאס אהנעמיגע בילד. דער היסטארישער קעניגליכער פאלאץ אין די אידישע חיזעך האט טויגען זיך צו אים. (א. קאציזנע).

THE JEWISH STREET.

לובלין: די אידישע גאַס.

לובלין: א וויכטיקע דורכפאריגאס.

AN IMPORTANT THOROUGHFARE.

WHERE THE GHETTO BEGINS. (R. VISHNIAK)

לובלין: אָנהייב פֿון חיסטאָריש גע׳טא. (ר. ווישניאק).

IN THE GHETTO.

לובלין: אין געטאָ

"JEWISH BRIDGE"—BUT THERE IS NONE. (A KACYZNA)

לובלין: די „אידישע ברוק", חגם קיין ברוק איז ניטא. (ס. קאציזנא).

CENTER OF THE HISTORIC GHETTO. (R. VISHNIAK)

לובלין: צענטער פון היסטאָרישן געטא. (ר. ווישניאַק).

STREET IN THE JEWISH QUARTERS. (R. VISHNIAK)

לובלין: אַ גאַס אין אידישן קוואַרטאַל. (ר. ווישניאַק).

OLD JEWISH ARCHITECTURE. (A. KACYZNA)

לובלין: אַלטע אידישע אַרכיטעקטור. (א. קאַציזנע).

EXIT FROM THE GHETTO. (R. VISHNIAK)

לובלין: אַרויסגאַנג פֿון געטאָ. (ר. ווישניאַק).

דער לובלינער בלינדער. (ר. ווישניאק).

THE BLIND OF LUBLIN. (R. VISHNIAK)

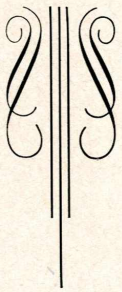

THE OLDEST SYNAGOGUE IN LUBLIN — CALLED "SAUL WAHL" SYNAGOGUE TO HONOR THE JEW WHO, FOR 24 HOURS, WAS KING OF POLAND. (A. KACYZNA)

די עלטסטע שול אין לובלין — די „שאול וואהלשול", איינגענאמען פון דעם איד וואס איז 24 שעה געווען א פוילישער קעניג. (פאטא א. קאציזנע).

לובלינער געגנט

LUBLIN REGION

HRUBIESZOW

Town in Lublin Province. Jews first settled there in second half of 16th Century. A "privilege" (protective decree by the King) was granted them in 1576. This community suffered greatly in the Chmelnitsky revolt. It had 1,023 Jews in 1765. After the first partition of Poland (1772) it passed over to Austria, came later to Russia. In 1897 it had 5,352 Jews (half of the total population); in 1921 — 5,679 Jews.

WEGROW (VENGROV)

Small town in Poland, Province of Lublin. Had 5,150 Jews in 1897 (total population 8,268). Jews were established there for years as the manufacturers of jewelry and other luxury items. Wegrow Jews also wrote "Tefilin" (phylacteries).

ZAMOSC

City in Lublin Province. It was a military fort in the time of Jan Sobieski. After Chmelnitsky's revolt it became a place of refuge for Jews, with a substantial Jewish community. In 1765 it had close to 2,000 Jews. In 1897 — 7,234 Jews, half of the total population. In 1931 — 10,265 Jews.

ZELECHOW (Zhelekhov)

Small shoe-manufacturing town in Lublin Province. In 1897 almost 70% of the whole population or 4,390, were Jews. It had the same number of Jews on the eve of the last World War. Many of them were bootmakers.

הרוביעשאָוו

שטאָט אין לובלינער וואָיעוואָדשאַפֿט. ערשטע אידן זיך דאָרט באַזעצט אין צוויינטער העלפֿט 16טן יאָרהונדערט. זייער פֿריווי-לעגיע שטאַמט פֿון 1576. די קהילה האָט שטאַרק געליטן פֿון כמעלניצקים אויפֿשטאַנד. אין 1765 געווען 1,023 אידן. אין 1897 געווען 5,352 אידן (א העלפֿט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג). אין 1921 — 5,679 אידן.

וועגראָוו

שטעטל אין פּוילן, לובלינער וואָיעוואָדשאַפֿט. אין 1897 געווען 5,150 אידן (גאַנצע באַפֿעלקערונג 8,268). די אידן האָבן זיך דאָרט פֿון אַלטע צייטן אַן פֿאַרנומען מיט גאָלדשמידערייַ און צירונג-פֿאַב-ריקאַציע. דאָרט האָט מען אויך געשריבן תּפֿילין.

זאַמאָשטש

שטאָט אין פּוילן, לובלינער וואָיעוואָדשאַפֿט. אין דער צייט פֿון יאַן סאָביעסקי (סוף 17טן יאָרהונדערט) געווען א מי-ליטעריש פֿעסטונג. נאָך כמעלניצקים אויפֿשטאַנד געוואָרן אַן עיר מקלט פֿאַר אידן מיט א היפֿשער אידישער קהילה. אין 1765 זיינען דאָרטן געווען נאָענט צו 2,000 אידן. אין 1897 — 7,234 אידן, א גענויע העלפֿט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג. אין 1931 — 10,265 אידן. געבורט-שטאָט פֿון י. ל. פּרץ.

זשעלעכאָוו

אידיש שוסטער-שטעטל אין לובלינער וואָיעוואָדשאַפֿט. אין 1897 זיינען דאָרט געווען 4,390 אידן, פּמעט 70 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג. פֿאַרן לעצטן קריג געווען פּמעט די זעלבע צאָל אידן, א סך שוסטער.

LUKOW

Town in Lublin Province. Jews appeared there as early as 1565. In 1897, of a population of 9,363 about a half, or 4,850, were Jews. In 1921 the Jewish population had risen to 6,145.

MACIEJOWICE

Small town in Lublin Province. In 1897 its population had reached 2,000, 1,027 of them Jews.

KAZIMIERZ

Small town in Lublin province, near Pulawy. One of the oldest towns, already developed in the 14th Century. In 1931 it had 3,221 Jews.

RADZYN

Small town in Poland, Lublin Province. 797 Jews lived there at the end of the 18th Century; by 1897—2,896 Jews, almost one half of the entire population. The city had an old wooden synagogue and its own Wonder Rabbi, Reb Gershon Hanuch Lainer, who founded his own "Dynasty."

RAKOW

Small town in Lublin province. In 1765 it had 437 Jews. In 1897 — 1,263 Jews in a population of 2,090.

RYKI

Small Jewish town in the province of Lublin, Garvolin County. Had 1,573 Jews and 200 Catholics in 1897.

לוקאָוו

שטאָט אין לובלינער וואָיעוואָדשאַפֿט. די אידן באַווייזן זיך דאָרט שוין אין 1565. אין 1897 געווען 9,363 איינוואוינער, פֿון זיי 4,850 אידן. אין 1921 געווען 6,145 אידן.

מאַטשעיאָוויץ

שטעטל אין לובלינער וואָיעוואָדשאַפֿט. אין 1897 העכער 2,000 איינוואוינער, פֿון זיי 1,027 אידן.

קאַזימיעזש

שטעטל אין לובלינער וואָיעוואָדשאַפֿט, ניט ווייט פֿון פּולאָוו. איינע פֿון די עלטסטע שטעט, באַשטאַנדן שוין אין 14טן יאָרהונדערט. אידן דאָרט 3,221 אין 1931.

ראַדזין

קליינע שטאָט אין פּוילן, לובלינער וואָיעוואָדשאַפֿט. סוף 18טן יאָרהונדערט האָבן דאָרט געלעבט 797 אידן, אין 1897 — 2,896, פּמעט א העלפֿט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג. די שטאָט האָט געהאַט אַן אייגענעם צדיק — ר' גרשון הנוך ליינער, וואָס האָט דאָרט געהאַט זיין „חויף".

ראַקאָוו

שטעטל אין לובלינער וואָיעוואָדשאַפֿט. אין 1765 האָבן דאָרט געלעבט 437 אידן. אין 1897 — 1,263 אידן (פֿון 2,090 איינוואוינער).

ריקע

אידיש שטעטל אין לובלינער וואָיעוואָדשאַפֿט, גאַרוואָלינער געגנט. אין 1897 זיינען דאָרט געווען 1,573 אידן און אַרום 200 פּאָליאַקן.

ON A MARKET DAY. (A. KACYZNA)

הרובישאָוו: אין אַ מאַרקטאָג. (א. קאַציזנע).

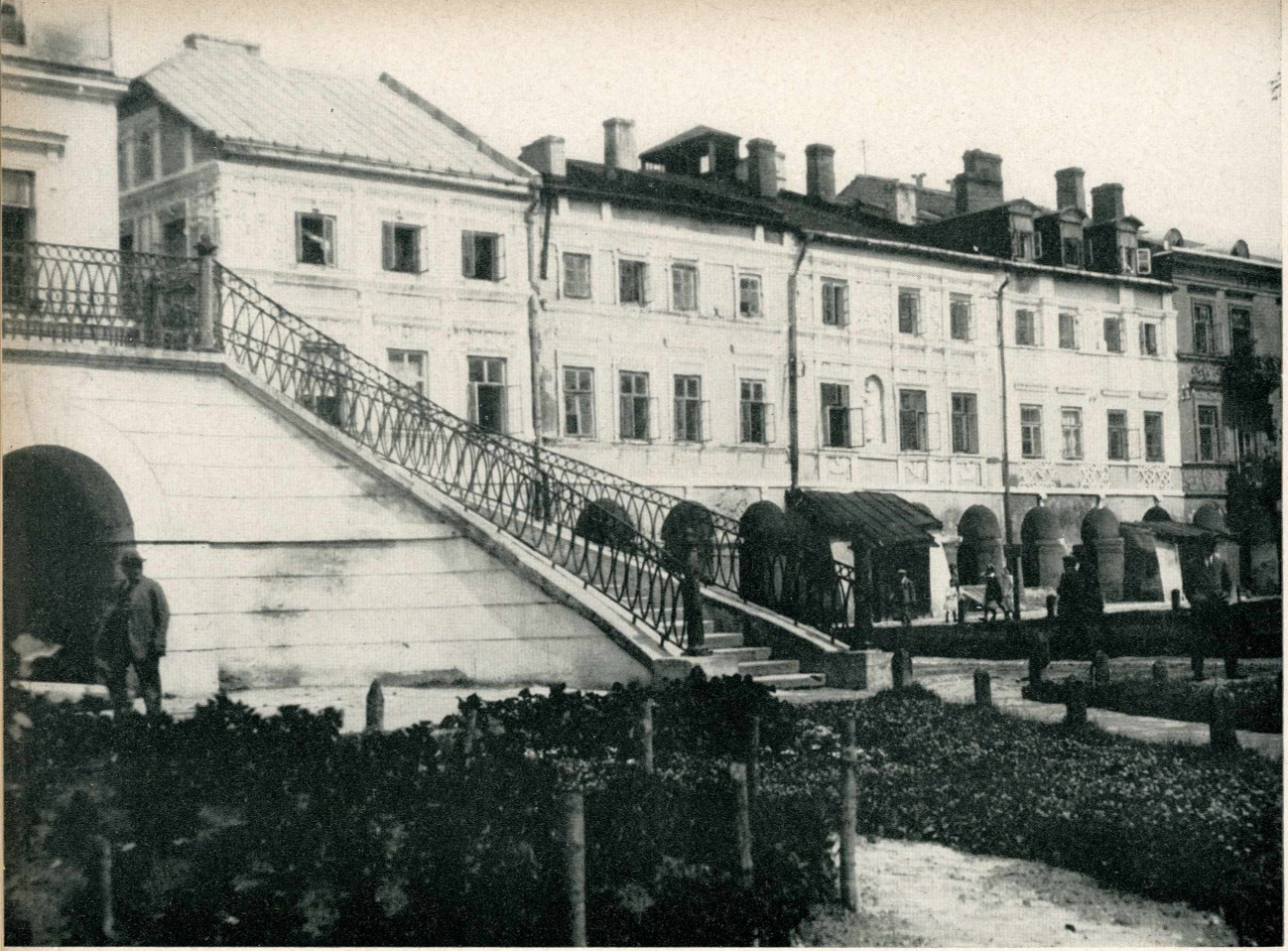
THE MARKET PLACE. (A. KACYZNA)

חרובישאוו: אויפן מארק. (א. קאציזנע).

A STREET. (A. KACYZNA)

וועגנראָוו: אַ גאַס. (ס. קאַציזנע).

THE ARMENIAN STREET (AT THE SQUARE). (A. KACYZNA)

זאַמאָשטש: די אַרמענישע גאַס (בײַם פּלאַץ). (ס. קאַציזנע).

GENERAL VIEW. (A. KACYZNA)

זשעלעכאָוו: דאָס אַלגעמיינע בילד.

SENATORSKA STREET. (A. KACYZNA)

זשעלעכאוו: די סענאטארסקע גאס. (א. קאציזנע).

MARKET PLACE AND CITY BELL WHICH GIVES THE FIRE ALARM AND ANNOUNCES COMMUNAL EVENTS. (M. KIPNIS)

לוקאוו: דער מארקיפלאץ מיטן שטאטיגלאק, וואס זאגט אן שריפות און אנדערע וויכטיקע שטאטישע נייעס. (מ. קיפנים).

BROAD STREET, WITH SYNAGOGUE IN THE BACKGROUND.

לוקאָוו: די בריייטע גאַס. הינטן זעט זיך די שול. (ס. קאַציזנע).

A POLITICAL DEBATE. (M. KIPNIS)

לוקאָוו: אַ פּאָליטישע דיסקוסיע. (מ. קיפּנים).

AT THE BRIDGE. (A. KACYZNA)

מאַטשעאָוויסע: בײַם בריקל. (א. קאַציזנע).

THE MARKET PLACE. (M. KIPNIS)

מאַטשעיאָווץ: אויפֿן מאַרק. (מ. קיפּנים).

MARKET DAY NEAR THE CHURCH. (A. KACYZNA)

קוזמיר: אין אַ מאַרקט־טאָג נעבן דער קירך. (אַ. קאַציזנע).

THE FAIR. (A. KACYZNA)

קוזמיר: אויפֿן ירידּ. (א. קאַציזנע).

A DRIVER AND HIS NAG. (M. KIPNIS)

קוזמיר: א פֿורמאַן מיטן פֿערדל. (מ. קיפּנים).

SABBATH ON THE MAIN STREET. (A. KACYZNA)

ראַדזין: די חויפּטגאַס אום שבת. (א. קאַציזנע).

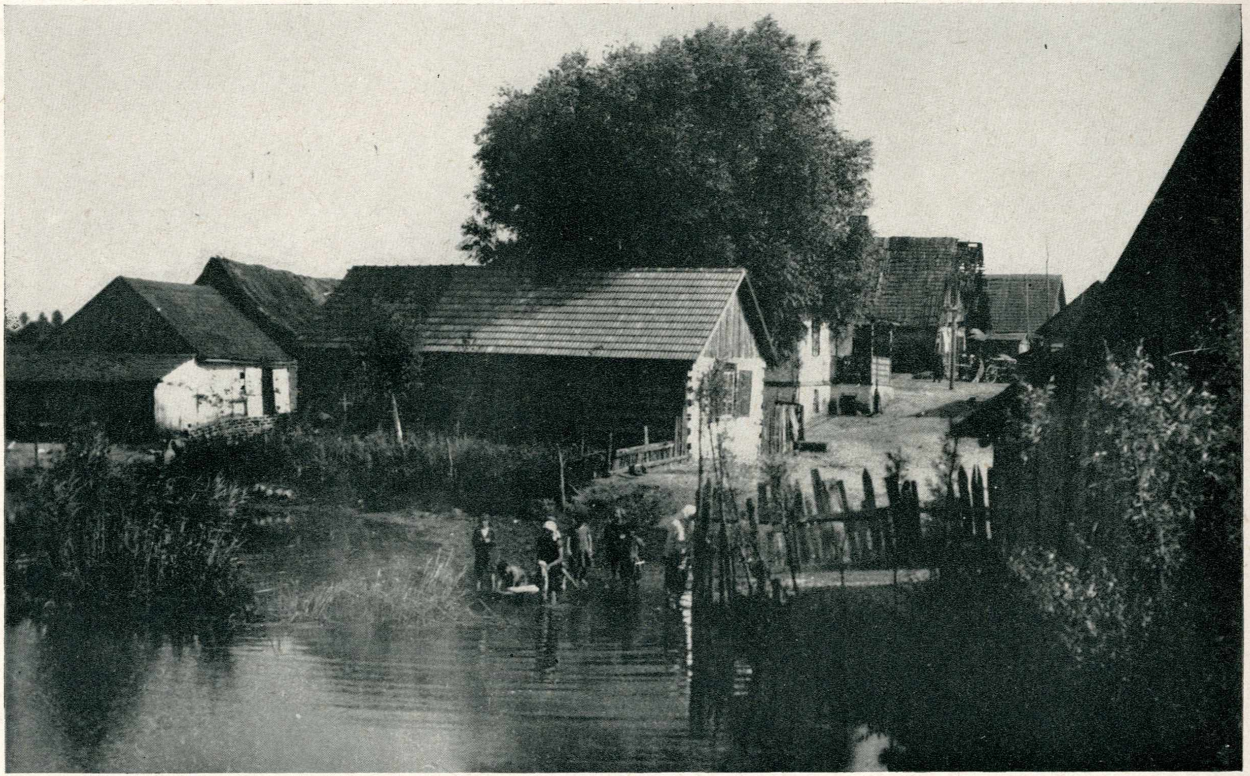
THE OLD WOODEN SYNAGOGUE.

ראַדזין: די אַלטע הילצערנע שול.

AT THE BROOK. (A. KACYZNA)

ראקאוו: בײם טײכל. (ס. קאציזנע).

A NOOK IN RYKI. (A. KACYZNA)

ריקע: אַ ווינקעלע. (א. קאַציזנע).

AT THE FAIR. (A. KACYZNA)

ריקע: אויפֿן מאַרק. (ס. קאַציזנע).

SCENE AT THE MARKET PLACE. (A. KACYZNA)

ריקע: אַ סצענקע אויפֿן מאַרק. (א. קאַציזנע).

TWO CAPMAKERS SELLING THEIR WARES. (A. KACYZNA)

ריקע: צוויי היטלמאכער פארקויפן זייער פחודה. (ס. קאציזנע).

LODZ

A great manufacturing city, center of the textile industry in Poland. Lodz was also the center of a large population of Jewish workers and a city of stark social contrasts. Jews played a very prominent part in the development of Lodz industry, both as laborers and as entrepreneurs. Before the First World War a third of all the textile enterprises were in Jewish hands. By 1931, 77% of all the textile employers were Jews. In 1939 there were 50,000 Jewish laborers in Lodz. The Jewish weavers of Lodz were employed mostly in small shops at hand looms or worked at home.

Lodz thus became a city with many wealthy Jews: textile magnates, manufacturers and merchants, but a much larger mass of poverty stricken workers. The workers district, Baluty, was always the scene of poverty and misery. More than half of the entire Jewish population in Lodz consisted of workers and employees, with their families, and the wages of workers were extremely low. In 1929 two-thirds of all the workers earned less than 20 zlotys a week. More than half of the Jews in Lodz had to be exempted from the Kehila taxes.

In 1939 Lodz had a population of 605,000, nearly 200,000 of them Jews.

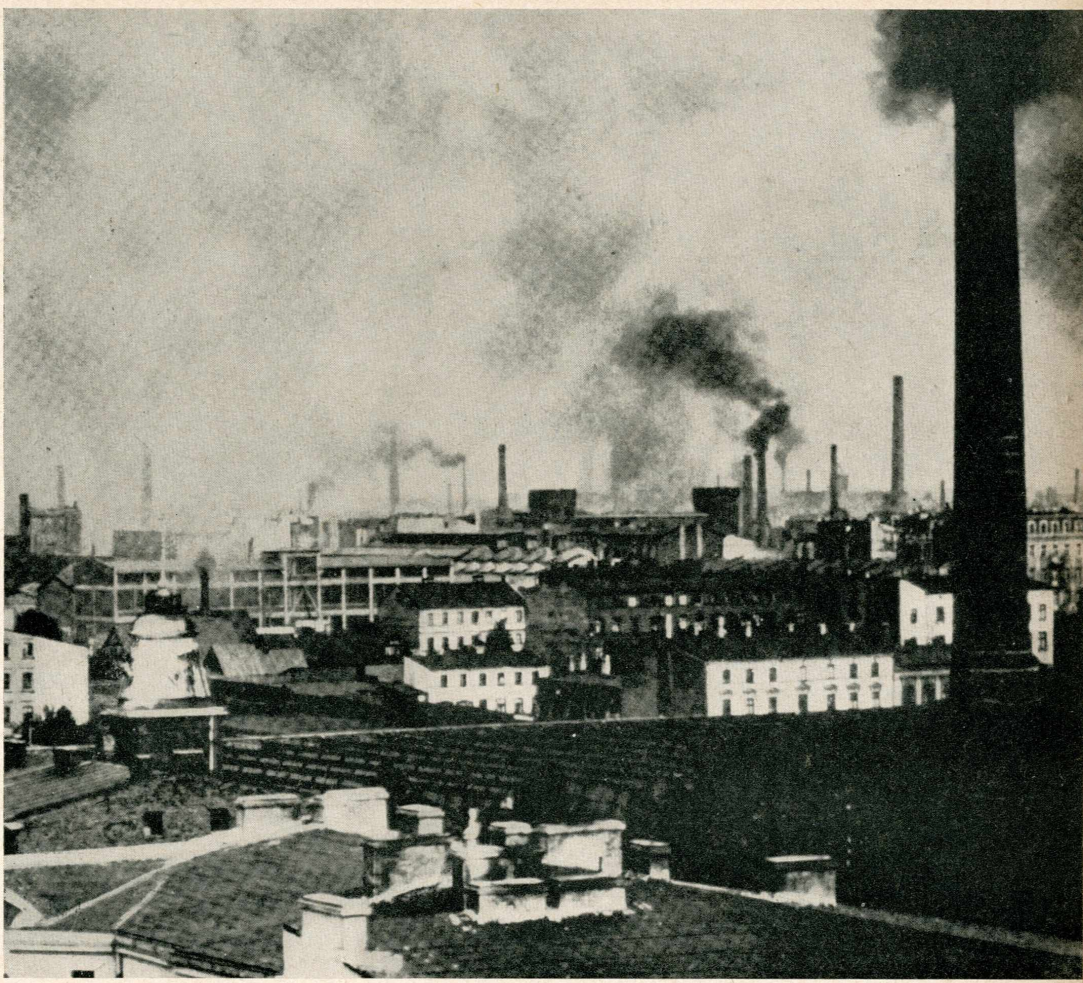
Lodz was one of the largest centers of the Jewish labor movement. In 1905 when Lodz joined the revolt, Jewish workers erected barricades and led the uprising.

לאָדזש

גרויסע פֿאַבריק־שטאָט, צענטער פֿון טעקסטיל־אינדוסטריע אין פּוילן. גרויסע אידישע אַרבעטער־שטאָט, פֿול מיט סאָציאַלע קאָנטראַסטן. אידן האָבן געשפּילט זייער אַ באַדייטיקע ראָלע אין דער אַנטוויקלונג פֿון דער לאָדזשער אינדוסטריע, סיי אַלס אונטערנעמער, סיי אַלס אַרבעטער. פֿאַר דער ערשטער וועלט־מלחמה איז אַ דריטל פֿון אַלע טעקסטיל־אונטערנעמונגען געלעגן אין אידישע הענט. אין 1931 זיינען 77 פּראָצענט פֿון די טעקסטיל־אונטערנעמער געווען אידן. דער אַנטייל פֿון אַרבעטער איז געווען אַ סך קלענער: אין 1939 זיינען אין גאַנץ לאָדזש געווען 50,000 אידישע אַרבעטער. דערבי זיינען די וועבער געווען דאָס רוב באַשעפֿטיקט אין קליינע פֿאַבריקן. ביי האַנט־וועבשטולן, מיט היימאַרבעט א״א.

לאָדזש איז געווען אַ שטאָט מיט אַ גרויסער צאָל אידישע גבירים און טעקסטיל־מאַגנאַטן אָבער אַ סך גרעסערער מאַסע אַרעמקייט. דער אַרבעטער־קוואַרטאַל **באַלוט** איז שטענדיק געווען אַ סצענע פֿון דחקות און נויט. מער ווי אַ העלפֿט פֿון דער גאַנצער אידישער באַפֿעלקערונג אין לאָדזש איז באַשטאַנען פֿון אַרבעטער און אַנגעשטעלטע, מיט זייערע משפּחות, און די שכירות פֿון די אַרבעטער זיינען געווען גאָר קליין: אין 1929 האָבן צוויי־דריטל פֿון אַלע אַרבעטער פֿאַרדינט ווייניקער ווי 20 זלאָטעס אַ וואָך (אַ פּאָר אַמעריקאַנער דאָלאָר), העכער אַ העלפֿט לאָדזשער אידן האָבן געמוזט באַפֿרייט ווערן פֿון קהילה־שטייער און אַ פֿערטל פֿון אַלע אידן האָבן געצאָלט ווייניקער ווי 20 זלאָטעס אַ יאָר.

לאָדזש איז געווען איינע פֿון די גרעסטע צענטערס פֿון דער אידישער אַרבעטער־באַוועגונג. אין יולי 1905, בשעת דעם לאָדזשער אויפֿשטאַנד, האָבן אידישע אַרבעטער געבויט באַריקאַדן און געשטאַנען בראש פֿון דער באַוועגונג. — אין 1939 האָבן אין לאָדזש געלעבט אַן ערך 200,000 אידן.

לאדזש: דאָס אַלגעמיינע בילד פֿון דער אינדוסטריעלער שטאָט.

GENERAL VIEW OF THE INDUSTRIAL CENTER.

לאָדזש: די „טוך־האַליע", צענטער פֿון טוך־האַנדל

THE HISTORIC "HALL OF CLOTH" IN LODZ.

PIOTRKOWSKA STREET NEAR ZAWADSKA STREET.

לאדזש: פּעטרוקאווער גאס נעבן זאוואדסקער גאס.

LODZ-BALUTY: ALEXANDER STREET. (A. KACYZNA)

לאָדזש־באַלוטי: די אַלעקסאַנדערגאַס. (א. קאַציזנע)

FEIFER STREET, CENTER OF JEWISH POVERTY.
(A. KACYZNA)

דאָרישבאלוט: פֿייפֿערשטראָסע, גאַס פֿון אידישער אָרעמקייט
(ס. קאַציזנע).

MANSION OF THE JEWISH TEXTILE MAGNATE POZNANSKI.

לאדזש: פאלאץ פון אידישן טעקסטיל־מאגנאט פאזנאנסקי

MLYNARSKA STREET, CENTER OF JEWISH WEAVERS.

לאדושיבאלוט: מלינארסקע גאס, צענטער פֿון אידישע וועבער.

BALUTY: WOLBORSKA STREET. IN THE BACKGROUND THE "OLD CITY SYNAGOGUE." (A. KACYZNA; R. VISHNIAK)

לאָדזש־באַלוט: וואָלבאָרסקע גאַס, הינטן זעט זיך די אַלטשטאָטישע שול. (א. קאַציזנע; ר. ווישניאק).

BALUTY: WAITING. (R. VISHNIAK)

לאָדוש־באַלוט: מען וואַרט... (ר. ווישניאַק).

CENTRAL POLAND

CZESTOCHOWA (Chenstokhova)

City in Poland, in Kielce Province. Is prominent in the religious life of Poland on account of the famous Picture of Mary. At the beginning of the 19th Century the Jews there were mostly weavers and artisians. It had 495 Jews in 1808, in 1897 — 12,000. In 1931 a fifth of its entire population, or 25,588 persons, were Jews.

LASK

Small town near Lodz. In olden times it was an important center of commerce. Later it lost its former prominence. In 1897 it had over 4,200 residents including 2,862 Jews. In 1931 there were 2,912 Jews. Many Jewish names originated in Lask: Lasky, Lasker, etc.

SANDOMIERZ

One of the oldest cities in Poland and one of the oldest Jewish Communities in the country. Jews settled there in the 14th Century. The Sandomierz Jews are mentioned in Jewish chronicles together with the Cracow and Lemberg Jews. In 1602 it had 14 Jewish houses; in 1611 the first Jewish synagogue was built. The Jews suffered heavily during the Swedish-Polish War. After the war the Jews were driven out of the city (1656), but King Jan Kazimierz permitted them to return. The Old Synagogue was located on the Jewish Street, near the Opatov Gate. According to legend it was built by Esther, the Jewish wife (or mistress) of King Kazimierz the Great.

צענטראַל-פּוילן

טשענסטאָכאָוו

שטאָט אין פּוילן, אין קיעלצער וואָיעוואָדשאַפֿט. שפּילט אַ ראָלע אין רעליגיעזן לעבן פֿון פּוילן צוליב דעם באַרימטן „הייליקן בילד" פֿון מאַריאַ. אידן זיינען דאָרט אין אָנהייב 19טן יאָרהונדערט געווען וועבער און בעלי-מלאכות. אין 1808 האָבן דאָרט געלעבט 495 אידן, אין 1897 — 12,000. אין 1931 האָט מען געציילט 25,588 אידן, אַדער אַ פֿינפֿטל פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג.

לאַסק

שטעטל אין לאָדזשער וואָיעוואָדשאַפֿט, אמאָל אַ באַדייטיקער האַנדלס-צענטער, שפּעטער פֿאַרלאָרן די פֿריערדיקע שטעלונג. 1897 — העכער 4,200 איינוואוינער, פֿון זיי 2,862 אידן. אין 1931 — 2,912 אידן. פֿון לאָסק שטאַמען אַזוינע אידישע נעמען, ווי „לאָסקי" אַדער „לאָסקער".

סאַנדאָמיר

איינע פֿון די עלטסטע שטעט אין פּוילן, אוּן איינע פֿון די עלטסטע אידישע קהילות אין לאַנד. די אידן האָבן זיך דאָרט באַזעצט אין 14טן יאָרהונדערט: אין 1367 ווערן די סאַנדאָמירער אידן דערמאָנט צוזאַמען מיט די קראָקעווער אוּן לעמבערגער. אין 1602 זיינען אין שטאָט געווען 14 אידישע הייזער, אין 1611 איז געבויט געוואָרן די ערשטע שול. — די אידן האָבן שטאַרק געליטן בשעת דעם שוועדיש-פּוילישן קריג. נאָך דער מלחמה האָט מען די אידן פֿאַרטריבן פֿון דער שטאָט (1656), אָבער קעניג יאַן קאַזימיר האָט זיי דערלויבט צוריקצוקערן זיך אין דער שטאָט. — אין דער „אידישער גאַס" ביים „אָפּאָטאָווער טויער" האָט זיך געפֿונען די אַלטע שול, וואָס איז, לויט אַ לעגענדע, געבויט געוואָרן פֿון „אסתּרקען", די אידישע פֿרוי (אַדער געליבטע) פֿון קעניג קאַזימיר דער גרויסער.

STRYKOW

Town in Poland, in Lodz Province. Had many Jewish tanners and other laborers.

SIEDLCE

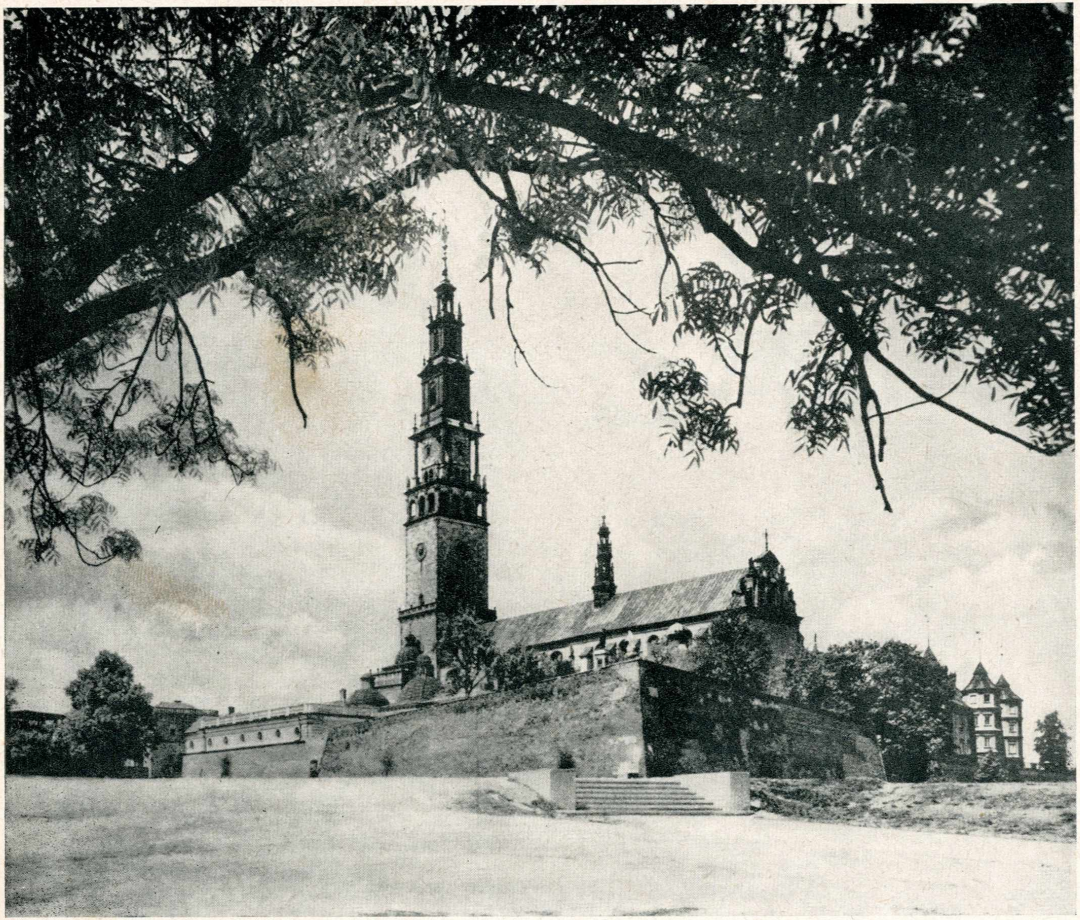
Town in Poland, capital of a voivodship (province) of the same name. Jews settled there at the beginning of the 18th Century. It had 631 Jews in 1765. The owner of the town, Princess Oginska permitted the Jews to build a brick house for the Rabbi and the Jewish Community (1794). 11,400 Jews lived in 1897; total population was 36,000. Had two synagogues, three houses of prayer, 20 Hassidic chapels.

סטריקאָוו

שטעטל אין פּוילן, אין לאָדזשער וואָיעוואָדשאַפֿט. געווען אַ סך אידישע גאַרבער און אַנדערע בעלי־מלאכות.

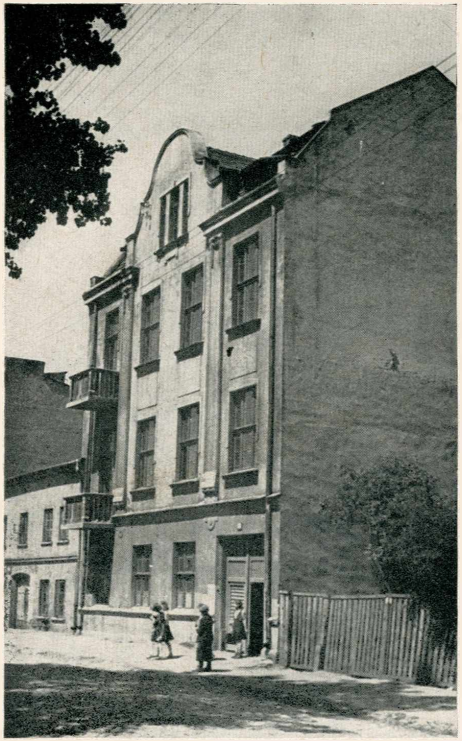
שעדלעץ

שטאָט אין פּוילן, הויפּט־שטאָט פֿון אַ וואָיעוואָדשאַפֿט. אידן האָבן זיך דאָרט באַזעצט אָנהויב 18טן יאָרהונדערט. אין 1765 זיינען דאָרטן געווען 631 אידן. אין 1794 האָט די אייגנטימערין פֿון שטאָט, פּרינצעסין אָגינסקאַ, דערלויבט די אידן צו בויען אַ מויער פֿאַרן רב און דער שול. אין 1897 האָבן דאָרט געלעבט 11,400 אידן (גאַנצע באַפֿעלקערונג 36,000). געווען צוויי שולן, דריי בתי־מדרשים, צוואַנציק חסידישע מנינים, אַז"ו.

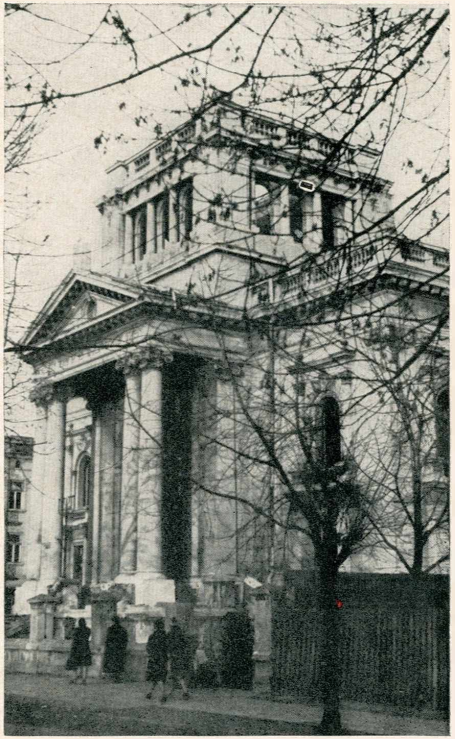

טשענסטאָכאָוו: די „יאַסנע גורע".
(פּאָליש אינפֿ׳ סוירוויס).

THE YASNA GORA. (POLISH INFORMATION SERVICE)

משענמאכאה: הויז פרעדהויז. (א. קאציזנא).
I. L. PERETZ-HOUSE (A. KACYZNA)

משענמאכאה: די „דויטשע שול".
THE "GERMAN SYNAGOGUE".

A QUIET HOUR AT THE MARKET PLACE. (R. VISHNIAK)

לאסק: אויפן מארקיפלאץ אין א רואיקער שעה (ר. ווישניאק).

MARKET PLACE. (R. VISHNIAK)

לאסק: דער מארק (ר. ווישניאק).

לאַסקער באַלעבאַטים (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק)

THE PILLARS OF THE TOWN. (R. VISHNIAK)

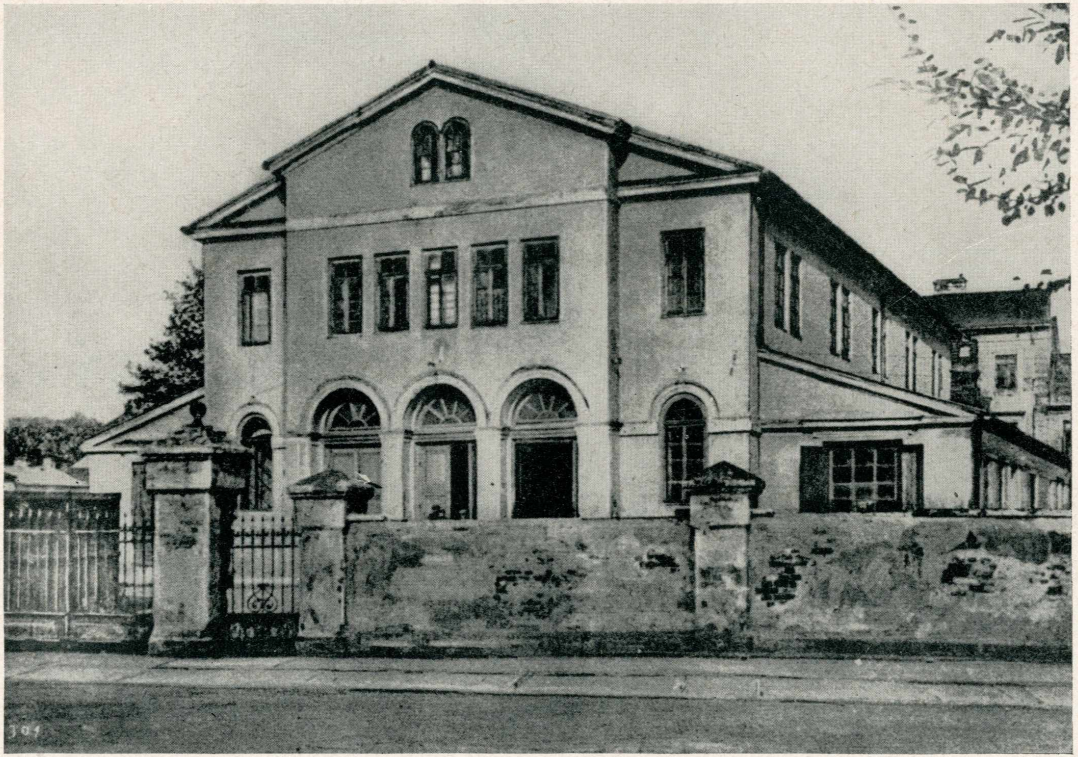
THE CITY HALL. (EWING GALLOWAY)

סאַנדאָמיר: דער אַלטער „ראַטוש" (גאַלאַווע).

TANNERS' STREET (A. KACYZNA)

סטריקאָוו: די גאַרבערייגאַס (ס. קאַציזנע).

THE OLD SYNAGOGUE.

שעדלעץ: די אַלטע שול

EAST POLAND

WILNO, VILNO

Vilno, "Jerusalem of Lithuania," was always one of the most important cultural and spiritual centers for Lithuanian and Russian Jews. Jews settled there in the 14th-15th Century when Vilno was still the domain of the Lithuanian duchy. About 6,000 Jews lived in Lithuania at the end of the 15th Century, only several hundred of them in Vilno. But by 1764 there were 3,381 Jews in Vilno itself. During the 19th Century and up to the time of the First World War the number of Jews had grown rapidly, after that the percentage of Jews began to decline steadily. In 1897 Jews constituted over 45% of the entire population; by 1921 the percentage had dropped to 36%, and in 1939 it was as low as 30%.

Still, there were some 80,000 Jews in Vilno on the eve of the Second World War; almost all of them were murdered by the Nazis.

During the six centuries that a Jewish Community existed in Vilno, the Jews there experienced all sorts of hardships: fights with the Christian burghers who wanted to get rid of Jewish competition; decrees of the City Council prohibiting the Jews to conduct commerce or to enter trades and crafts, or to live in any part of the city outside of the narrow ghetto walls. However, in spite of all these persecutions, the Jews in Vilno developed a flourishing life. At the beginning of the 20th Century the Jews in

מזרח-פּוילן

ווילנע

איז פֿון אַלטע צייטן אַן געווען איינער פֿון די וויכטיקסטע קולטורעלע און גייסטיקע צענטערס פֿאַר ליטווישע און רוסישע אידן. אידן האָבן זיך דאָרט באַזעצט אין 14טן—15טן יאָרהונדערט, דאָן ווען ווילנע איז נאָך געווען אין באַשטאַנד פֿון פֿירשטנטום „ליטע". סוף 15טן י"ה האָבן אין ליטע געלעבט אַרום 6,000 אידן, דערפֿון בלויז עטלעכע הונדערט אין ווילנע. אָבער אין יאָר 1764 האָבן אין ווילנע שוין געלעבט 3,381 אידן. אין לויף פֿון 19טן י"ה און ביז צום ערשטן וועלט-קריג, איז די צאָל אידן שטאַרק געוואקסן, אָבער שפּעטער האָט דער פּראָצענט אידן אָנגעהויבן שטענדיק צו פֿאַלן. אין 1897 האָבן די אידן אויסגעמאַכט העכער 45 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג, אָבער אין 1921 איז דער פּראָצענט געווען 36, און אין 1939 בלויז 30.

פֿונדעסטוועגן זיינען פֿאַר דער צווייטער וועלט-מלחמה אין ווילנע געווען אַרום 80,000 אידן וואָס זיינען דערנאָך פֿון די נאַצים פּמעט אינגאַנצן פֿאַרניכטעט געוואָרן.

פֿאַר די 600 יאָר וואָס אין ווילנע איז געווען אַ אידישע קהילה, האָבן די דאָרטיקע אידן דורכגעמאַכט פֿאַרשיידענע צייטן: קאַמפֿן מיט די קריסטלעכע צעכן פֿון בעלי-מלאכות און סוחרים, פֿאַרבאָט צו באַשעפֿטיקן זיך מיט האַנדל און מלאָכה — אָדער צו באַזעצן זיך אין דער שטאָט, אַהין דעם ענגען „געטאָ". אָבער ניט געקוקט אויף דעם אַלעם האָבן די ווילנער אידן אָנטוויקלט אַ רייכן און בליענדיקן לעבן. עקאָנאָמיש האָבן די ווילנער אידן געשפּילט, צום

Vilno occupied a very important economic position in the city. They owned 50% of the entire industry, and over 26,000 Jews were employed as workers. The Jews played an even greater part in the city's commerce.

In religious and spiritual spheres Vilno was of great importance in Jewish life in the time of the "Vilner Gaon" (1720-1797), in the period of the Haskala (Enlightenment) and in the time when modern social and national-cultural ideas and movements began to develop. J. L. Gordon, A. M. Dick, A. D. Lebenson, M. L. Lillienthal, Ab. Cahan and many other pioneering spirits of Jewish culture and literature are products of Vilno. A Rabbinical Seminary existed there since 1847, and in 1871 it was converted into the famous Vilno Teachers' Institute which has since graduated a number of Jewish social and political leaders.

Vilno was also the cradle of the Jewish Labor Movement. In 1897 the "Bund" (General Union of Jewish Workers in Lithuania, Poland and Russia) was founded in Vilno. Vilno was also one of the chief centers of the "Hoveve Zion" (Lovers of Zion) Movement (founded in 1884).

אַנהייב 20טן י"ה, אַ וויכטיקע ראָלע אינם לעבן פֿון דער שטאָט: זיי האָבן פֿאַרמאָגט 50 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער אינדוסטריע, און איבער 26,000 אידן זיינען געווען באשעפֿטיקט אין מלאכה. נאָך אַ גרעסערע ראָלע האָבן די אידן געשפּילט אין האַנדל. רעליגיעז און גייסטיק איזווילנע געווען וויכטיק סיי אין דער צייט פֿון „ווילנער גאון" (1720—1797), סיי אין דער עפּאָכע פֿון השפּלה, סיי ביים אויפֿקום פֿון די מאָדערנע געזעלשאַפֿטלעכע און נאַציאָנאַל-קולטורעלע שטרעמונגען. פֿון דאָרטן האָבן געשטאַמט י. ל. גאָרדאָן, א. מ. דיק, א. ד. לעבענזאָן, מ. ל. ליליענטאָל, אַב. קאַהאַן און אַ סך אַנדערע פּיאָנערן פֿון אידישער קולטור און ליטעראַטור. זינט 1847 האָט דאָרטן עקזיסטירט אַ „ראַבינישער" סעמינאַר, וואָס איז אין 1871 פֿאַרוואַנדלט געווארן אין בארימטן ווילנער לערער-אינסטיטוט, פֿון וועלכן עס זיינען ארויס אַ רייע אידישע געזעלשאַפֿטלעכע און פּאָליטישע טוער.

ווילנע איז געווען דאָס וויגעלע פֿון דער אידישער אַרבעטער-באַוועגונג; דער „בונד" איז געגרינדעט געווארן אין 1897 אין ווילנע. ווילנע איז אויך געווען איינער פֿון די הויפּט-צענטערס פֿון דער חובבי-ציון-באַוועגונג (געגר. 1884).

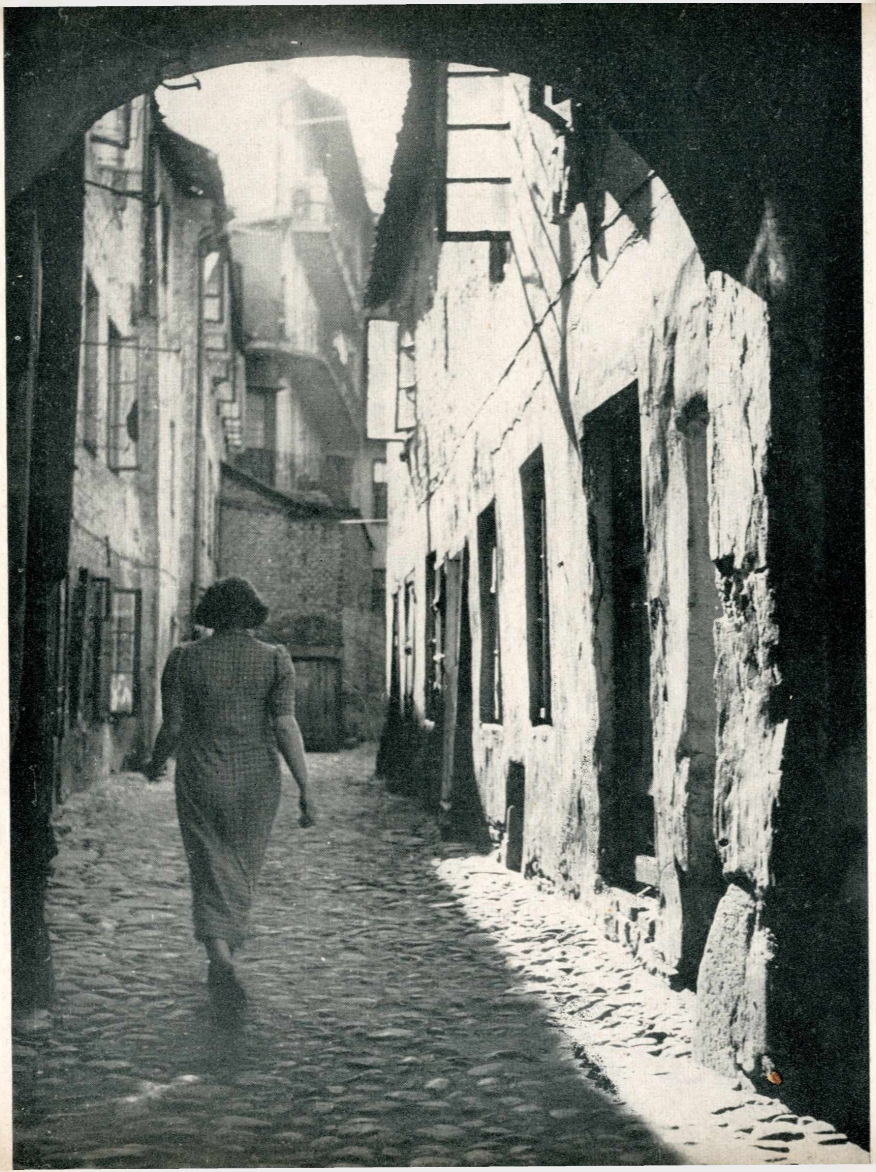
GENERAL VIEW OF THE OLD CITY.

ווילנע: דאס אלגעמיינע בילד פון שטאט.

ווילנע: די אָסטראָבראַמע גאַס מיט דעם מאַריאַ־בילד. (ר. ווישניאק).

THE OSTRA BRAMA STREET (WITH THE MADONA PICTURE). (R. VISHNIAK)

ווילנע: די אידישע נאס.
(ר. ווישניאק).

THE JEWISH STREET.
(R. VISHNIAK)

ווילנע: אַ אידישער חויף (ר. ווישניאק).

A JEWISH COURTYARD (R. VISHNIAK)

זיהענע: זשוליוס קלאטשקא־גאס
(פאטא ר. ווישניאק).

THE JULIAN KLATCHKO STREET, (R. VISHNIAK)

ווילנע: אַ האַנדלס־הויף (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

COMMERCIAL BACKYARD. (R. VISHNIAK)

ווילנע: דער שול־הויף (פֿאָטאָ ר. ווישניאק).

THE SYNAGOGUE COURTYARD
(R. VISHNIAK)

ווילנע: דער אַריינגאַנג צו דער שול. (ר. ווישניאַק).

THE SYNAGOGUE ENTRANCE
(R .VISHNIAK)

דער באַרימטער שטראָשון־לייענסאַל (ר. ווישניאק).

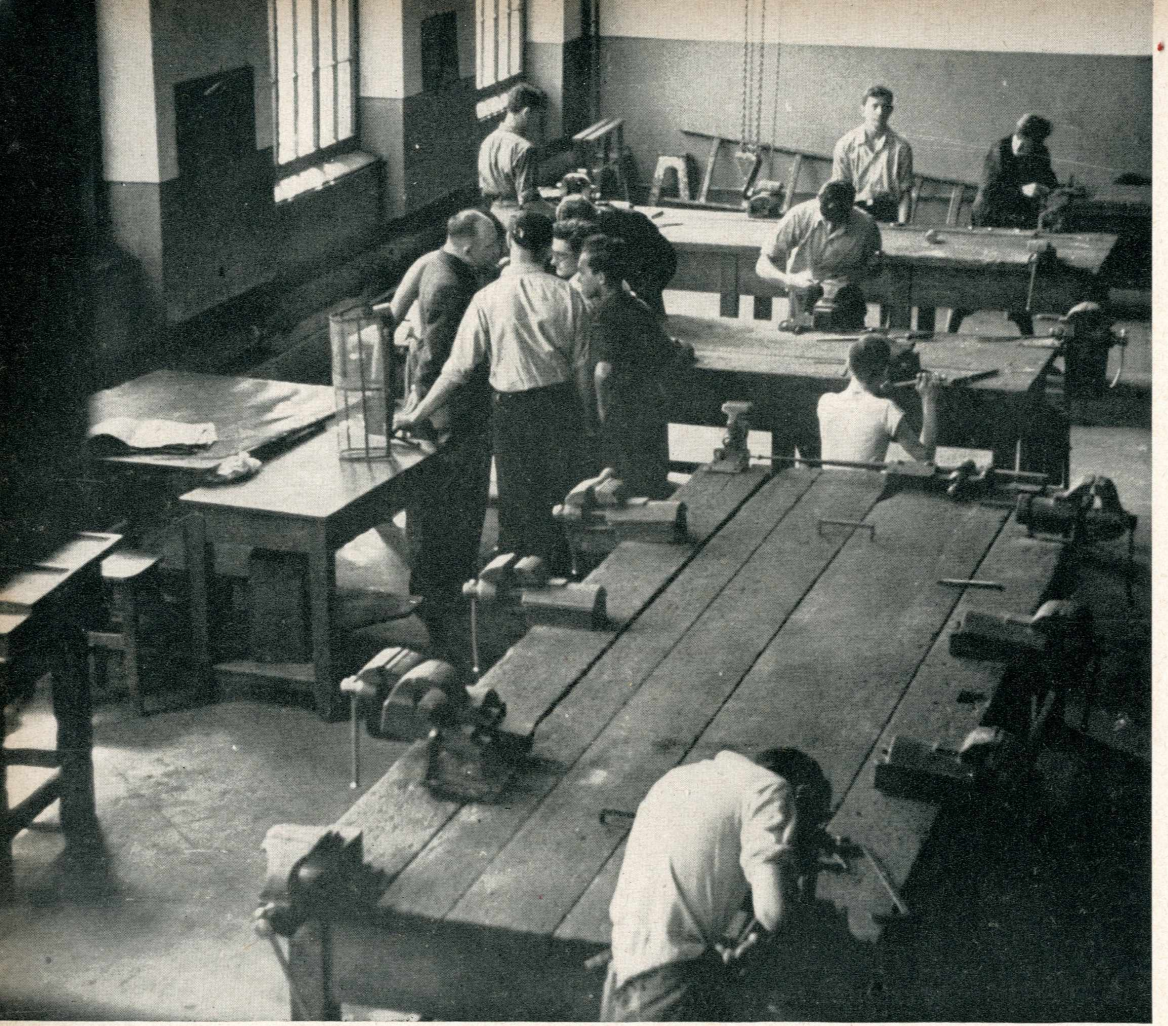
THE FAMOUS STRASHUN LIBRARY
(R. VISHNIAK)

אויבן: אַרום ווילנער שולחויף. — אונטן: די געביידע פֿון ייוואָ (איד. וויסנש. אינסטיטוט).

THE SYNAGOGUE CORNER. RIGHT: BUILDING OF THE YIDDISH SCIENTIFIC INSTITUTE.

ווילנע: אין אידישן „אָרט"־טעכ־ניקום (ר. ווישניאק).

IN THE "ORT" TRADE SCHOOL.
(R. VISHNIAK)

ווילנע: אויבן — מושב זקנים.
אונטן — משמרת חולים.

TOP: OLD AGE HOME
BOTTOM: JEWISH HOSPITAL

EAST POLAND

ANTOPOL

Small town in the Province of Polesie, region of Kobryn. In 1897 had 3,137 Jews in a population of 3,877. In 1921 — only 1,792 Jews.

OSTROLEKA (Ostrolenka)

Town in Bialystok Province. In 1897 had 4,823 Jews in a total population of almost 12,000. In 1931 the number of Jews was 4,291.

BIALYSTOK

Important Jewish center both in old Russia and in independent Poland. Jews began to settle there immediately after the founding of the city, in 1749. In 1765 it had as many as 765 Jews. In 1897 Bialystok had 41,905 Jews, or 64% of the total population. — At the end of the 19th and beginning of 20th Centuries the city was industrialized, especially in the field of textile business; many Jewish industrialists and workers went into cloth-weaving. In old Russia, Bialystok played a prominent part in the Jewish labor movement. In July, 1906, the Czarist police and military organized there a Jewish pogrom, in which 70 Jews were killed and 90 wounded. — The city remained a prominent Jewish center in independent Poland, although the number of Jews in it had decreased (39,602, or some 52%, in 1921). In 1921 the city had 1,654, mostly smaller, Jewish industrial enterprises, 371 of them in the textile field.

מזרח-פוילן

אַנטאָפּאָל

שטעטל אין פּאָלעסיער געגנט, קאברינער קרייז. אין 1897 — 3,137 אידן פֿון 3,877 איינוואוינער. אין 1921 — בלויז 1,792 אידן.

אָסטראָלענקע

שטאָט אין ביאַליסטאָקער וואָיעוואָדשאַפֿט. אין 1897 — 4,823 אידן (גאַנצע באַפֿעלקערונג קנאַפּע 12 טויזנט). אין 1931 — 4,291 אידן.

ביאַליסטאָק

וויכטיקער אידישער צענטער סיי אין אַלטן רוסלאַנד, סיי אין אומאָפּהענגיקן פּוילן. אידן האָבן זיך דאָרט באַזעצט גלייך נאָך דער גרינדונג פֿון דער שטאָט אין 1749. אין 1765 זיינען שוין דאָרטן געווען 765 אידן. אין 1897 זיינען אין ביאַליסטאָק געווען 41,905 אידן, אָדער 64 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג. — די שטאָט איז סוף 19טן און אָנהייב 20סטן י"ה היפּש אינדוסטריאַליזירט געוואָרן, ספּעציעל אויפֿן געביט פֿון טעקסטיל-אינדוסטריע. א סך אידישע אונטערנעמער און אַרבעטער זיינען אַריין אין טוך-ווּעבערייַ. ביאַליסטאָק האָט אין אַלטן רוסלאַנד געשפּילט א באַדייטיקע ראָלע אין דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג און אין דער אידישער אַרבעטער-באַוועגונג. אין יולי 1906 איז דאָרטן פֿון צאַרישער פּאָליציי און מיליטער אַרגאַניזירט געוואָרן א אידישער פּאָגראָם, ביי וועלכן עס זיינען דערהרגעט געוואָרן 70 און שווער פֿאַרוואונדעט 90 אידן. — אין אומאָפּהענגיקן פּוילן איז די שטאָט געבליבן א באַדייטיקער אידישער צענטער, הגם די צאָל אידן איז קלענער געוואָרן (39,602, אָדער אַרום 52 פּראָצענט, אין 1921). אין 1921 זיינען אין דער שטאָט געווען 1,654, דער עיקר קלענערע

GRODNO

Prominent Jewish city in Poland. The Jewish community there was one of the oldest, dating back to the 14th Century. In 1495 the Jews were banished from the city, but returned in 1503 and began to grow, in spite of all persecutions. In the 17th Century the Jews were mainly artisans and small businessmen. — The Jews of Grodno suffered greatly during the Russo-Polish War (1655-1657) and the Russo-Swedish War (1701-1721). In 1793, 85% of the entire population were Jewish. In 1906 the Jewish population numbered over 25,000, among them many laborers — tobacco workers (Shereshevski's factory), knitgood workers, tanners, etc. Emigration reduced the Jewish population; on the eve of the Second World War Grodno had about 20,000 Jews, or 40% of the total population.

DLUGOSIODLO

Small town in Lomza area. Shortly before the war the Orthodox Jews had established there an institution for children, "Yehudiah." Its Jewish population in 1897 was 800, two-thirds of the entire population.

ZABLUDOW

Small Jewish town in Poland, in the Grodno region, with a beautiful wooden synagogue, built in the middle of the 17th Century. According to the chronicles of the Jewish Community, it was decided in 1646 to add a woman's chapel to the synagogue. The synagogue was restored in 1765. There were 831 Jews in Zabludow at that time. In 1897 the number of Jews was 2,621 out of a population of 3,772.

אידישע אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען, דערפֿון 371 אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע.

גראָדנע

באַדייטיקע אידישע שטאָט אין פּוילן. די אידישע קהילה זייער אַן אַלטע: שטאָמט פֿון 14טן יאָרהונדערט. אין 1495 האָט מען די אידן פֿון שטאָט פֿאַרוויסגעטריבן, אָבער אין 1503 זיינען זיי געקומען צוריק, און שטאַרק געוואַקסן אין צאָל, ניט געקוקט אויף רדיפֿות און פֿאַרפֿאָלגונגען. אין 17טן י"ה האָט דאָס רוב אידן פֿאַרנומען זיך מיט מלאכה און קליינהאַנדל. — די גראָדנער אידן האָבן שטאַרק געליטן בשעת דעם רוסיש-פּוילישן קריג (1655—1657) און אין דער צייט פֿון רוסיש-שוועדישן קריג (1701—1721). אין 1793 זיינען 85 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג געווען אידן. אין 1906 — העכער 25,000 אידן, צווישן זיי 8 סך פֿאַרבעטער: טאַבאַק-פֿאַרבעטער (שערעשעווסקים פֿאַבריק), זאָקנמאַכער, גאַרבער אא"ו. די צאָל אידן איז געפֿאַלן מחמת שטאַרקער עמיגראַציע. פֿאַרן צווייטן וועלט-קריג געווען אַרום 20,000 אידן (40 פּראָצענט פֿון דער באַפֿעלקערונג).

דלוגאָשיאָדלע

אידיש שטעטל אין לאָמזשער געגנט. די אַרטאָדאָקסישע אידן האָבן דאָרט קורץ פֿאַרן קריג געגרינדעט די קינדער-אַנשטאַלט „יהודיה". אין 1897 געווען 800 אידן, צוויי דריטל פֿון דער באַנאַצער באַפֿעלקערונג.

זאָבלודאָוו

אידיש שטעטל אין מזרח-פּוילן, מיט אייגער פֿון די שענסטע הילצערנע שולן (שטאָמט פֿון מיטן 17טן יאָרהונדערט). אין 1646 איז באַשלאָסן געוואָרן, לויטן פּנקס פֿון דער שטאָט, צוצובויען צו דער שול אַ ווייבערשן מנין. — אין 1765 איז די שול רעסטאַווירט געוואָרן. אין 1897 איז די צאָל געווען 2,621 (איינוואוינער 3,772).

LOMZA

City in the province of Bialystok on the Narev River. In 1897 it had a population of over 28,000 including 9,244 Jews. By 1931 Jewish population had dropped to 8,912.

LIDA

Town in East Poland, area of Vilno. Jewish community was established there in 17th Century under supervision of the Grodno Jewish Kahal. In 1766 — 1,176 Jews; in 1931 — 6,335 Jews.

SWISLOCZ

Small town in Poland in the province of Bialystok. In 1921 — 1,959 Jews lived there.

SLONIM

Town in the Bialystok region. Jews began to settle there as early as 1551. It had an old brick synagogue, erected in 1642. In 1766 the town had 1,154 Jews; in 1897 — 11,155 (almost half of the total population). By 1931 the Jewish population had dropped to 4,291.

SMORGONIE

Manufacturing city in East Poland, in the region of Vilno. First mentioned in the chronicles of the Lithuanian Jewish Council in 1628. Had 649 Jews in 1765; in 1807, 6,743 Jews out of a population of 8,908. The town had a number of large tanneries in which several hundred Jewish laborers were employed. Played its part in the revolutionary movement during Czarist days.

לאָמזשע

שטאָט אין ביאַליסטאָקער ווּאיעוואָדשאַפֿט, אויפֿן טייך נאַרעוו. אין 1897 אַ שטאָט פֿון העכער 28,000 איינוואוינער, פֿון זיי 9,244 אידן. אין 1931 — געוואָרן 8,912 אידן.

לידע

שטאָט אין מזרח-פּוילן, נאָווּאַגרודקער געגנט. אידישע קהילה געגרינדעט אין 17טן י"ה. אין 1766—1,176 אידן. אין 1931—6,335.

סווּיסלאָטש

שטעטל אין ביאַליסטאָקער ווּאיעוואָדשאַפֿט. אין 1921 האָבן דאָרטן געלעבט 1,959 אידן.

סלאָנים

שטאָט אין ביאַליסטאָקער געגנט. אידן האָבן זיך דאָרט באַזעצט שוין אין 1551. פֿאַראַן אַן אַלטע געמויערטע שול פֿון 1642. אין 1766 זיינען דאָרט געוואָרן 1,154 אידן, אין 1897 — 11,155 אידן (כּמעט אַ העלפֿט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג). אין 1931 — 4,291 אידן.

סמאָרגאָן

פֿאַבריק-שטאָט אין מזרח-פּוילן, אין דער ווילנער געגנט. ווּערט דערמאָנט צוערשט אין „פּנקס" פֿון ליטווישן וועד, אין 1628. אין 1765 זיינען דאָרטן געוואָרן 649 אידן. אין 1897 — 6,743 אידן פֿון אַ באַפֿעלקערונג פֿון 8,908. — די שטאָט האָט פֿאַרמאָגט אַ ריי גרויסע גאַרבעריין מיט עטלעכע הונדערט אידישע אַרבעטער. געשפּילט אַ ראָלע אין דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג.

PINSK

Jewish center in old Russia and in the Polish Republic (Region of Polesie). Our first knowledge of Jews in the old city dates as far back as 1506. They occupied themselves with grain and lumber trade. The suffered terribly in the 17th Century, at the time of Chmelnitsky's revolt and the Russo-Swedish War. — For a time Pinsk played a part in the spiritual life of Lithuanian Jewry; bitter struggles between Hassidim and Misnagdim took place at the end of the 18th and beginning of the 19th Centuries. — Pinsk always had a large percentage of Jews, about three-fourths of the total population. Its entire industry almost was created by Jews, both as manufacturers and as workers — the match and furniture factories, the saw-mills, tanneries, spirit and beer distilleries; they also traded with lumber and fish. — Pinsk had a strong Jewish labor movement. 24,000 Jews lived there in 1931 (entire population was 32,000).

PRUZANA

Town in East Poland, region of Polesie. Jews settled there in the 16th Century. In 1847, 2,583 Jews lived there, in 1897, 5,080 Jews lived there.

BEREZA-KARTUSKA

Small town in the Polesie Region, East Poland. The owner of the city, Prince Sapieha granted the Jews in 1680 the right to build a Synagogue, houses etc. In 1921 — 2,163 Jews lived there.

פּינסק

אידישער צענטער אין אַלטן רוסלאַנד און אין דער פּוילישער רעפּובליק (פּאָלעסער געגנט). די ערשטע ידיעות וועגן אידן אין דער אַלטער שטאָט שטאַמען פֿון 1506. אידן האָבן זיך דעמאָלט באַשעפֿטיקט מיט תּבואה- און געהילץ-האַנדל. זיי האָבן שטאַרק געליטן אין 17טן יאָרהונדערט, אין דער צייט פֿון כמעלניצקים אויפֿשטאַנד און פֿון רוסיש-שוועדישן קריג. — א געוויסע צייט האָט פּינסק געשפּילט א ראָלע אין גייסטיקן לעבן פֿון ליטווישן אידנטום: דאָרטן זיינען פֿאָרגעקומען שאַרפֿע קאַמפֿן צווישן חסידים און מתנגדים סוף 18טן און אָנהייב 19טן יאָרהונדערט. — פּינסק האָט שטענדיק געהאַט א גרויסן פּראָצענט אידן — דריי-פֿערטל פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג. פֿמעט די גאַנצע אינדוסט-ריע איז דאָרט געשאַפֿן געוואָרן פֿון אידן, סיי אַלס אונטערנעמער סיי אַלס אַרבעטער (די שוועבעלעך- און מעבל-פֿאַבריקן, זעג-מילן, גאַרבעריין, ברענפֿן און ביר-ברויערייען), אָבער זיי האָבן אויך געפֿירט האַנדל מיט געהילץ און פֿיש. — די שטאָט האָט געהאַט א שטאַרקע אַרבעטער-באַוועגונג, געווען א צענטער פֿון „בונד". — אין 1931 האָבן דאָרט געלעבט 24,000 אידן (אינגאַנצן 32,000 אייניקע).

פּרוזשאַן

שטאָט אין מזרח-פּוילן, פּאָלעסער וואָיעוואָדשאַפֿט, אידן האָבן זיך דאָרט באַזעצט אין 16טן יאָרהונדערט. אין 1847 האָבן דאָרט געלעבט 2,583 אידן. מיט פֿופֿציק יאָר שפּעטער 5,080 אידן.

קאַרטוז-בערעזע

שטעטל אין פּאָלעסער וואָיעוואָדשאַפֿט, פּוילן. דער אייגנ-טימער, פֿירשט סאַפּיעהא האָט אין 1680 דערלויבט בויען א שול, האָבן הייזער אאז"וו. אין 1921 דאָרט געווען 2,163 אידן.

KLECK

Small town in East Poland, region of Nowogrodek. There was a Synagogue built in 1796. 4,190 Jews lived there in 1921.

קלעצק

שטעטל אין מזרח־פוילן, נאָווּעגרודקער וואָיעוואָדשאַפֿט. גע־
האַט אַן אַלטע שול פֿון 1796. אין 1921 געהאַט 4,190 אידן.

THE PINSK STREET. THE SYNAGOGUE.

אַנטאָפּאָל: פּינסקער גאַס. די שול.

ON THE MAIN STREET. (A. KACYZNA)

אָסטראָלענקע: אַרום מאַרק. (א. קאַציזנע).

BEHIND THE SYNAGOGUE. (A. KACYZNA)

אַסטראַלענקע: הינטערן בית המדרש. (א. קאַציזנע).

WHERE THE SIENKIEWICZ STREET BEGINS. (A. KACYZNA)

ביאַליסטאָק: אָנהויב פֿון דער סיענקעוויטשגאַס. (א. קאַציזנע).

UNEMPLOYED ON KOSCIUSZKO MARKET. (A. KACYZNA) .(א. קאציזנע) ביאליסטאק: ארבעטלאזע אויפן קאשציושקא מארק

ביאַליסטאָק: אַרבעטסלאָזע ווארטן אויף אונ־
טערשטיצונג־געלדער. (א. קאַציזנע).

JOBLESS WAITING FOR THEIR DOLE.
(A. KACYZNA)

ביאליסטאָק: א גרופּע אידישע טוער בײַם בויפּלאַץ פֿון א נייעם שפּיטאָל (ר. ווישניאַק). **לינקס: דענקמאָל פֿאַר די קרבנות פֿון 1906־טן פּאָגראָם (70 טויטע, 90 פֿאַרוואונדעטע).** (א. קאַציזנע).

GROUP OF JEWISH LEADERS AT THE BUILDING PLACE OF A NEW HOSPITAL. (R. VISHNIAK) **LEFT: MONUMENT FOR THE VICTIMS OF THE HISTORIC 1906 POGROM.** (A. KACYZNA)

THE ZAMKOVA STREET.

גראָדנע: זאַמקאָווע גאַס.

ENTRANCE TO THE CITY. (SOVFOTO)

גראָדנע: אַרײַנפֿאָר אין דער שטאָט (סאָוופֿאָטאָ).

ALLEY OF THE JEWISH TOBACCO WORKERS.

גראָדנאָ: געסל פֿון אידישע טאַבאַקאַרבעטער.

THE TOWN ON A SUNDAY. (A. KACYZNA)

דלוגאַשיאַדלאָ: דער הויפּט־פּלאַץ זונטאָג. (א. קאַציזנע).

THE BEAUTIFUL OLD SYNAGOGUE. (RACHEL WISHNITZER)

זאבלודאוו: די אלטע הילצערנע שול. (פאטא רחל ווישניצער).

GENERAL VIEW WITH THE RIVER NAREV.

לאמושע: דאס אלגעמיינע בילד מיטן טייך נאריעו.

WAITING FOR THE AUTOBUS AT THE OLD MARKET.

לאמושע: מען ווארט אויפן אויטאבוס אויפן אלטן מארק.

לאמושע: „דראושקאושעס"
אויפן נייעם מארק.

"CABBIES" AT THE NEW MARKET.

לאָמזשע: גרופּע טרעגער, טראַנס־פּאָרט־אַראַיין 15.

STREET CARRIERS UNION, LOCAL 15.

THE TALMUD TORAH.

לאמשע: די גרויסע תלמודי תורה.

לידע: ווילנער גאס, די הויפט־גאס פון שטאט. (א. קאציזנע).

VILNO STREET. THE MAIN THOROUGHFARE. (A. KACYZNA)

WHERE THE VILNO STREET ENDS. (A. KACYZNA)

לידע: סוף פֿון ווילנער גאַס. (פֿאָטאָ א. קאַציזנע).

THE FAIR. (PHOTO M. KIPNIS)

סווִיסלאָטש: דער יריד. (מ. קיפּנים).

סלאָנים: די הויפּטגאַס. (ר. ווישניאַק).

THE MAIN STREET. (R. VISHNIAK)

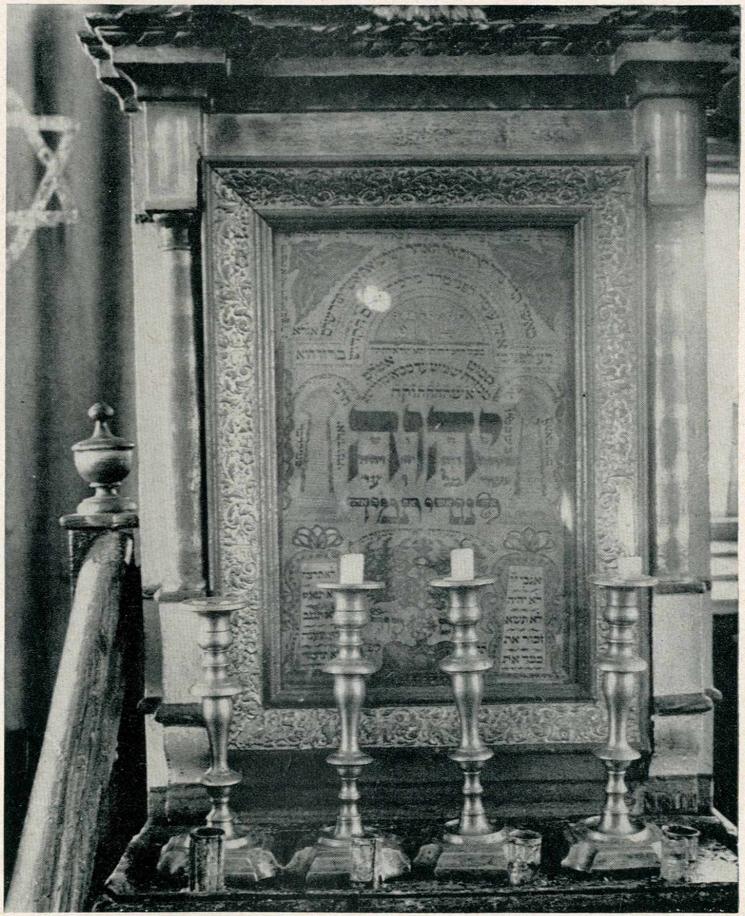
סלאָנים : אויפֿן מאַרק.
(פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

THE MARKET PLACE.
(PHOTO R. VISHNIAK)

סלאָנימער הכנסת אורחים. — רעכטס: דער אָרויסקודש אין סלאָנימער שול. (ר. ווישניאַק).

HOLY ARK IN THE SLONIM SYNAGOGUE. — JEWISH COMMUNITY HOSTEL FOR STRANGERS. (R. VISHNIAK)

סמארגאן: די הויפטגאס.

THE MAIN STREET.

LONSZYNSKA STREET. (A. KACYZNA)

פּינסק: לאָנשינער גאַס. (ס. קאַציזנע).

פּינסק: אין דער גרויסער שול.
(פֿאָטאָ מ. פֿרוידקעס — ייוואָ).

IN THE SYNAGOGUE.
(PHOTO FREIDKES-YIWO)

פֿרוזשאַן: שכנטעס רעדן זיך דורך, רעכטס: די חויפּט־גאַס (ווישניאַק).

A STREET. NEIGHBORLY CHAT. (R. VISHNIAK)

THE JEWISH PUBLIC SCHOOL—PUPILS AND TEACHERS.

קאַרטוזיבערעזע: שילער און לערער פֿון דער אידישער שול.

THE CHURCH STREET.—TOP LEFT: THE JEWISH HOSPITAL.

קאַרטויבערעזע: די צערקאָוונע גאַס. אויבן: דער בית החולים.

THE MAIN STREET. (M. KIPNIS)

קלעצק: די הויפּטגאַס. (מ. קיפּנים).

VOLHYNIA

OSTROG (Ostroh)

City in Volhynia, one of the oldest Jewish communities in that region. Jewish settlement started at the end of the 14th Century. There were some 1,500 Jews in the 17th Century. During the Cossack revolt (1648-1649) many of the Jews were killed and their homes were burned. — During the Polish Rebellion against Russia, 1794, the Russian army bombarded the city, and a Russian shell could be seen in a wall of the old synagogue. For some time Ostrog remained an important spiritual center for Volhynian Jews. At the end of the 18th Century it was a center of Hassidism. Had 9,209 Jews in 1897; in 1921 — less than 8,000.

DUBNO

One of the largest cities in Volhynia, Poland. Jews had settled there by 1532. Almost the entire Jewish community was destroyed in the Cossack revolt of Chmelnitsky. By the end of the 18th Century there was again a Jewish community in Dubno with an expanding influence over Volhynia. This community became associated with many famous names. Had a Hebrew printing shop from 1794 to 1820. In 1921—5,315 Jews.

HOROCHOW

Town in Volhynia, in the region of Wlodzimierz Wolynski. In 1921, 2,377 Jews or half of the entire population.

וואָלין

אָסטרע, אסטראה, אָסטראָג

שטאָט אין וואָלין, די אידישע קהילה שטאַמט פֿון 14טן י"ה. אין דער צייט פֿון כמעלניצקים שחיטות זיינען אַ סך אידן אומגעקומען. — אין דער צייט פֿון פּוילישן אויפֿשטאַנד 1794, איז די שטאָט באַלאַגערט געוואָרן פֿון רוסישן מיליטער, און אין דער וואַנט פֿון דער אַלטער שול איז ביז איצט געבליבן אַ רוסישע קויל. אסטרע איז סוף 18טן י"ה געווען אַ צענטער פֿון חסידיזם. אין 1897 זיינען דאָרטן געווען 9,209 אידן, אין 1921 — קנאַפּע 8,000.

דובנע

איינע פֿון די וויכטיקע שטעט אין וואָלין. אידן דאָרט שוין אין 1532. דער קאָזאַקן-אויפֿשטאַנד האָט די אידישע קהילה פֿאַרניכטעט. סוף 18טן י"ה איז דאָרט ווידער אַ קהילה מיט גרויס אייפֿלום אין גאַנץ וואָלין. דובנע האָט געגעבן אַ רייץ אַנגעזעענע אידישע טוער. פֿון 1794 ביז 1820 — אַ העברעאישע דרוקערייַ. אין 1921 האָט מען דאָרטן געציילט 5,315 אידן.

האָראָכאָוו, הורכיוו

שטעטל אין וואָלין, לודמערער געגנט. אין 1921 — 2,377 אידן, אַן ערך אַ העלפֿט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג.

הלינסק

דאָרף אין וואָלין מיט אַ חיפּשער צאָל אידן.

GLINSKO

Village in Volhynia. Had a sizeable Jewish population.

LOKACZ

Small town in Poland, in the province of Volhynia. Jews settled there in the 16th Century. In 1897 it had 1,730 Jews.

WLODZIMIERZ WOLYNSKI

Town in Poland, Volhynia, the oldest Russian town in Old Poland. Jews had settled there as early as the 13th Century. The community was one of the most important, after Ostrog, Luck and Krzemieniec. (The celebrated scholar, Rabbi Yom-Tov Lipman Heller, lived there 1635-44). The Jewish population suffered terribly at the time of Chmelnitsky's revolt (1648-51). Only 630 Jews remained there in 1790. In 1897 there were 5,869 Jews (more than half of the entire population). In 1931 the number of Jews reached 10,665.

LUCK (Lootsk)

City in Poland, Volhynia, with one of the oldest Jewish communities. Jews appeared there as early as 1410. At the beginning of the 16th Century it had its own two synagogues. Luck Jews suffered terribly during Chmelnitsky's revolt. Later the city regained a substantial Jewish community with wide spiritual influence: famous scholars, a Yeshivo, etc. In 1897 — a population of some 16,000, including 9,468 Jews; in 1931 it had 17,366 Jews.

לאָקאָטש

שטעטל אין וואָלינער וואָיעוואָדשאַפֿט, לודמערער געגנט. אידן האָבן זיך דאָרט באַזעצט אין 16טן י"ה; 1897 געווען 1,730 אידן.

לודמער (וולאָדימיר וואָלינסק)

שטאָט אין וואָלין. אידן האָבן זיך דאָרטן באַזעצט שוין אין 13טן י"ה. די לודמערער קהילה איז געווען איינע פֿון די וויכטיקסטע אין וואָלין. דאָרטן האָט געווירקט ר' יום־טוב ליפמאַן העלער (1635—1644). די אידישע באַפֿעלקערונג האָט שטאַרק געליטן אין דער צייט פֿון כמעלניצקים אויפֿשטאַנד. 1790 געבליבן בלויז 630 אידן. אין 1897 געווען 5,869 אידן (מער ווי א העלפֿט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג). 1931 געווען 10,665 אידן.

לויצק (לוצק)

שטאָט אין וואָלין, מיט איינע פֿון די עלטסטע אידישע קהילות — אידן האָבן זיך דאָרטן באַוויזן שוין אין 1410. אין אָנהייב 16טן יאָרהונדערט זיינען דאָרטן געווען צוויי שולן. בשעת כמעלניצקים אויפֿשטאַנד האָבן די לויצקער אידן שטאַרק געליטן. אין דער שפּעטערדיקער צייט — ווידער א היפּשע קהילה מיט באַדייטיקער גייסטיקער השפּעה: באַרימטע למדנים, א ישיבה אא"וו. אין 1897 — אַרום 16,000 איינוו', פֿון זיי 9,468 אידן, אין 1931—17,366 אידן.

KRZEMIENIEC

Town in Poland, in the province of Volhynia, one of the four large Jewish communities in that area. Jews first settled in Krzemieniec in the 15th Century. By the 16th Century they had a synagogue and a hospital. They were harassed and persecuted during Chmelnitsky's revolt. By the 18th Century the community was again flourishing and became influential in Jewish spiritual affairs. Many famous Rabbis came from Krzemieniec. In 1897 it had 6,539 Jews, some 40% of the total population. In 1931 its Jewish population was 7,256.

ROWNO

City in Volhynia, Poland. Old Jewish community which arose probably in the 16th Century. In 1765 the Jewish population numbered 176 families (434 men and 456 women). A synagogue was built in the 18th Century. In 1897, 13,780 Jews lived there (the total population was 24,573). In 1931 the number of Jews had reached 22,737.

קרעמעניעץ

שטאָט אין וואָלין, אייגע פֿון די פֿיר גרויסע אידישע קהילות אין דער געגנט. אידן האָבן זיך דאָרט באָזעצט אין 15טן יאָרהונדערט. אין 16טן י"ה האָבן זיי שוין געהאַט א שול און א שפּיטאָל. אין דער צייט פֿון כמעלניצקים אויפֿשטאַנד האָבן די קרעמעניעצער אידן שטאַרק געליטן. אין 18טן י"ה איז אַבער דאָ שוין ווידער געווען א היפֿשע קהילה, מיט באָרימטע רבנים. — אין 1897 געווען 6,539 אידן, אַן ערך 40 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג. אין 1931 — 7,256 אידן.

ראָווע

שטאָט אין וואָלין, פּוילן. אַלטע אידישע קהילה, אויפֿגעקומען מסתמא אין 16טן יאָרהונדערט. אין 1765 האָבן דאָרטן געוואוינט 176 יידישע משפּחות (434 מאַנסבילן און 456 פֿרויען) א שול איז געבויט געוואָרן אין 18טן יאָרהונדערט. אין 1897 זיינען דאָרטן געווען 13,780 אידן, אין 1931 — 22,737.

THE CASTLE AND THE TOWER.—AN UNDERGROUND PASSAGE CONNECTED THE OLD CASTLE WITH THE SYNAGOGUE AT THE OTHER END OF THE TOWN. (A. KACYZNA)

אסטרעג: שלאס אין טורעם. — דער שלאס איז אין אלטע צייטן געווען פארבונדן דורך א טונעל מיט דער אידישער שול אויפן צווייטן עק שטאט. (A. קאציזנע).

THE CENTER OF THE TOWN. (YIWO PHOTO)

אָסטרעג: דער צענטער פֿון שטאָט. (ייִוואָ־פֿאָטאָ).

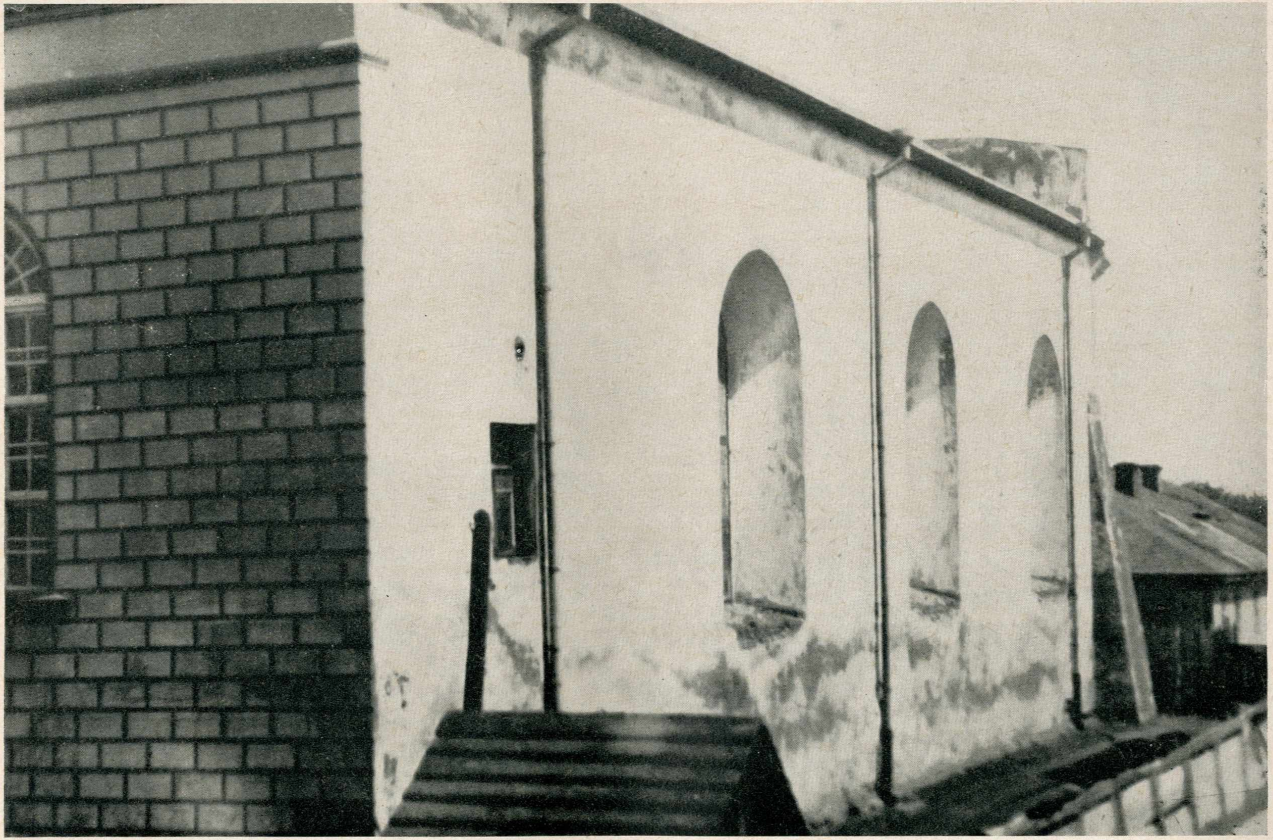
THE MARKET PLACE; THE MAHARSHA SYNAGOGUE IN THE BACKGROUND. (A. KACYZNA.)

אַסטרעג: אויפֿן מאַרק. הינטן זעט זיך די מהרשא־שול. (פֿ. קאַציזנע).

MAHARSHA SYNAGOGUE, BUILT SHORTLY BEFORE CHMELNITSKY'S UPRISING. HIS CANNONS BOMBARDED IT. (YIWO)

אַסטרע: מהרשא־שול. געבויט קורץ פֿאַר כמעלניצקים אויפֿשטאַנד. זיינע האַרמאַטן האָבן די שול באַשאָסן. (ייוואָ־פֿאָטאָ).

WALL OF SYNAGOGUE SHOWING WHERE A RUSSIAN SHELL HIT IT DURING THE RUSSO-POLISH WAR. (A. KACYZNA)

אַסטרע: די וואַנט פֿון דער שול מיט אַ רוסישער קויל (איבערן קלייגעם פֿענסטערל). געמאַכט בשעתן פּוילישן אויפֿשטאַנד. (א. קאַציזנע).

THE MARKET PLACE IN THE AFTERNOON. (M. KIPNIS)

דובנע: דער מארקיפלאץ אין נאכמיטאגיצייט. (מ. קיפנים).

דובנע: אַ מאַרקסצענע (ר. ווישניאק).

A CORNER OF THE MARKET.
(R. VISHNIAK)

THE JEWISH HOSPITAL. (M. KIPNIS)

דובנע: אידישער שפּיטאָל. (מ. קיפּנים).

SYNAGOGUE IN THE MARKET PLACE. (A. KACYZNA)

הראַכאָוו: די שול אין מאַרק.
(א. קאַציזנע).

HOUSEWIVES IN THE MARKET PLACE. (M. KIPNIS)

חלונסק: א מארקטפלאץ: ריידעוודיקע באזעכאפטעם. (מ. קיפנים).

THE STORES. (A. KACYZNA)

לאקאטש: די קראמען. (ס. קאציזנע).

FARNA STREET. MAIN THOROUGHFARE OF THE TOWN. (A. KACYZNA)

לודמער: פֿאַרנע גאַס — די חויפּט־גאַס. (פֿאָטאָ א. קאַציזנע).

THE LEGION STREET. (A. KACYZNA)

לוצק: לעגיאָנעריגאַס. (ס. קאַציזנע)

A GROUP AT THE PUMP. (A. KACYZNA)

לוצק: אַרום וואַסערפּומפּ. (ס. קאַציזנע).

SYNAGOGUE ADDED TO AN OLD FORTRESS TOWER IN THE 17TH CENTURY. (A. KACYZNA)

לוצק: שול פֿון 17טן יאָרהונדערט, צוגעבויט צו אַ פֿעס־טונגיטורעם. (ס. קאַציזנע).

BROAD STREET. (A. KACYZNA)

קרעמענעץ: די בריייטע גאס. (א. קאציזנע).

THE MAIN STREET. (A. KACYZNA)

קרעמענעץ: די הויפּט־גאַס. (פֿאָטאָ ס. קאַציזנע).

THE OLD LITTLE MARKET. (A. KACYZNA)

קרעמעניעץ: דאָס אַלטע מערקל. (א. קאַציזנע).

THE SYNAGOGUE. (A. KACYZNA)

קרעמעניעץ: די שול. (א. קאציזנע).

JEWISH STREET ON A SUNDAY. (A. KACYZNA)

ראָוונע: די אידישע גאַס אין אַ זונטאָג. (ס. קאַציזנע).

MARKET PLACE. (R. VISHNIAK)

ראָוונע: אויפֿן יריד. (ר. ווישניאק).

SHOSSEYNA STREET ON SATURDAY EVENING WHEN THE INHABITANTS GO PROMENADING. (A. KACYZNA)

ראָוונע: שאָסיינע גאַס, שבת פֿאַרנאַכט, ווען דער עולם גייט שפּאַצירן. (א. קאַציזנע).

MARKET SCENE. (SOVFOTO)
(SEPTEMBER 1939)

ראָונע: סצענע אויפֿן מאַרק,
סעפּטעמבער 1939. (סאָוופֿאָטאָ).

WEST GALICIA

CRACOW

One of the oldest cities in Poland, rich in historic traditions. The Jewish Community of Cracow is also one of the oldest in the country. The Jewish Street was mentioned in documents as early as 1304. A synagogue existed there as early as 1356. Jewish merchants and bankers were by that time occupying an important position in the life of the city. At the close of the 15th Century the Jews were banished from Cracow, but they were allowed to settle in a nearby town, Kazimierz, which later became a suburb of Cracow.

After the second partition of Poland (1792), Cracow became part of Austria and remained so until 1918. The Constitution of 1867 gave the Jews full residential and commercial rights in Cracow. The Old Synagogue of Cracow is the oldest Jewish house of prayer in Poland (built in the second half of the 14th Century). The "Ramo"-Synagogue was built in 1553 by the father of the celebrated Jewish scholar, Reb Moshe Isserlis, called Ramo. The High Synagogue was built in 1640 by the wealthy Jew Jakobowicz. The historic Ramo-Cemetery where the prominent Jews of Cracow were buried is close to the Ramo-Synagogue. The grave of Ramo himself was visited by thousands of Jews from all over Poland on the day of L'ag B'omer.

In the days of independent Poland, Cracow was the center both of Orthodox and Assimilationist Jewry in Poland.

There were 65,000 Jews in Cracow in 1939, over 30% of the estimated 221,000 population.

מערב-גאַליציע

קראָקע

איינע פֿון די עלטסטע שטעט אין פּוילן, רייך מיט היסטאָרישע טראַדיציעס. אויך דער אידישער ישוב אין קראָקע איז איינער פֿון די עלטסטע אין לאַנד. די „אידישע גאַס" ווערט שוין דערמאָנט אין דאָקומענטן פֿון 1304. א שול האָט שוין עקסיסטירט אין 1356. אידישע סוחרים און באַנקירן האָבן שוין יענעמאָלט געשפּילט א וויכטיקע ראָלע אינ׳ם לעבן פֿון שטאָט. סוף 15טן יאָרהונדערט ווערן די אידן פֿון קראָקע פֿאַרטריבן, באַזעצן זיך אָבער אין א נאָענטן שטעטל קאָזשימיעזש, וואָס איז שפּעטער געוואָרן א פֿאָרשטאָט פֿון קראָקע.

נאָך דער צווייטער טיילונג פֿון פּוילן איז קראָקע אַריבער צו עסטרייך און איז דאָרט געבליבן ביז 1918. לויט דער קאָנסטיטוציע פֿון 1867 האָבן די אידן באַקומען פֿולע וואוין- און האַנדלס-רעכט אין קראָקע. די „אַלטע שול" אין קראָקע איז די עלטסטע אידישע שול אין פּוילן (געבויט אין דער צווייטער העלפֿט 14טן יאָרהונדערט). די רמ"א-שול איז געבויט אין 1553 דורך דעם פֿאָטער פֿון ר׳ משה איסערלים (רמ"א, באַרימטער תּלמיד-חכם). די „הויכע שול" איז געבויט אין 1640 דורך דעם אידישן גביר יאַקובאָוויטש. נעבן דער רמ"א-שול געפֿינט זיך דער היסטאָרישער רמ"א-בית-עולם, וואו עס פֿלעגן באַערדיקט ווערן אַלע פּראָמינענטע אידן פֿון קראָקע. דער קבר פֿון רמ"א איז יעדן ל"ג בעומר באַזוכט געוואָרן פֿון טויזנטער אידן פֿון גאַנץ פּוילן.

אין דער צייט פֿון אומאָפּהענגיקן פּוילן איז קראָקע געווען א צענטער סיי פֿון אָרטאָדאָקסישער, סיי פֿון מאָדערנער ריכטונג אין פּוילישן אידנטום.

אין 1939 האָט מען אין קראָקע געציילט 65,000 אידן צווישן 221,000 איינוואוינער (העכער 30 פּראָצענט אידן).

TARNOW

Town in Poland in West Galicia. Jews began to settle there before 1455. By 1631 it had a large Jewish Community with a synagogue and a Rabbi. As in almost all other towns, the Jewish business men and artisans had to fight against the Catholic "burghers" and their Municipal Council. However, after the big fire during the Swedish-Polish War (1660) the attitude of the Polish Municipal Council towards the Jews changed and they concluded a "Peace treaty" with the Jewish Community. After that guilds of Jewish craftsmen operated side by side with Christian guilds. The town had 2,325 Jews in 1765. Before the First World War it had six synagogues, a hospital and a modern school, supported by the Baron de Hirsch Foundation.

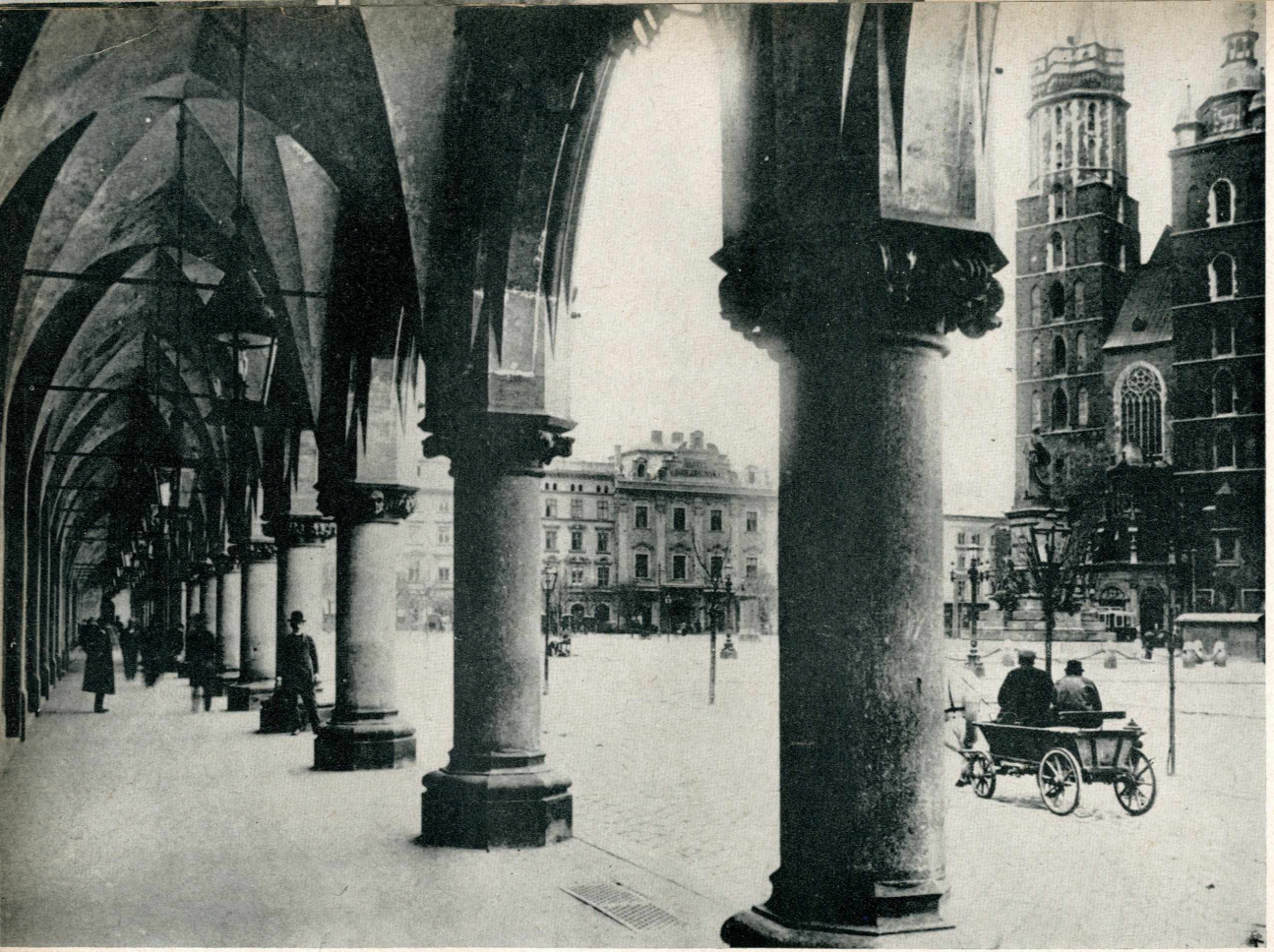
טאַרנאָוו

שטאָט אין מערב־גאַליציע. אידן האָבן זיך דאָרט באַזעצט פֿאַר 1455. אין 1631 שוין געווען א היפֿשע קהילה מיט א שול און א רב. ווי אין פֿעסט אַלע אַנדערע שטעט, איז אויך אין טאַרנאָוו אַנגעגאַנגען א קאַמף צווישן אידישע סוחרים און בעלי־מלאכות אין די קריסטלעכע שטאָט־פֿאַרוואַלטונגען. אָבער נאָך דער גרויסער שרפֿה, וועלכע פֿעסט די גאַנצע שטאָט איז פֿאַרניכטעט געוואָרן אין דער צייט פֿון דער שוועדיש־פּוילישער מלחמה (1660), האָט זיך די שטעלונג פֿון דער פּוילישער שטאָט־פֿאַרוואַלטונג געביטן, און עס איז געשלאָסן געוואָרן א „שלום אָפּמאַך" מיט דער אידישער קהילה. עס האָבן פֿרידלעך עקזיסטירט איינע נעבן די אַנדערע צעכן פֿון אידישע בעלי־מלאכות און קריסטלעכע צעכן. — אין 1765 זיינען געווען 2,325 אידן. שוין פֿאַר דער ערשטער וועלט־מלחמה זיינען דאָרט געווען 6 שולן, א שפּיטאָל, און א מאָדערנע שול וואָס איז אויסגעהאַלטן געוואָרן פֿון באַראָן־הירש־פֿאָנד.

AIR-VIEW OF THE CENTER: THE HISTORIC "CLOTH-HOUSE", THE MARIA CHURCH, ETC. (ACME NEWS PICTURES).

קראקע: לופטבילד פון שטאדצענטער: די „טוכהויז", די מאריאצקע קירך א"א. (אקמע נייז פיקטשורס).

THE MARKET PLACE WITH THE MARIA CHURCH
(BLACK STAR, VAN DE POLL)

קראָקע: דער מאַרק־פּלאַץ מיט דער מאַריאַצקער קירך.
(בלעק־סטאַר, וואַן דע פּאָלל).

HISTORIC ROYAL CASTLE OF WAWEL.

קראקע: דער היסטאָרישער קעניגלעכער שלאָס וואַוועל.

JEWISH QUARTERS: THE GEESE MARKET ON ESTHER STREET (A. KACYZNA)

קראקע: אין איד־שן קוואַרטאַל: דער גענזענער מאַרק נעבן דער אסתר־גאַס. (א. קאַציזנע).

JEWISH STREET: A CORNER SCENE.

קראַקע: אַ כצענקע אין אַ יידישער גאַס.

גאַס אויף קאַזשימיעזש, היסטאָרישער אידישער צענטער פֿון קראַקע. (ר. ווישניאק).

STREET IN KAZIMIERZ, THE HISTORIC JEWISH CENTER. (R. VISHNIAK)

THE OLD SYNAGOGUE BUILT IN 14th CENTURY
(A. KACYZNA)

קראקע: די אַלטע שול געבויט אין 14טן יאָרהונדערט
(פֿ. קאַציזנע).

קראקע: דער טויער פֿון דער אַלטער שול. (ר. ווישניאק).

THE GATE OF THE OLD SYNAGOGUE (R. VISHNIAK)

"RAMO" CEMETERY BEHIND THE "RAMO"-SYNAGOGUE (M. KIPNIS).

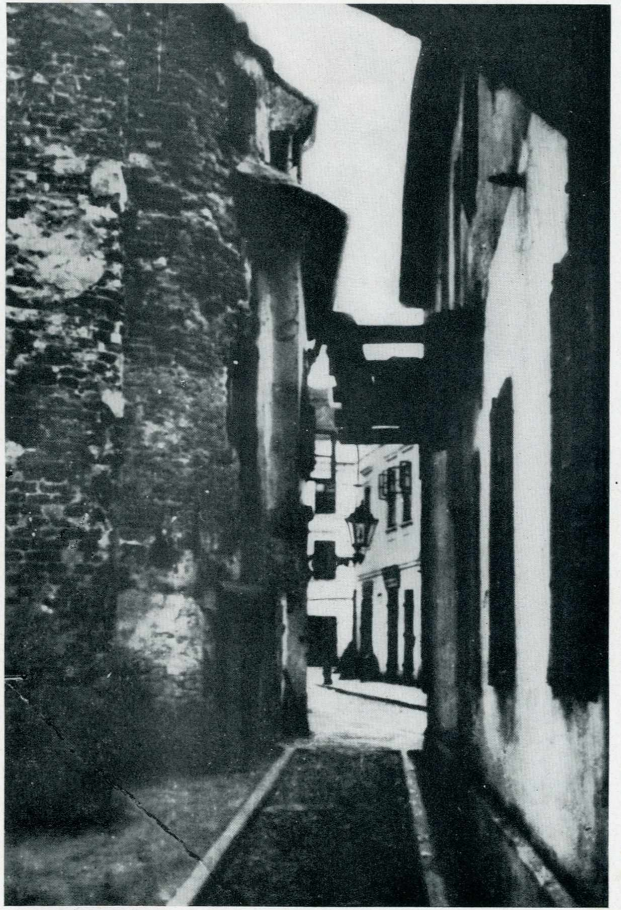
קראקע: רמ"אי־בית הקברות ביי דער רמ"א־שול
(מ. קיפּנים).

קראַקע: קבר פֿון ר' יום־טוב ליפמאַן העלער אויפֿן רמ"א בית־עולם. (מ. קיפּנים).

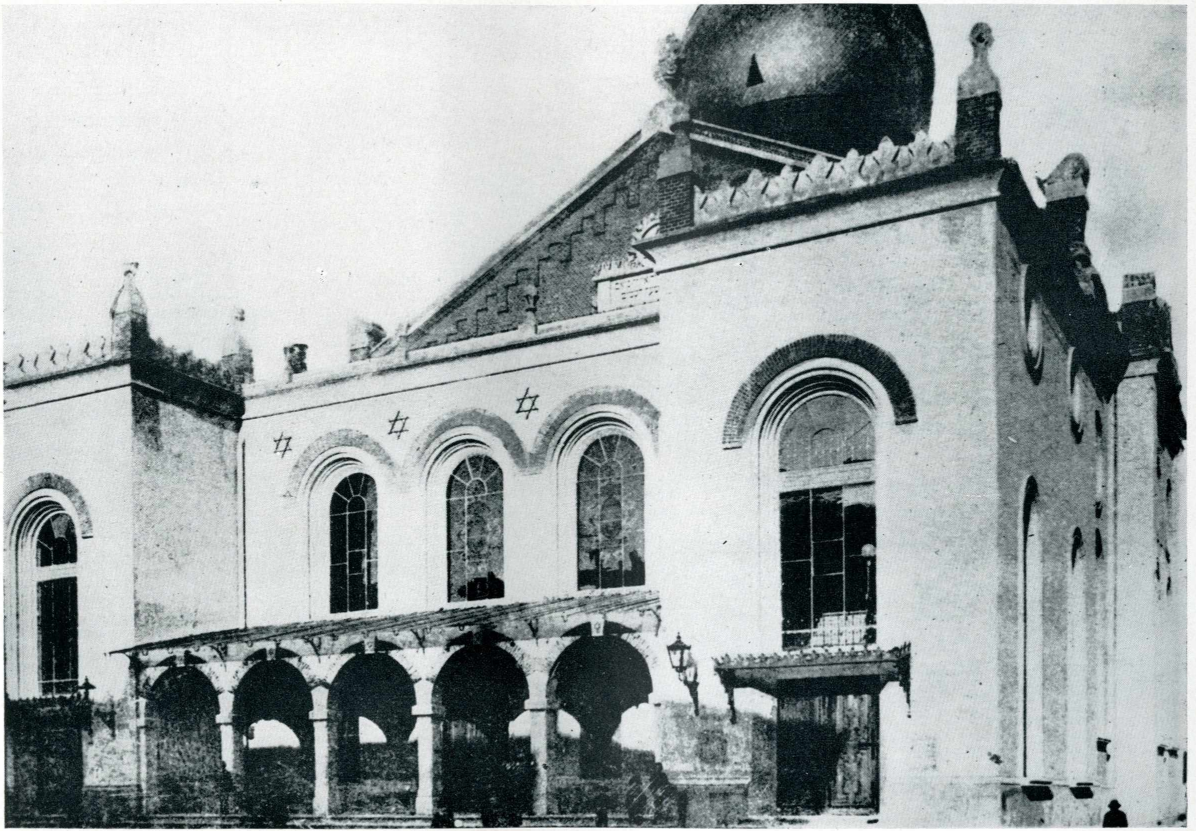
GRAVE OF RABBI YOMTOV LIPMAN HELLER ON THE RAMO-CEMETERY (M. KIPNIS).

טאַרנאָוו: קאַטעדראַלנע גאַס. רעכטס: די אידישע גאַס.

CATHEDRAL STREET. RIGHT: JEWISH STREET.

THE MAIN SYNAGOGUE.

טאַרנאָוו: די גרויסע שול.

LVOV (LEMBERG)

Capital of East Galicia, one of the oldest Polish-Ukrainian cities. Formerly under the rule of the Ukrainian princes, it came under the domination of Poland in 1349. It became Austrian after the partition of Poland in 1772 and Polish Republican territory in 1918.

Jews had made their appearance there by the 13th Century. There were originally two Jewish communities, one in Lvov proper, the other in a nearby town, called "The Cracow Suburb." This suburb was almost entirely destroyed at the time of Chmelnitsky's revolt. Under Austrian rule the Jews were forced to live in a narrow ghetto which was not abolished until 1867.

Lvov has always occupied in Jewish life the position of an "enlightened" city (strongly influenced by Haskalah). A large number of the Jewish intellectuals in Lvov entered the liberal professions. Before the First World War, 70% of all the lawyers and 60% of all the physicians in the city were Jews.

Lvov had three Jewish High Schools, two Jewish Student Houses, two Jewish dailies (in Yiddish and in Polish), a Hebrew Teachers' Seminary and other cultural institutions.

There were 76,854 Jews in Lvov in 1921 (35% of the total population of 219,388).

לעמבערג (לוואָוו)

הויפּט־שטאָט פֿון מזרח־גאַליציע, איינע פֿון די עלטסטע פּויליש־אוקראַינישע שטעט. פֿריער געווען אונטער אוקראַינישע פֿירשטן, אין 1349 אַריבער צו פּוילן. נאָך דער טיילונג פֿון פּוילן אין 1772, געווען עסטרייכיש, אין 1918 אַריין אין באַשטאַנד פֿון דער פּוילישער רעפּובליק.

אידן האָבן זיך דאָרט באַוויזן שוין אין 13טן יאָרהונדערט. געווען צוויי אידישע קהילות — איינע אין לעמבערג גופֿא, די צווייטע אין דערביייקן שטעטל, וואָס האָט זיך געריפֿן „קראַקע־וער פֿאָרשטאָט". אין דער צייט פֿון כמעלניצקים אויפֿשטאַנד איז די פֿאָרשטאָט כּמעט אינגאַנצן פֿאַרברענט געוואָרן. אונטער דער עסטרייכישער הערשאַפֿט זיינען די אידן געצוואונגען געווען צו לעבן אין ען ענגען געטא, וואָס איז אָפּגעשאַפֿט געוואָרן ערשט אין 1867. — אין אינעוויניקסטן גייסטיקן לעבן פֿון די גאַליציש אידן האָט לעמבערג שטענדיק געשפּילט די ראָלע פֿון אַן „אויפֿ־געקלערטער" שטאָט (שטאַרקע השפּעה פֿון השפּלה). אַ סך אידיש אינטעליגענץ האָט זיך פֿאַרנומען אין לעמבערג מיט ליבראַלע פּראָפֿעסיעס: 70 פּראָצענט פֿון אַלע אַדוואָקאַטן און 60 פּראָצענט פֿון אַלע דאָקטוירים אין דער שטאָט זיינען פֿאַר דער ערשטער וועלט־מלחמה געווען אידן. — אין לעמבערג זיינען געווען דריי אידישע מיטל־שולן, צוויי אידישע סטודענטן־הייזער, עס זיינען אַרויס צוויי טעגלעכע אידישע ציטונגען (אַ אידישע און אַ פּויליש), געווען אַ העברעאישער סעמינאַר פֿאַר לערער און אַנדערע קולטורעלע אינסטיטוציעס.

אין 1921 זיינען אין לעמבערג געווען 76,854 אידן (ס״ה איינוואוינער זיינען געווען 219,388.

GENERAL VIEW OF THE CITY.

לעמבערג: דאָס אַלגעמיינע בילד.

לעמבערג: אקאדעמישער בולוואר (סאוספאטא).

ACADEMY BOULEVARD. (SOVFOTO)

MARIA PLACE WITH MICKIEWICZ-MONUMENT. (SOVFOTO)

דעמפעלן: מאריאצקער פלאץ מיט מיצקעוויטשדענקמאל. (סאוו־
פאטא).

OPERA HOUSE. (SOVFOTO)

לעמבערג: שטאַט־טעאַטער (סאָוו־
פֿאָטאָ).

MARKET PLACE. (POLISH INF. SERVICE)

לעמבערג: דער מאַרקטפּלאַץ. (פּויל. אינפֿ. סוירוו.).

JEWISH ORPHANAGE. (YIWO-PHOTO)

יעמכעדן: בית־יתומים. (ייוואָ־פאָטאָ).

IN THE JEWISH QUARTERS. (A. KACYZNA)

לעמבערג: אין אידישן קוואַרטאַל. (א. קאַציזנע).

EAST GALICIA

HUSIATYN

Town in East Galicia, region of Podolia, on the very border with Soviet Russia. Under Austrian rule, it was at one time a flourishing commercial town, but lost its position after the First World War. — Jews began to settle there in the beginning of the 16th Century. Had a synagogue of the "fortress"-type, with thick walls for protection in case of Cossack raids, from which the Husiatyn Jews suffered terribly. In 1900, 3,648 Jews lived there.

TARNOPOL

Important city in Poland in the East Galicia region, capital of a province of the same name in the Polish Republic. Had a population of 36,000 in 1931, 14,000 of them Jews.

Jews lived in Tarnopol since the end of the 17th Century. In 1740 they were granted their first rights by Prince Joseph Potocki. In 1772 the city passed to Austria. The prominent Jewish leader, Joseph Perl, founded a modern Jewish school there in 1813. It became a model school to be copied by the Jews of other towns, and it played an important part in the modern education of Galician Jewry.

CZORTKOW

Town in Eastern Galicia, province of Tarnopol. The city was founded in 1522. Jews arrived there in the 17th Century, and built the first synagogue. The town had 746 Jews in 1765. It occupies a niche in the Hassidic movement; the Friedman "dynasty" of Wonder Rabbis has had its sway since the 1830's. They had their "court" and palace. 5,732 Jews lived in the town in 1931, more than half of the entire population.

מזרח-גאַליציע

הוסיאַטין

שטעטל אין מזרח-גאַליציע, פּאָדאָליער געגנט, אויפֿן סאַמע גרענעץ מיט סאָוועט-רוסלאַנד. געווען אַמאָל, אונטער עסטרייכישער ממשלה, אַ בליענדע האַנדלס-שטאָט, שטאַרק געפֿאַלן נאָך דער ערשטער וועלט-מלחמה. די שטאָט האָט געהאַנדלט מיט מאַנופֿאַקטור (שניטוואַרג).— דער אידישער ישוב שטאַמט פֿון אַנהייב 16טן יאָרהונדערט. געווען דאָרטן אַ „פֿעסטונג"-שול פֿון יענער צייט — אַ בנין וואָס איז אי אַ שול אי אַ געביידע מיט פֿעסטע וועגנט, וואו מען קען זיין זיכער פֿון קוילן און אַנפֿאַלן. די אידן האָבן דאָ גליטן פֿון בלוט-בלבולים, קאָזאַקן-אַנפֿאַלן. אין 1900 געווען 3,648 אידן.

טאַרנאָפּאָל

באַדייטיקע שטאָט אין מזרח-גאַליציע, הויפּט-שטאָט פֿון אַ וואָיעוואָדשאַפֿט אין דער פּוילישער רעפּובליק, מיט אַ באַפֿעלקערונג פֿון 36,000 אין 1931, פֿון זיי 14,000 אידן. — די אידן וואוינען דאָרט פֿון סוף 17טן יאָרהונדערט. די ערשטע „פֿריווילעגיע" באַקומען אין 1740, פֿון פֿירשט יוזעף פּאָטאָצקי. אין 1772 איז די שטאָט אַריבער צו עסטרייך. אין 1813 האָט דער אידישער פֿלל-טויער יוסף פּערל געגרינדעט דאָרט אַ מאָדערנע אידישע שול, וואָס איז געווארן אַ מוסטער פֿאַר די אידן אין אַנדערע שטעט און האָט געשפּילט אַ גרויסע ראָלע אין דער מאָדערנער דערציאונג פֿון גאַליציאַנער אידנטום.

טשאָרטקאָוו

שטאָט אין מזרח-גאַליציע, טאַרנאָפּאָלער וואָיעוואָדשאַפֿט. די שטאָט איז געגרינדעט 1522. אידן האָבן זיך באַווייזן אין 17טן י"ה, און פֿון יענער צייט שטאַמט די ערשטע שול. אין 1765 האָבן דאָרטן געלעבן 746 אידן. די שטאָט שפּילט אַ ראָלע אין חסידיזם. די צדיקים-„דינאַסטיע" פֿרידמאַנס האָט דאָרט געהאַט אַ „הויף" און אַ בית-המדרש. אין 1931 האָבן אין דער שטאָט געלעבט 5,732 אידן, מער ווי אַ העלפֿט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג.

סוכאָסטאוו

אידיש שטעטל אין מזרח-גאַליציע, ניט ווייט פֿון לעמבערג. געווען אַ הילצערנע שול, וואָס האָט, לויט דער טראַדיציע, געשטאַמט פֿון 15טן י"ה.

פּשעוואָרסק

שטאָט אין מזרח-גאַליציע, ניט ווייט פֿון פּשעמישל. — אַ קליינע היסטאָרישע שטאָט, מיט 3,370 איינוואוינער אין 1927, פֿון זיי 2,420 אידן. — אין דער געשיכטע פֿון פּוילישן אידנטום איז די שטאָט באַוואוסט דורך דעם וואָס דאָרטן זיינען פֿאַרגעקומען זיצונגען פֿון דעם אידישן „פּאַרלאַמענט", דעם „וועד של ארבע ארצות". — די אַלטע שול צייכנט זיך אויס דורך איר אייגנאַרטיקער אַרכיטעקטור.

פּשעמישל

שטאָט אין מזרח-גאַליציע, אין לעמבערגער וואָיוואָדשאַפֿט, איינע פֿון די עלטסטע שטעט אין אַמאָליקן פּוילן, געגרינדעט נאָך אין 11טן יאָרהונדערט דורך די אוקראַינישע פֿירשטן. שפּעטער אַ וויכטיקע פּוילישע פֿעסטונג. — נאָך דער טיילונג פֿון פּוילן אַריבער צו עסטרייך. — אידן וווינען דאָרטן צום ערשטן מאָל דערמאָנט אין 1437. אין צייט פֿון כמעלניצקים אויפֿשטאַנד און שפּעטער פֿון שוועדיש-פּוילישן קריג איז די שטאָט באַלאַגערט געווארן. אָבער די פֿאַרטיידיקער פֿון דער פֿעסטונג, אַריינגערעכנט די אידן האָבן די אַנגריפֿער יעדעס מאָל צוריקגעוואָרפֿן. — דערפֿאַר איז אָבער אין פּשעמישל אַנגעגאַנגען אין משך פֿון לאַנגע יאָרן אַן אויפֿגעשפּאַרטער קאַמף צווישן די קריסטלעכע בעל-מלאכות און סוחרים און די אידישע. (דער צאָרן אידישע שניידערס איז געשאַפֿן געווארן שוין אין 17טן יאָרהונדערט).

די שארפֿע עקאָנאָמישע קאַמפֿן האָבן געבראַכט צו אַפֿטע זאַמענשטויסן. אין 1636 איז דער אידישער בעל-מלאכה משה דער שמוקלער באַשולדיקט געווארן אין שענדן קריסטלעכע הייליגטימער און איז פֿאַרמשפּט געווארן צו מאָטערנישן און שייטערהויפֿן. אין 1746 האָבן די שילער פֿון קאָטוליש-יעזואיטישן סעמינאַר

SUCHOSTAW

Small town in Poland, East Galicia. Had a wooden synagogue, built in the 15th Century.

PRZEWORSK

Town in Poland, East Galicia, near Przemysl. In 1927 it had 3,370 inhabitants, 2,420 of them Jews. The town is known in the history of Polish Jewry as the residence of the Va'ad, the Jewish "Parliament." It had an old Synagogue which was famous for its remarkable style.

PRZEMYSL

City of Lvov province, East Galicia. One of the oldest cities in the region having been founded in the 11th Century by Ukranian princes. Later it became an important Polish fortress. After the partition of Poland, Przemysl fell to Austria. The Jews in Przemysl are mentioned for the first time in historic documents of 1437. During the Chmelnitsky uprising and later during the Swedish-Polish war, the city was besieged but the defenders of the fortress, the Jews included, managed to hurl back the enemy. Thus the Przemysl Jews suffered much less from Cossack persecutions and wars than their brethren in many other cities of the region. But they had to struggle for centuries in the economic field against restrictions imposed on Jewish trade and industry by the Christian burghers, the guilds of artisans and merchants, and the city council in which the Jews were not represented. This fight was at times accompanied by acts of violence and persecution against the Jews. In 1636 the Jewish artisan, Moshe Shmukler, was accused of offending Christian sanctities and burned alive. In 1746 the students of the Jesuit Seminary led a pogrom. Some 2,500 Jews lived in Przemysl at that time. In 1757 a "peace treaty" was concluded between the Jewish Com-

munity and the City Council. But only under Austrian domination, especially after the constitution of 1867, did the Przemysl Jews achieve full equality of rights. In 1931, over 51,000 persons lived in the city, some 17,000 of them Jews.

KOLOMYJA

Town in Eastern Galicia, on the river Prut, province of Stanislawow. By 1931 its Jewish population was 14, 332; in 1939, 21,000 or half of the entire population. First documentary mention of Jews there occurs in the 16th Century. The town, and its Jews, suffered greatly from Tartar, Turkish and Cossack raids. The Jewish Community there was a prominent center, had celebrated Rabbis; the "Baal Shem-Tov" once lived in the hills, not far from Kolomyja. In the 19th Century it was a center of the Haskala movement and, later, of Zionism.

KOPYCZYNCE

Small town in East Galicia, province of Tarnopol. In 1921, 2,471 Jews lived in the town, a third of the entire population.

RZESZOW (Zheshov)

County center in East-Galicia, Lemberg Province. Jews began to settle there at the end of the 16th Century. City had 1,202 Jews in 1765. The Jews of Rzeszow were mostly artisans, — stamp cutters, jewelers, goldsmiths, etc. Their merchandise was well known all over Poland as "Rzeszow Gold." However, they also studied in Rzeszow; its Yeshivo was widely known. In 1901 in a population of 22,000 some 8,000 were Jews. In 1931 it had 11,228 Jews.

געמאכט א אידישן פאגראם. ארום 2,500 אידן האבן דעמאלט גע־
לעבט אין דער שטאט. אין 1757 איז געשלאסן געווארן א „פרי־
דענס־אפמאך" צווישן דעם קריסטלעכן שטאט־ראט און דעם אידישן
קהל. אבער ערשט אונטער עסטרייכישער הערשאפט, ספעציעל
נאך 1867, האבן די אידן באקומען פולע גלייכבארעכטיקונג. —
אין 1931 האבן אין דער שטאט געלעבט העכער 51,000 איינוואו־
נער, א דריטל פון זיי אידן.

קאלאמיי, קאלאמיע

שטאט אין מזרח־גאליציע, ביים טייך פרוט, סטאניסלאוואוער
וואיוואדשאפט. אין 1931 געווען 14,332 אידן, אין 1939—21,000,
א העלפט פון דער גאנצער באפעלקערונג. — ערשטע ידיעות וועגן
אידן אין דער שטאט שטאמען פון 16טן יארהונדערט. די שטאט,
און אירע אידן, האבן א סך געליטן פון טאטארישע, טערקישע און
קאזאקישע אנגריפן. די קהילה איז געווען א באדייטיקער צענטער,
געווען באריהמט רבנים. דער „בעל שם" האט געלעבט ניט וויים
פון קאלאמיי אין די בערג. אין 19טן י"ה געווארן א צענטער פון
השפלה, שפעטער — פון ציוניזם.

קאפיטשינץ

שטעטל אין מזרח־גאליציע, טארנאפאלער וואיוואדשאפט.
אין 1921 האבן דארט געלעבט 2,471 אידן, א דריטל פון דער גאנ־
צער באפעלקערונג.

ריישע, רושעשאוו

קרייז־שטאט אין מזרח־גאליציע, לעמבערגער וואיוואדשאפט.
אידן האבן זיך דארט באזעצט סוף 16טן יארהונדערט. אין 1765
האט מען אין דער שטאט געציילט 1,202 אידן. די ריישער אידן
האבן זיך פארנומען מיט מלאכה, ספעציעל מיט שניידן שטעמפלען
און גאלדשמידערייען: זייערע סחורות זיינען געווען באוואוסט אין
גאנץ פוילן („ריישער גאלד"). מען האט אבער אין ריישע ניט נאר
געארבעט, נאר אויך געלערנט: די ריישער ישיבה האט א נאמען.
אין 1901 געווען 8,000 אידן ביי א באפעלקערונג פון 22,000. אין
1931 געווען 11,228 אידן.

THE MARKET. (A. KACYZNA)

הוסיאַטין: דער מאַרק. (א. קאַציזנע).

THE OLD "FORTRESS"-SYNAGOGUE. (A. KACYZNA)

הוסיאַטין: די אַלטע „פֿעסטונג"־ישוב. (א. קאַציזנע).

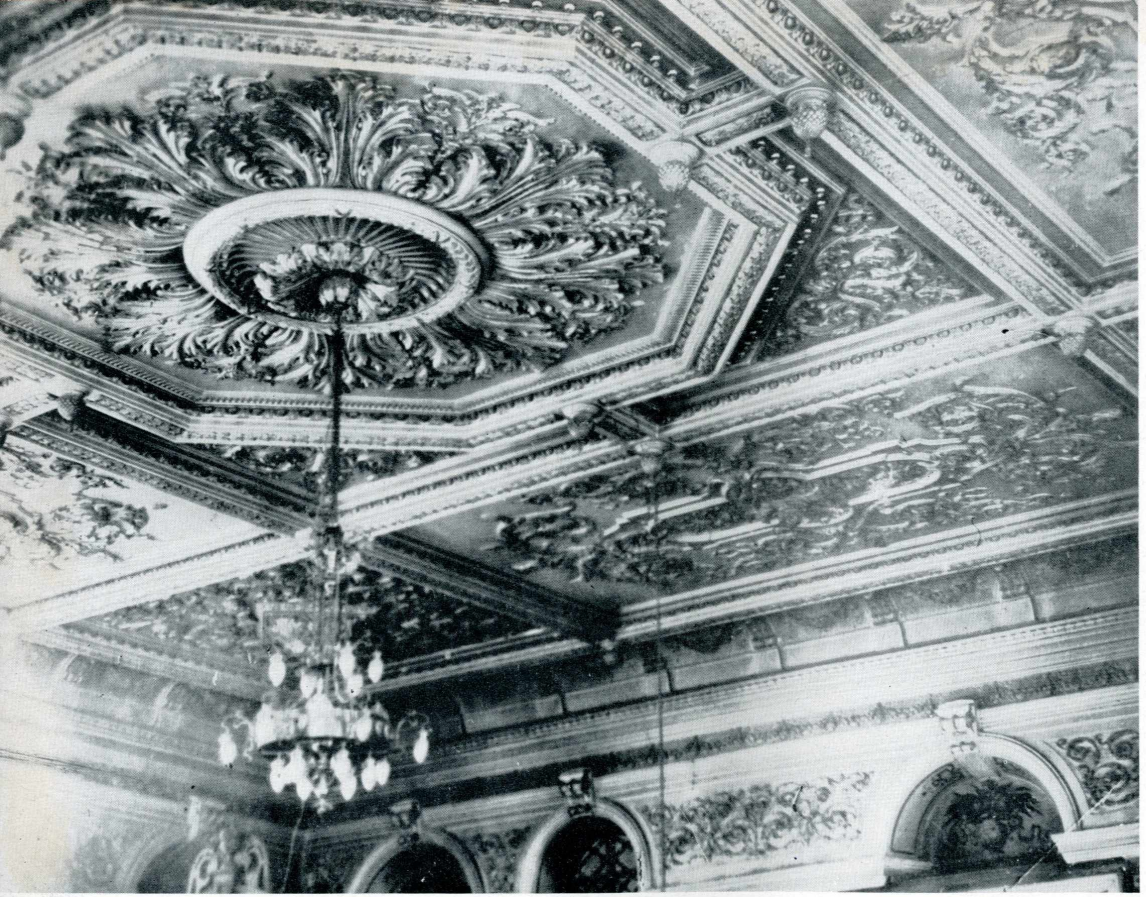
THE MARKET PLACE.

טאַרנאָפּאָל: דער מאַרקטפּלאַץ.

MAIN STREET. (A. KACYZNA)

טשאַרטקאָוו: די הויפּט־גאַס (א. קאַציזנע).

CEILING IN THE SYNAGOGUE OF THE WONDER RABBI.
(A. KACYZNA)

טשאָרטקאָוו: דער סופּיט אין רבינס בית־המדרש. (א. קאַציזנע) .

WOODEN SYNAGOGUE OF THE 15TH CENTURY. (M. KIPNIS)

סוכאָסטאַוו: די אַלטע הילצערנע שול פֿון 15טן יאָרהונדערט. (מ. קיפּנים).

פּשעוואָרסק: די אַלטע שול (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

THE OLD SYNAGOGUE. (R. VISHNIAK)

THE CATHEDRAL-TOWER.

פשעמישל: דער קאַטעדראַל־טורעם.

THE MARKET.

פשעמישל: דער מאַרק.

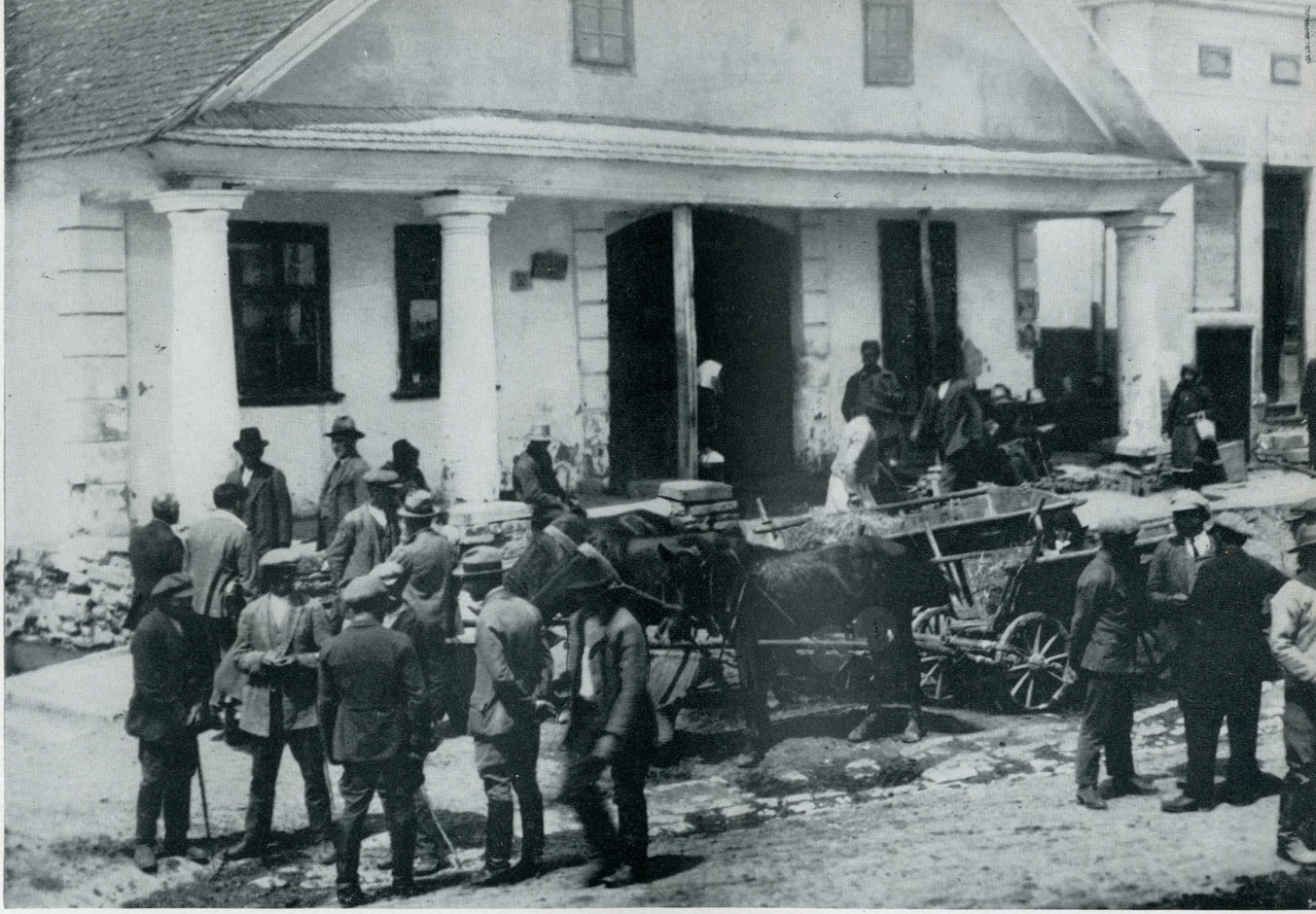
BRAMA PLACE AND MICKIEWICZ STREET.

פשעמישל: דער בראמע־פלאץ און די מיצקעוויטשגאס.

THE MARKET. (A. KACYZNA)

קאלאמיי: דער מארק (א. קאציזנע).

WHERE JEWISH THEATER WAS PLAYING.
(A. KACYZNA)

קאָפּיטשיניעץ: די קרעטשמע, וואו מען האָט גע־
שפּילט אידישן טעאַטער. (ס. קאַציזנע).

THE MARKET. (A. KACYZNA)

קאָפּיטשינציץ: דער מאַרק (א. קאַציזנע).

THE CITY PLACE WITH THE CITY HALL.
(PHOTO A. KACYZNA)

רוישע: דער שטאָט־פּלאַץ מיטן ראַטוש (פֿ. קאַ־
ציזנע).

THE JEWISH STREET. (A. KACYZNA)

רייסע: די אידישע גאַס. (א. קאַציזנע).

THE MARKET. (A. KACYZNA)

רוישע: דער מאַרק. (א. קאַציזנע).

סאָוועט-רוסלאַנד

SOVIET RUSSIA

WHITE RUSSIA	ווייסרוסלאַנד
UKRAINE	אוקראינע
JEWISH COLONIES	אידישע קאָלאָניעס

WHITE RUSSIA

A Soviet Republic which prior to 1939 encompassed the former Russian Gubernias of Minsk, Vitebsk and Mohilev. The capital of the Republic in Minsk. 375,124 Jews lived in White Russia in 1939, about 7% of the total population and one seventh of all Soviet Jewry. Jews began to settle in this area in the 16th Century. At the time of the Chmelnitsky revolt Jews suffered greatly in Homel and Minsk. During the Russo-Polish war they endured extreme hardships in Vitebsk.

In 1824-25 the Russian Government drove all the Jews out of the entire White Russia but they returned there soon.

Under the Soviets a social reshuffling of the Jewish population occurred. Almost 50% became employed in industry and at labor; over 20% entered government institutions of commerce and credit; a small percentage worked at agriculture.

In 1926-27, the peak years of Jewish cultural development in Soviet Russia, there were 184 Yiddish language public schools in White Russia with over 24,000 pupils. There was also a Jewish Department at the Institute for Literature and Languages of the White Russian Academy in Minsk, as well as Jewish chairs in the University of Minsk.

ווייסרוסלאַנד

אַ סאָוועטישע רעפובליק וואָס האָט פֿאַר 1939 אַרומגענומען די אַמאַליקע רוסישע גובערניעס: מינסקער, וויטעבסקער, און מאָהילעווער. די הויפּט־שטאָט פֿון דער רעפובליק איז מינסק. אין ווייסרוסלאַנד האָבן אין 1939 געלעבט 375,124 אידן, אַרום 7 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג, אַ זיבעטל פֿון גאַנצן סאָוועטישן אידנטום. אידן האָבן זיך אין דער געגנט אַנגעהויבן צו באַזעצן אין 16טן יאָרהונדערט. בשעת כמעלניצקים אויפֿשטאַנד האָבן די אידן שטאַרק געליטן אין האָמעל. בשעת דעם רוסיש־פּוילישן קריג האָבן זיי געליטן אין ווימעבסק.

אין די יאָרן 1824—1825 האָט די רוסישע רעגירונג אויף אַ געוויסער צייט אַרויסגעטריבן די אידן פֿון גאַנץ ווייסרוסלאַנד. אין דער צאַרן־צייט איז ווייסרוסלאַנד געווען אין תּחום המושב.

אין דער סאָוועט־צייט איז פֿאַרגעקומען אַ סאָציאַלע אומשיכטונג פֿון די דאָרטיקע אידן. כּמעט 50 פּראָצענט זיינען געווען באַשעפֿטיקט אין אינדוסטריע און מלאכה, העכער 20 פּראָצענט האָבן געאַרבעט אין מלוכהשע אינסטיטוציעס פֿאַר האַנדל און קרעדיט. אַ פּאָר פּראָצענט האָבן געאַרבעט אין לאַנדווירטשאַפֿט.

אין די יאָרן 1926—1927, אין דער בלי־צייט פֿון אידישער קולטור־אַרבעט אין סאָוועט־רוסלאַנד, זיינען אין ווייסרוסלאַנד געווען 184 אידישע שולן (מיט אידישער אונטערריכט־שפּראַך) מיט העכער 24,000 קינדער. געווען אויך אַ אידישע אָפּטיילונג ביים אינסטיטוט פֿאַר ליטעראַטור און שפּראַכן פֿון דער ווייסרוסישער וויסנשאַפֿטלעכער אַקאַדעמיע אין מינסק, ווי אויך אידישע פֿאַכן אין מינסקער אוניווערסיטעט.

MINSK

City in USSR, capital of White Russia. One of the most important Jewish centers of old Russia. Jewish land lease-holders began to settle there in the 15th Century, when the city belonged to Poland. The Jewish community of Minsk suffered severely at the time of Chmelnitsky's revolt and during the Russo-Polish war in the 17th Century. In 1795 the city became Russian.

The Jews of Minsk played an important part in the economic and spiritual life of White-Russian Jewry (usually called "Lithuanian Jewry"). There were bitter clashes between the Jewish "Notables" and the common laborers and craftsmen. Religious struggles were also going on between Hassidim and Misnagdim, later between orthodox Jews and "Maskilim" (Liberals).

At the beginning of the 20th Century the Jewish population of Minsk was actively engaged in all the social and political movements of that turbulent time. A historic conference of the Zionist movement took place in Minsk; the city was one of the strongholds of the Jewish Socialist movement (the Bund).

In the first years of the Soviet regime there was a Jewish Department at the Pedagogic Faculty of the White-Russian University in Minsk, with two professors and 200 students. In 1897 Minsk had a population of about 91,000; the number of Jews was 47,562. In 1933 there were 181,000 inhabitants, of them about 73,000 Jews.

מינסק

הויפטשטאָט פֿון ווייסרוסלאַנד, סאָוועטן־פֿאַרבאַנד. איינער פֿון די וויכטיקסטע אידישע צענטערס אין אַלטן רוסלאַנד. אידישע פּעכטער האָבן זיך דאָרטן באָזעצט שוין אין 15טן יאָרהונדערט, ווען די שטאָט איז געווען אין פּוילן. די אידישע קהילה האָט אָבער שטאַרק געליטן אין דער צייט פֿון כמעלניצקים אויפֿשטאַנד און דעם רוסיש־פּוילישן קריג אין 17טן יאָרהונדערט. אין 1795 איז מינסק אַריבער צו רוסלאַנד. מינסקער אידן האָבן געשפּילט אַ ראָלע אין גייסטיקן לעבן און האָבן געפֿירט צווישן זיך שאַרפֿע קאַמפֿן: סאָציאַלע — צווישן די פּני און די בעלי־מלאכות; צווישן חסידים און מתנגדים; דאָן צווישן פֿרומע אידן און משפּילים. אין דער נייער צייט האָט זיך מינסק אָקטיוו באַטייליקט אין אַלע געזעלשאַפֿטלעכע און פּאָליטישע באָוועגונגען. אין מינסק איז פֿאָרגעקומען אַ היסטאָרישע קאָנפֿערענץ פֿון ציוניסטן, און אין דער געשיכטע פֿון „בונד" האָט די שטאָט געשפּילט אַ באַדייטיקע ראָלע.

אין דער סאָוועטן־צייט איז אין מינסק געווען אַ אידישע אַפּטיילונג ביים פּעדאַגאָגישן פֿאָקולטעט פֿון דאָרטיקן אוניווערסיטעט, מיט צווי פּראָפֿעסאָרן און 200 סטודענטן.

אין 1897 האָט מינסק געהאַט אַרום 91,000 איינוואוינער (פֿון זיי 47,562 אידן); אין 1933 איז די באַפֿעלקערונג געווען 181,000, אידן — אַרום 73,000.

האָמל, האָמליע

באַדייטיקע שטאָט אין אַלטן רוסלאַנד, איצט אין סאָוועטוויסרוסלאַנד. ליגט אויפֿן דניעפּער. האַנדלס- און אינדוסטריצענטער פֿאַר דער געגנט. אין 1939 געהאַט 86,000 איינוואוינער,

HOMEL

Important city of old Russia, now in Soviet White Russia. Situated on the Dnieper River. Commercial and industrial center of the region. Had 86,000 inhabitants in 1939, including 38,000 Jews. Played its part in the revolutionary movement of Czarist Russia. The Jewish section of the movement was strong there.

Jews began to settle in Homel in the middle of the 16th Century. During Chmelnitsky's uprising when the city was besieged by the Cossacks (1649), the Polish burghers betrayed the Jews, over 1,500 persons, to the attackers, who slaughtered most of them. A century later there were again Jews in Homel, 658 in number. By 1903 the population was 25,000. A pogrom occurred in Homel that year. It was organized by the Czarist police. Twenty-five Jews were killed and many wounded.

VITEBSK

City in White Russia, USSR. An old, historic city; in the 11th Century it was an independent duchy. Later it belonged to the Lithuanian princes, then to the Polish kings. In 1772 it became Russian.

Jews were first mentioned there in 1551. About 1628 a larger Jewish community sprang up there. In 1765 there were 670 Jews in Vitebsk; in 1897 — 40,513. Commerce and artisanship were the chief occupations of the Jews who supplied 80% of all the workers in the city. The Jewish population participated actively in various spiritual and political movements. In 1926 there were 100,000 inhabitants, of them 47,000 Jews.

צווישן זיי 38,000 אידן. געשפילט אַ ראָלע אין דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג, סיי אַלגעמיינער, סיי אידישער, אין דער צאַרן־צייט.

אידן האָבן זיך דאָרט באַזעצט אין מיטן 16טן יאָרהונדערט, נאָך 1537. אין דער צייט פֿון כמעלניצקיס אויפֿשטאַנד, ווען די שטאָט איז באַלאָגערט געוואָרן פֿון די קאָזאַקן, האָבן די פּוילישע בירגער די דאָרטיקע אידן, העכער 1,500 נפֿשות, פֿאַרקויפֿט צו די קאָזאַקן, וואָס האָבן דאָס (1649) כמעט אַלעמען אויסגעהרגעט. מיט אַ הונדערט יאָר שפּעטער זיינען אין דער שטאָט ווידער געווען 658 אידן. אין 1903 האָט מען געציילט 25,000 אידן. אין דעם יאָר איז אין האָמעל פֿאָרגעקומען אַ פּאָגראָם, אָרגאַניזירט פֿון דער צאַרישער פּאָליציי, ביי וועלכן עס זיינען געווען 25 טויטע און אַ גרויסע צאָל פֿאַרוואונדעטע אידן.

ווִיטעבסק

שטאָט אין ווייסרוסלאַנד, סאָוועטן־פֿאַרבאַנד. אַן אַלטע היסטאָרישע שטאָט, געווען אַמאָל, אין 11טן יאָרהונדערט, אַ זעלבסטשטענדיק פֿירשטנטום. געהערט שפּעטער צו די ליטווישע פֿירשטן, דאַן צו די פּוילישע קעניגן. 1772 געוואָרן רוסיש.

אידן ווערן דאָרט צוערשט דערמאָנט אין 1551. אַ גרעסערע קהילה אויפֿגעקומען אָרום 1628. אין 1765 זיינען דאָרטן געציילט געוואָרן 670 אידן. אין 1897 — 40,513 אידן. האַנדל און מלאכה זיינען געווען די הויפּט־באַשעפֿטיקונגען פֿון די אידן (80 פּראָצענט פֿון אַלע בעלי־מלאָכות אין דער שטאָט). די אידישע באַפֿעלקערונג האָט זיך אַקטיוו באַטייליקט אין פֿאַרשיידענע גייסטיקע און פּאָליטישע באַוועגונגען. אין 1926 האָט די שטאָט געהאַט אָרום 100,000 איינוואוינערס, פֿון זיי 47,000 אידן.

MOHILEV

City in Soviet White Russia with a population of 86,400 (in 1937), nearly a third of them Jews. The city was founded in the 14th Century by the Poles. The Russians took it in 1654 and again in 1694; finally the city became Russian after the first partition of Poland (1772).

Jews settled at Mohilev in the 16th Century — not in the city proper but in its suburbs. When the Russians conquered the city in 1654, they massacred almost all the Jews. A small number of these Mohilev Jews were taken to Moscow as war captives. There they formed the nucleus of the Jewish Community in the Russian Capital. The Mohilev Jews played a special part in the agrarian settlement of Jews in Russia. They were the first agricultural pioneers. As early as 1806 some 36 Jewish families from Mohilev appealed to the Russian government to permit them to settle on farms in accordance with the "Ukase" on Jewish Colonization issued by Czar Alexander I.

מאהילעוו, מאָליעוו

שטאָט אין סאָוועט־רוסלאַנד, ווייסרוסלאַנד, מיט ּ באַפֿעלקערונג פֿון 86,400 אין 1937, פֿון זיי כּמעט ּ דריטל אידן. די שטאָט שטאַמט פֿון 14טן יאָרהונדערט, געווען פּויליש, דאַן איינגענומען געוואָרן פֿון די רוסן (אין 1654 אין ווידער אַמאָל 1694) און ענדגילטיק אַריבער צו רוסלאַנד נאָך דער טיילונג פֿון פּוילן (1772). — אידן האָבן זיך דאָרט באַזעצט אין 16טן יאָרהונדערט, אָבער ניט אין דער שטאָט גופֿא, נאָר אין די אָרומיקע פֿאָרשטעט. בשעת דער רוסישער אָראָבערונג פֿון דער שטאָט אין 1654 האָבן די רוסן אַלע אידן געפֿאַנגען געמאַכט און כּמעט אַלעמען אויסגערהרגעט. ּ קליינע גרופּע מאָהילעווער אידן זיינען געבראַכט געוואָרן קיין מאָסקווע, ווי קריג־געפֿאַנגענע, און האָבן דאָרט גלייך דעם ערשטן גרונדשטיין פֿאַר דער אידישער קהילה אין דער רוסלענדישער הויפּט־שטאָט. — די מאָליעווער אידן האָבן געשפּילט ּ באַוונדערע ראָלע אין דער אידישער קאָלאָניזאַציע אין רוסלאַנד: זיי זיינען געווען די ערשטע פּיאָנערן פֿון איבערגאַנג צו ערד־אַרבעט: שוין אין 1806 האָבן 36 אידישע משפּחות פֿון מאָליעוו געבעטן ביי דער רעגירונג, מען זאָל זיי באַזעצן אויף ערד אין כּערסאָנער גובערניע לויט דעם געזעץ וואָס איז דעמאָלם אַרויס־געגעבן געוואָרן פֿון צאָר אַלעקסאַנדער דעם ערשטן.

KARL MARX STREET. (SOVFOTO)

מינסק: קארל מארקס גאס (סאוויפאטא).

WHERE THE KARL MARX STREET ENDS. (SOVFOTO)

מינסק: דער סוף פון קאַרל מאַרקס גאַס. (סאָוופֿאָטאָ).

מינסק: דער פּאַלאַץ פֿון די „פּיאָנערן" (קינדער־אָרגאַניזאַציע). (סאָוופֿאָטאָ).

THE PALACE OF THE "PIONEERS" (CHILDREN ORGANIZATION). (SOVFOTO)

THE GOVERNMENT BUILDINGS. (SOVFOTO)

מינסק: דער רעגירונגס־פּלאַץ. (סאָוופֿאָטאָ).

ZAMKOVAYA STREET.

האָמעל: די זאָמקאָווע גאַס

FORMER "DVORTSOVAYA" STREET.

ווִיטעבסק: דִי אַמאַליקע דוואָרצאָוע גאַס

GIRLS' HIGH SCHOOL.

ווִיטעבסק: די גימנאַזיע פֿאַר מיידלעך.

GENERAL VIEW OF THE CITY.

מאהילעוו: דאס אלגעמיינע בילד.

מאחילעוו: דו גרויסע סאראוע גאס

THE "BIG SADOVAYA" STREET.

UKRAINE

The Ukraine of our day is a Soviet republic, part of the U.S.S.R., which encompasses a great portion of southern Russia, including such old Jewish cities as Odessa, Berditchev, Kiev, Kharkov, Yekaterinoslav, Uman, Belotserkov, Zhitomir, Proskurov and many others. The history of this large territory has been stormy, particularly for the Jewish people. And it is old history, too. It begins with the 16th Century, except for Kiev, where the Jews had settled even much earlier.

Parts of old Ukraine had at one time belonged to Poland, other parts to Russia, and some were under Tartar-Turkish rule. Its population consisted mainly of peasants-Cossacks who belonged to the Greek Orthodox church and spoke the Ukrainian language, and of landowners, ruling classes, and nobility who were both Polish and Catholics. Between these two national groups, always embroiled in a national and social struggle, a third group, the Jews, had to exist. By profession the Jews were the link between the city and village, between the Ukrainian peasants and the Polish magnates,—leasing land and subleasing it to tenants, running liquor distilleries and saloons, conducting business, acting as middlemen.

And in this tragic triangle the Ukrainian Jews suffered frequently and bitterly.

In 1637, during the revolt of the Cossack chief Pavlik, the first Jewish victims fell. Then there followed the gruesome Chmelnitsky uprising (1648-1651) in which hundreds of Jewish communities with hundreds of thousands of Jews perished.

אוקראַינע

די היינטיקע אוקראַינע איז אַ סאָוועט־רעפובליק אין סאָוועט־פֿאַרבאַנד, וואָס נעמט אַרום אַ גרויסן טייל פֿון דרום־רוסלאַנד, אַריינגערעכנט אַלט־אידישע שטעט, ווי אָדעס, בּאַרדיטשעוו, קיעוו, כּארקאָוו, יעקאַטערינאָסלאָוו, יעליסאַוועטגראַד, אומאַן, בעלאָצער־קאָוו, זשיטאָמיר, פּראָסקורָאָוו, און אַ סך אַנדערע. די געשיכטע פֿון דער דאָזיקער טעריטאָריע איז אַבער זייער אַ שטורעמדיקע, ספּעציעל פֿאַר אידן, און זי איז היפּש אַלט. זי הייבט זיך אָן פֿון 16טן יאָרהונדערט, אויב מען זאָל לאָזן אין אַ זייט די שטאָט קיעוו, וואו די אידן האָבן זיך באַזעצט שוין פֿריער.

טיילן פֿון דער אַלטער אוקראַינע האָבן געהערט צו פּוילן, אַנדערע טיילן צו רוסלאַנד, אַדער זיינען געווען אונטער טאַטאַרישע־טערקישער ממשלה. די באַפֿעלקערונג איז באַשטאַנען פֿון פּויערים־קאָזאַקן, וואָס האָבן געהאַט דעם פֿראַוואָסלאַווענעם גלויבן און דעם אוקראַיניש לשון, פֿון פּוילישע פּריצים און העכערע קלאַסן, וואָס זיינען געווען פּויליש און קאַטויליש, און צווישן אָט די צוויי נאַציאָנאַלע גרופּעס, וואָס זיינען געווען אין שטענדיקן נאַציאָנאַלן און סאָציאַלן קאַמף צווישן זיך, האָט געלעבט אַ דריטע גרופּע — די אידן. לויט זייער פֿראַפֿעסיע פֿאַרמיטלער צווישן שטאָט און דאָרף, צווישן די אוקראַינער פּויערים און די פּוילישע פּריצים, — ד. ה. אַרענדאַרן, פּעכטער, הענדלער, פֿאַקטאָרס, שענקער. אין אָט דעם טראַגישן „דרייעק" האָבן די אוקראַינער אידן אָפֿט און גרויזאָם געליטן.

אין אויפֿשטאַנד פֿון קאָזאַקן־פֿירער פּאָוליק אין 1637 זיינען געפֿאַלן די ערשטע אידישע קרבנות, דאָן איז געקומען דער שרעק־לעכער כמעלניצקי־אויפֿשטאַנד (1648—1651), אין וועלכן עס זיינען אומגעקומען הונדערטער אידישע קהילות מיט הונדערטער טויזנ־טער אידישע נפֿשות. (אַריין אין דער געשיכטע ווי „גזירת ת"ח ות"ט").

Further massacres of Jews took place in the Polish part of the Ukraine in the 18th Century, during the period of the "Haidamaks" which culminated in 1768 with the gruesome "Massacre of Uman" organized by the Cossack "atamans", Gonta and Zalizniak. Many Jews died during the innumerable local rebellions of the Cossacks, which occurred every decade or so. In the Russian part of the Ukraine, too, the Jews suffered from persecutions by the Cossack Hetmans (Orlik and Skoropadsky, 1721).

From the end of the 18th Century to the beginning of the 20th, life became comparatively peaceful. The country went through a great economic development in which the Jews played a leading part. New cities sprang up, and the Jewish population of the Ukraine grew numerically and in prestige.

The Revolution of 1917 and the civil war that followed brought with them a new cycle of suffering and terrible massacres of Jews. Indeed, the short-lived period of the Ukrainian People's Republic had started with a series of liberal reforms. Full equal political and civil rights for Jews in the Ukrainian Republic were proclaimed. Also Jewish cultural autonomy and a Jewish Ministry in the central government were established. However, civil war broke out and the cruel mass-pogroms of 1918-1920 revived the gory shades of Chmelnitsky and the Haidamaks. When the Soviet Government was well in the saddle the wave of pogroms was stopped.

In 1939 a population of 1,532,827 Jews lived in the Soviet Ukraine.

אין 18טן יאָרהונדערט זיינען אין פּוילישן טייל אוקראַינע פֿאָרגעקומען ווייטערדיקע שחיטות פֿון אידן. עס איז געקומען די גרויזאַמע עפּאָכע פֿון „היידאַמאַטשינע" מיט אומאויפֿהערלעכע בונטן פֿון קאָזאַקן — וואָס האָט זיך פֿאַרענדיקט מיט דער „אומאַנער שחיטה" פֿון גאָנטאַ און זאַליזניאַק אין 1768. — אין דעם רוסיש באַהערשטן טייל האָבן די אידן ווידער געליטן פֿון די רדיפֿות מצד די העטמאַנעס (אָרליק און סקאָראָפּאַדסקי, 1721).

פֿון סוף 18טן ביז אָנהויב 20סטן יאָרהונדערטן איז פֿאַר די פֿאַרבליבענע אידן (1787 — ס"ה 109,000 אידן) געקומען א רואיקערע צייט. דאָס לאַנד האָט דורכגעמאַכט א גרויסע עקאָנאָמישע אָנטוויקלונג. אין וועלכער די אידן האָבן געשפּילט גאָר א גרויסע ראָלע. עס זיינען אויפֿגעקומען גרויסע שטעט, און די אידישע באַפֿעלקערונג פֿון אוקראַינע האָט זיך פֿאַרמערט און פֿאַרשטאַרקט.

מיט דער רעוואָלוציע 1917 און דעם בירגער-קריג איז אָבער פֿון דאָס נייַ געקומען א פּעריאָד פֿון לייַדן און שרעקלעכע מאַסן-שחיטות פֿון אידן. אין די יאָרן, די קורצע צייט פֿון דער „אוקראַינישער פֿאָלקס-רעפּובליק", האָט זיך אָנגעהויבן מיט א רייַע ליבעראָלע רעפֿאָרמען. עס איז דערקלערט געוואָרן די פֿולע פּאָליטישע און בירגערלעכע גלייכבאַרעכטיקונג פֿון די אידן אין דער אוקראַינער רעפּובליק. עס איז פֿראָקלאַמירט געוואָרן אידישע אויטאָנאָמיע, געשאַפֿן געוואָרן א אידיש מיניסטעריום אאז"וו. דאָן איז אָבער אויסגעבראָכן דער בלוטיקער בירגער-קריג, און די גרויזאַמע פֿאַרפֿאַלגונגען פֿון 1918—1920 האָבן לעבעדיק געמאַכט די בלוטיקע שאָטנס פֿון כמעלניצקי און די היידאַמאַקעס (אין קיעווער גובערניע, וואָלין, האָמל א"א).

מיט דער באַפֿעסטיקונג פֿון דער מאַכט אין סאָוועט-רוסלאַנד האָט זיך די פֿאָגראָם-כוואַליע אָפּגעשטעלט.

אין סאָוועט-אוקראַינע האָט פֿאַר דער היינטיקער מלחמה געלעבט א אידישע באַפֿעלקערונג פֿון 1,532,827.

KIEV

Capital of the Ukraine, USSR. One of the oldest cities in the entire country. Jews, merchants from Western European countries, had come there as early as the 11th Century. They lived in a separate section of the town, near the so-called Jewish Gate. By the 12th Century the Kiev Jewish community had grown to substantial numbers. At the time of Tartar rule this community disappeared almost completely. It was reconstructed under the rule of the Lithuanian princes (14th Century) and produced great financiers and scholars. When the Poles took over the city from Lithuania (1619), a decree was issued that the Jews must leave the city. But the decree was first enforced under Russian rule. When the "Pale of Settlement" was established in Russia, Kiev was not included. Jews were permitted in a suburb of Kiev, in the so-called Podol, on the other side of the Dnieper. In spite of all these limitations, a Jewish community grew up in Kiev with a number of wealthy Jews, manufacturers, merchants, also scholars. The infamous Beilis Trial (ritual murder) took place in 1913 in Kiev. The Jewish population of Kiev suffered terribly after the Revolution of 1917, particularly in the days of the civil war. In 1939 it was estimated that the Jewish population of Kiev reached 175,000 (the entire population was 846,000).

KHARKOV

City in the Ukraine, USSR. One of the most important industrial centers in the country. For a long time Jews were not permitted to live or conduct business in Kharkov. It was as late as the second half of the 19th Century before Jews were first admitted into the city. In 1897 there were 11,013 Jews in Kharkov; in 1939 their number was 115,811. (In 1933 the population was 650,000).

קיעוו

הויפּט־שטאָט פֿון אוקראַינע. איינע פֿון די עלטסטע שטעט אין לאַנד. אידן, סוחרים פֿון מערב־איראָפּאַישע לענדער, האָבן זיך דאָרטן באַזיצן שוין אין 11טן יאָרהונדערט. זיי האָבן דאָרט גע־וואוינט אין אַ באַזונדערן קוואַרטאַל, אָרום דעם אַזוי־גערופֿענעם „אידישן טויער". די אידישע קהילה איז דאָרט שטאַרק אויסגע־וואַקסן אין 12טן יאָרהונדערט. זי איז פּמעט אונטערגעגאַנגען אין 13טן יאָרהונדערט אין דער צייט פֿון טאַטאַרישער ממשלה. אַ וויי־דער־אויפֿבוי איז פֿאָרגעקומען אונטער די ליטווישע פֿירשטן (14טער י"ה). גרויסע פֿינאַנץ־לייט און למדנים זיינען דאָרט אויפֿ־געקומען. וועז עס איז געקומען די פּוילישע הערשאַפֿט (1619), איז אַרויסגעגעבן געוואָרן אַ באַפֿעל, אַז די אידן זאָלן פֿאָרלאָזן די שטאָט. אָבער די גזירה איז דורכגעפֿירט געוואָרן ערשט אונטער רוסישער הערשאַפֿט. וועז עס איז איינגעפֿירט געוואָרן אין רוס־לאַנד די „טשערטאַ", איז קיעוו געבליבן מחוץ דעם תּחום. נאָר אין אַ פֿאַרשטאָט פֿון קיעוו, אויף דעם צווייטן בערג דניעפּער, אין דעם אַזוי־גערופֿענעם „פּאדאל" האָבן אידן געקאָנט וואוינען. ניט געקוקט אויף אַלע באַשרענקונגען איז אין קיעוו אויסגעוואקסן אַ היפּש אידישע קהילה מיט אַ רייַע גרויסע גבירים, פֿאַבריקאַנטן, סוחרים, געלערנטע. אין 1913 איז דאָרט פֿאָרגעקומען דער באַ־רימטער ביילים־פּראָצעס (בלוט־בלבול). נאָך דער רעוואָלוציע 1917, באַזונדערס אין דער צייט פֿון ביורגערקריג, האָט די אידישע באַ־פֿעלקערונג פֿון קיעוו שטאַרק געליטן. אין 1939 האָט מען די צאָל אידן אין קיעוו געשאַצט אויף 175,000 (די גאַנצע באַפֿעלקערונג איז געווען 846,000).

כאַרקאָוו

שטאָט אין אוקראַינע, סאָוועטן־פֿאַרבאַנד. איינע פֿון די וויכ־טיקסטע אינדוסטריעלע צענטערן אין לאַנד. העכער 650,000 איינ־וווינער אין 1933. אידן האָבן אַ לאַנגע צייט ניט געטאָרט וואוינען אָן האַנדלען אין כאַרקאָוו. ערשט אין דער צוויטער העלפֿט 19טן יאָרהונדערט האָט מען אַנגעהויבן אידן אַרויינצולאָזן אין דער

ODESSA

One of the largest cities in Russia, important Black Sea port and prominent Jewish center in former Russia.

The city is comparatively new. By orders of the Russian Czars it was rebuilt from an old Turkish fortress at the beginning of the 19th Century.

Odessa was within the Pale of Settlement and Jews were permitted to live there. By the end of the 18th Century there were only 250 Jews in Odessa. But with the growth of commerce, the influx of Jews from Podolia, Volhynia, Lithuania and Bessarabia became heavy. Jewish participation in commerce, grain export, finance and crafts was substantial. The Jewish community of Odessa was a prominent spiritual center. The Haskalah Movement was highly developed there. Pioneering Jewish publications appeared: Sion (1861), "Dien" (Russian, 1872), Haolam (1912). The influential "Odessa Committee", with Dr. Lillienblum at its head was established there. Also the main branch of the Hoveve Zion. S. Dubnov, Mendele Moikhar Sepharim and others lived in Odessa.

The Jewish population was active in social and political movements. A strong Jewish labor movement developed. In the summer of 1905, when the famous revolt on the Potemkin took place, Jewish Odessa played an important part in it.

Odessa suffered from a series of pogroms. The Odessa Pogrom of 1881 was a turning point in the national evolution of the Russian Jews. The terrible pogrom in October 1905 left an indelible impression. The Jewish population of Odessa suffered greatly at the time of the civil war (1918-20). The Jewish population began to mount again in the 1930's. There were 180,000 Jews in Odessa in 1939.

שטאָט. אין 1897 זיינען דאָרט געווען 11,013 אידן, און אין 1933 האָט די צאָל אידן דערגרייכט 115,811.

אָדעס

איינע פֿון די גרעסטע שטעט אין רוסלאַנד, באַדייטיקער האַפֿן ביים שוואַרצן ים, ווויכטיקער אידישער צענטער אין אַמאָליקן רוסלאַנד.

די שטאָט איז על פּי ערך ס נייע, איבערגעבויט אָנהייב 19טן י"ה לויטן באַפֿעל פֿון רוסישע צאַרן פֿון אַלטער טערקישער פֿעסטונג. אָדעס איז געלעגן אין תּחום און אידן האָבן דאָרטן געמעגט וואוינען. סוף 18טן יאָרהונדערט זיינען דאָרטן אָבער געווען נאָר 250 אידן. מיט דער אָנטוויקלונג פֿון האַנדל (און עקספֿארט) איז דער צושטראָם פֿון אידן פֿון פּאָדאָליע, וואָלין, ליטע און בעסאַראָביע געוואָרן זייער שטאַרק. דער אָנטייל פֿון די אידן אין האַנדל, תּבואה-עקספֿארט, פֿינאַנצן און מלאכה איז געווען זייער באַדייטיק. די אָדעסער אידישע קהילה איז געווען ס ווויכטיקער גייסטיקער צענטער. דאָרטן האָט זיך שטאַרק אָנטוויקלט די השכּלה און עם זיינען אָרוים ווויכטיקע אידישע צייטשריפֿטן: „סיאָן" (1861), „דיען" (רוסיש, 1872), „העולם" (1912). עם האָט געווירקט דער „אָדעסער קאָמיטעט", בראש מיט ד"ר ליליענבלום; דאָרט איז אויך געווען די הויפּט-אָרגאַניזאַציע פֿון די „חובבי ציון", דאָרטן האָבן געלעבט ש. דובנאָוו, מענדעלע מוכר-ספֿרים א"א.

די אידישע באַפֿעלקערונג איז געווען אָקטיוו אין געזעלשאַפֿטלעכע און פּאָליטישע באַוועגונגען. געווען ס שטאַרקע אידישע אָרבעטער-באַוועגונג. אין זומער 1905, בשעת דעם בארימטן „פּאָטעמקין"-אויפֿשטאַנד, האָט די אידישע אָדעס געשפּילט ס גרויסע ראָלע אין די געשעענישן.

אָדעס האָט געהאַט אויסצושטיין ס רייע פּאָגראָמען. דער אָדעסער פּאָגראָם פֿון 1881 איז געווען ס ווענדפונקט אין דער נאַציאָנאַלער אָנטוויקלונג פֿון די רוסישע אידן. דער שרעקלעכער פּאָגראָם אין אָקטאָבער 1905 האָט געמאַכט ס טיפֿן אייндרוק. אין דער צייט פֿון בירגער-קריג (1918) האָט די אידישע באַפֿעלקערונג פֿון אָדעס

BERDITCHEV

City in Ukraine, USSR. In old Russia was a city in the Kiev province. The Jews are first mentioned as early as 1593. From the 16th Century up to the end of the 18th Century, when the city became Russian, Berditchev was an important commercial and spiritual center for the Jews of Volhynia. There was a Hebrew printing shop. It had 41,617 Jews in 1897. In 1923 there were 43,700 inhabitants, 31,500 of them Jews. In 1934 the number of Jews was 38,281.

PROSKUROV

City in Ukraine, USSR, region of Podolia. It had in 1897 11,411 Jews or 50% of the entire population. Under the Soviets, the city expanded. In 1936 it had a population of 32,000.

The Jews have lived there for centuries. They suffered heavily in the time of the Cossack revolts.

שטאָרק געליטן. אַ וואוקס האָט זיך פֿון דאָס ניי אָנגעהויבן אין די 1930ער יאָרן. אין 1939 האָט מען אין אָדעס געציילט 180,000 אידן.

בערדיטשעוו, באַרדיטשעוו

שטאָט אין אוקראַינע, סאָוועטן־פֿאַרבאַנד. אין אַלטן רוסלאַנד געווען אַ שטאָט אין קיעווער גובערניע. אידן וווינען צום ערשטן מאָל דערמאָנט אין 1593. פֿון 16טן יאָרהונדערט ביז אָריבערגאַנג צו רוסלאַנד געווען אַ באַדייטיקער האַנדלס־פונקט און אויך אַ גייס־טיקער צענטער : „ירושלים ד'וואָלין". אַמאָל געווען אַ העברעאישע דרוקערייַ. אין 1897 — 41,617 אידן, אין 1923 — 43,700 אייַ־וואוינער מיט 31,500 אידן, אין 1934 — 38,281 אידן.

פּראָסקוראָוו

שטאָט אין אוקראַינע, סאָוועט־פֿאַרבאַנד, אין פּאָדאָליער גע־גנט. אין 1897 זיינען דאָרט געווען 11,411 אידן, אַ העלפֿט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג. אין דער סאָוועט־צייט איז די שטאָט אויסגעוואַקסן: אין 1936 איז די באַפֿעלקערונג געווען 32,000.

אידן האָבן געלעבט אין פּראָסקוראָוו פֿאַר הונדערטער יאָרן. זיי האָבן שווער געליטן אין די צייטן פֿון קאָזאַקישע אויפֿשטאַנדן און מלחמות.

קרעוו: דאָס אַלגעמיינע בילד (סאָוווּ פאָטאָ).

GENERAL VIEW. (SOVFOTO)

THE "KRESTCHATIK". (SOVFOTO)

קרעש: דער קרעשטשאטשיק (סאוועטאס)

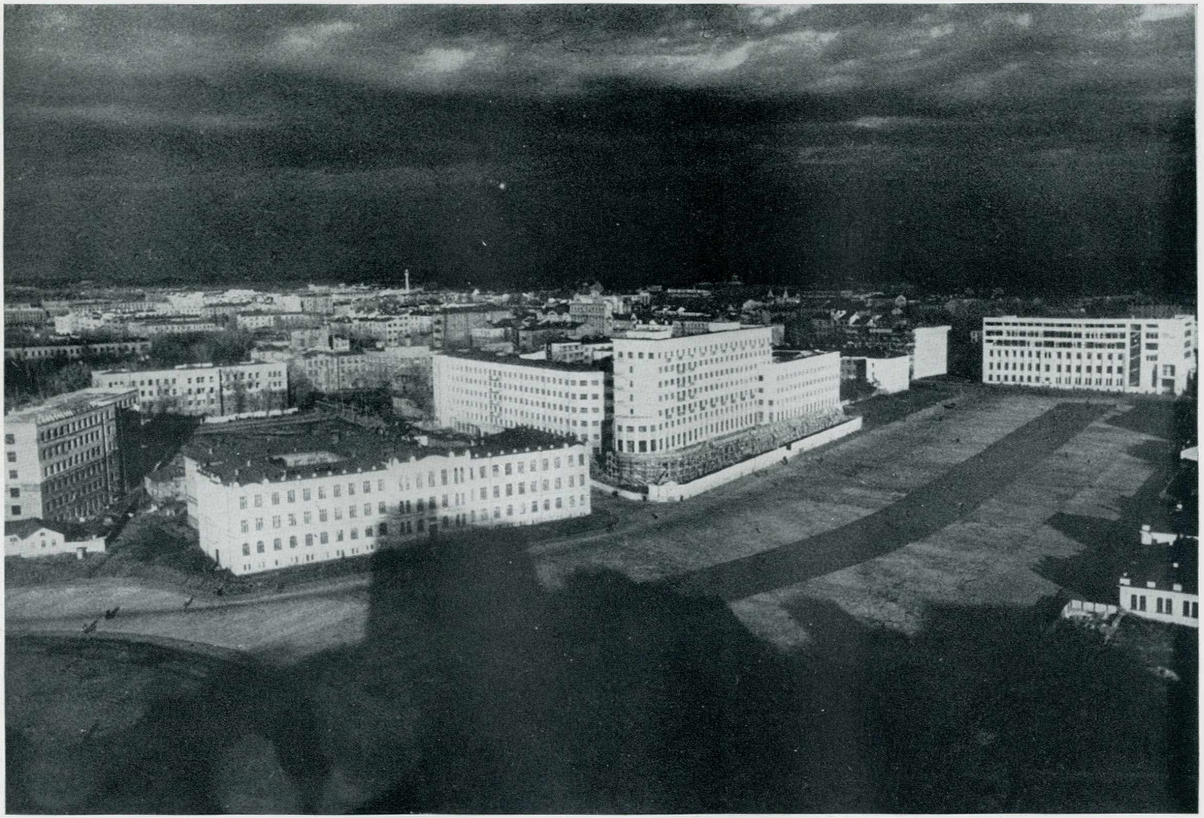
BOULEVARD OF THE THIRD INTERNATIONAL. (SOVFOTO)

קיעוו: בולוואַר פֿון דריטן אינטערנאַציאָנאַל (סאָוופֿאָטאָ).

THE "PODOL" WITH THE DNIEPER. (SOVFOTO)

קיעוו: פּאָדאָל מיטן דנעפּער מיטן פּאַראָל (סאָוופאָטאָ).

CENTRAL SQUARE: BUILDING OF THE COMMUNIST PARTY. (SOVFOTO)

צאַרקאָו: דער צענטראַלפּלאַץ: דאָס הויז פֿון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. (סאָוויפֿאָטאָ).

SHEVTCHENKO-PARK. (SOVFOTO)

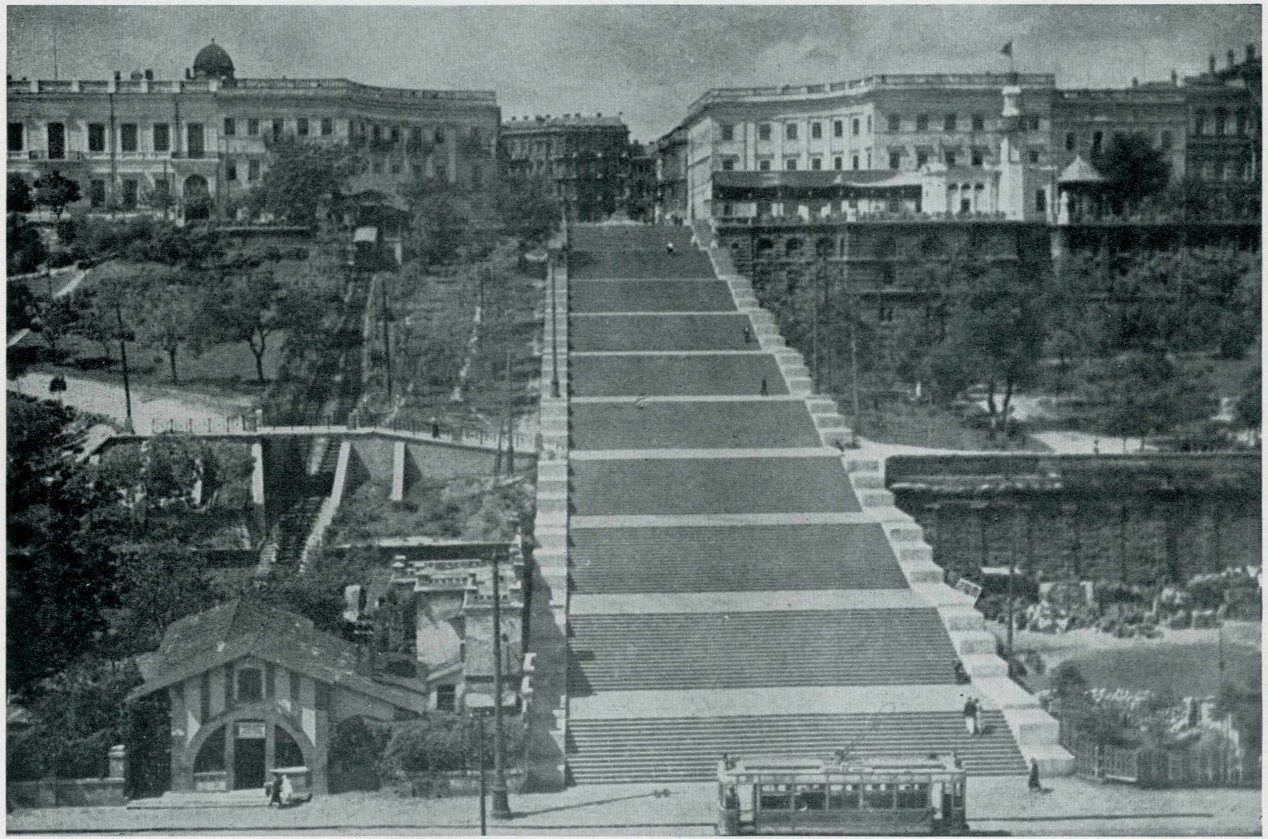
GENERAL VIEW OF THE CITY. (SOVFOTO)

אַרעס: דאָס אַלגעמיינע בילד (סאָוופֿאָטאָ).

אַדעס: דער צענטער פֿון שטאָט (סאָוופֿאָטאָ)

CENTER OF THE CITY. (SOVFOTO)

THE STAIRWAY TO THE PORT. (SOVFOTO)

אַדעס: די גרויסע טרעפּ צום האַפֿן (סאָוופֿאָטאָ).

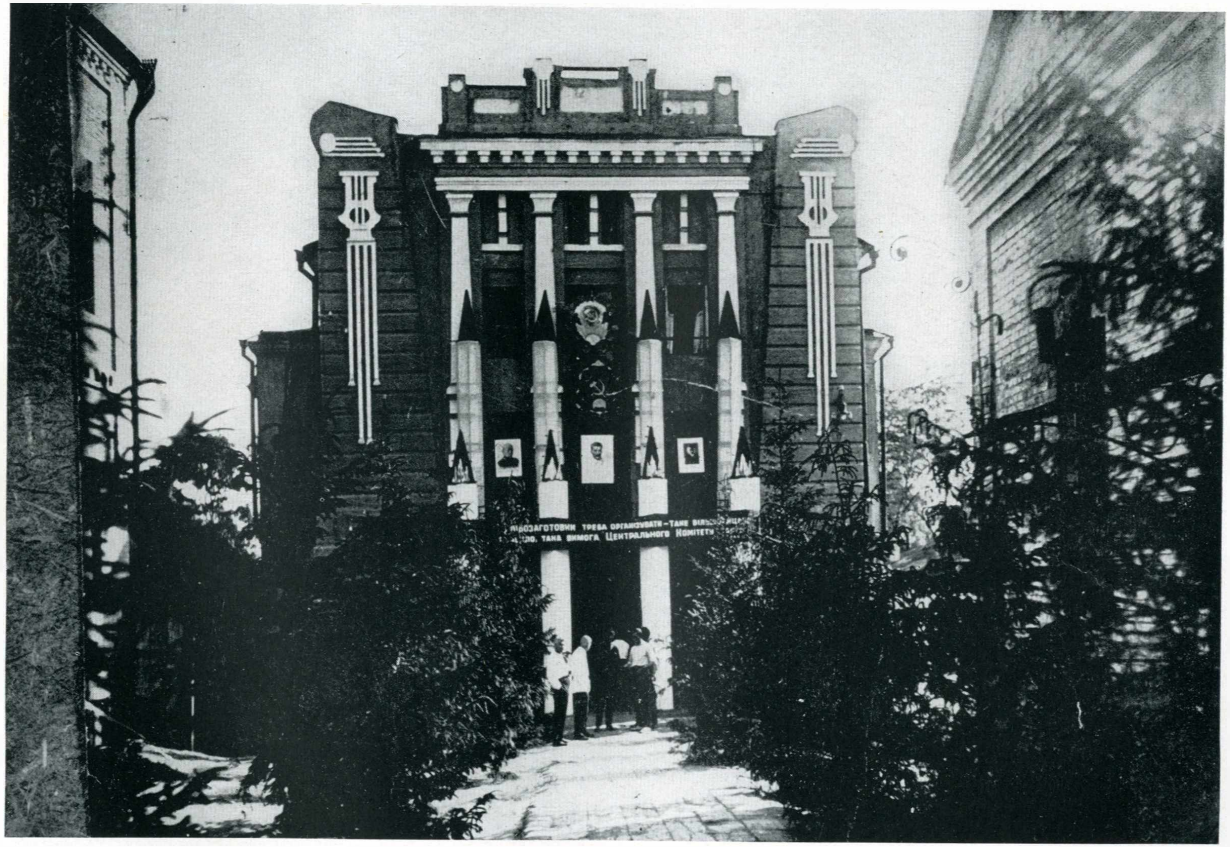
THE OPERA HOUSE. (SOVFOTO)

אָדעס: דער אָפּערע־טעאַטער (סאָוופֿאָטאָ).

GENERAL VIEW FROM THE RIVER.

בערדיטשעוו: דאָס אַלגעמיינע בילד מיטן טייכל.

MUNICIPAL THEATER.

פראסקוראוו: דער שטאטישער טעאטער.

A SUBURB OF PROSKUROV.

פּראָסקוראָוו : אַ פֿאָרשטאָט.

VILLAGE USHITZA NEAR ZHITOMIR. A JEWISH IDYLL.

דער דאָרף אושיצע ביי זשיטאָמיר : אַ אידישע אידיליע.

JEWISH COLONIES

With the help of the American Joint Distribution Committee and financial aid from the Soviet Government a project for extensive Jewish agrarian settlement was started in the Ukraine and in the Crimea in 1924. Some 500 Jewish families were settled on the land in 1926. By 1933 the number of Jewish farmers in the Ukraine and the Crimea had reached 80,000. But the collectivization policy reduced this number.

Three autonomous regions were created in 1935: Kalinindorf, Stalindorf and Zlatopol. In 1938 there were 242 colonies of the Agro-Joint in this area. By the end of 1938, however, the Soviet Government discontinued the activity of the Agro-Joint and Ort in the Ukraine and the Crimea.

אידישע קאָלאָניעס

אין 1924 האָט זיך אין אוקראַינע און אין קרים, מיט דער הילף פֿון דזשאָינט און באָוועטישע רעגירונג-געלטער, אָנגעהויבן א פּלאַן פֿון בריייטער אידישער קאָלאָניזאַציע. אין 1926 האָט מען באָזעצט אויף דער ערד אַן ערך 500 אידישע משפּחות. אין 1933 האָט די צאָל פֿון אידישע פֿאַרמערס אין אוקראַינע און קרים דערגרייכט 80,000. אָבער די אַלגעמיינע קאָלעקטיוויזאַציע האָט געבראַכט צו א פֿאַרקלענערונג פֿון דער דאָזיקער צאָל. דריי אויטאָנאָמע „ראַיאָנען" זיינען געשאַפֿן געוואָרן אין 1935 : קאַלינינדאָרף, סטאַלינדאָרף און זלאַטאָפּאָל. אין 1938 זיינען געווען אין דער געגנט 242 קאָלאָניעס פֿון „אָגראָ-דזשאָינט". סוף 1938 האָט די סאָוועט-רעגירונג אָפּגעשטעלט די אַרבעט פֿון אָגראָ-דזשאָינט און אָרט אין אוקראַינע און קרים.

COLONISTS IN TEMPORARY BARRACKS. (JOINT PHOTO)

קאָלאָניסטן אין צייטווייליקע בארַאקעס (דזשאָינט-פּאָטאָ).

EXECUTIVE COMMITTEE OF THE KOLKHOZ "DOBRUSHINO". (JOINT PHOTO)

פֿאָרוואַלטונג פֿון קאָלכאָז „דאָברושינאָ", פֿרייד־ פֿער ראַיאָן. (דושאַינט־פֿאָטאָ).

אגריקולטורשול פֿון אגראדזשאינט אין קרים. לינקס: „קולטורהויז" אין א קרימער קאלאניע. (דזשאינט-פֿאטא).

AGRICULTURAL SCHOOL OF THE AGRO-JOINT IN THE CRIMEA. LEFT: "HOUSE OF CULTURE" IN A CRIMEAN KOLKHOZ. (JOINT)

„נײַ־לעבן" — קאלכאז אין קרים. אויבן: „קולטורהויז". אונטן: קינדער פון קאלאניסטן נײַען צוריק פון שול. (סאוו־פֿאטאָ)

THE "NEW LIFE"-KOLKHOZ IN THE CRIMEA.—TOP: THE "HOUSE OF CULTURE". BOTTOM: CHILDREN OF THE COLONISTS RETURNING FROM SCHOOL. (SOV-FOTO)

FIRST OF MAY CELEBRATION IN A JEWISH KOLKHOZ. (SOVFOTO)

„ערשטער מאי" יום־טוב אין אַ אידישער קאָלאָניע.
(סאָוופאָטאָ).

LITHUANIA

The Republic of Lithuania with Kaunas (Kovno) as capital was formed in 1918, after the Russian Revolution of 1917. Originally it comprised the Gubernia (state) of Kaunas, with the exception of Memel or Klaipeda, part of Suwalki and the region of Vilno including the city of Vilno itself. But the region of Vilno was later occupied by Poland, so Lithuania became "Kovno Lithuania", with a population of over two million, including nearly 154,000 Jews in 1923.

The largest Jewish centers were Kaunas (over 37,000), Panevezys (6,845), Siauliai (5,335), Wilkomir (Ukmerge — 4,000).

Lithuania was at first a democratic republic in which Jews had equal rights and even cultural-national autonomy (included in the Constitution of 1922). Thanks to this autonomy a high culture developed in this comparatively small Jewish community. Lithuania had a Ministry for Jewish Affairs which existed from 1919 to 1924, and a democratically elected Jewish National Council. The functions of the Communities (Kehiloth) were of a purely religious nature.

Iu 1923 there were in Lithuania 300 Hebrew and Yiddish Elementary Schools, 20 High Schools (Gymnasiums), a Teachers Seminary (with Hebrew as the language of instruction). In 1934-35 almost 80% of all Jewish children of school age attended schools in which Yiddish or Hebrew was the official language. Three Jewish school organizations existed: the Hebrew "Tarbuth", the Orthodox "Jabneh" and the Yiddish "Folks League". In addition to these there were several Yeshivas (Tels, Slobodka, etc.). Five dailies were published in Yiddish; several magazines,

ליטע

די ליטווישע רעפובליק מיט דער הויפטשטאָט קאָווּנע (קאוּנאס) איז געגרינדעט געוואָרן אין 1918, נאָך דער רוסישער רעוואָלוציע 1917. אין איר זיינען לכתחילה אַריין קאָווּנער גובערניע, א טייל סואוואַלקער (אַהין דעם מעמעל אַדער קלאַיפּעדא) און די ווילנער געגנט מיט דער שטאָט ווילנע גופא. אָבער די ווילנער געגנט איז שפּעטער פֿאַרנומען געוואָרן פֿון פּוילן און ליטע איז געוואָרן קאָווּנער ליטע, מיט א באַפֿעלקערונג פֿון העכער 2 מיליאָן איינוואוינער (פֿון זיי קנאַפּע 154 טויזנט אידן אין 1923).

די גרעסטע אידישע ישובים זיינען געווען אין קאָווּנע (העכער 37,000), פּאַניעוועזש (6,845), שאַוולע (5,335), ווילקאָמיר (4,000).

אין אַנהייב איז ליטע געווען א דעמאָקראַטישע רעפובליק, מיט גלייכבאַרעכטיקונג פֿאַר אידן און אַפֿילו מיט א קולטור-נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע פֿאַר אידן (פֿאַריינגענומען אין דער קאָנסטיטוציע פֿון 1922). אויפֿן סמך פֿון דער אויטאָנאָמיע האָט זיך אין על פּי ערך קלייניעם ליטווישן ישוב אַנטוויקלט א לעבעדיקע קולטורעלע און פּעדאַגאָגישע שאַפֿונג. געווען א באַזונדער מיניסטעריום פֿאַר אידישע ענינים, ווי אָם האָט עקזיסטירט פֿון 1919 ביז 1924, געווען א דעמאָקראַטיש געקליבענער אידישער „נאַציאָנאַל-ראַט". די קהילות האָבן געהאַט ריין רעליגיעזע פֿונקציעס.

אין 1923 זיינען אין ליטע געווען 300 העברעאישע און אידישע פֿאַלקס-שולן, 20 גימנאַזיעס, א לערער-סעמינאַר (מיט העברעאיש אַלס אונטערריכט-שפּראַך). אין 1934-1935 האָבן כּמעט 80 פּראָצענט פֿון אַלע אידישע קינדער אין שול-עלטער באַזוכט שולן מיט אידיש אַדער העברעאיש אַלס אונטערריכט-שפּראַך. געווען 3 אידישע שול-אָרגאַניזאַציעס: העברעאיסטישע „תּרבות", אָרטאָדאָקסישע „יבנה" און אידישיסטישע „פֿאַלקס-ליגע". געווען אַהין דעם עטלעכע ישיבות (טעלז, סלאָבאָדקע, א"א); 5 טעגלעכע צייטונגען זיינען אַרויס אויף אידיש, געווען עטלעכע זשורנאַלן,

in Yiddish and Hebrew. Two Hebrew theatres operated in Kaunas. There was an Ethnographic-Historical Society, and an extensive network of welfare agencies, among them the Ort with its technical schools and Ose with its children's camps, a Health Center, etc.

But later reactionary and anti-Semitic tendencies began to appear in Lithuania, particularly after the coup d'etat of 1926.

The history of the Jews in this region pre-dates the history of "Kovno Lithuania". Lithuania had been for centuries a state with its own kings, and its influence extended deep into Russia and Poland. By the "Lublin Merger" of 1569, Lithuania was united with Poland in one state. The history of the Lithuanian Jews then became one with the history of Polish Jewry.

KAUNAS (Kovno)

Capital of Lithuania. One of the oldest Jewish communities in Lithuanian State. Jews lived there as early as the 15th Century. In the 18th Century Kaunas already had a large Jewish population that played an important economic role. The Jews resided in the suburban Williampol (Slobodka) which by the 19th Century had become an intellectual center (Slobodker Yeshivo). At the end of the 19th, and beginning of the 20th Centuries strong social and revolutionary movements began to agitate the Jewish youth in Kaunas.

In 1910 Kaunas had over 37,000 Jews, half of the entire population. During the First World War, the Kaunas Jews were deported deep into Russia. When Lithuania attained independence, Kaunas had again a Jewish population of approximately 25,000. Shortly before the Second World War, the Jewish population was 38,000 — the entire population 128,000.

אידישע און העברעאישע. אין קאָווּנע האָבן פֿונקציאָנירט צוויי העברעאישע טעאַטערן. געווען אַ היסטאָריש-עטנאָגראַפֿישע געזעלשאַפֿט, און אַ גאַנצע נעץ הילפֿס-אַרגאַניזאַציעס, צווישן זיי „אָרט" מיט טעכנישע שולן און „אָזע" מיט קינדער-קאָלאָניעס, אַ „גיעזונדהייט-הויז" אַ"וו.

שפּעטער אָבער האָבן אין ליטע אָנגעהויבן הערשן רעאַקציאָנערע און אַנטיסעמיטישע שטימונגען, באַזונדערס נאָך דער פֿאַשיסטישער איבערקערעניש פֿון 1926. — די געשיכטע פֿון אידן אין דער געגנט איז פֿיל עלטער אידער די געשיכטע פֿון קאָווּנער ליטע. ליטע איז אין אַלטע צייטן געווען אַ שטאַרקע מלוכה, מיט אייגענע פֿירשטן און אַ שטאַרקער השפּעה, וואָס איז געגאַנגען טיף קיין רוסלאַנד אַריין און קיין פּוילן. דורך דער „לובלינער אוניע" פֿון 1569 איז ליטע פֿאַראייניקט געוואָרן אין איין מלוכה מיט פּוילן. פֿון דאַן אָן האָט זיך די געשיכטע פֿון די ליטווישע אידן באַהעפֿט מיט דער געשיכטע פֿון פּוילישן אידנטום.

קאָווּנע

הויפּט-שטאָט פֿון ליטע, איינע פֿון די עלטסטע אידישע קהילות אין ליטווישן אידנטום. אידן האָבן געלעבט דאָרט שוין אין 15טן יאָרהונדערט. אין 18טן יאָרהונדערט איז שוין געווען אַ באַדייטיקע אידישע באַפֿעלקערונג מיט אַ גרויסער עקאָנאָמישער ראָלע. געלעבט אין קאָווּנער פֿאָרשטאָט (סלאָבאָדקע). אין 19טן יאָרהונדערט געוואָרן אויך אַ גייסטיקער צענטער („מוסר"-באַוועגונג, סלאָבאָדקער ישיבה), סוף 19טן און אָנהייב 20סטן יאָרהונדערט שטאַרקע געזעלשאַפֿטלעכע און רעוואָלוציאָנערע באַוועגונגען צווישן אידישער יוגנט אין קאָווּנע.

אין 1910 — העכער 37,000 אידן, אַ ענדערונג פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג. בשעת דער ערשטער וועלט-מלחמה זיינען די קאָווּנער אידן אַרויסגעשיקט געוואָרן קיין טיף-רוסלאַנד. אין אומאָפּהענגיקער ליטע האָט קאָווּנע פֿון דאָס ניי געהאַט צוערשט קנאַפּע 25,000 אידן און קורץ פֿאַרן צווייטן וועלט-קריג 38,000 (די גאַנצע באַפֿעלקערונג האָט באַטראָפֿן קנאַפּע 128,000).

At the time of the Lithuanian Republic there were in Kaunas six Hebrew High Schools, a number of Hebrew and Yiddish Elementary Schools, a Yiddish Commercial High School, a Yiddish People's University, a technical "Ort"-School, four Yiddish dailies, etc.

WILKOMIR (Ukmerge)

Town in Lithuania, formerly of Kovno Gubernia. Jews first came there in the 16th Century. Approximately 4,000 Jews lived there in 1939.

ZAGARE

Small town in Lithuania, Shavli (Siauliai) area. In 1897, 1,629 of its 2,527 population were Jews. Had a Talmud Torah and a Jewish public school.

PANEVEZYS

Town in Lithuania, belonged to the Kovno Gubernia when it was part of Russia. 6,627 Jews, more than half of the entire population, lived there in 1897. During the days of the Lithuanian Republic it had 6,800 Jews.

KELME

Town in Lithuania, in the area of Raseiniai. In 1897 it had 2,710 Jews in a total population of 3,914. Had an old wooden synagogue. The famous "Kelmer Maggid" (preacher) came from there.

RAGUVA

Small town in Lithuania, Wilkomir area. In 1847 it had 852 Jews; in 1897 — 1,223 Jews in a total population of 1,762.

אין קאָוונע זיינען אין דער צייט פֿון דער ליטווישער רעפֿובליק געווען 6 העברעאישע גימנאַזיעס, 8 צאָל העברעאישע און אידישע פֿאָלקס-שולן, 8 אידישע קאָמערץ-גימנאַזיע, 8 אידישער פֿאָלקס-אוניווערסיטעט, 8 טעכנישע „אָרט"-שול, 4 טעגלעכע אידישע צייטונגען אאַ"וו.

ווילקאָמיר (אוקמערגע)

שטאָט אין ליטע, אמאָל קאָוונער גובערניע. אידן זיינען גע-קומען אהין אין 16טן יאָרהונדערט. פֿאַרן לעצטן קריג האָבן דאָרטן געלעבט קרוב צו 4,000 אידן.

זשאגאר

שטעטל אין ליטע, שאַוולער געגנט. געהאַט אין 1897 8 בא-פֿעלקערונג פֿון 2,527, פֿון זיי 1,629 אידן. געווען 8 תלמוד-תורה און 8 אידישע פֿאָלקס-שול.

פּאַניעווועזש

שטאָט אין ליטע, אמאָל אין קאָוונער גובערניע. אין 1897 זיינען דאָרטן געווען 6,627 אידן, מער ווי 8 העלפֿט פֿון דער גאַנ-צער באַפֿעלקערונג. אין דער צייט פֿון דער פֿרייער ליטע האָבן דאָרט געלעבט 6,800 אידן.

קעלם

שטעטל אין ליטע, אין דער געגנט פֿון ראָסיען. אין 1897 זיינען דאָרט געווען 2,710 אידן פֿון 3,914 איינוואוינער. געווען אַן אלטע הילצערנע שול. פֿון דאָרטן שטאַמט דער „קעלמער מגיד".

ראַגאַווע

שטעטל אין ליטע, ווילקאָמירער געגנט. אין 1847 געווען 852 אידן. אין 1897 — 1,223 אידן פֿון אַן אלגעמיינער באַפֿעלקערונג פֿון 1,762 נפֿשות.

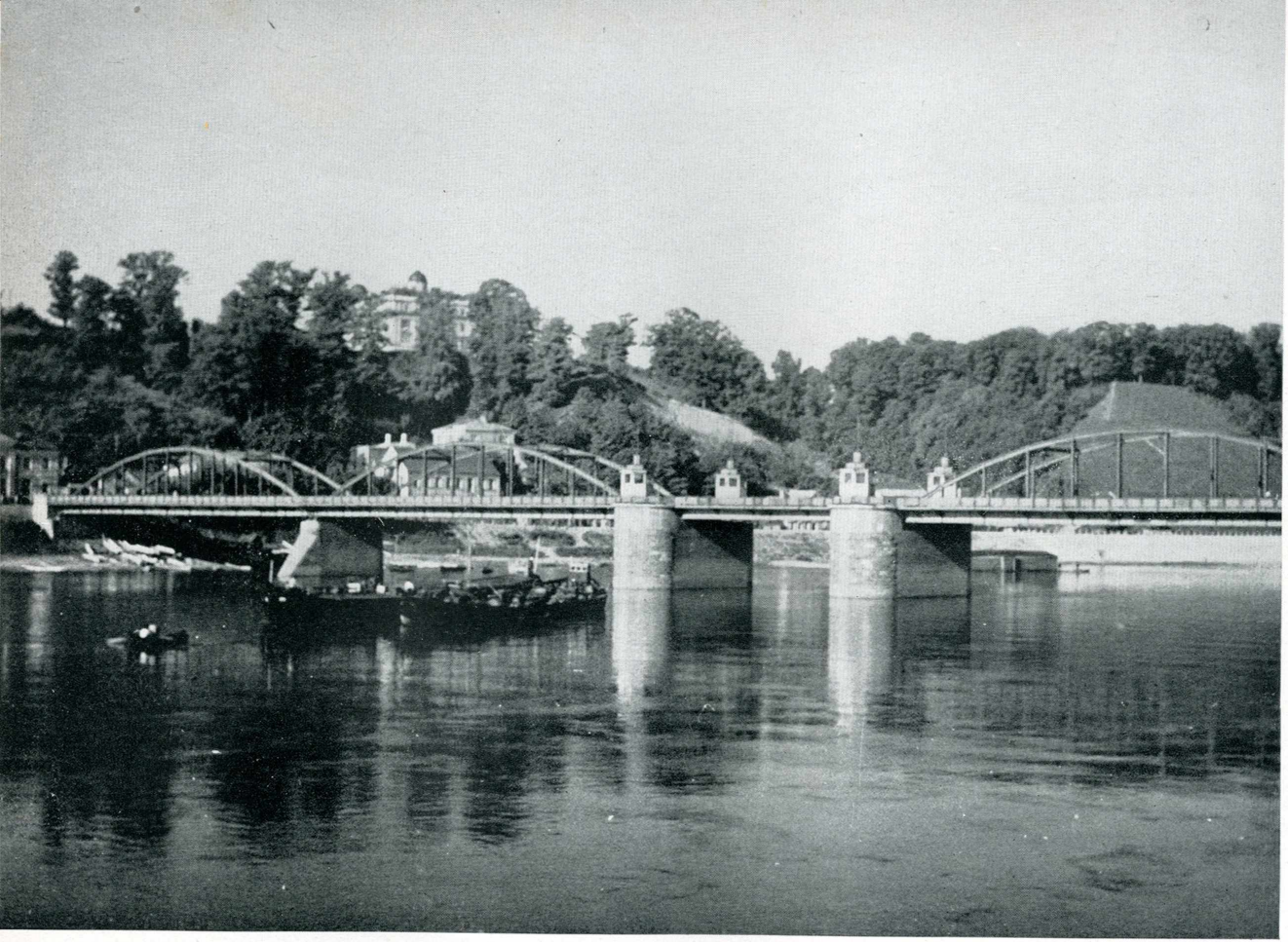
GENERAL VIEW OF THE CITY WITH THE CHURCH ON LAISVES ALLEY. (LITHUANIAN CONSULATE)

קאָוונע: אַלגעמיינער בילד מיט דער קירך אויף לייסוועס־
אַלייע (ליטווישער קאָנסולאַט).

VIEW OF THE CITY FROM THE NIEMEN RIVER. (LITHUANIAN CONSULATE)

קאוונע: אלגעמיינער בילד מיטן ניעמען. (ליטווישער קאנסולאט).

BRIDGE TO THE SUBURB ALEKSOTAS. (LITH. CONS.)

קאָווּנע: דער בריק פֿון שטאָט צו דעם פֿאָרשטאָט אַלעקסאָטאָס.

PART OF THE SEIMAS STREET. (L. ROSENTHAL)

קאָוונע: טייל פֿון סיימגאַס. (ל. ראָזענטאָל).

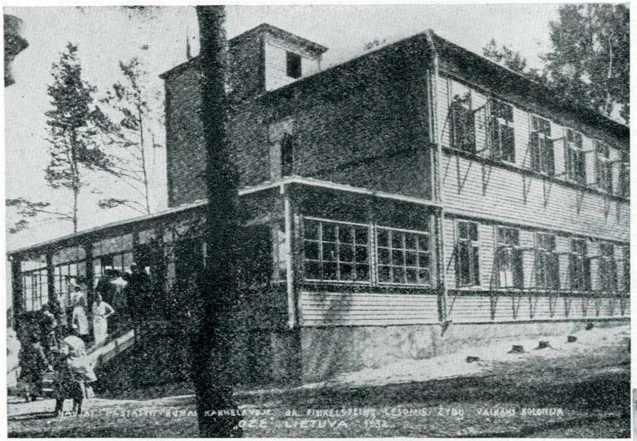
קאוונע: דער מארק. (פאטא בייערא).

THE MARKET. (PHOTO BAIERO)

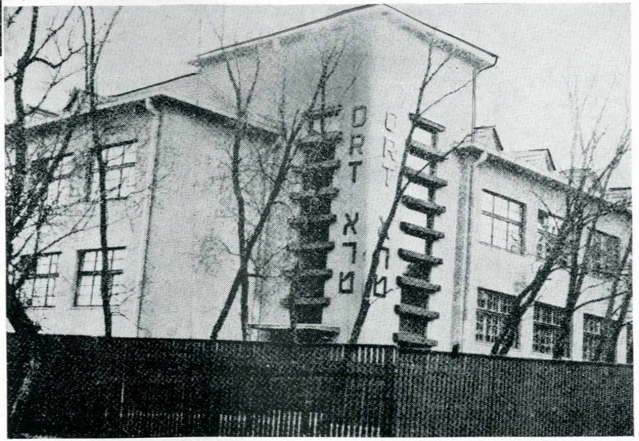

קאוונע: דער לומוישער יאנדשרכן פארשרייבט א קאנדידאט. (בייערא).

THE ACE MATCH-MAKER REGISTERS A CANDIDATE. (BAIERO)

THE OSE-HEALTH-CENTER. קאָוונע: די „אָזע" געזונטס־הויז.

קאָוונע: די „אָרט"־הויז

ORT-TRADE SCHOOL.

CHILDREN'S WARD AT THE JEWISH HOSPITAL.
(BAIERO)

קאָוונע: קינדער־אָפּטיילונג אין אידישן שפּיטאָל.
(פּאָטאָ ביירא).

קאוונע: אידישע צייטונגען פון 1919 ביז 1938. (מ. סודארסקי).

YIDDISH NEWSPAPERS 1919-1938. (M. SUDARSKY)

THE KOVNO STREET.

ווילקאָמיר: די קאָוונער גאַס

ווילקאָמיר: די באָדנאַס.

THE BATH STREET.

ווילקאָמיר: די שול

THE SYNAGOGUE.

זשאגאר: דאס אלגעמיינע בילד.

GENERAL VIEW OF CITY.

THE MARKET PLACE.

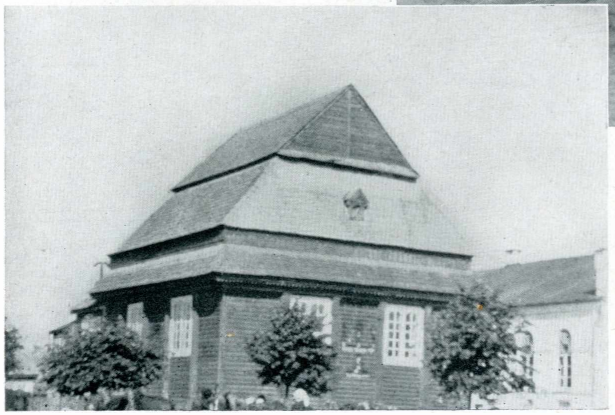
פאנעוועזש: מארקעט פלאץ

THE WILKOMIR STREET.

פּאַנעוועזש: ווילקאָמירער גאַס

קעלם: אַ גאַס. לינקס: די הילצערנע שול. (יזוא-פּאַטאַ).

A STREET. — LEFT: THE WOODEN SYNAGOGUE.

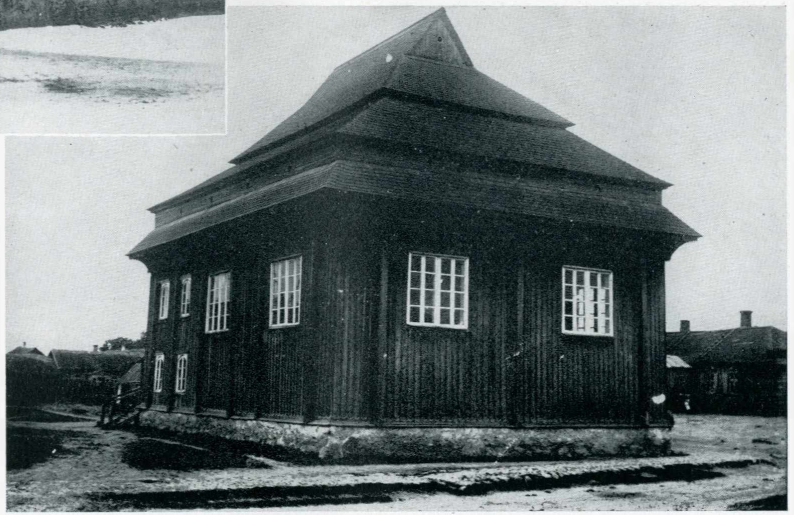
THE RIVER NIEVIAZA.

ראָגאָזע: דער טייך נעוויאַזשע.

ראגאוון : דער בית־המדרש

THE BETH HAMIDRASH.

ראגאוון : די הילצערנע שול.

THE WOODEN SYNAGOGUE.

LATVIA

Independent Baltic republic from 1918 to 1940. Consisted of the former Russian Gubernias (provinces): Kurland, Livonia and part of Vitebsk. Capital — Riga. The Latvian population in 1939 reached the figure of 2,000,000; 95,000 of them Jews. Ninety two per cent of the Jews lived in the larger cities, i.e. Riga, Dvinsk (Daugavpils), Libau (Liepaja), Mitau (Jelgava).

At the time of the 1930 census the entire Jewish population declared itself Jewish, 82% of them gave Yiddish as their mother tongue. In 1919 the Latvian Jews who enjoyed full equality of rights were granted cultural-national autonomy. In 1928-29 the Jews, under the leadership of a Jewish Council had 85 public schools with 599 instructors and 10,534 pupils, 8 trade schools with 80 teachers and 418 students, a number of kindergartens, evening schools, etc. The country also had several Jewish High Schools, mostly privately owned, with Yiddish or Hebrew or both as language of instruction. 85% of all the Jewish children attended the Jewish schools in 1935-36.

Dvinsk and Riga had Yeshivas; Riga had a Jewish theatre. A large Jewish daily, Der Frimorgen, was published there.

When the Ulmanis dictatorship had the country in its grip, the position of the Jews was greatly impaired, economically, politically and also culturally.

RIGA

Capital of Latvia, one of the largest and more important cities in Northeastern Europe. The city was founded in 1201 by German knights. Jews first settled in Riga in

לאַטווּיע

זעלבסטשטענדיקע באַלטישע רעפובליק פֿון 1918 ביז 1940. נעמט אָרום די אַמאָליקע רוסישע גובערניעס קורלאַנד, ליפֿלאַנד און אַ טייל ווּיטעבסקער. די הויפּט־שטאָט **ריגע**; די באַפֿעלקערונג לאָטווּיש, און האָט אין 1939 באַטראָפֿן קנאַפּע 2,000,000, פֿון זיי 95,000 אידן. 92 פּראָצענט פֿון די אידן האָבן געלעבט אין די גרעסערע שטעט: ריגע, דווינסק, ליבאַווּ, מיטאַווּ, אא"וו.

בעת דער פֿאָלקסציילונג 1930 האָבן זיך 100 פּראָצ. אידן פֿאַרשריבן אַלס אידן, 82 פּראָצענט האָבן דערקלערט אידיש אַלס זייער שפּראַך. אין 1919 האָבן די לאָטווּיער אידן באַקומען קולטורעל־נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע. אין די יאָרן 1928—1929 האָבן די דאָרטיקע אידן, אונטער דער פֿירונג פֿון אַ „אידישן ראָט", געהאַט 85 פֿאָלקס־שולן מיט 599 לערער און 10,534 תּלמידים, 8 פֿאַך־שולן מיט 80 לערער און 418 שילער, אַ צאָל קינדערגאַרטנס, אָוונט־שולן אא"וו. געווען עטלעכע אידישע גימנאַזיעס, דאָס רוב פּריוואַטע, אין אידיש, העברעאיש א"א. 85 פּראָצענט פֿון אַלע אידישע קינדער האָבן זיך די יאָרן 1935—1936 געלערנט אין אידישע שולן מיט אידישער אָדער העברעאישער אונטערריכטס־שפּראַך.

אין דווינסק און ריגע זיינען געווען ישיבות. אין ריגע געווען אַ אידישער טעאַטער. געווען אויך אַ גרויסע אידישע טעגלעכע צייטונג („דער פֿרימאָרגן").

וועז עס איז אויפֿגעקומען די אולמאַניס־דיקטאַטור, האָט זיך די לאַגע פֿון די אידן שטאַרק פֿאַרשלעכטערט, סיי עקאָנאָמיש, סיי פּאָליטיש און סיי קולטורעל.

ריגע

הויפּט־שטאָט פֿון לאָטווּיע, איינע פֿון די גרעסטע און באַדייטיקסטע שטעט אין צפֿון־מזרח־איראָפּע. די שטאָט איז געגרינדעט

1536. However, when the city became Polish territory, commerce with Jews was prohibited. The situation was eased somewhat later under Swedish rule. When Russia took over that section of Europe, Empress Elisaveta had the Jews driven out of Riga (1743). In 1766 the Jews returned. In 1811 the city had 736 Jews. When the "Cherta" ("Pail", where Jews were permitted to settle) was established in Russia, Riga remained outside of the zone, and only old residents, those who were there before 1882 (the "Eighties"), were permitted to remain. But the tide of "illegal Jews" from other parts of Russia never ceased flowing into Riga. In 1897 the city, primarily the "Moscow Suburb," had 22,000 Jews. In independent Latvia, Riga had over 42,000 Jews (in 1930), or 11% of the total population.

During this period of Latvian independence, the city became a cultural center of importance: some ten Elementary Schools in Yiddish, a Jewish High School, a Hebrew High School, kindergartens, Jewish newspapers, a Jewish theatre, a Yeshivo.

DVINSK (Daugavpils)

Town in Latvia on the river Dvina. Was once called Dinaburg; in the days of independent Latvia it was named Daugavpils. A bustling commercial town with a growing population of some 100,000, more than half of them Jews, Dvinsk declined rapidly after the First World War.

The town played its role in the revolutionary movement and in the Jewish Labor Movement in the times of the Czars. Had 11,106 Jews in 1935 (a fourth of the entire population).

געווארן פֿון די „דייטשע ריטערס" אין 1201. די אידן האָבן זיך דאָרט באזעצט זינט 1536. אָבער ווען ריגע איז אריבער צו פּוילן, איז האַנדל מיט אידן פֿאַרבאָטן געווארן. אונטער שוועדישער הער־שאַפֿט איז געווארן לייכטער, אָבער ניט פֿיל. ווען די רעגענט איז אריבער צו רוסלאַנד, האָט די קייזערין עליזאַוועטע פֿאַרטריבן די אידן פֿון ריגע (1743). אידן קומען צוריק אין 1766. אין 1811 זיינען דאָרט געווען 736 אידן. ווען אין רוסלאַנד איז איינגעפֿירט געווארן די „טשערטאָ", איז ריגע געבליבן מחוץ דעם תּחום, און מען האָט דאָרטן דערלויבט צו וואוינען נאָר אָרטיקע תּושבים, וואָס האָבן דאָרט געלעבט פֿאַר 1882 (די „אָבציקער"). אָבער עס איז שטענדיק געווען א שטראָם פֿון „אומלעגאַלע" אידן פֿון אַנדערע טיילן רוס־לאַנד. אין 1897 האָבן דאָרטן געלעבט, דער עיקר אין „מאָסקווער פֿאָרשטאָט", 22,000 אידן. אין אומאָפּהענגיקער לאַטווי האָבן אין ריגע געלעבט העכער 42,000 אידן (אין 1930), אָדער 11 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג.

אין דער צייט פֿון לאַטווישער אומאָפּהענגיקייט איז ריגע גע־ווארן א וויכטיקער קולטור־צענטער: א צענדלינג פֿאַלק־שולן אויף אידיש, א אידישע גימנאַזיע, א העברעאישע גימנאַזיע, קינדער־גאַרטנס, אידישע צייטונגען, א אידישער טעאַטער, א ישיבה.

דווינסק

שטאָט אין לאַטווי. אמאָל געהייסן דענעבורג, אין אומאָפּ־העניקער לאַטווי — דאוגאַווּפּילס. געווען א לעבעדיקע האַנדלס־שטאָט מיט 100,000 איינוואוינער, פֿון זיי מער ווי א העלפֿט אידן פֿאַר דער ערשטער וועלט־מלחמה. דאַן איז זי שטאַרק געפֿאַלן. אין דער צאַרישער צייט געשפּילט א געוויסע ראָלע אין דער רעוואָלו־ציאָנערער באַוועגונג און אידישער אַרבעטער־באַוועגונג. — אין 1935 זיינען דאָרט געווען 11,106 אידן (א פֿערטל פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג).

CENTER OF THE CITY WITH THE DVINA RIVER.

ריגע: צענטער פון שטאט, פון דער דווינע געזעהן.

ריגע: דער „פּולווער טורעם". — לינקס: דאָס הויז פֿון די „שוואַרצקעפּיקע". (פּאָטאָ ל. ראָזענטאָל).

THE "POWDER TOWER". LEFT: THE "HOUSE OF THE BLACKHEADS". (L. ROSENTHAL)

TWO BRIDGES OVER THE DVINA. (L. ROSENTHAL)

ריגע: די צוויי בריקן איבער דער דווינע. (ל. ראָזענטאל).

ריגע: אַ גרופּע ריגער אידן. (ל. ראָזענטאַל).

A GROUP OF RIGA JEWS. (L. ROSENTHAL)

THE MARKET PLACE.

דווינסק : דער מארקיפלאץ.

RAILROAD VIADUCT ON THE "DAMBA".

דווינסק: אייזנבאַן אַריבערפֿאָר צו די „נייע פּלעצער".

דענקמאל פאר די קרבנות פון דער 1905־רעוואלוציע.
לינקס: די כאריסטע.

MONUMENT FOR THE VICTIMS OF THE 1905 REVOLUTION.
—LEFT: THE "CHORAL" SYNAGOGUE.

ESTHONIA

ESTHONIA (Estia)

From 1918 to 1940 a little independent republic on the Baltic Sea, between Latvia and Russia. Was carved out of the former Russian Gubernias (provinces) Estland and partly Livonia. Capital — Tallin (formerly Reval). Entire population was only 1,100,000 of which 4,381 were Jews (1934); 2,200 of them in Tallin and less than 1,000 in the old university town of Tartu (Dorpat).

The Jews enjoyed full equality of rights in the early years of the democratic Esthonian Republic, and in 1926 were granted cultural-national autonomy. 75% of the Jewish children studied in schools where Yiddish or Hebrew was the language of instruction. Until 1934 there was a chair for Judaism in the university. After 1930, with the rise of the nationalistic dictatorship, anti-Semitism became entrenched in Esthonia.

עסטלאַנד

עסטלאַנד, עסטיע

אין די יאָרן 1918—1940 אַן אומאָפּהענגיקע קליינע רעפּובליק אויפֿן ברעג פֿון באַלטישן ים, צווישן לאַטווי‌ע און רוסלאַנד. געבילדעט געוואָרן פֿון פֿריערדיקער רוסישער גובערניע עסטלאַנד און אַ טייל ליפֿלאַנד. הויפּט-שטאָט טאַלין (אמאָל רעוועל). באַפֿעלקערונג אינגאַנצן אַרום 1,100,000, פֿון זיי, אין 1934, 4,381 אידן: 2,200 אין טאַלין און ווייניקער ווי אַ טויזנט אין דער אַלטער אוניווערסיטעט-שטאָט טאַרטו (דאָרפּאָט).

אין די ערשטע יאָרן פֿון דער עסטאַנישער דעמאָקראַטישער רעפּובליק האָבן די אידן גענאָסן פֿון פֿולער גלייכבאַרעכטיקונג און האָבן אין 1926 באַקומען קולטורעל-נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע. 75 פּראָצענט אידישע קינדער האָבן זיך געלערנט אין שולן מיט אידישער אָדער העברעאישער אונטערריכטס-שפּראַך. אין אוניווערסיטעט איז נאָך 1934 געווען אַ באַזונדערער פּראָפֿעסאָר פֿאַר יודאַיזם. נאָך 1930, מיט דעם אויפֿקום פֿון אַ נאַציאָנאַליסטישער דיקטאַטור, איז פֿאַרשטאַרקט געוואָרן דער אַנטיסעמיטיזם.

TALLIN: THE OLD CITY. (EWING GALLOWAY)

טאַלין: נאָם אין דער אַלטער שטאָט. (פֿאָטאָ גאַלאַוויי).

RUMANIA

One of the Eastern-European countries with a large Jewish population — over 800,000 in 1939.

Rumania as an independent state is comparatively young. Liberated from Turkish domination only in 1878, it became a kingdom in 1881. Was on the side of the Allies in the First World War and occupied by German-Austrian armies. Rewarded after victory of the Allies with a number of Hungarian and Austrian territories, such as Bukovina, Transylvania, etc. ("New Rumania"). During the Russian Revolution of 1917-18 Rumania also annexed Bessarabia. With all these land annexations Rumania became a people of 18 million.

But while Rumania as a state is young, its individual territories are old centers of civilization and the Jewish population settled there probably as early as the Roman era. Moldavia had Jewish merchants come as early as in the 14th Century. In Wallachia, too, there existed Jewish communities in the 15th Century, and their general condition was on the whole good. Large numbers of Jews from Podolia entered the Rumanian lands (then under Turkish rule) in the 17th Century during the Cossack revolts.

With the beginning of the 18th Century, however, persecutions of Jews started in Rumania (blood accusation and massacre of 1710). Discrimination against Jews on a large scale occurred at the time of the Russo-Turkish War (1769-1774) and especially after the Russian occupation of Rumania ("The Organic Statute" of Count

רומעניע

איינע פֿון די מזרח-איראָפּעאישע לענדער מיט אַ גרויסן אידישן קבוץ — העכער 800,000 אין 1939.

רומעניע אַלס זעלבסטשטענדיקע מלוכה איז אייגנטלעך אַ יונגער שטאַט: באַפֿרייט געוואָרן פֿון טערקישער הערשאַפֿט ערשט אין 1878, געוואָרן אַ קעניגטום אין 1881. אין ערשטן וועלט-קריג געווען אויף דער זייט פֿון די עלאַיִם, אָקופּירט געווען פֿון די דייטש-עסטרייכישע ארמיין, דערפֿאַר אָבער נאָכן זיג פֿון די עלאַיִם באַלוינט געוואָרן מיט אַ רייע אונגאַרישע און עסטרייכישע טעריטאָריעס: בוקאָווינע, טראַנסילוואַניע א"א. („ניי-רומעניע"). אַחוץ דעם האָט רומעניע, אין דער צייט פֿון דער רוסישער רעוואָלוציע 1917—1918, צוגענומען ביי רוסלאַנד **בעסאַראַביע**. אַזוי אַרום איז רומעניע געוואָרן אַ לאַנד פֿון 18 מיליאָן מענטשן. די הויפּט-רייכקייט פֿון לאַנד איז געווען לאַנדווירטשאַפֿט, אַחוץ דעם אויל (נאַפֿט) און געהילץ.

אָבער אויב די מלוכה איז יונג, זיינען די איינצלנע טעריטאָריעס שוין פֿון לאַנג אַן אַלטע קולטור-געביטן, און ספּעציעל די אידישע באַפֿעלקערונג איז דאָרט דאָס רוב אַן אַלטע, איינהיימישע, אַ טייל שטאַמט וואַרשיינלעך נאָך פֿון די רוימישע צייטן. אין מאָלדאַוויע זיינען, למשל, שוין אין 14טן יאָרהונדערט געווען אידישע סוחרים. אויך אין וואַלאַכיע האָבן אידישע קהילות עקזיסטירט שוין אין 15טן יאָרהונדערט, און זייער מצב איז געווען אַ גאַנץ גוטער. אַ היפּש צאָל אידן זיינען אַריינגעקומען אין די רומעניש לענדער (אונטער טערקישער הערשאַפֿט) פֿון פּאָדאָליע אין 17טן יאָרהונדערט, אין דער צייט פֿון די קאָזאַקן-אויפֿשטאַנדן.

אָבער אָנהייב 18טן יאָרהונדערט האָבן זיך אין רומעניע אָנגעהויבן רדיפֿות אויף אידן (בלוט-בלבול און פּאָגראָם אין 1710). שטאַרקע פֿאַרפֿאָלגונגען פֿון אידן זיינען פֿאָרגעקומען אין דער צייט פֿון רוסיש-טערקישן קריג 1769—1774, בפֿרט נאָך דער רוסישער אָקופּאַציע פֿון רומעניע („אָרגאַנישער סטאַטוט" פֿון גראָף קיסע-

Kisselev, 1834). Rumanian Jews were divided into "Foreigners" and "Natives". The overwhelming bulk was labeled "foreign" and "useless," liable to be driven out of the country.

After the Russo-Turkish War (1877-78) the Jewish problem in Rumania was fought out at the Berlin Peace Congress (Civil Rights and Naturalization of "foreign" Jews). But the liberal resolutions of the Berlin Congress which forbade racial prejudice and discrimination were never put into effect in Rumania. Only a part of the Jews were permitted to naturalize. The result was mass emigration of Rumanian Jews to England and the United States.

According to the peace treaty of 1919 which gave Rumania new territories with a substantial Jewish population, the government again pledged to observe the rights of national minorities and guaranteed the Jews of all Rumanian lands full equal rights — and this was confirmed by the Constitution of 1923. But actually the policy of discrimination continued. With the rise of the Hitler movement in Germany the anti-Semitic propaganda of the "Iron Guard" expanded in Rumania (1930-37). Then followed the period of direct persecutions (suspension of all Jewish newspapers, decree against Jewish professionals, etc.) which were welded with Hitlerism at the start of the war.

In the sphere of religion, the Jews of Rumania were strong devotees of, and agitators for, the Sabbatai-Zevi movement and, later, for Hassidism. Secular education was also very popular among the Rumanian Jews.

לעזו, 1834). די רומענישע אידן זיינען צעטיילט געוואָרן אויף „פֿרעמדע" (אויסלענדער) און „אייגענע". עס פֿארשטייט זיך, אז די געוואַלטיקע מערהייט איז פֿאַררעכנט געוואָרן אלס פֿרעמדע און „אומנוציקע", וואָס קענען פֿאַרטריבן ווערן פֿון לאַנד.

נאָכן רוסיש-טערקישן קריג פֿון 1877—1878 איז אויף דעם בערלינער פֿרידנס-קאָנגרעס פֿון די גרויסמאַכטן (1878) פֿאַרגעקומען אַ שטאַרקער קאַמף איבער דער אידן-פֿראַגע אין רומעניע (בירגער-רעכט און נאַטוראַליזאַציע פֿון „פֿרעמדע" אידן). אָבער די ליבעראַלע באַשטימונגען פֿון בערלינער קאָנגרעס, וואָס האָט פֿאַרבאָטן ראַסן-האָס און דיסקרימינאַציע, זיינען קיינמאָל ניט דורכגעפֿירט געוואָרן אין רומעניע. נאָר אַ טייל אידן זיינען נאַטוראַליזירט געוואָרן. דער רעזולטאַט איז געווען מאַסן-עמיגראַציע פֿון אידן קיין ענגלאַנד און אַמעריקע.

אויך לויטן שלום-אָפּמאַך פֿון 1919, דורך וועלכן רומעניע האָט באַקומען גרויסע נייע טעריטאָריעס מיט אַ היפּשער אידישער באַפֿעלקערונג, האָט זיך רומעניע פֿאַרפֿליכטעט אָפּצוהיטן די רעכט פֿון נאַציאָנאַלע מינדערהייטן אין האָט גאַראַנטירט די אידן פֿון נייַ-רומעניע פֿולע גלייכבאַרעכטיקונג. דאָס איז באַשטעטיקט געוואָרן דורך דער קאָנסטיטוציע 1923. אָבער פֿאַקטיש איז די פּאָליטיק פֿון דיסקרימינאַציע אָנגעגאַנגען ווייטער. צוזאַמען מיטן אויפֿקום פֿון דער היטלעריסטישער באַוועגונג אין דייטשלאַנד איז אויך אין רומעניע שטאַרק אָנטוויקלט געוואָרן די אַנטיסעמיטישע פּראָפּאַגאַנדע פֿון דער „אייזערנער גוואַרדיע" (1930—1937). דאָן איז געקומען דער פּעריאָד פֿון דירעקטע רדיפֿות (פֿאַרבאָט פֿון אַלע אידישע צייטונגען, פֿאַרבאָט צו פֿאַרנעמען זיך מיט פֿרייַע פּראָפֿעסיעס, אא"ו), וואָס האָט זיך מיטן אָנהויב פֿון קריג צוזאַמענגעגאָסן מיטן היטלעריזם.

אין רעליגיעזער באַציאונג האָבן זיך די אידן אין רומעניע אויסגעצייכנט מיט שטאַרקער פֿאַרשפּרייטונג פֿון דער שבתי-צבי-באַוועגונג און שפּעטער פֿון חסידיזם. אויך אַלגעמיינע בילדונג איז געווען שטאַרק פֿאַרשפּרייט צווישן די אידן.

BUCHAREST

Capital of Rumania, with a population of over 630,000. The Jewish community arose there in the beginning of the 16th Century. All the Jews of the city were massacred during the revolt against the Turks in 1594. But a new Jewish community came into existence after the Austro-Turkish War. In the 18th Century a number of Jewish artisans (goldsmiths, bookbinders, etc.) were active in Bucharest. In the same century the Jews were heavily persecuted there, and this persecution increased in the 19th Century (charges of ritual murder, etc.) The economic condition of the local Jews began to improve, however, in the middle of the 19th Century. They then began to play a very important part in commerce and industry. Jews also took an active part in the revolutionary movement of 1848.

Since the beginning of the 19th Century Bucharest had, in addition to the "Ashkenazi" Community, a separate "Sephardi" Community with a synagogue of its own, a cemetery, etc. 50,000 Jews lived in the city in 1928.

KISHINEV

Capital of Bessarabia. 113,000 residents, before the war, 80,000 of them Jews. The city is comparatively new, having been built chiefly in the 19th Century. Belonged to Russia until 1918, then became Rumanian territory.

Attained tragic universal fame through the pogrom of April, 1903, which was organized by the Czarist political police (Okhrana) with the help of local anti-Semites (Krushevan). Victims were 47 dead and 600 wounded.

BORSA (Borsha)

Small town in Rumania, Transylvania. The Jews were mainly lumberjacks, laborers etc.

בוקאַרעשט

הויפּט־שטאָט פֿון רומעניע, מיט העכער 630,000 באַפֿעלקערונג. די אידישע קהילה איז דאָרט אויפֿגעקומען אין אָנהייב 16טן יאָר־הונדערט. אָבער בשעת דעם אויפֿשטאַנד קעגן די טערקן, אין 1594, זיינען אַלע אידן אין דער שטאָט אויסגעהרגעט געוואָרן. די קהילה איז ווידער אויפֿגעקומען און אויפֿגעבליט נאָך דער עסטרייכיש־טערקישער מלחמה. אין 18טן י"ה איז אין בוקאַרעשט געווען א היפּש צאָל אידישע בעלי־מלאכות, גאָלדשמידן, איינבינדער, א"א. אין דעם זעלביקן יאָרהונדערט זיינען געווען אויך שווערע רדיפֿות אויף אידן, וואָס האָבן זיך נאָך מער פֿאַרשטאַרקט אין 19טן י"ה (בלוט־בלבולים אא"וו). אָבער פֿון מיטן 19טן י"ה פֿאַרבעסערט זיך די עקאָנאָמישע לאָגע פֿון די דאָרטיקע אידן. זיי הייבן אָן צו שפּילן ביז גאָר א וויכטיקע ראָלע אין האַנדל און אינדוסטריע. אַשפּנזישע אידן נעמען אָנטייל אין דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג 1848.

אָנהויב דער אַשפּנזישער קהילה איז זינט אָנהייב 19טן י"ה פֿאַראַן אויך א באַזונדערע ספֿרדישע קהילה. אין 1928 זיינען אין בוקאַרעשט געווען אַרום 50,000 אידן.

קישינעוו, קעשענעוו

הויפּטשטאָט פֿון בעסאַראַביע. 113,000 איינוואוינער. פֿון זיי 80,000 אידן פֿאַר דער לעצטער מלחמה. די שטאָט איז על פּי ערך א נייע, אויסגעוואַקסן ערשט אין 19טן יאָרהונדערט. געהערט צו רוסלאַנד ביז 1918, דאַן פֿריבער צו רומעניע. — קישינעוו איז טרויעריק באַרימט געוואָרן אין דער גאַנצער וועלט דורך דעם פֿאַגראָם, וואָס איז אָרגאַניזירט געוואָרן אין אַפּריל 1903 דורך דער צאַרישער פּאָליציי מיט דער הילף פֿון די אָרטיקע אַנטיסעמיטן (קרושעוואַן): געווען 47 דערהרגעטע, 600 פֿאַרוואונדעטע.

באָרשא

קליין שטעטל אין רומעניע, אין דער מאַרמאַראָש געגנט. די אידן זיינען דאָרט געווען דער עיקר האָלץ־העקער, פֿורלייט,

בוקאַרעשט: ווִיקטאָריאַ גאַס, די הויפּט־גאַס פון שטאָט. (בלעק סטאַר).

VICTORIA STREET. THE MAIN THOROUGHFARE OF THE CITY. (BLACK STAR)

בוקארעשט: צענטער פֿון וויכ־ טאָריאַ גאַס, מיטאָגסצייט (אַק־ מע ניוספּרינט).

CENTER OF THE VICTORIA STREET AT NOON. (ACME NEWSPRINT)

בוקארעשט: וואקאראשטיינאס, אין אידישן קוואַרטאל, אום יום־טוב. (פ. קאַציזנע).

CALLEA VACARESTI, MAIN STREET OF THE JEWISH QUARTERS. (A. KACYZNA)

בוקארעשט: די מאכט פון ציוניזם: העראצעם ביזר אין א אידישער שענק. (ס. קאציזנע).

POWER OF ZIONISM: A JEWISH SALOON WITH THE PICTURE OF DR. HERZL. (A. KACYZNA)

בוקארעשט: א אידישע נאס. (דזשאינט).

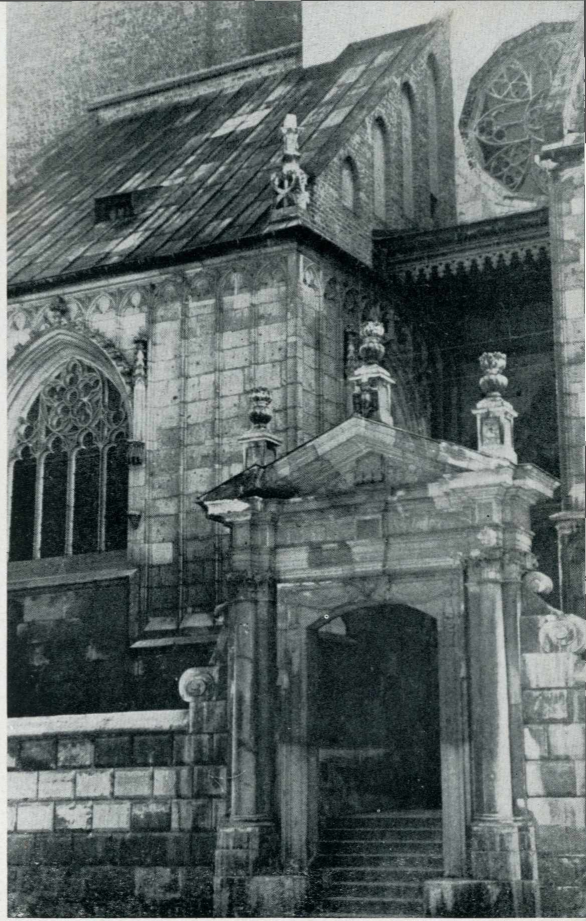
A JEWISH STREET. (JOINT PHOTO)

A JEWISH SPOT WITH A BETH HAMIDRASH. (A. KACYZNA)

בוקארעשט: א ווינקל אין אידישן קוואַרטאַל, ארום בית־המדרש. (פֿ. קאַציזנע).

A SYNAGOGUE. SAME SYNAGOGUE AFTER A VISIT BY THE "IRON GUARD". (JOINT PHOTO)

בוקארעשט: א שול. לינקס: די שול, נאך א באזוכ פון דער אייזערנער גוואַרדיע.

A JEWISH STREET. (JOINT PHOTO)

קישינעוו: אַ אידישע גאַס. (דזשאָינט פֿאָטאָ).

קישינעוו: א קינדערגארטן פון „אזע". — א אידישע פּאלקשול.

A JEWISH PUBLIC SCHOOL. — AN "OSE" KINDERGARTEN.

THE MARKET PLACE SURROUNDED BY JEWISH HOMES. (JOINT PHOTO)

בארשע: דער מארקיפלאץ, אריומגעגנגלט מיט אידישע חיזער. (דזשאינט-פאטא).

NEW RUMANIA: MARMAROS COUNTRY.

ניי־רומעניע: אין מאַרמאַראָשיגעגנט.

NEW RUMANIA: MARMAROS COUNTRY.

ניי־רומעניע: מארמארושיגענט.

JEWISH VILLAGERS GOING TO TOWN.
(JOINT PHOTO)

ניי־רומענישע: „ישובניקעס" פארן אין שטאט אריין. (דזשאינט).

A GROUP OF JEWISH WORKERS. (JOINT PHOTO)

ניי־רומענין: אַ גרופּע אידישע אַרבעטער (דזשאינט).

CZECHOSLOVAKIA

PRAGUE

Capital of Czechoslovakia, and the Bohemia province. One of the most important cities in th history of European Jewry. The first mention of Jews in Prague dates from 609. Jews settled in a suburb of Prague on the shores of the River Moldava in the 13th Century. Later in the Jewish ghetto (Judengasse). As in almost all cities of Central Europe, the Jews suffered persecution at the time of the Crusades, first in the 14th Century and then again in the 16th when they were driven from Prague. And yet, the 17th Century turned out to be the "Golden Era" in the Jewish history of Prague. The city became a spiritual and commercial center of East European Jewry. The fire of 1689 destroyed the Jewish quarters. Later the period of persecutions began. The decree of 1744 banished the Jews from Bohemia. The liberal era of King Joseph II with its "Tolerance Edict" re-established rights for the Jews in certain spheres, but brought with them military conscription and assimilation. All this led to deep changes in the life of Prague Jewry. The Revolution of 1848 and the abolition of the ghetto in 1852 brought further emancipation of the Jews in Prague and in Bohemia as a whole.

During its thousand years of history, the Jewish Community of Prague attracted from abroad and reared its own galaxy of renowned Jewish scholars, Rabbis, cultural leaders, scientists, etc.

טשעכאָסלאָוואַקיע

פּראַג

הויפּט־שטאָט פֿון טשעכאָסלאָוואַקיע, הויפּט־שטאָט פֿון אָמאָ־
ליקן בעהמען. איינע פֿון די באַדייטיקסטע שטעט אין דער געשיכטע
פֿון אייראָפּעאישן אידנטום, סיי אין נייער צייט, סיי אין מיטל־
אַלטער. די ערשטע ידיעות ווענן אידן אין פּראַג שטאַמען פֿון
יאָר 609. צוערשט האָבן זיך די אידן באַזעצט אין א פֿאָרשטאָט
פֿון פּראַג אויפֿן ברעג פֿון טייך מאָלדאַווע (אין 13טן יאָרהונדערט),
דאָן אין דעם אידישן געטאָ („יודענשטאָט"). ווי פּמעט אין אַלע
שטעט פֿון צענטראַל אייראָפּע, האָבן די אידן שטאַרק געליטן אין
דער צייט פֿון די קרייצצוגן, סיי אין 14טן יאָרהונדערט, סיי אין
16טן יאָרהונדערט, ווען מען האָט די אידן פֿאַרוויסגעטריבן פֿון פּראַג.
ניט קוקנדיק אויף דעם איז דער 17טער יאָרהונדערט געווען „די
גאָלדענע עפּאָכע" אין דער אידישער געשיכטע פֿון פּראַג, וואָס איז
געוואָרן א מאָטעריעלער און גייסטיקער צענטער. די שרפֿה פֿון
1689 האָט פֿאַרניכטעט דעם אידישן קוואַרטאַל פֿון פּראַג. דאָן איז
געקומען די צייט פֿון רדיפֿות (קייזערין מאָריא טערעזיע) און דער
דעקרעט פֿון 1744 ווענן פֿאַרוויסטרייבן די אידן פֿון גאַנץ בעהמען.
די ליבעראַלע צייט פֿון קעניג יאָזעף דער צווייטער מיט דעם „טאָ־
לעראַנץ־עדיקט" האָט געברענגט גלייכבאַרעכטיקונג אין געוויסע
געביטן, מיט מיליטער־דינסט און אַסימילאַציע. דאָס אַלץ האָט
פֿאַרוויסגערופֿן א טיפֿע ענדערונג אין פּראַגער אידנטום. די רעוואָ־
לוציע פֿון 1848 און די אָפּשאַפֿונג פֿון געטאָ אין 1852 האָבן ווייַ־
טער פֿאַרברייטערט די עמאַנציפּאַציע פֿון די אידן אין פּראַג און
אין גאַנץ בעהמען.

אין דער טויזנט־יאָריקער געשיכטע פֿון פּראַג האָט דער דאָר־
טיקער ישוב געצויגן צו זיך, און אַליין אויסגעהאָדעוועט, א גאַנצע

In the general cultural life of Prague the Jews played a most prominent role, especially following the First World War.

Prague, particularly in the second half of the 19th and in the 20th Century, constituted a link between Central European and the East European Jews who migrated there from Galicia, Poland, Carpatho-Ruthenia and Hungary.

The city has an impressive array of important historical monuments to the Jewish past. In 1930 Prague had over 33,000 Jews (in a total population of 700,000). It had a number of old synagogues (Meisel-Shul, Hoch-Shul, the "Altneishul", the "Zigeiner-shul", etc.). There was also a Jewish Museum, a Judaistic Society (founded in 1896), two public schools (one in Czech language and one in Yiddish), three Jewish magazines (two in Czech and one in Yiddish) and a well developed system of relief organizations.

BRNO (Brunn)

Town in Czechoslovakia, important industrial center, capital of Moravia. Approximately 11,000 Jews lived there in 1921. Jews began to settle at Brno as early as the 13th Century, probably even earlier. They were granted residential permission by Royal decree in 1254. Two centuries later they were driven from the city. Their property (synagogues, homes, etc.) were given as a "present" to the city. Jews were readmitted into Brno in the 16th Century for commercial reasons. In 1804 the town had 119 Jews, in 1900 — 8,238. The "Messiah" Jacob Frank, settled temporarily in Brno in 1773. Three Jewish periodicals were published there before the last war, in German and Czech.

רייַע באַרימטע אידישע למדנים, רבנים, קולטור־טויַער, געלערנטע, אויך אין דער אַלגעמיינער קולטור האָבן די פּראָגער אידן געשפּילט אַ גרויסע ראָלע, באַזונדערס אין דער צייט נאָכן ערשטן ווועלט־קריג.

פּראָג איז געווען די גאַנצע צייט, באַזונדערס אין צווייטן העלפֿט 19טן יאָרהונדערט און אין 20סטן יאָרהונדערט, אַ מין בריק צווישן די צענטראַל־אייראָפּעאישע און די מזרח־איראָפּעאישע אידן, וואָס פֿלעגן זיך אַהין ציען פֿון גאַליציע, פּוילן, קאַרפּאַטן־רוסלאַנד און אונגאַרן.

די שטאָט פֿאַרמאָגט אַ רייַע וויכטיקע היסטאָרישע דענקמאָלן פֿון אידישן עבר. אין 1930 זיינען אין פּראָג געווען העכער 33,000 אידן (אין אַ באַפֿעלקערונג פֿון 700,000).

פּראָג האָט פֿאַרמאָגט אַ רייַע אַלטע שולן (מייזל־שול, די קלויז, די הויך־שול, די אַלטנייישול, די ציגיינער־שול א"א), אַ אידישן מוזיי, אַ „יודאַאיסטישע געזעלשאַפֿט" (געגרינדעט 1896), צוויי פֿאַלקס־שולן (איינע אין דער טשעכישער שפּראַך און איינע אין אידיש), דריי אידישע זשורנאַלן, צוויי אויך טשעכיש, אייַנער אין אידיש, און אַ גאַנצע סיסטעם פֿון הילפֿס־אַרגאַניזאַציעס.

ברנאָ, ברין

שטאָט אין טשעכאָסלאָוואַקיע, באַדייטיקער אינדוסטריעלער צענטער, הויפּט־שטאָט פֿון מעהרן. אין 1921 האָבן דאָרט גע־וואוינט קנאַפּע 11,000 אידן. — אידן באַווייזן זיך דאָרט אין 13טן יאָרהונדערט אַדער נאָך פֿריער. אין 1254 קריגן זיי די ערשטע קע־ניגלעכע פּריווילעגיע, אָבער מיט צוויי הונדערט יאָר שפּעטער, אין 15טן י"ה, ווערן זיי אַרויסגעטריבן פֿון ברין. זייערע בנינים (שולן, הייזער) ווערן „געשענקט" דער שטאָט. ערשט אין 16טן י"ה ווערן אידן אַריינגעלאָזן אין ברין צוליב האַנדלס־צוועקן. אין 1804 זיינען געווען 119 אידן. אין 1900 — 8,238 אידן. — אין 1773 האָט זיך דאָרט צייטווייליק באַזעצט דער „משיח" יעקב פֿראַנק. — פֿאַר דער מלחמה זיינען דאָרטן אַרויס 3 אידישע צייטשריפֿטן, אויך דייטש און טשעכיש.

GENERAL VIEW WITH DANUBE. (BLACK STAR)

פּראַג: דאָס אַלגעמיינע בילד מיטן דונאַי. (בלעק סטאַר).

VENCESLAV PLACE. (BLACK STAR)

פראג: דער ווענצעל־פלאַץ. (בלעק סטאַר).

פּראַג: דער „פּולווער־טורעם" (בלעק סטאר).

THE "POWDER TOWER" (BLACK STAR)

THE "ALTNEUSHUL"-SYNAGOGUE. (JEWISH MUSEUM)

פּראַג: די חיסטאָרישע „אַלטנייישול". (אידישער מוזיי).

THE OLD CEMETERY BEHIND THE SYNAGOGUE.
(BLACK STAR)

פּראַג: דער אַלטער בית־עולם נעבן דער „אַלט־נייַ־שול". (בלעק סטאַר).

פּראַג: סטאַטוע פֿון רבי לעוו (פֿאָטאָ אידישער מוזיי)

STATUE OF RABBI LOEW. (JEWISH MUSEUM PHOTO)

פּראַג: די מזרחיזאַנט אין דער „אַלטנײַשול". (אידישער מוזיי).

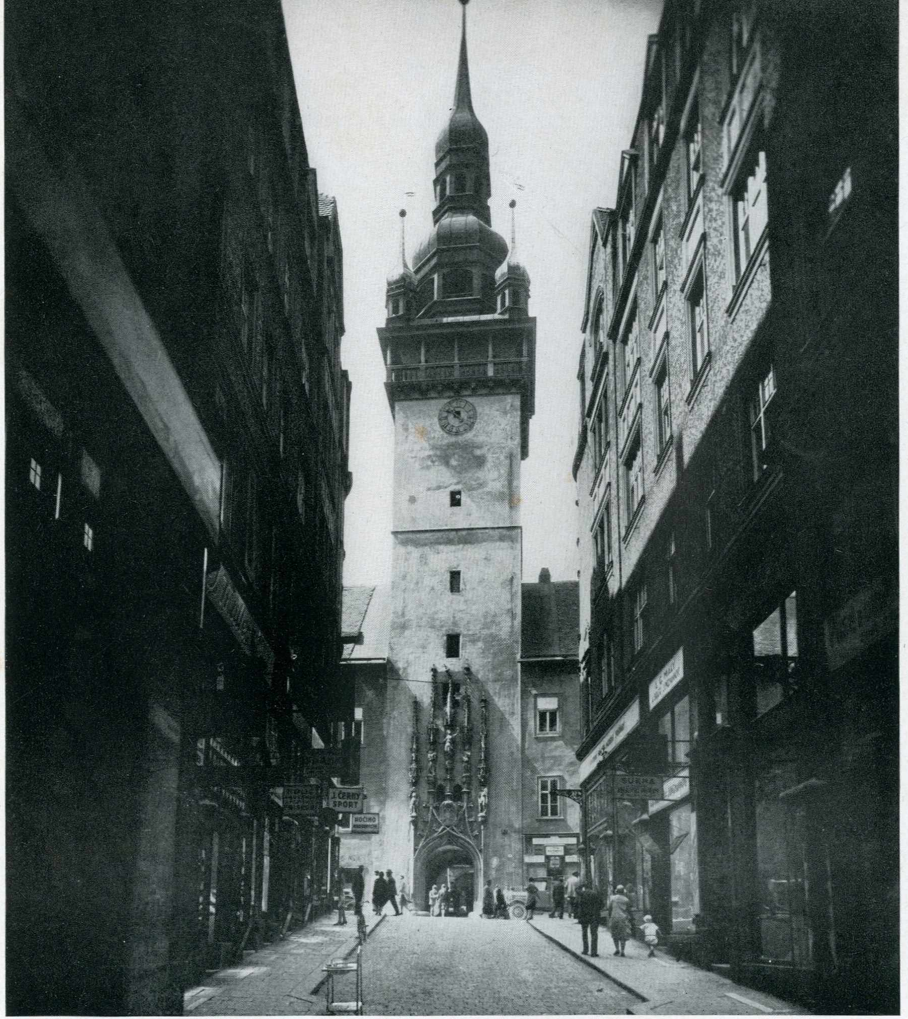
THE "HOLY ARK" IN THE "ALTNEUSHUL" SYNAGOGUE.

פּראַג: אין דער „ציגײַנערשול". (פֿאָטאָ אידישער מוזיי).

IN THE "GYPSY-SYNAGOGUE". (JEWISH MUSEUM PHOTO)

THE CITY HALL
BUILT IN 1511.
(EWING GALLOWAY)

ברון: דער אלטער „סיטי
האלל", געבויט אין 1511.
(גאללאוועי).

SLOVAKIA

Part of Czechoslovakia; its capital is Bratislava (formerly Pressburg). Before the First World War belonged to Hungary. The history of the Jews there is part and parcel of Jewish history in Hungary. Most Slovakian Jews had originally come from Moravia during the Middle Ages. Outside of Bratislava there were Jewish communities in Kosice, Trnava, Topolcsany, Pestany, etc.

In 1939 some 150,000 Jews, Eastern European in their cultural outlook, lived in Slovakia. The majority of them were very religious and Orthodox, although there was a ceaseless struggle between the Orthodox and the Reformed Jews. The educational system of the former was entirely religious. Many Yeshivas and Talmud Torahs; the largest Yeshivo was in Bratislava. Three separate Communities (Kehiloth) existed: Orthodox, close to Agudath Israel; Reformed; and the so-called "Status Quo" communities. In political life there was a "Jewish Party," led by the Zionists and the Mizrahi. In 1929 this party sent Dr. Reiss as a delegate to the Czechoslovakian Parliament. The party also published a daily, the "Yiddische Folks-Zeitung," in Bratislava.

BRATISLAVA (Pressburg)

Capital of Slovakia, Czechoslovakia. One of the oldest Jewish communities of Hungary to whom the province belonged until 1919. In 1927 it had 11,000 Jews in a total population of 128,000.

סלאָוואַקיע

טייל פֿון טשעכאָסלאָוואַקיע, מיט דער הויפּטשטאָט בראָטיסלאָוו (פּרעשבורג); פֿאַר דער ערשטער וועלט־מלחמה געהערט צו אונגאַרן. די געשיכטע פֿון די דאָרטיקע אידן איז אַ טייל פֿון דער אידישער געשיכטע אין אונגאַרן: דאָס רוב סלאָוואַקישע אידן זיינען געקומען פֿון מעהרן (מאָראַוויע) אין משך פֿון מיטלאַלטער. אַהין בראָטיסלאָוו זיינען אידישע קהילות געווען אין קאָשיצע און אין אַ רי אַנדערע קלענערע שטעט.

אין 1939 האָבן אין סלאָוואַקיע געלעבט אַרום 150,000 אידן, לויט זייער גאַנצער קולטור מזרח־איראָפּעאיש. די מערהייט געווען זייער פֿרום און אָרטאָדאָקסיש, הגם עס איז אָנגעגאַנגען אַ קאַמף צווישן אָרטאָדאָקסן און רעפֿאָרמירטע אידן. זייער בילדונגס־סיסטעם איז געווען דורכאויס רעליגיעז. געווען אַ גרויסע צאָל ישיבות און תּלמוד־תּורות. די גרעסטע ישיבה איז געווען אין בראָטיסלאָוו. געווען 3 באַזונדערע קהילות: אָרטאָדאָקסישע, נאָענט צו „אגודת ישראל"; רעפֿאָרמירטע; און די אַזוי־גערופֿענע „סטאַטוס־קוואָ".— אין פּאָליטישן לעבן געווען אַ „אידישע פּאַרטיי", געפֿירט פֿון אַל־געמיינע ציוניסטן און מזרחי. די פּאַרטיי האָט אין 1929 געשיקט אין טשעכישן פּאַרלאַמענט אַן אייגענעם דעפּוטאַט, ד"ר רייס. די פּאַרטיי האָט אויך אַרויסגעגעבן אַ טעגלעכע צייטונג, די „אידישע פֿאָלקס־צייטונג", וואָס איז אַרויס אין בראָטיסלאָוו.

בראָטיסלאָוו, פּרעשבורג

הויפּט־שטאָט פֿון סלאָוואַקיע, אין דער טשעכאָסלאָוואַקישער רעפּובליק, אייגע פֿון די עלטסטע אידישע קבוצים אין אַמאָליקן אונגאַרן, צו וועמען די פּראָווינץ האָט געהערט ביז 1919. אין 1927

The earliest knowledge we have of Bratislava Jews dates from the 13th Century. The Jews were banished from the city in the 14th Century but later readmitted. Bratislava has a synagogue built in 1394. The Jews lived in a separate section of the city. Not until 1852 were they permitted to participate in commerce outside of the ghetto. There were two separate Jewish communities in Bratislava after 1872, one orthodox and the other "liberal". In 1903 the first national conference of Hungarian Zionists was held in Bratislava. The first world congress of the Mizrahi (Zionist Orthodox group) also met in Bratislava in 1904.

The Orthodox Community supported a number of relief organizations, 11 Talmud Torahs, 5 public schools, 17 synagogues and chapels, etc. The "liberal" Community supported 2 synagogues, 2 public schools and a library. In the 1930's the Jews of Bratislava had a new modern hospital, a Department of Judaism at the University, and a number of periodicals.

TRNAVA

City in Slovakia. Jews lived there as early as the 14th Century (the oldest Jewish tombstone dates from 1340). From the 16th to the early 18th Century, Jews were not permitted to reside in Trnava. But by 1799 the city again had a Jewish community. Before the Second World War about 2,200 Jews lived in Trnava. The town had a Yeshivo and two synagogues.

זיינען געווען 11,000 אידן פֿון דער אַלגעמיינער באַפֿעלקערונג פֿון 128,000. — די ערשטע ידיעות וועגן אידן שטאַמען פֿון 13טן יאָרהונדערט. אין 14טן יאָרהונדערט האָט מען זיי פֿאַרטריבן פֿון דער שטאָט און שפּעטער צוריק אַריינגעלאָזן. פֿאַראַן אַן אַלטע שול, אויפֿגעבויט אין 1394. די אידן האָבן געלעבט אין אַ באַזונדערן קוואַרטאַל. ערשט אין 1852 זוערט דערלויבט צו פֿירן האַנדל מהוץ דעם ענגען געטאָ. זינט 1872 פֿאַראַן צוויי באַזונדערע קהילות, אַן אָרטאָדאָקסישע און אַ „ליבעראַלע". אין 1903 איז אין בראַטיסלאַווע אָפּגעהאַלטן געווָארן די ערשטע לאַנד-קאָנפֿערענץ פֿון אונגאַרישע ציוניסטן. דאָרטן איז אויך פֿאַרגעקומען דער ערשטער וועלט-קאָנגרעס פֿון די „מזרחי" (1904).

די אָרטאָדאָקסישע קהילה האָט אויסגעהאַלטן אַ רייע הילפֿס-אָרגאַניזאַציעס, אַ ישיבה, 11 תּלמוד-תּורות, 5 פֿאָלקס-שולן, 17 בתּי-מדרשים און שולן אא"וו. די ליבעראַלע קהילה האָט אויסגע-האַלטן 2 סינאַגאָגעס, 2 פֿאָלקס-שולן, אַ ביבליאָטעק. אין די 30ער יאָרן זיינען צוגעקומען אַ מאָדערנער שפּיטאָל, אַ יודאַאיסטישע אָפּטיילונג בייַם אוניווערסיטעט, עטלעכע צייטשריפֿטן און זשורנאַלן.

טרנאַווא

שטאָט אין סלאָוואַקיע. אידן האָבן דאָרט געוואוינט שוין אין 14טן יאָרהונדערט (עלטסטע אידישע מצבה פֿון 1340). פֿון 16טן ביזן 18טן יאָרהונדערט האָבן די אידן דאָרטן נית געטאָרט וואוינען. 1799 איז שוין ווידער דאָ אַ אידישע קהילה. פֿאַר דער לעצטער מלחמה זיינען דאָרטן געווען אַרום 2,200 אידן. געווען אַ ישיבה און צוויי שולן.

GENERAL VIEW FROM THE DANUBE.
(EWING GALLOWAY)

בראַטיסלאַווע: דאָס אַלגעמיינע בילד מיטן דונאַי (גאַלאַווע).

THE MICHAEL STREET.
(EWING GALLOWAY)

בראַטיסלאַווע: מיכאַעל־
גאַס. (גאַללאַווע).

WHERE THE JEWISH QUARTERS BEGINS. (R. VISHNIAK)

בראַטיסלאַווע: אָנהויב פֿון אידישן קוואַרטאַל. (ר. ווישניאַק).

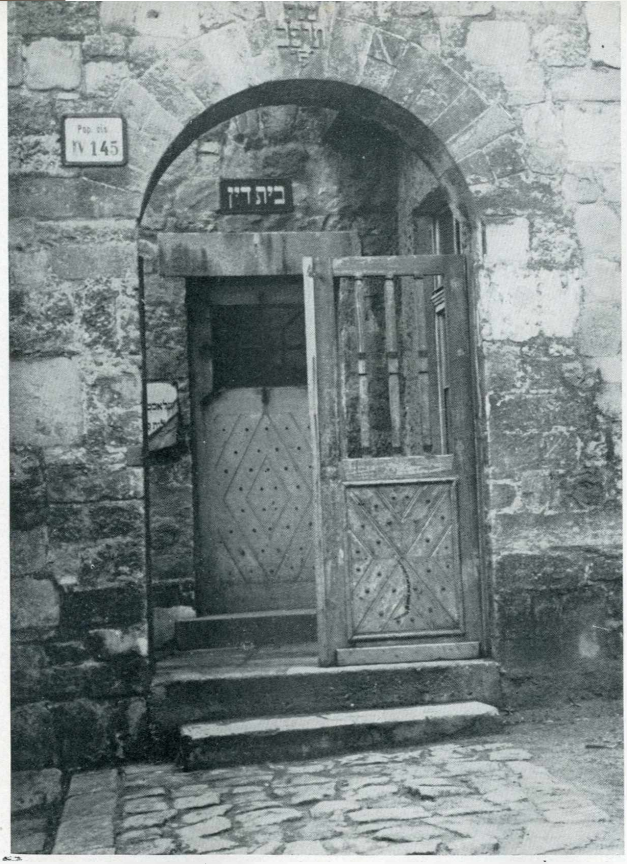
IN THE HISTORIC GHETTO. (R. VISHNIAK)

בראַטיסלאַוע: אין היסטאָרישן געטאָ. (ר. ווישניאַק).

A JEWISH STREET.
(R. VISHNIAK)

בראַטיסלאַווע: אַ אידישע גאַס (ר. ווישניאַק).

THE BETH HADIN
(JEWISH COURT).

בראטיסלאווע: בית הדין.
(ר. ווישניאק).

תלמודיתורה (ר. ווישניאק).

THE TALMUD TORAH.
(R. VISHNIAK)

THE SYNAGOGUE. (R. VISHNIAK)

טרנאווא: די שול. (ר. וויישניאק).

INTERIOR OF THE SYNAGOGUE. (R. VISHNIAK)

טרנאַווא: אין דער שול. (ר. ווישניאק).

CARPATHO-RUTHENIA

A province in the Carpathian Mountains in Czechoslovakia. Was part of Hungary before the First World War. Before the Second World War, 105,000 Jews lived in that region, almost 15% of the entire population which consists mainly of Ruthenians.

The Carpatho-Ruthenian Jews are an altogether separate branch of Eastern European Jewry. A large number of them eke out their livelihood from agriculture (according to a study made in 1926 not less than 12% of the Jews there made a living from the soil.) Many of them (over 17%), are manual workers and laborers; 24% are merchants and trades people, and a third of all Jews are "luft-menschen", with no definite professions or trades. This poorest and most "proletarian" of all Jewish communities in Europe was one of the most religious and most orthodox. The people have been living completely in the traditionalism of strict Hassidism, under the rule of the Rabbi of Munkacevo and his "court", with a Jewish Beth-Din (Court of Arbitration), etc. The entire school system was based on Hebrew with ten Elementary Schools and two High Schools, a Zionist one in Munkacevo, an Orthodox one in Uzhorod. Besides these there were 150 Heders and 15 Yeshivas. The American Joint Distribution Committee established ten Jewish cooperative banks and five trade schools there.

The spoken language of the Jews was Yiddish. Their entire way of life was Eastern European.

קאַרפּאַטן-רוסלאַנד

אַ פּראָווינץ אין טשעכאָסלאָוואַקיי, אין די קאַרפּאַטן-בערג. פֿאַר דער ערשטער וועלט-מלחמה געהערט צו אונגאַרן. ערב צווייטן וועלט-קריג האָבן דאָרט געלעבט 105,000 אידן, פּמעט 15 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער באַפֿעלקערונג וואָס באַשטייט דער עיקר פֿון „רוסינען".

די קאַרפּאַטאָ-רוסישע אידן זיינען גאָר אַ באַזונדערער צווייג פֿון מזרח-איראָפּעאישן אידנטום. געווען אַ גרויסער פּראָצענט אידן וואָס האָבן געלעבט פֿון לאַנדווירטשאַפֿט (לויט דער אויספֿאָרשונג פֿון „דזשאָינט" אין 1926 האָבן גאָנצע 12 פּראָצענט פֿון די דאָרטיקע אידן געצוויגן זייער חיונה פֿון ערדאָרבעט). אַ סך זיינען געווען בעלי-מלאכות (העכער 17 פּראָצענט), 24 פּראָצענט געווען העגדלער און סוחרים, און אַ דריטל — לופֿט-מענטשן, אָן באַשטימטע פּראָפֿעסיעס. דער דאָזיקער סאַמע אָרעמער און סאַמע „פּראָלעטאָרישער" פֿון אַלע קבוצים אין איראָפּע, איז אין דער זעלבער צייט געווען אינער פֿון די פֿרומסטע און סאַמע אָרטאָדאָקסישע. דער עולם האָט געלעבט אינגאַנצן אין טראַדיציעס פֿון שטרענגען חסידיזם, אונטער דער השגחה פֿון מונקאַטשער רבין מיט זיין חוף, מיט אַ אידישן בית-דין אאַז"וו. די גאַנצע שול-סיסטעם איז געווען געבויט אויף העברעאיש, מיט 10 פֿאָלקס-שולן און צוויי גימנאַזיעס: אייגע, אַ ציוניסטישע, אין מונקאַטש, און אַן אָרטאָדאָקסישע אין אוזשהאָראָד. אָהין דעם, 150 חדרים און 15 ישיבות. דער „דזשאָינט" האָט דאָרט געגרינדעט 10 אידישע קאָאָפּעראַטיווע בענק און 5 פֿאַך-שולן. די שפּראַך פֿון די אידן איז געווען אידיש. זייער גאַנצער שטייגער-לעבן — מזרח-איראָפּעאיש.

MUNKACEVO (Munkacs)

Capital of Carpatho-Ruthenia, Czechoslovakia. Population 27,000, including 13,000 Jews in 1938.

Jews began to settle in Munkacevo in the 16th Century; the first synagogue was built in 1741. Since the end of the 18th Century the Jews of Munkacevo have been under the sway of Hassidism. The Shapiro dynasty of Wonder-Rabbis ruled over the religious life of Munkacevo Jews from the end of the 19th Century until the catastrophe. The city, like the surrounding area, was Hungarian until after the First World War, when it passed to Czechoslovakia. In 1938 the city again became Hungarian. Then it was transferred back again to the Czechs and is now part of the Soviet Union.

BUSTINO

Town in Carpatho-Ruthenia, Czechoslovakia. It had a population of 2,205 in 1930, chiefly Ruthenian. 549 were Jews.

JAKI

A Jewish village in Carpatho-Ruthenia, Czechoslovakia.

RACHOV, RACHIV

Town high in the Carpathian Mountains, Czechoslovakia. 8,893 persons lived there in 1930, 1,081 of them Jews.

מונקאטשאוו, מונקאטש

הויפט־שטאָט פֿון קאַרפּאַטן־רוסלאַנד, שטאָט פֿון 27,000 איינוואוינער, פֿון זיי 13,000 אידן (אין 1938).

די אידן האָבן זיך דאָרט באַזעצט אין 16טן יאָרהונדערט, די ערשטע שול איז געבויט געוואָרן אין 1741. זינט דעם סוף פֿון 18טן יאָרהונדערט איז דאָס דאָרטיקע אידנטום זייער שטאַרק אונטער דער השפּעה פֿון חסידיזם. סוף 19טן יאָרהונדערט איז דאָרט אויפֿגעקומען די צדיקישע דינאַסטיע שפּירא, ווָאס האָט באַהערשט דאָס רעליגיעזע לעבן פֿון די אידן ביז צו דער קאַטאַסטראָפֿע. די שטאָט ווי די גאַנצע געגנט איז געווען אונגאַריש ביז נאָך דער ערשטער וועלט־מלחמה, ווען זי איז אַריבער צו טשעכאָסלאָוואַקיע. אין 1938 איז די שטאָט אויף עטלעכע יאָר צוריק אַריבער אין אונגאַרישע הענט, אָבער דאָן געקומען ווידער צו די טשעכן. איצט — אין סאָוועט־רוסלאַנד.

בושטינאָ

קליינע שטאָט אין קאַרפּאַטן־רוסלאַנד, טשעכאָסלאָוואַקיע. האָט געהאַט אין 1930 2,205 איינוואוינער, דער עיקר אוקראַינער, אידן זיינען געווען 549.

יאַקי

אידישער דאָרף אין קאַרפּאַטן־רוסלאַנד, טשעכאָסלאָוואַקיע.

ראַכאָוו, ראַכיוו

שטאָט אין די הויכע בערג אין קאַרפּאַטן־רוסלאַנד, טשעכאָסלאָוואַקיע. געהאַט אין 1930 אַ באַפֿעלקערונג פֿון 8,893, פֿון זיי 1,081 אידן.

THE CITY PLACE. (R. VISHNIAK)

מונקאטש: דער שטאטפלאץ (ר. ווישניאק).

מונקאַטש: די אידישע גאַס
שבת בייטאָג. (ווישניאק).

JEWISH STREET ON SABBATH. (R. VISHNIAK)

THE RABBI'S COURT.
(R. VISHNIAK)

מונקאַטש: דעם רביגס חויף. (ר. ווישניאַק).

A HOUSE OF PRAYER. (R. VISHNIAK)

מונקאטש: בית תפילה. (ר. וישניאק).

A JEWISH STREET. (R. VISHNIAK)

בושטינאָ: אַ אידישע גאַס. (ר. ווישניאַק).

THE MAIN STREET. (R. VISHNIAK)

בושטינאָ: די הויפּטגאַס. (ר. ווישניאַק).

A JEWISH VILLAGE. (R. VISHNIAK)

יאַקי: אַ אידישער דאָרף. (ר. ווישניאַק).

WELCOME FOR THE RABBI. (R. VISHNIAK)

ראבאוו: ברוך־הבא שולד פאר רבין. (ר. ווישניאק).

HUNGARY

Jews settled in the territory of Hungary even before the country was occupied by the Hungarians (895). Probably Jews lived there in the Roman times. A substantial influx of Jews from Germany, Bohemia and Moravia had taken place by the 11th Century. In 1092 the first decrees against Jewish commerce and finance were passed. Other anti-Jewish decrees followed. But in the 13th Century, under King Bela IV (1235-70), a "Golden Epoch" was inaugurated, an epoch during which the Jews were placed under royal protection as "Servants of the King" and enjoyed many freedoms. A number of them became rich landowners joining the ranks of the nobility. At the close of the 14th Century ghettoes for Jews were established in several Hungarian cities, and at the end of the 15th Century the first blood accusations began.

When the Habsburg dynasty ascended the throne in Hungary, the persecutions of the Jews became harsher. This led to the growth of pro-Turkish sympathies when the struggle between the Turks and the Hungarians began. After 1541, under Turkish rule, a period of renaissance arrived for the Jews of Buda. Later they were persecuted by the Hungarians who accused them of friendship with the Turks.

In 1735 there were 11,621 Jews in Hungary. When Maria Theresa became queen, the Jews were taxed with an extra duty (1744; they called it "Queen's Money"). But under the "enlightened" rule of Emperor Josef II the Jews were granted residential and civil rights (1783) but also made subject to military duty. After the death of Josef II those rights were soon revoked leaving only the military duty. There were over 200,000 Jews in

אונגאַרן

אויף דער טעריטאָריע פֿון היינטיקן אונגאַרן האָבן זיך אידן באַזעצט נאָך איידער דאָס לאַנד איז איינגענומען געוואָרן פֿון די אונגאַרן (895). די אידן האָבן דאָרט געלעבט וואַרשיינלעך נאָך אין דער רוימישער צייט. אין 11טן יאָרהונדערט איז שוין דאָ גע־ווען א באַדייטיקער אידישער קבוץ, פֿון אידן וואָס זיינען אַרײַ־ געקומען אַהין פֿון דייטשלאַנד, בעהמען אין מעהרען. אין 1092 זיינען אָנגענומען געוואָרן די ערשטע באַשרענקונגען קעגן אידישן האַנדל און פֿינאַנץ. דאָן זיינען געקומען ווייטערדיקע גזירות. אָבער אין 13טן י״ה, אונטער קעניג בעלאַ דער פֿערטער (1235—1270), קומט אָן א „גאָלדענע עפּאָכע״, ווען די אידן זיינען געשטעלט גע־ווארן אונטער קעניגלעכער שוץ, אלס „דינער פֿונם קעניג״, און האָבען גענאָסן פֿון א סך פֿרייהייט. יעמאָלט זיינען אויך א צאָל אידן געוואָרן מאַכטיקע פּריצים מיט פֿרימטאָקראַטישע טיטולן. סוף 14טן י״ה אָבער איז אין עטלעכע אונגאַרישע שטעט איינגע־פֿירט געוואָרן געטאָס פֿאַר אידן, און סוף 15טן י״ה הייבן זיך אָן די ערשטע בלוט־בלבולים.

ווען אין אונגאַרן קומט אויף די האַבסבורג־דינאַסטיע, ווערן די רדיפֿות אויף אידן פֿאַרשאַרפֿט. דאָס ברענגט צום וואוקס פֿון פֿראָ־טערקישע שטימונגען, ווען עס הייבט זיך אָן דער קאַמף צווישן די טערקן און די אונגאַרן. נאָך 1541, אונטער דער טערקישער ממשלה, קומט אָן אויפֿבלי־צייט פֿאַר די אידן אין דער שטאָט בודאַ. אָבער זיי מוזן שפּעטער אויסשטיין פֿאַרפֿאָלגונגען, ווייל די אונ־גאַרן באַשולדיקן זיי אין חברן זיך מיט די טערקן.

אין 1735 ווערן אין אונגאַרן געצײלט 11,621 אידן. אין דער הערשאַפֿט־צייט פֿון קייזערין מאַריאַ־טערעזיע ווערט אויף אידן אַרויפֿגעלייגט א באַזונדערער שטייער (1744, די אידן האָבן דאָס געוויפֿן „מלפּה־געלט״). אָבער אונטער דעם „אויפֿגעקלערטן״ קייזער יאָזעף דער צווייטער האָבן די אידן באַקומען וואויגרעכט (1783)

Hungary in 1840. They were well assimilated and had begun to play a part not only in the economic but also in the social and political life of the country. They participated actively in the Hungarian revolutionary movement of 1848 against the Habsburgs (there was a Jewish Division in Hungarian Guards of Pest). When the Hungarian revolt was suppressed (1849), Austrian reactionaries applied the harshest persecutions against the Jews. But two decades later, in 1867 the Jews were granted full equality of rights.

After the First World War with the collapse of the Soviet Revolution of Bela Kuhn, and the victory of the counter-revolution, there arose a strong Anti-semitic movement with pogroms and persecutions of Jews. After the victory of Hitlerism in Germany, Hungary too, passed a number of discriminatory laws against the Jews.

In their religio-cultural relations Hungarian Jews were divided into two extreme camps: the Reformed and the Orthodox Jews. The former were absolute assimilationists, the latter — intensely religious and Orthodox. In addition to the old, native Jewish population, there was a constant influx of Jews from Galicia, Rumania and other countries into Hungary, especially at the time of the Hitler persecutions. Thus in Hungary there were great numbers of Eastern European Jews, despite the fact that the Hungarized and "liberal" communities of the old-rooted Jewish population belonged to an entirely different cultural sphere.

There were some 490,000 Jews in Hungary in 1925. At the beginning of the war there were approximately 800,000 Jews there, including refugees from neighboring countries.

אין פּמעט אַלע בירגערלעכע רעכט, דערצו אָבער אויך מיליטער־פֿליכט. נאָך יאָזעפֿס טויט איז געקומען אַ צייט, ווען פֿון אַלע רעכט איז געבליבן בלויז מיליטער־פֿליכט. אין 1840 זיינען אין אונגאַרן געווען העכער 200,000 אידן. זיי זיינען שטאַרק אַסימילירט געוואָרן און האָבן אָנגעהויבן צו שפּילן אַ ראָלע ניט נאָר אין עקאָנאָמישן, נאָר אויך אין געזעלשאַפֿטלעכן לעבן. זיי האָבן זיך אַקטיוו באַטייליקט אין דער אונגאַרישער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג קעגן די האַבסבורגס (אין פּעשט איז אין דער אונגאַרישער גוואַרדיע געווען אַן אידישע אָפּטיילונג). ביי דער ליקווידירונג פֿון אונגאַרישן אויפֿשטאַנד האָט די עסטרייכישע רעאַקציע אָנגעוועגדט באַזונדערס שאַרפֿע רדיפֿות קעגן אידן. אין 1867 האָבן די אידן באַקומען פֿולשטענדיקע גלייכבאַרעכטיקונג.

נאָך דעם ערשטן וועלט־קריג און דער ניט־געלונגענער סאָוועט־רעוואָלוציע פֿון בעלאַ קוהן, איז אין אונגאַרן, ציוואָמען מיטן זיג פֿון דער קאָנטער־רעוואָלוציע, אויפֿגעקומען אויך אַ שטאַרקע אַנטיסעמיטישע באַוועגונג מיט פּאָגראָמען און פֿאַרפֿאָלגונגען אויף אידן. נאָכן זיג פֿון היטלעריזם אין דייטשלאַנד איז אויך אין אונגאַרן דורכגעפֿירט געוואָרן אַ רייע באַשרענקונגען פֿאַר אידן.

די אונגאַרישע אידן האָבן זיך צעטיילט אין רעליגיעז־קולטורעלער באַציאונג אין צוויי לאָגערן: רעפֿאָרם־אידן און אָרטאָדאָקסן. קיין אונגאַרן זיינען געקומען אידן פֿון גאַליציע, רומעניע און אַנדערע לענדער, באַזונדערס אין דער צייט פֿון היטלעריסטישע פֿאַרפֿאָלגונגען. אַזוי אָרום איז אין אונגאַרן געווען אַ היפּש צאָל מזרח־אייראָפּאַישע אידן, ניט געקוקט אויף דעם וואָס די אונגאַריזירטע אָלט־איינגעפּונדעוועטע אידישע באַפֿעלקערונג האָט געהערט צו אַנדער קולטור־קרייז.

אין אונגאַרן האָט מען געציילט אין 1925 אָרום 490,000 אידן, אין אָנהייב פֿון דער מלחמה זיינען דאָרטן געווען אָרום 800,000, אָרויסגערעכנט אידישע פֿליכטלינגען פֿון אָרומיקע לענדער.

BUDAPEST

Capital of Hungary, with a large and old-established Jewish community. In 1925 it had 207,015 Jews in a general population of approximately 1,000,000. Jews constituted 21% of this total population.

There were Jews in Budapest (in the twin-cities Buda and Pest) as early as the period of the Crusades. In 1504 a substantial number of Jews owned houses in the city. But almost all of the Jews of Buda were massacred when the city was liberated from the Turks. Jews were not permitted to live in Pest for a century after the Turks were driven out. It was as late as 1783 before Jews were again permitted to settle in the city.

Jews played a very important part in the economic, financial and social life of the city in the 19th and the beginning of the 20th Centuries.

The wealthy Budapest Jewish Community owned a number of impressive synagogues and other buildings.

Before the last World War, seven Jewish periodicals were published there, six in Hungarian and one in Hebrew.

בודאַפּעשט

הויפּטשטאָט פֿון אונגאַרן, מיט אַ גרויסער און אַלטער אידישער קהילה. אין 1925 זיינען דאָרטן צווישן אַן אַלגעמיינער באַפֿעלקערונג פֿון אַ קנאַפּן מיליאָן געווען 207,015 אידן (21 פּראָצענט פֿון דער באַפֿעלקערונג).

שוין אין דער צייט פֿון די קרייצצוגן זיינען אין די צווי שטעט בודאַ און פּעשט געווען אידן. אין 1504 האָבן אַ צאָל אידן געהאַט הייזער אין דער שטאָט. אָבער פּמעט די אַלע אידן פֿון בודאַ זיינען אויסגעהרגעט געוואָרן ווען די שטאָט, וואָס איז צייטווייליק פֿאַרנומען געוואָרן פֿון די טערקן, איז באַפֿרייט געוואָרן פֿון טערקישער הערשאַפֿט. און אין פּעשט האָבן די אידן נית געטאָרט וואוינען גאַנצע הונדערט יאָר נאָך דער פֿאַרטרייבונג פֿון די טערקן. ערשט 1783 האָבן זיך אידן ווידער באַזעצט אין דער שטאָט.

די אידן האָבן געשפּילט זייער אַ גרויסע ראָלע אין עקאָנאָמישן, פֿינאַנציעלן און געזעלשאַפֿטלעכן לעבן פֿון בודאַפּעשט אין לויף פֿון 19טן און אָנהייב 20טן יאָרהונדערט. די רייכע און שטאַרקע אידישע קהילה האָט אויפֿגעבויט אין דער שטאָט אַ רוי פּרעכטיקע שולן און בנינים. — פֿאַר דער לעצטער מלחמה זיינען אין בודאַפּעשט אַרויס 6 אידישע צייטשריפֿטן אויף אונגאַריש, און איין אויסגאָבע אין העברעאיש.

GENERAL VIEW FROM THE DANUBE.
(EWING GALLOWAY)

בודאפּעשט: דאָס אַלגעמיינע בילד מיטן דונַי. (גאַלאָווי).

ANDRASSY AVENUE. (EWING GALLOWAY)

בודאפעשט: די אנדראשי־אוועניו. (נאלאוועי).

בודאַפּעשט: דער אידישער אינסטיטוט. (דושאַינט).

THE FACADE OF THE JEWISH INSTITUTE. (JOINT PHOTO)

צווייטער טייל

אידישע מענטשן

PART TWO

JEWISH PEOPLE

טיפן און סצענעס

TYPES AND SCENES

אידיש פּאָר־פֿאָלק אין וואַרשע (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

JEWISH COUPLE, WARSAW. (R. VISHNIAK)

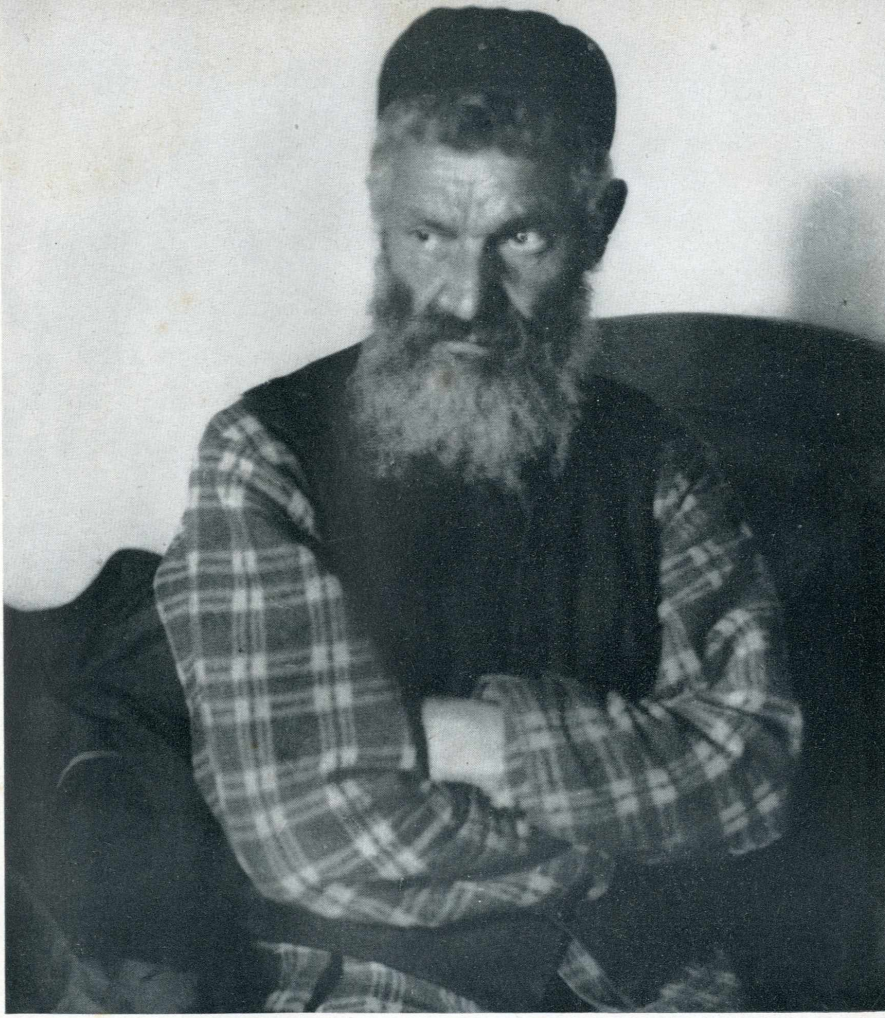
אַ גרופּע חסידים אין קאַשימיעזש, קראַקע (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

GROUP OF HASSIDS IN CRACOW. (PHOTO R. VISHNIAK)

POLITICAL DISCUSSION AT THE POLISH SPA KRYNICA. (M. KIPNIS)

אידן דיסקוטירן וועגן פּאָליטיק אין פּוילישן קוראָרט קריניצע (מ. קיפּנים).

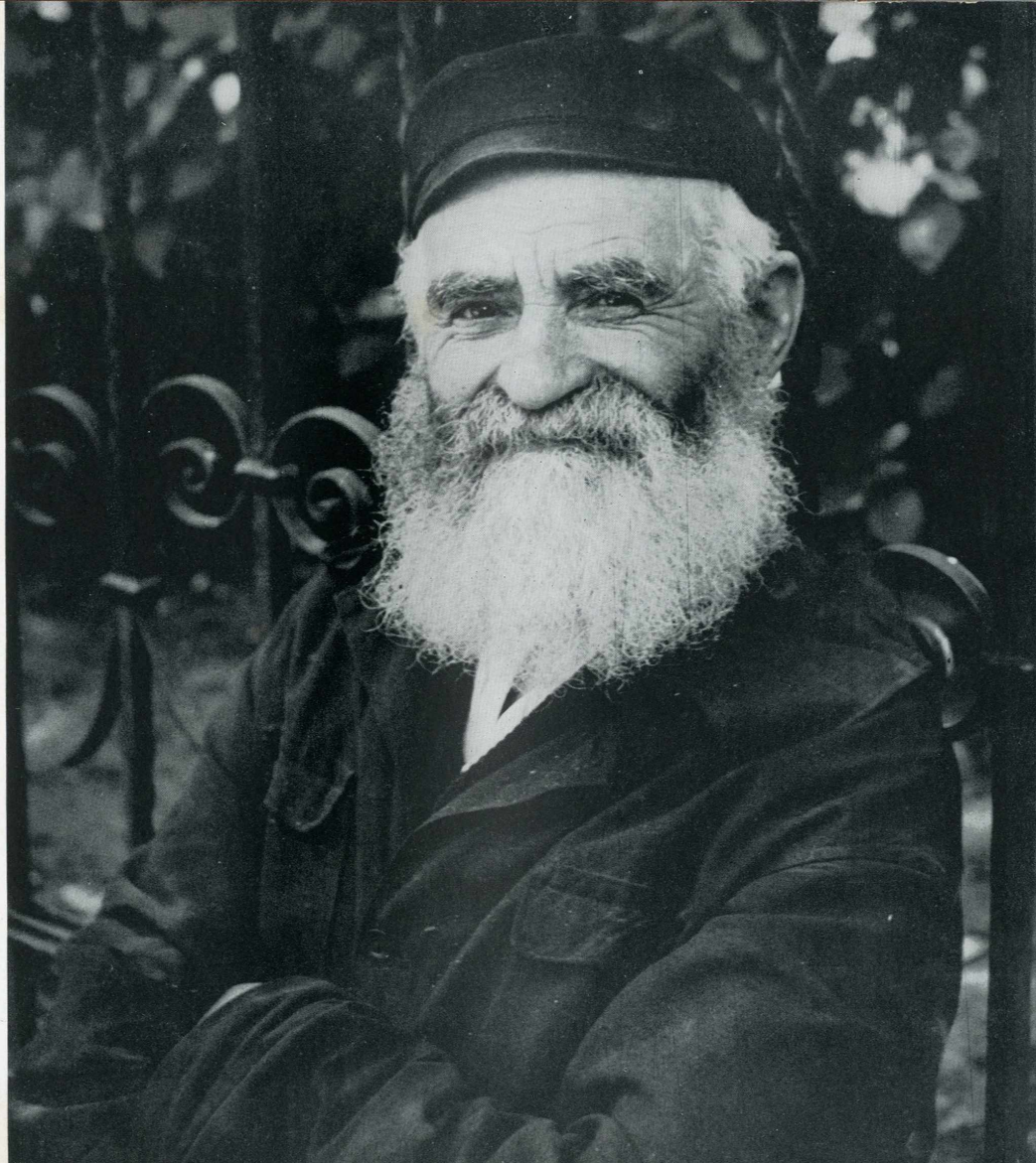
אַ גאַרוואָלינער פֿילאָזאָף, פּוילן (פֿאָטאָ א. קאַציזנע).

PHILOSOPHER OF GARWOLIN, POLAND. (A. KACYZNA)

אַ פֿרוי מיט אַ פּאַטשוילע, לאָדזש (פּאָטאָ ר. ווישניאַק).

WOMAN WITH A SHAWL, LODZ. (R. VISHNIAK)

אַלטער טרעגער אין וואַרשע (ר. ווישניאק).

OLD PORTER, WARSAW. (R. VISHNIAK)

דער ראש־ישיבה פֿון דער ישיבה טוואַרדע A וואַרשע (ר. ווישניאַק).

THE DEAN OF THE YESHIVO, TWARDA STREET, WARSAW. (R. VISHNIAK)

IN THE LUBLIN YESHIVO. (R. VISHNIAK)

אין דער לובלינער ישיבה (פֿאָטאָ ר. ווישניאק).

טוער פֿון וואַרשעווער „טאָז" (געזעלשאַפֿט פֿאַר פֿאָלקס־געזונט) (ר. ווישניאַק).

SOCIAL WORKERS, WARSAW "TOZ" (SOCIETY FOR PUBLIC HEALTH). (R. VISHNIAK)

א וואַרשעווער אַרבעטער (ר. ווישניאַק).

A WARSAW WORKER. (R. VISHNIAK)

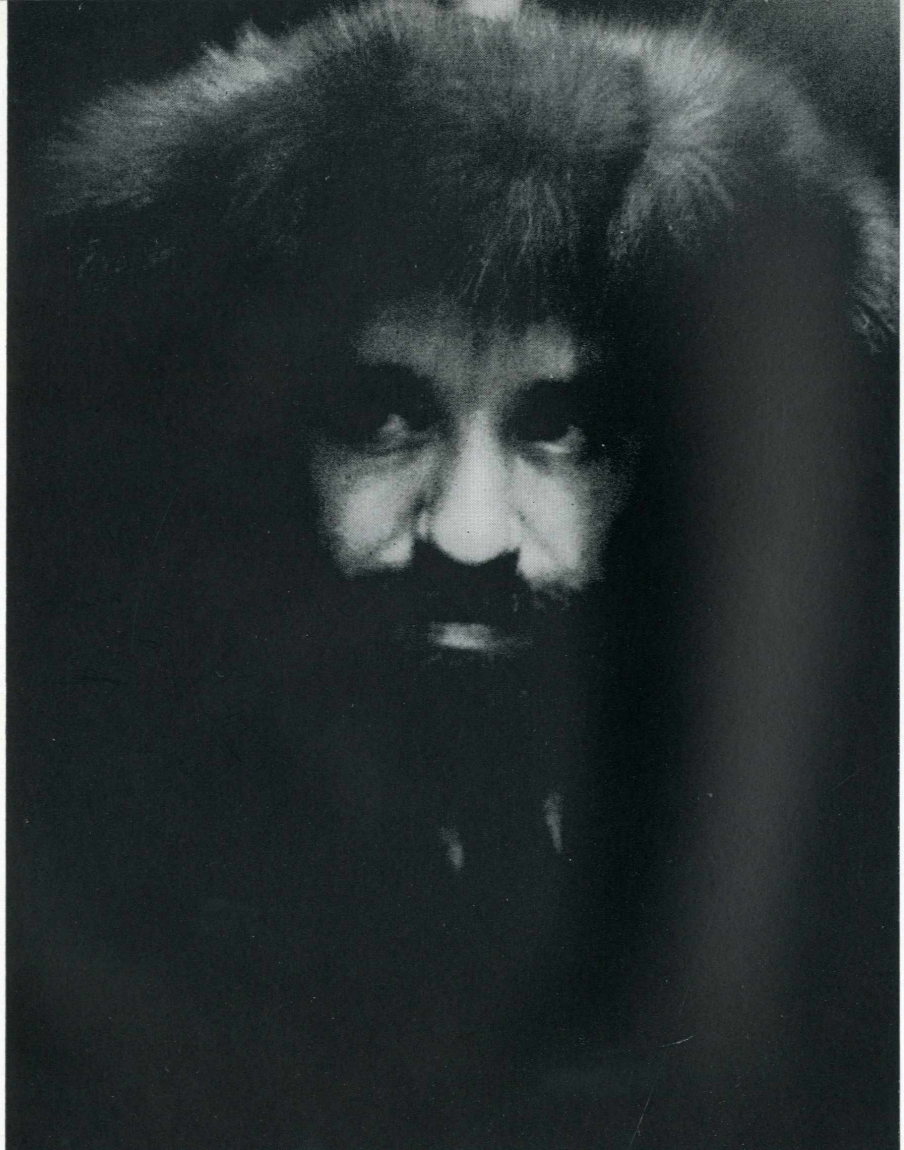
אַ מונקאַטשער ישיבהיבחור (ר. ווישניאק).

YESHIVO STUDENT, MUNKACEVO. (R. VISHNIAK)

IN THE WARSAW YESHIVO, TWARDA STREET. (R. VISHNIAK)

4 א סצענע פון ווארשעווער ישיבה, טוואַרדע
(ר. ווישניאק)

די „רעכטע האַנט" פֿון מונקאַטשער רבין (ר. ווישניאַק).

CHIEF ADVISER TO RABBI OF MUNKACEVO.
(R. VISHNIAK)

SECRETARY OF THE TRANSPORT WORKERS UNION, WARSAW. (R. VISHNIAK)

סעקרעטאר פון טראנספארט־אַרבעטערס, ווארשע (פאטא ר. ווישניאק).

אַ לאָדזשער וועבער (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

A WEAVER, LODZ. (R. VISHNIAK)

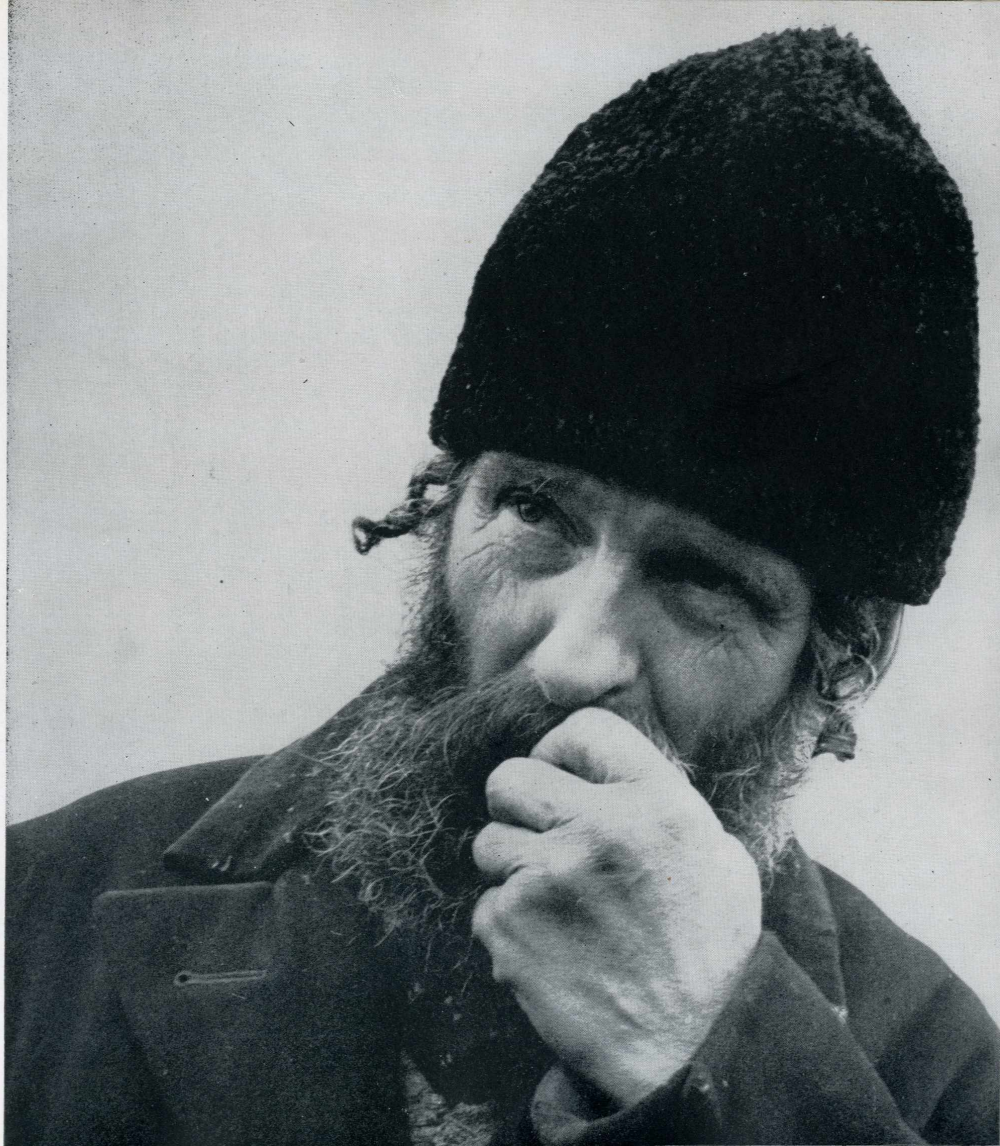
A BIT OF GOSSIP. (A. KACYZNA)

אַ ביסל רכילות... (פֿאָטאָ א. קאַציזנע).

אידישע „פויערטע" פון קאַרפּאַטאָ־רוסלאַנד (ר. ווישניאַק).

JEWISH PEASANT WOMAN, CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

קאַרפּאַטאָרוסישער עפּל־איד (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

JEWISH APPLE PEDDLER, CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

דעם רב׳ס טאָכטער, ביאַלע, פּוילן (א. קאַציזנע).

THE RABBI'S DAUGHTER; BIALA, POLAND. (PHOTO A. KACYZNA)

מאַרק־אידענע פֿון דעמבלין, פּוילן (ר. ווישניאק).

MARKET-MERCHANT OF DEBLIN, POLAND.
(R. VISHNIAK)

PATRONESS OF CHILDREN, WARSAW. (R. VISHNIAK)

קינדער־פּאַרזאָרגערין אין וואַרשע (ר. ווישניאַק).

A BETTER PAID WORKER AND HIS FAMILY, WARSAW. (R. VISHNIAK)

א בעסער באצאלטער ווארשעווער ארבעטער מיט זיין פאר מיליע (ר. ווישניאק).

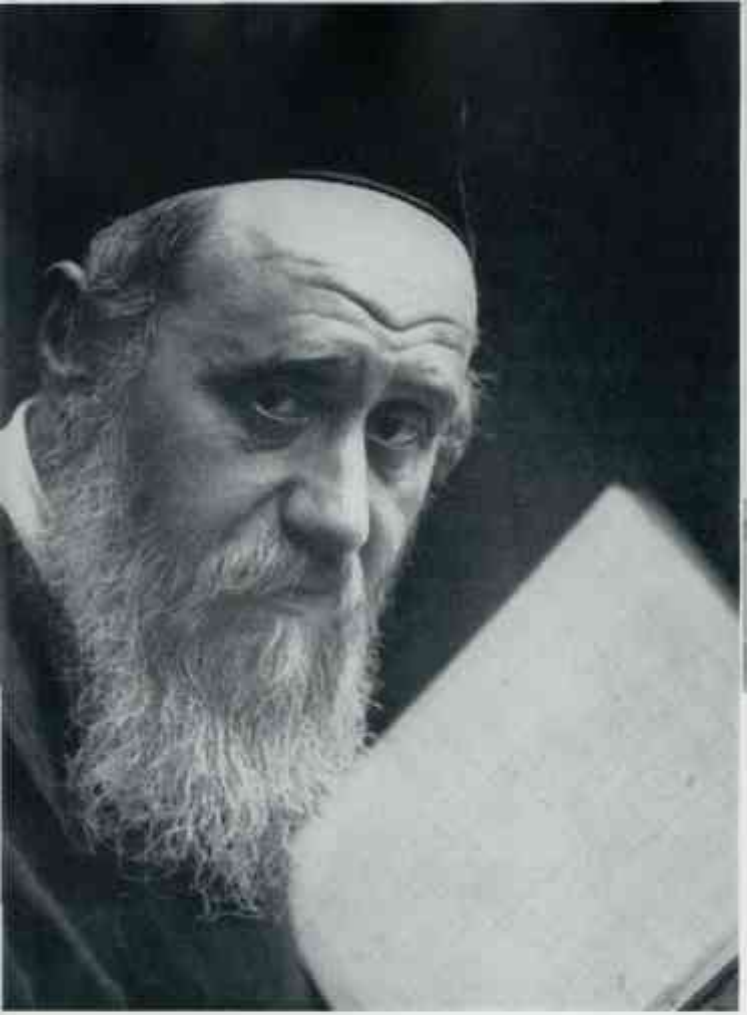
GRANDFATHER TEACHES HIS GRANDSON, BIALA, POLAND. (A. KACYZNA)

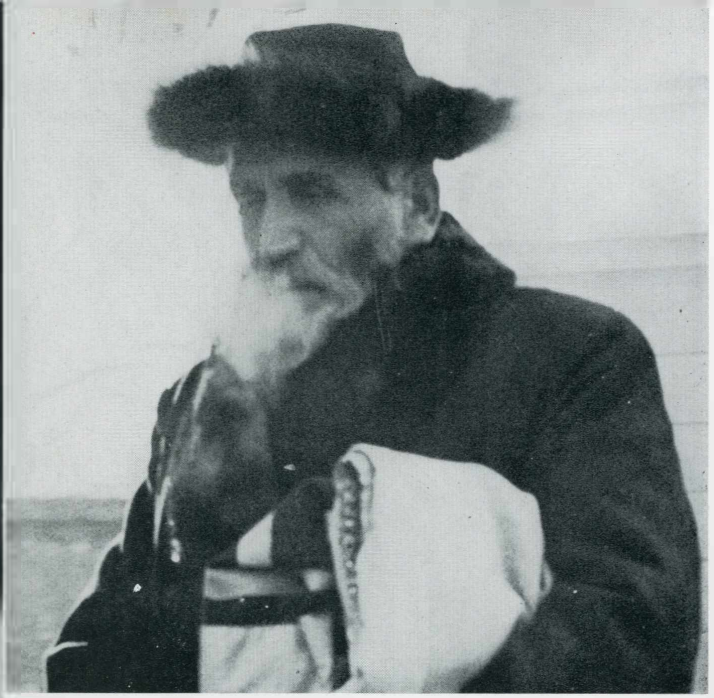
א ביאלער זיידע לערנט מיט זיין אייניקל אלקיביות (א. קאציזנע).

A SCHOLARLY STOREKEEPER IN CARPATHO-RUTHENIA. (BLACK STAR)

א קרעמער א למדן פון קאַרפּאַטאָ־רוסלאַנד (בלעק סטאר)

א שטריימלחסיד פון קאזימעזש, קראקע (ר. וויטניאק). לינקס:
א „ייִדענער איד" פון וואַרשע (א. קאַציזנע).

FUR-CAPPED HASSID AT KAZIMIERZ, CRACOW. (R. VISHNIAK);
LEFT: "GENTLEMAN OF LEISURE", WARSAW. (A. KACYZNA)

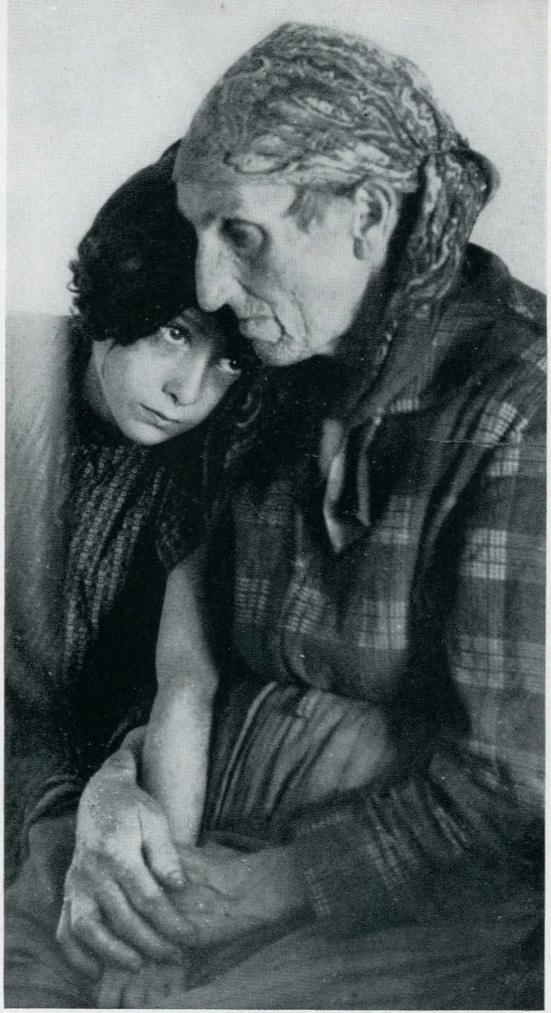
צוויי קאַרפּאַטאָרוסישע באַלעבאַטים (פּאָטאָ ר. ווישניאַק).

TWO CARPATHO-RUTHENIAN DIGNITARIES.
(R. VISHNIAK)

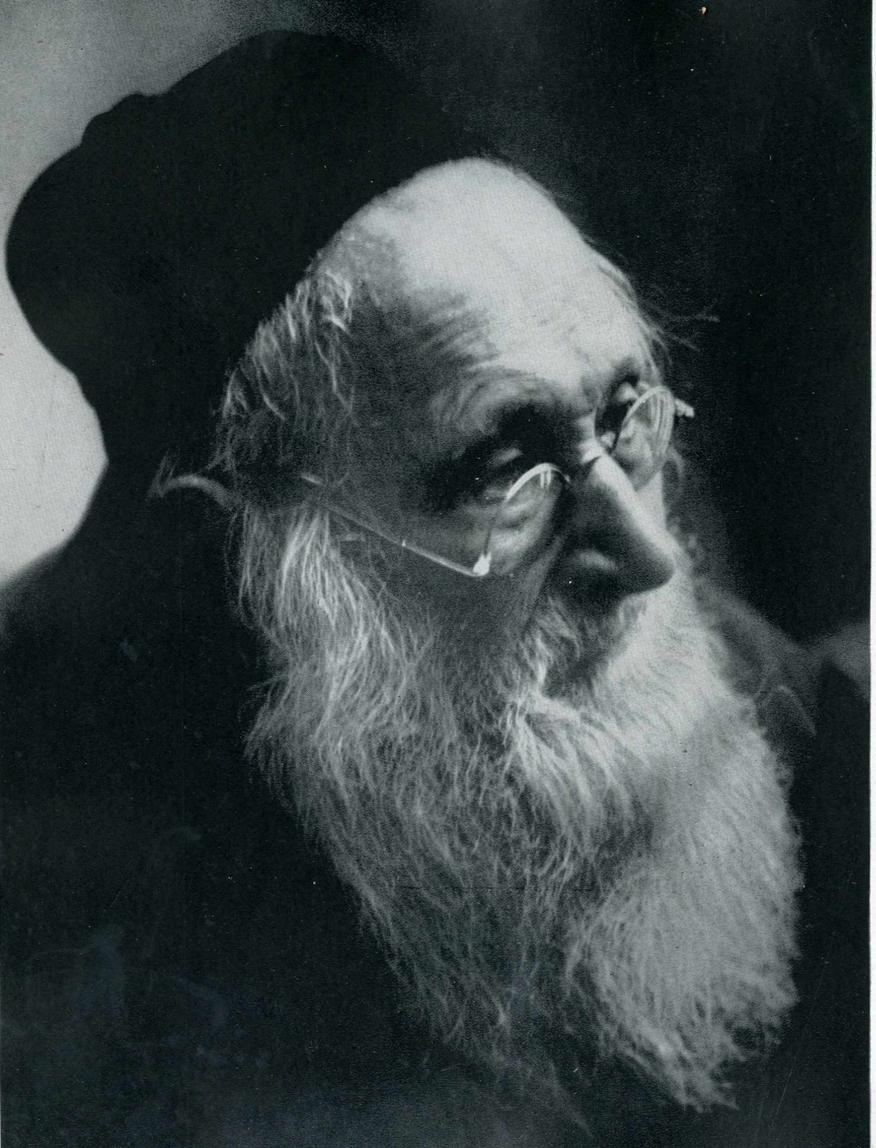
LEADING TEXTILE MERCHANT IN HUSIATYN, POLAND. (A. KACYZNA)

דער גרעסטער מאַנופֿאַקטור־סוחר אין הוסיאַטין, פּוילן (א. קאַציזנע).

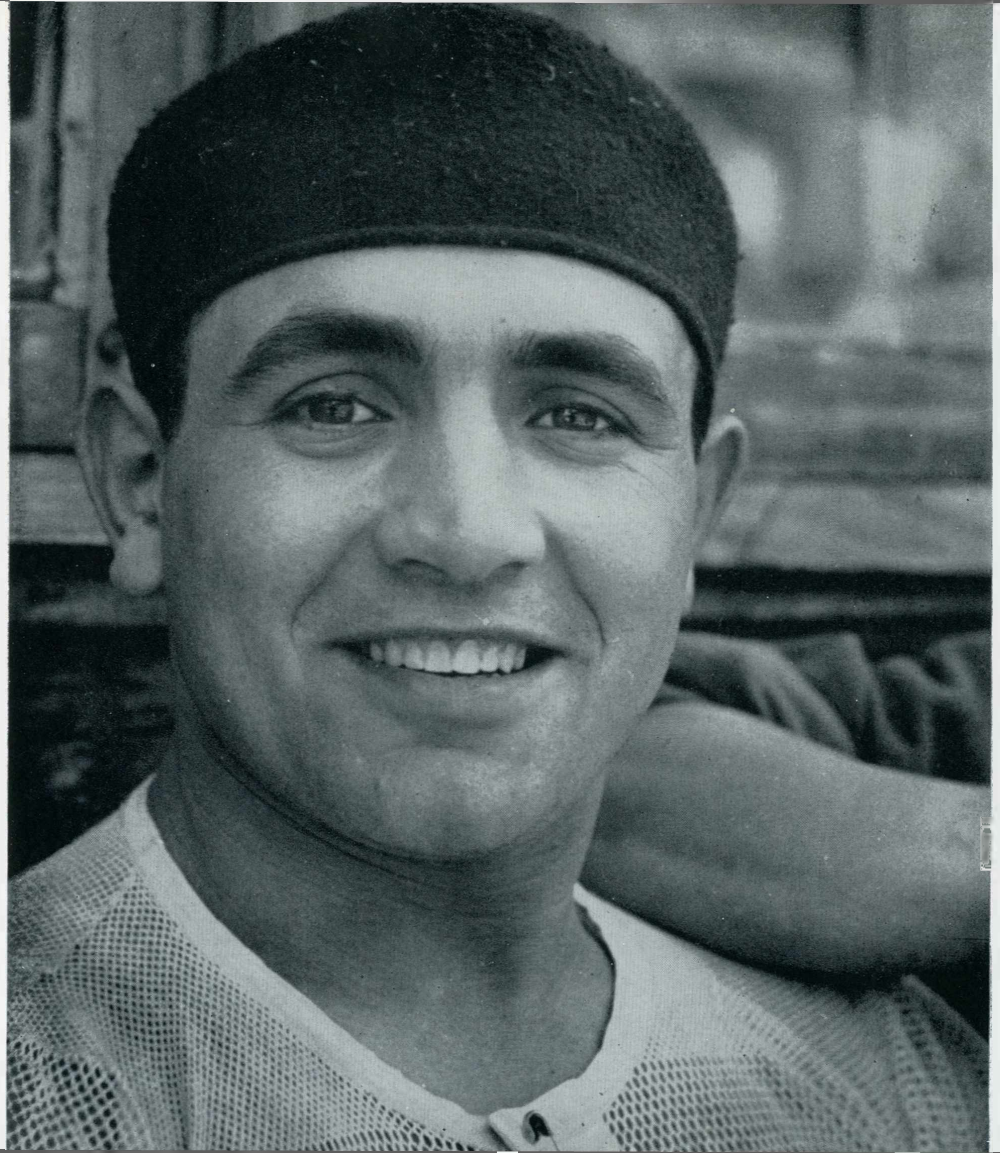
GRANDMOTHER AND GRANDCHILD; KARCZEW, POLAND. (A. KACYZNA)

די באָבע מיט איר אייניקל, קורטשעוו, פוילן (א. קאַציזנע).

אַ זקן — אַ חסיד, וואַרשע (א. קאַציזנע).

AN OLD MAN, WARSAW. (A. KACYZNA)

אינסטרוקטאר אין וועבערי־קאָאָפּעראַטיוו, לאסק, פוילן (ר. ווישניאק).

INSTRUCTOR IN A WEAVER COOPERATIVE, LASK, POLAND. (R. VISHNIAK)

אידן אַרבעטער

JEWS AT WORK

The Jewish masses in Eastern Europe consisted of hard-working people. It required super-human efforts for the Jewish population to eke out a living in the over-crowded, backward lands. The preponderant majority of the East-European Jews were laborers, artisans, small businessmen and tradesmen. Fifty two per cent of all gainfully employed in Poland, in 1931, were occupied in industry, crafts and transportation, mainly small industry and petty artisanship. They were tailors, cobblers, shoe-makers, tanners, leather goods workers, carpenters or cabinet-makers, black-smiths, tin-smiths, watch makers, weavers, knitters, brick-layers, painters, carriers, hack-drivers, "balagulas". Over 38% were employed in commerce and business — they were small businessmen, storekeepers, middlemen in the innumerable fairs of the thousands of little towns in Galicia and Volhynia, Central Poland and East Poland. 6% worked in liberal professions, over 3% were domestic servants, and some 3.5% were so-called "luft-menschen", persons without a definite profession or occupation.

A number of East-European Jews were also tillers of the soil: 135,000 lived from farming in Poland; 125,000 in Russia (1939); 43,000 in Rumania; 32,000 (8% of the entire Jewish population) in Slovakia and in little Carpatho-Ruthenia.

דאָס אידישע פֿאָלק אין מזרח-אייראָפּע איז געווען אַ פֿאָלק פֿון שווער-אַרבעטנדיקע מענטשן.

מיט אַ געוואַלדיקער אָנשטרענגונג האָבן די אידישע מאַסן „געמאַכט אַ לעבן" אין די ענגע און אָרעמע באַדינגונגען פֿון זייער אָרעמע און אָפּגעשטאָנענע לענדער. די ריזיקע מערהייט פֿון די מזרח-אייראָפּעאישע אידן איז באַשטאַנען פֿון בעלי-מלאכות, קליינהענדלער און סוחרים. 52 פּראָצענט פֿון אַלע אידישע „פֿאַר-דינער" זיינען אין פּוילן, אין 1931, געווען באַשעפֿטיקט אין אינ-דוסטריע, מלאכה און פֿאַרקער, און דווקא אין קליינער אינדוסטריע און קליינער מלאכה: שניידערי, שוסטערי, גאַרבערי, רימערי, סטאָלערי, בלעכערי, שמידערי, וועבערי, שטריקערי, און אַלע אַנדערע פּראָפֿעסיעס און פֿאַכן, אַרײַנגערעכנט טרעגערי, טראַנס-פּאָרט, אא"ו. העכער 38 פּראָצענט זיינען געווען באַשעפֿטיקט אין האַנדל און מסחר, — דער עיקר קליינער האַנדל, — קרעמערי, פֿאַרמיטלערי, אויף די אומצאָליקע מערק פֿון די טויזנטער אידי-שע שטעטלעך אין גאַליציע און וואָלין, צענטראַל-פּוילן און מזרח-פּוילן. 6 פּראָצענט האָבן זיך פֿאַרנומען מיט „ליבעראַלע" פּראָפֿע-סיעס, העכער 3 פּראָצענט זיינען געווען דינסטן און הויז-פּערסאָנאַל, און בלויז 3 און אַ האַלב פּראָצענט זיינען געווען „לופֿט-מענטשן".

אויך מיט ערד-אַרבעט האָבן זיך מזרח-אייראָפּעאישע אידן פֿאַרנומען: 135,000 האָבן געלעבט פֿון לאַנדווירטשאַפֿט אין פּוילן, 125,000 אין רוסלאַנד (1939), 43,000 אין רומעניע, 32,000 (8 פּראָ-צענט פֿון דער גאַנצער אידישער באַפֿעלקערונג) אין סלאָוואַקיע און דעם קליינעם קאַרפּאַטן-רוסלאַנד.

SELLING PANTS TO HACK-DRIVERS FROM THE COUNTRY, WARSAW. (M. KIPNIS)

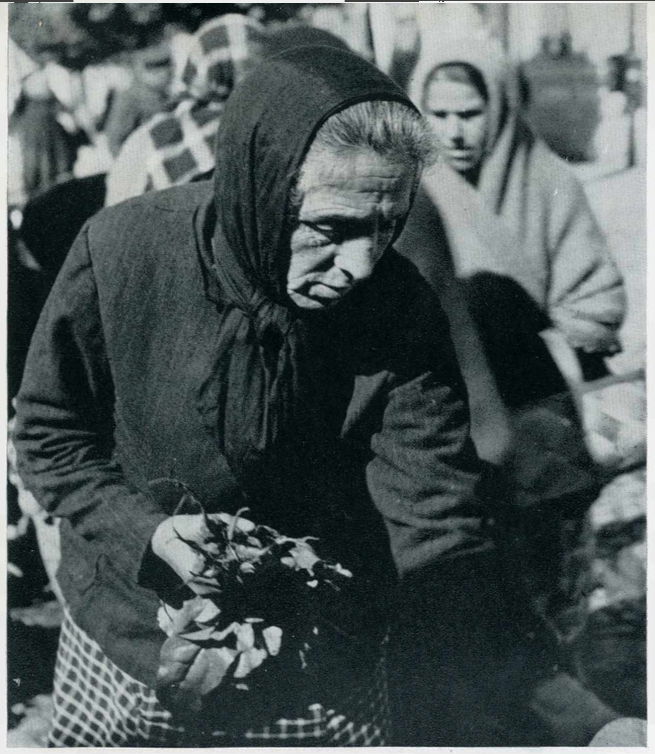
וואַרשעווער העגדלער פֿאַרקויפֿט הויזן צו פֿראָווינצער באַלעי-
גאַלעס אויף גשישבאַווסקע 38 (מ. קיפּנים).

OLD EGG MERCHANT; LASK, POLAND. (R. VISHNIAK)

אייער־האנדלער אין לאַסק, פוילן (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

גרינסהענדלערקע אין סלאנים, פוילן (ר. ווישניאק). לינקס: קוישני פאַרקויפערין פון יאנישעס באזאר, ווארשע (מ. קיפּנים).

GREENGROCER; SLONIM, POLAND. (R. VISHNIAK). LEFT: BASKET PEDDLER IN JANASZ'S BAZAAR, WARSAW. (M. KIPNIS)

STREET PEDDLERS, WARSAW. (R. VISHNIAK)

גאסן־היאנדלער („חכדלעך") אין וואַרשע (פאטא ר. ווישניאק).

אלטער העגדלער אין וואַרשע (מ. קיפּנים). לינקס: יונגער סאָדע־העגדלער אין וואַרשע (ר. וויטניאק).

OLD MERCHANT, WARSAW. (A. KACYZNA) **LEFT: YOUNG SODA-JERKER, WARSAW.** (R. VISHNIAK)

שמאטעס־קלייבערין (א. קאציזנע). רעכטס: קענדיס־סטענד (צוקערקעס־בוידל), וואַרשע (ר. ווישניאק).

RAG COLLECTOR. (A. KACYZNA); **RIGHT: A CANDY STAND, WARSAW.** (R. VISHNIAK)

„אומלעגאלער" גאסן־האנדלער אין ווארשע (ר. ווישניאק). יונגער געבעקי
פאַרקויפער אין ווארשע (ר. ווישניאק).

"ILLEGAL" STREET MERCHANT, WARSAW. (R. VISHNIAK)
YOUNG PASTRY-VENDOR, WARSAW. (R. VISHNIAK)

עפּל־העגדלער אין מונקאַטש, קאַר־
פּאַטדרוסלאַנד (ר. ווישניאַק).

APPLE PEDDLER, MUNKACEVO, CARPATHO-RUTHENIA.
(R. VISHNIAK)

„חאנדל, חאנדל . . .“ (פאטא ר. וישניאק).

BUYING OLD CLOTHES. (R. VISHNIAK)

קאַרפּאַטאַ־רוסישע פֿיהרענדלער (ר. וויטניאק). רעכטס: קאָפּיטשינצער „שטעקליאיר", א מעקלער (א. קאַציזנע).

CARPATHO—RUTHENIAN CATTLE MEN. (R. VISHNIAK). **RIGHT: WOULDN'T BUDGE WITHOUT HIS CANE; BROKER, KOPYCZYNCE, POLAND.** (A. KACYZNA).

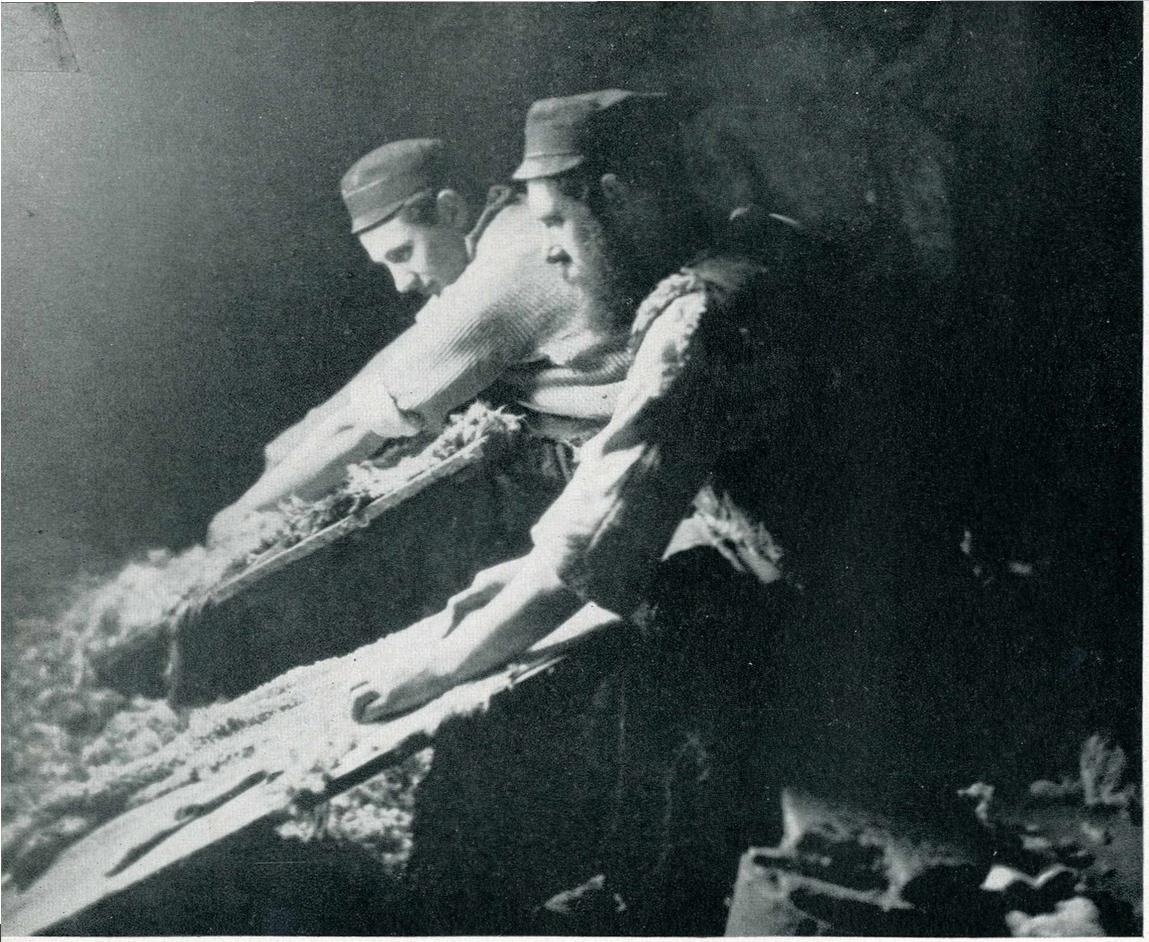
WARSAW COBBLER. (A. KACYZNA). **LEFT: SHOEMAKER OF KRASNIK, POLAND.** (M. KIPNIS)

וואַרשעווער שוסטער (א. קאַציזנע). לינקס: שוסטער אין קראַסניק, פּוילן (מ. קיפּנים).

BUSY MAKING PEASANT BOOTS, CALLED "ARISTOCRATS": ZELECHOW, POLAND. (A. KACYZNA)

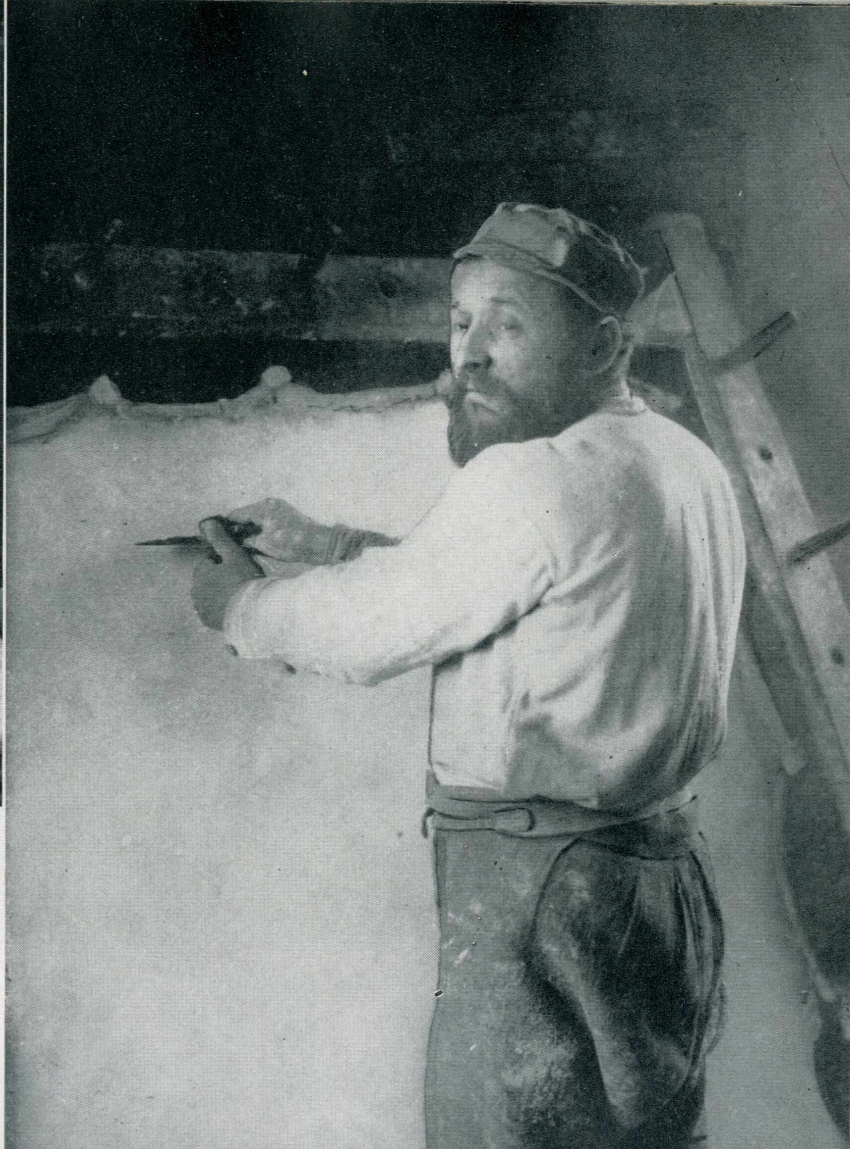
א ישעלעכאווער שוסטער מאכט פויערשע שטיוול, וואס ווערן
זיי „אריסטאקראטן". (א. קאציזנא).

JEWISH TANNERS OF STRYKOV "PULLING THE HIDE". (A. KACYZNA)

אידישע גאַרבער „צופן די פּעל", סטריקאָוו, פּוילן (ס. קאַציזנע).

אַבְרָהָם־מֹשֶׁה, דער פּעלצלעדניער, קורטשעוו, פּוילן. רעכטס: א לוקאַווער גאַרבער מאַכט פּאַרמענט פֿאַר ספֿרי־תורות (אַ. קאַ־ציזנע).

KARCZEW, POLAND: ABRAHAM-MOSHE — THE FURRIER (A. KACYZNA). **RIGHT: MAKING PARCHMENT FOR TORAHS; LUKOW, POLAND.** (A. KACYZNA)

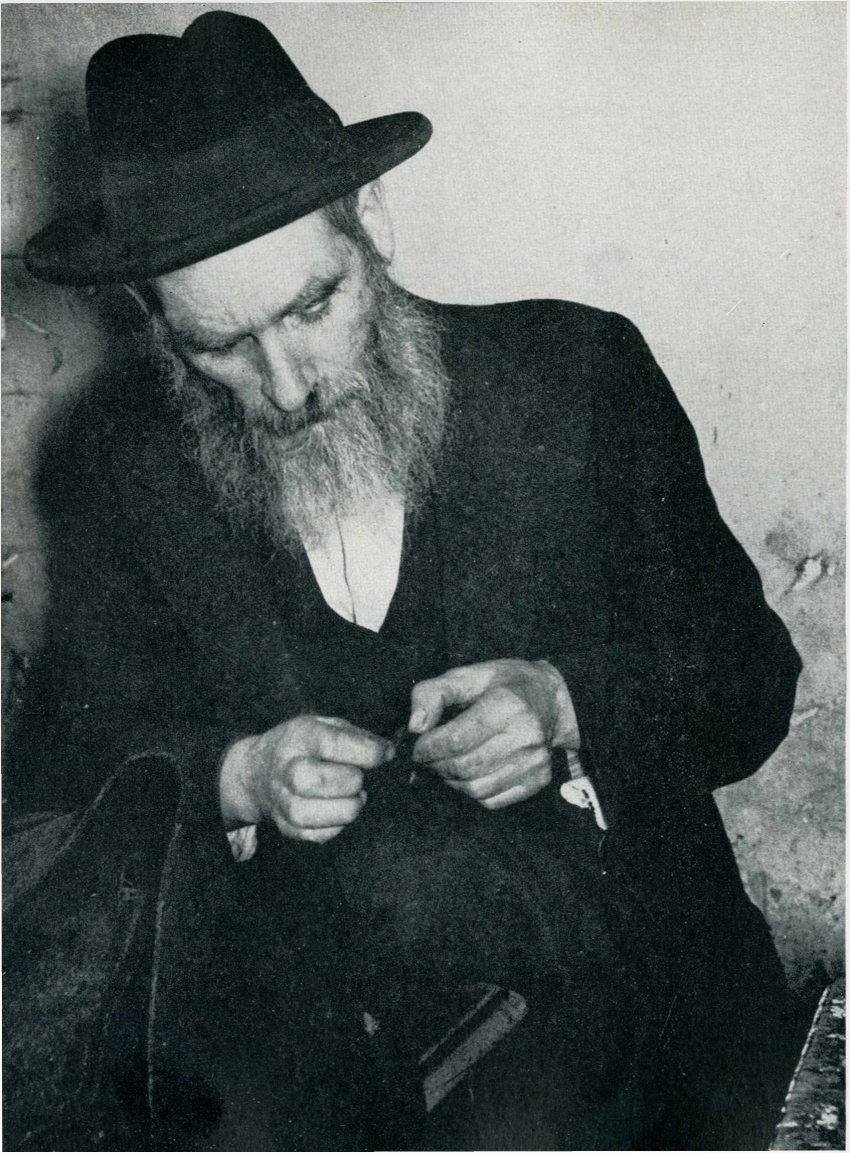
COOPERATIVE WORKSHOP, WARSAW. (A. KACYZNA)

בונדישער קאָאָפּעראַטיוויזער ווערשטאַט אין ווארשע (א. קא־
ציזנע).

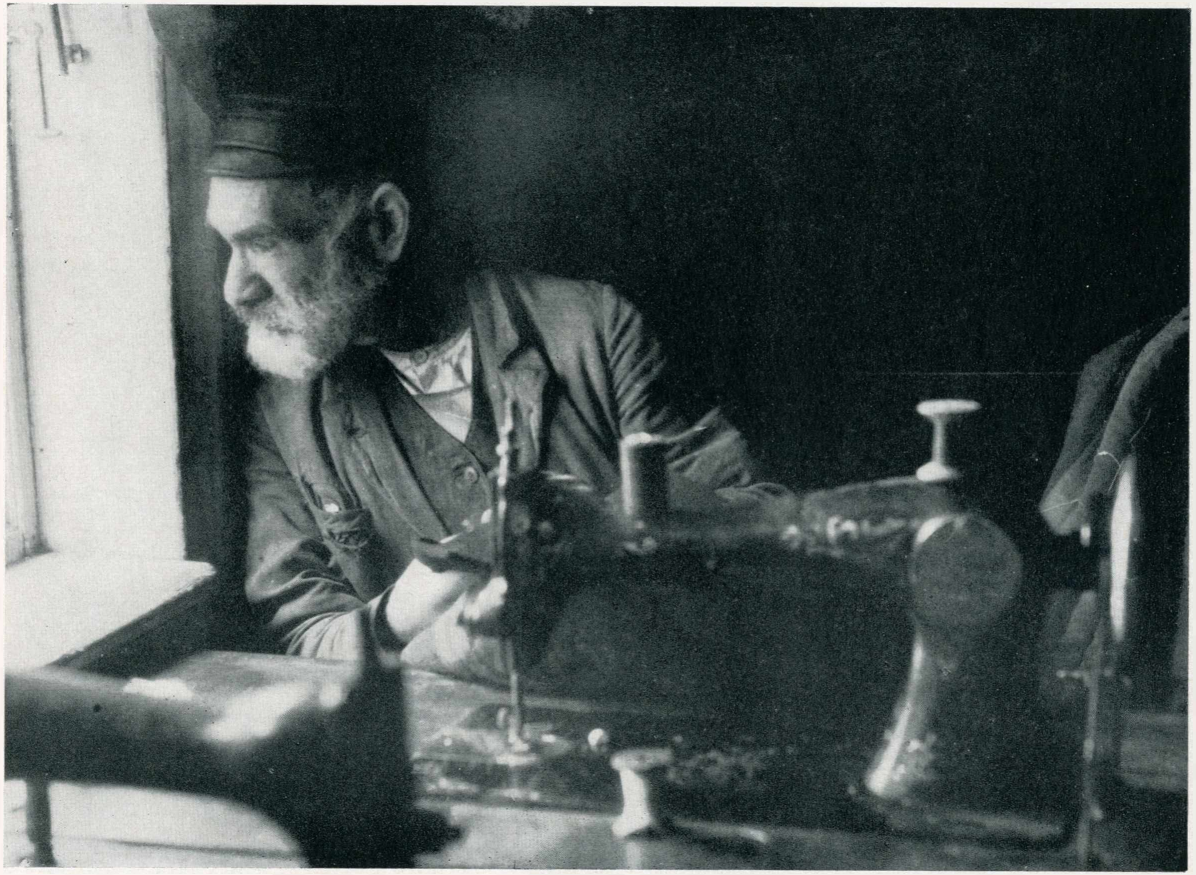
PRODUCING COOPERATIVE, SOKOLKA, POLAND.
(A. KACYZNA)

דער פראדוצירקאאפעראטיוו אין סאקאלקע, פוילן. (א. קאציזנע).

קאַרפּאַטאָרוסישער שנײַדער (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

TAILOR, CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

AARON-NAHUM THE TAILOR; KUTNO, POLAND.
(A. KACYZNA)

אהרן־נחום דער שנײדער, קוטנע, פוילן
(פֿאטא ס. קאצינע).

MODERN DRESS FACTORY IN WARSAW. (A. KACYZNA)

גרויסע שניידערי־פֿאַבריק אין וואַרשע (פֿאָטאָ ס. קאַציזנע).

EMBROIDERERS OF KOZIENICE, POLAND.
(A. KACYZNA)

העפטערינם אין קאזשענין, פוילן (פאטא א. קאציזנע).

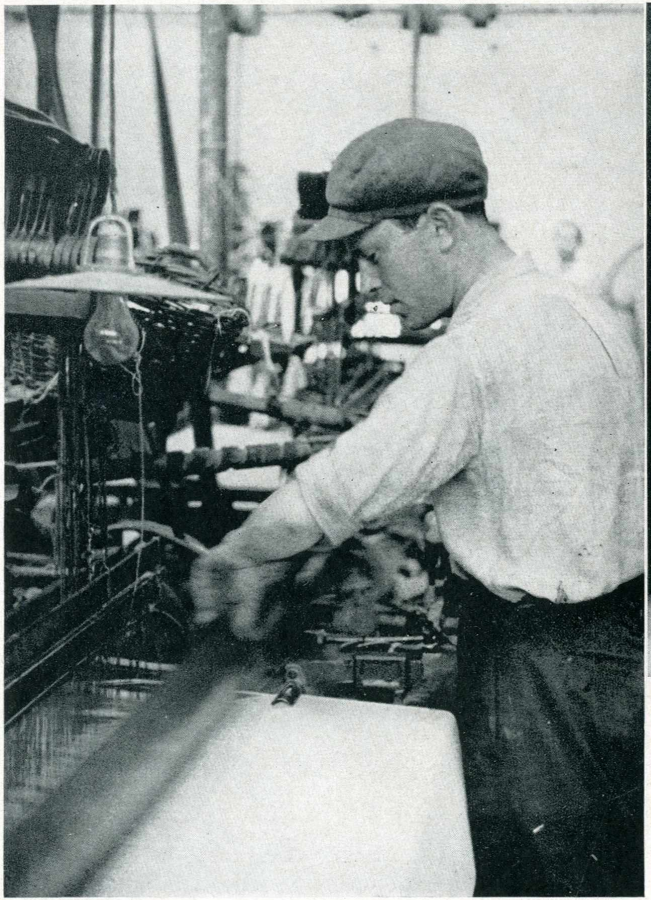
קאַפּעליוש־מאַכערין, וואַרשע (ר. ווישניאַק).

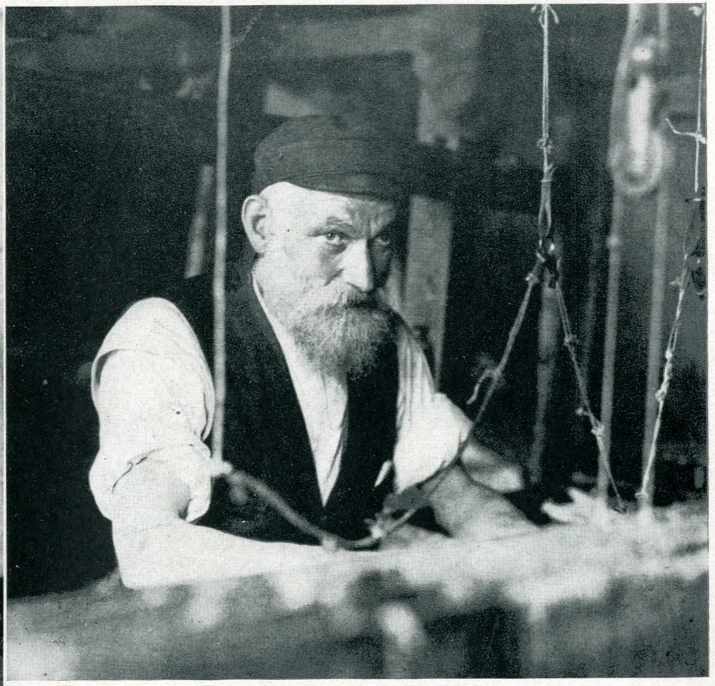
MILLINER, WARSAW. (R. VISHNIAK)

ESTHER THE "BELT-MAKER"; PARYSOW, POLAND. (A. KACYZNA)

אסתר די פאסקעמאכערין, פאריסאוו, פוילן (א. קאציזנע).

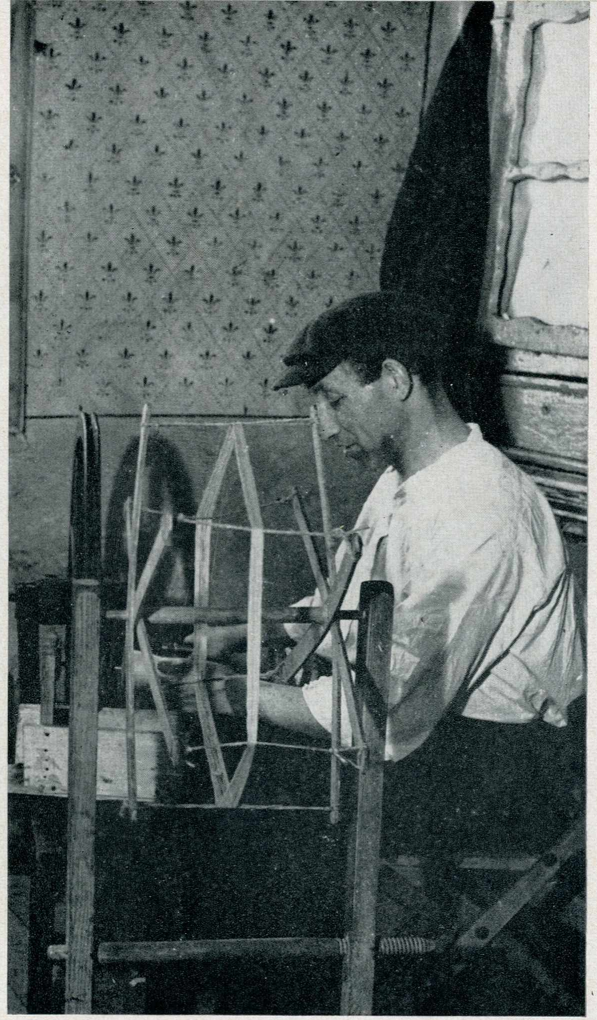

האַנט־ווּעבער, באַלוטי, לאָדזש (א. קאַציזנע). לינקס: מעכאַנישער ווּעבער אין לאָדזש (ר. ווישניאק).

HAND-WEAVER, BALUTY, LODZ. (A. KACYZNA); **LEFT: MECHANICAL WEAVER, LODZ.** (R. VISHNIAK)

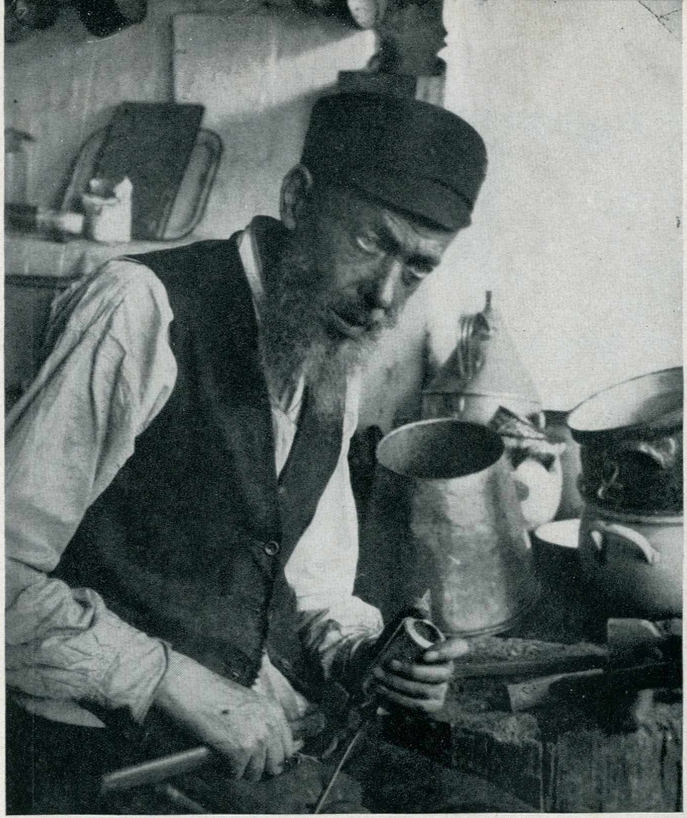
זאַקן־מאַכער, ביאַליסטאָק (ר. ווישניאַק). רעכטס: טריקאַ־
טאַוש־אַרבעטער, וואַרשע.

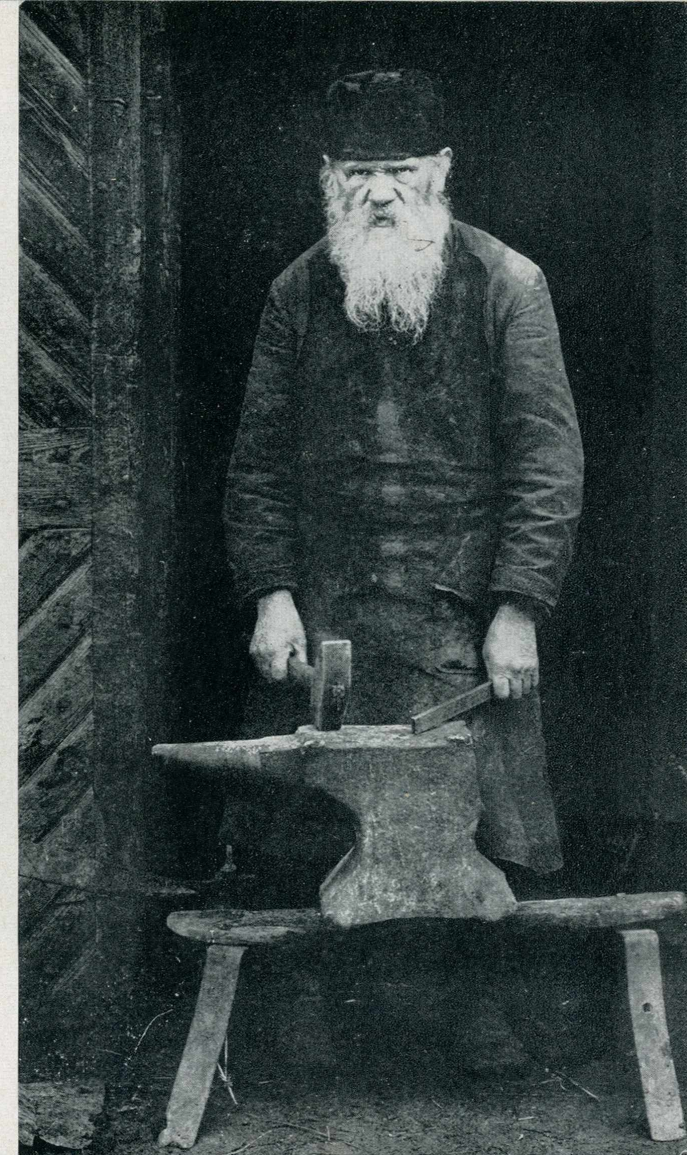
KNITTING SOCKS, BIALYSTOK. (R. VISHNIAK); **RIGHT: HOSIERY WORKER, WARSAW.**

HONE THE GRINDER—MECHANIC, UMBRELLA MAKER; LOMZA, POLAND. (A. KACYZNA)

חנא שלייפער, מעכאניקער, פאראפאלומאכער, לאמזשע, פוילן (פ. קאציזנא).

א בלעכער אין גארוואלין, פוילן (א. קאציזנע). רעכטס: בערל דער שמיד, נאָווע מיאַסטאָ, פוילן (ר. פשעדעצקי).

TINSMITH; GARWOLIN, POLAND. (A. KACYZNA)
RIGHT: BERL THE BLACKSMITH; NOWE MIASTO, POLAND. (R. PRZEDECKI)

מעטאַל־היימאַרבעטער אין וואַרשע (פֿאָטאָ ר. ווישניאק).

METAL HOME-WORKER, WARSAW. (R. VISHNIAK)

LOCKSMITH WORKSHOP, WYSOKO-LITEWSKIE.
(A. KACYZNA)

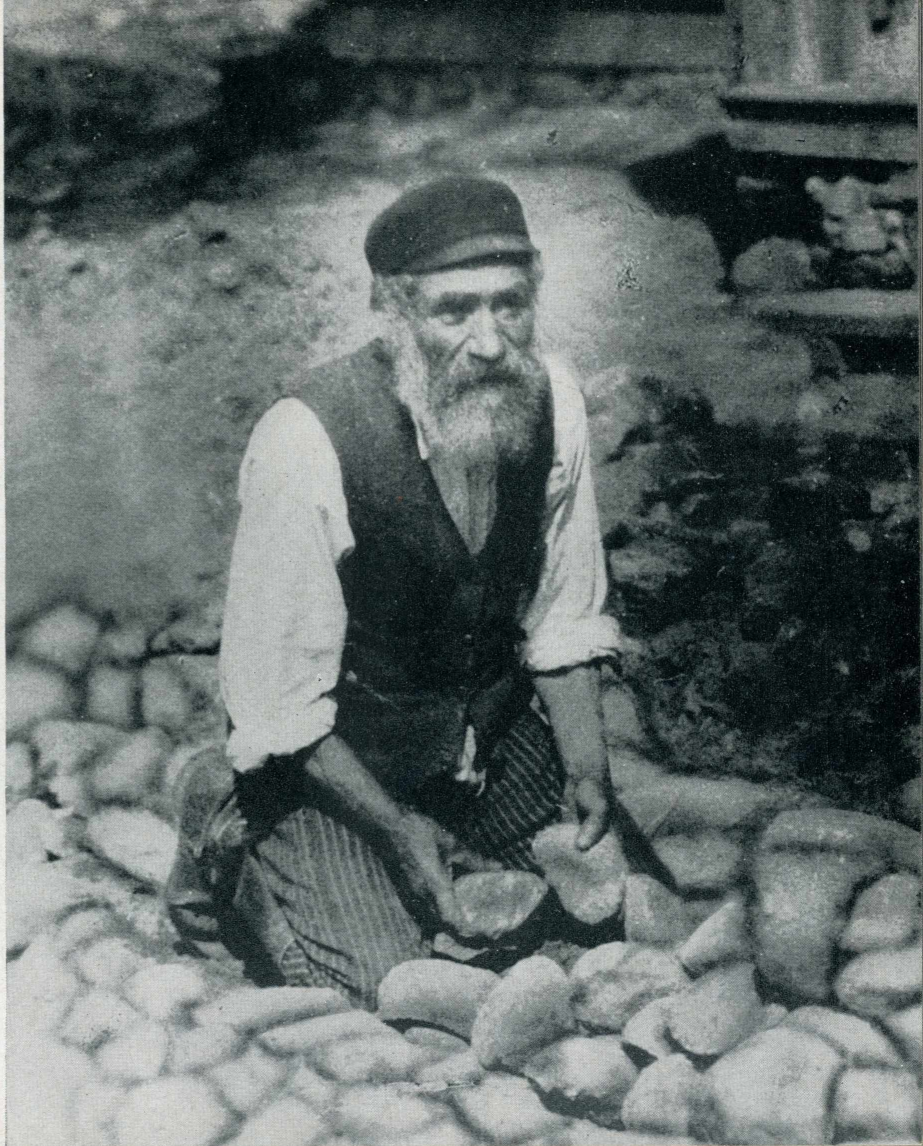
מעכאנישע שמאסערייַ אין ווישאקא־ליטעווסק, פוילן
(א. קאציזנע).

וואָגנמאַכער אין וואַרשע. — לינקס: שטריקדרייער, קאָפּיטשינעץ, פּוילן (ס. קאָציזנע).

CARRIAGE MAKER, WARSAW. (R. VISHNIAK)
LEFT: ROPE MAKERS; KOPYCZYNCE, GALICIA. (A. KACYZNA)

אַלטער שטיינהאַקער אין אָסטראָלענקע, פּוילן (א. קאַציזנע).

OLD ROAD-MAKER IN OSTROLEKA, POLAND.
(A. KACYZNA)

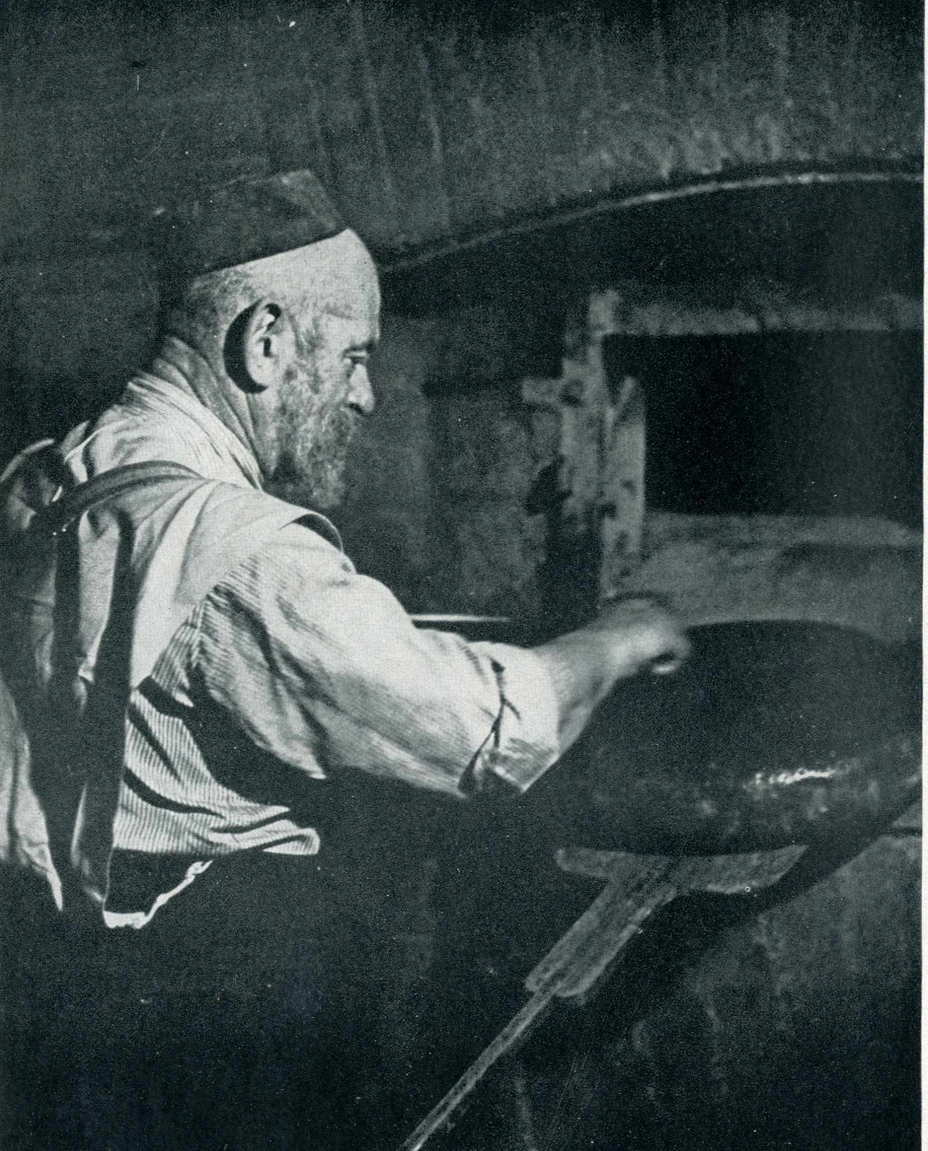
חויזמאָלער, ווילנע (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

HOUSE PAINTER, VILNO. (R. VISHNIAK)

MAZZOTH BAKERY; LIDA, POLAND.
(A. KACYZNA)

אַ „פּאַדריאַד" (מצה־בעקעריי) אין לידע, פּוילן
(אַ. קאַציזנע).

בעקער אין אוזשהאָראָד, קאַרפּאַטן־רוסלאַנד (ר. ווישניאק).

BAKER OF UZHOROD, CARPATHO-RUTHENIA.
(R. VISHNIAK)

COMPOSITOR OF BRATISLAVA, SLOVAKIA.
(R. VISHNIAK)

שריפטזעצער, בראַטיסלאַוע, סלאָוואקיע (ר. ווישניאק).

קראַנקן־שוועסטער, ווארשע (ר. ווישניאק).

NURSE, WARSAW. (R. VISHNIAK)

SHEFTEL THE TOMBSTONE CUTTER, OSTROG, VOLHYNIA. (A. KACYZNA)

שעפטל דער מצבהקריצער, אָסטרעג, וואלין (פֿאטאָ ס. קאציזנע).

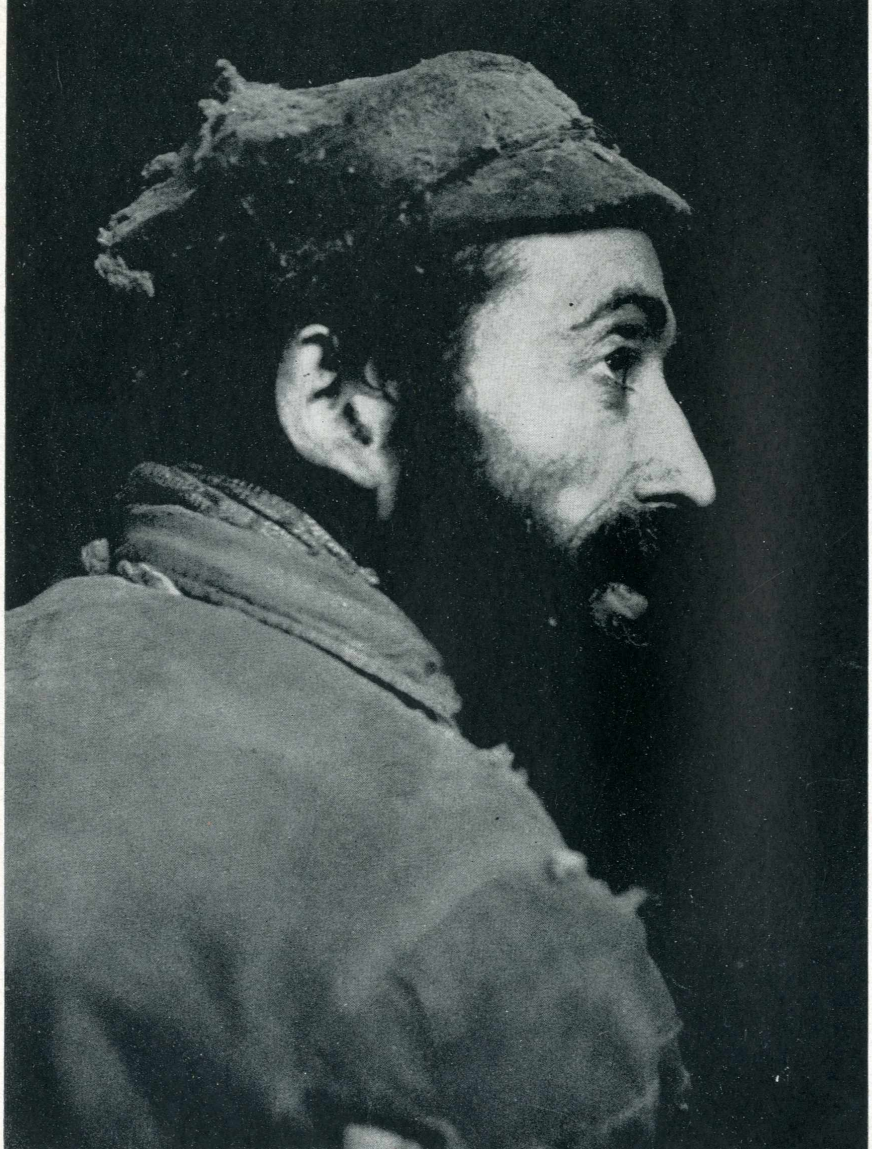
וואַסערטרעגער אין לובלין (פֿאָטאָ ר. ווישניאק).

WATER CARRIER, LUBLIN. (R. VISHNIAK)

מאַרק־טרעגער אין וואַרשע (ר. ווישניאַק).

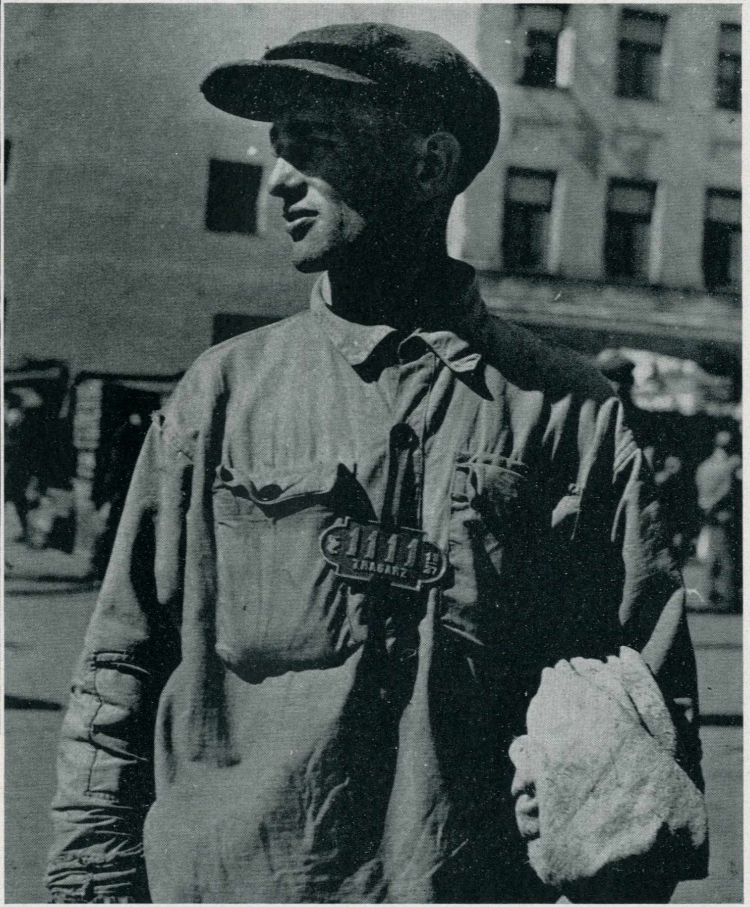
PORTERS, WARSAW. (R. VISHNIAK)

א זוארשעוועך מרעגער
(ר. ווישניאק).

OLD PORTER.
(R. VISHNIAK)

טרעגער אין לאָדזשער אַלטשטאָט (ר. ווישניאַק). רעכטס: וואַרשע־ווער טרעגער (ר. ווישניאַק).

PORTER OF THE "OLD CITY", LODZ. (R. VISHNIAK). **RIGHT: STREET CARRIER, WARSAW.** (R. VISHNIAK)

אַ לובלינער „שמייסער" (פֿאָטאָ א. קאַציזנע)

A LUBLIN "GIDDY-UP BOY". (A. KACYZNA)

SHIMON YOISEF, HACKER OF ROZYSZCZE, POLAND. (A. KACYZNA)

שמעון־יוסף, פורמאן פון ראָזשישטשע, פויזן (פ. קאַציזנע).

יוסף מישאָווער, באַלעגאָלע פֿון מישאָוו, פּוילן (מ. קיפּנים).

YOISEF MISHOVER, HACKER OF MISZOW, POLAND. (M. KIPNIS)

SWAMPERS OF PINSK. (JOINT PHOTO) חאַלץ־פֿורלייט; פּינסק, פּוילן (דזשאינט).

LUMBERMEN IN CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

געהילף־אַרבעטער, בושטינאָ, קאַרפּאַטן־רוסלאַנד (ר. ווישניאק).

FARMERS IN CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK) עדריארבעטער אין קארפאטהרוסלאנד (ר. וויישניאק).

FARM WORKERS IN BUSTINO, CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

ערבייטערס אין בושטינא, קארפאטהוסלאנד (פאטא ר. ווישניאק).

ערדיבאמיסטיקונג אין אירשאוע, קארפאטהרוסדאנד (ר. ווישניאק).

FERTILIZING THE SOIL, IRSAVA, CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

אידישע ערד־אַרבעטער אין רומעניע (פֿאָטאָ דושאַינט).

JEWISH FARM WORKERS IN RUMANIA. (JOINT PHOTO)

אידישער באַרג־פּאַסטוך אין באָרשע, רומעניע (יאָזעף פֿרוכטער).

JEWISH MOUNTAIN SHEPHERD; BORSA, RUMANIA. (JOS. FRUCHTER)

WORKING IN A POTATO FIELD; A JEWISH "KOLKHOZ" IN THE UKRAINE. (JOINT)

אַרבעט אין אַ קאַרטאָפֿל־פֿעלד, אידישער „קאָלכאָז" אין אוקראַינע (דזשאָינט־פֿאָטאָ).

GRAPE HARVEST; A JEWISH "KOLKHOZ" IN THE CRIMEA.
(SOVFOTO)

ווינטרויבן־שניט אין א „קאָלכאָז" אין קרים (סאָוופֿאָטאָ).

TRUCK FARMERS NEAR WARSAW. (A. KACYZNA) אידישע גערטנער לעבן וואַרשע (א. קאַציזנע).

קינדער
און יונגט

CHILDREN
AND YOUTHS

The Jews of Eastern Europe had a smaller percentage of children than the surrounding Slavic, peasant population. Yet, children under the age of 14 constituted some 30% of the total Jewish population of Eastern Europe. It follows from that proportion, that of the 5.7 million Jews who have perished or who were exterminated in the Nazi death-camps, about 1,700,000 were children, boys and girls, of poor parents and rich parents, infants that mothers carried in their arms, and older ones who walked to their death in the gas chambers and crematories together with the grown-ups.

There were also some 700,000 youths among the victims, boys and girls from 14 to 19, like the apprentices, the Young Socialists, the Yeshivo-bahurim, or the Halutzim, depicted in our picture album.

All of them, two and a half million Jewish children and youths, were obliterated from the face of the earth — and, together with them, the flower and the future of the Jewish people in Eastern Europe.

די אידן אין מזרח־איראָפּע האָבן געהאַט אַ קלענערן פּראָצענט קינדער ווי די אַרומיקע סלאַווישע, פויערישע פֿעלקער. פֿונדעסטוועגן האָבן קינדער ביז 14 יאָר אויסגעמאַכט אַרום 30 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער אידישער באַפֿעלקערונג אין מזרח־איראָפּע. דאָס מיינט, אַז צווישן די 5.7 מיליאָן אידן וואָס זיינען אומגעקומען אַדער אומגעבראַכט געוואָרן פֿון די נאַציסטישע מערדערס, זיינען געווען אַן ערך 1,700,000 קליינע קינדער: אינגעלעך און מיידעלעך, פּרומע און וועלטלעכע, אַרעמע און רייכע, פּיטשינקע עוֹפֿהלעך וואָס די מאַמעס האָבן געטראָגן אין זייערע אַרעמס, און גרעסערע, וואָס זיינען אַליין געגאַנגען צום טויט, צוגלייך מיט די דערוואַקסענע.

אַחוץ זיי זיינען צווישן די קרבנות געווען אַרום 700 טויזנט יוגנטלעכע, יונגע בחורים און מיידלעך פֿון 14 ביז 19 יאָר, אַזעלכע ווי די לערן־אינגלעך, די „צוקונפֿטיסטן", די ישיבה־בחורים אַדער די חלוצים, וואָס מען זעט אין אונדזער בילדער־בוך.

זיי אַלע, צוויי און אַ האַלב מיליאָן קינדער און יונגע אידישע לעבנס זיינען אויסגעמעקט געוואָרן פֿון דער ערד, — און מיט זיי צוזאַמען די בלום און די צוקונפֿט פֿון אידישן פֿאָלק אין מזרח־איראָפּע . . .

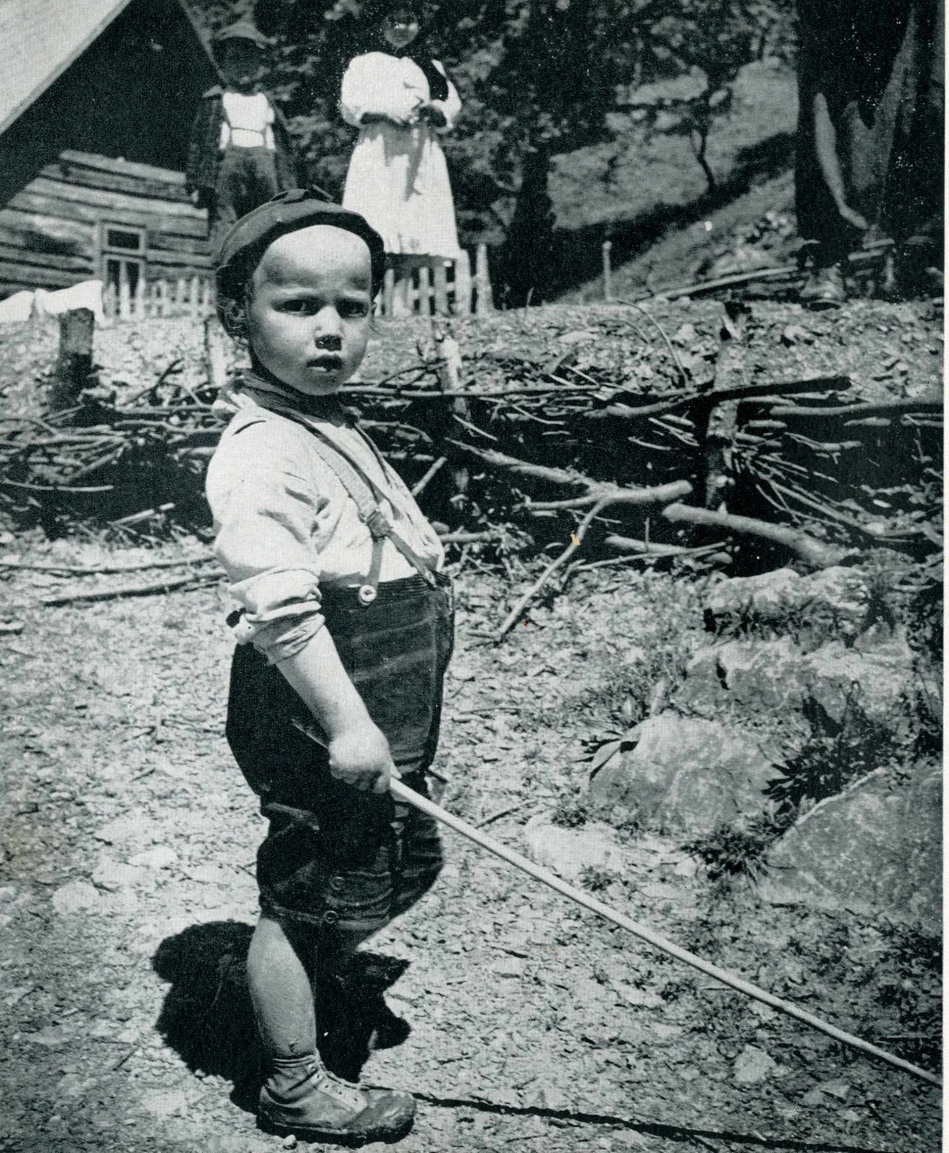
JEWISH BOYS, LUBLIN. (A. KACYZNA)

אידישע אינגלעך אין לובלין (א. קאציזנע).

קינדער אויפֿן באַלוט, לאָדזש (א. קאַציזנע).

CHILDREN OF BALUTY, LODZ. (A. KACYZNA)

אידישער פּאַסטוכל אין קאַרפּאַטן־רוסלאַנד (ר. ווישניאק).

LITTLE SHEPHERD, CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

„אומלעגאַלער" געבעקס־העגדלער אין וואַרשע (א. קאַציזנע).
רעכטס: אַ אינגל שפּילט זיך; באַלוטי, לאָדזש (ר. ווישניאַק).

"ILLEGAL" PASTRY PEDDLER, WARSAW. (A. KACYZNA)
RIGHT: BOY PLAYING; BALUTY, LODZ. (R. VISHNIAK)

מיידעלע אין אַן אָרעם הויז, ווַארשע (פֿאָטאָ ר. ווישניאק).

GIRL OF POOR FAMILY, WARSAW. (R. VISHNIAK)

אינגעלע מיטן אַרבעיקנפֿות, קאַרפּאַטן־רוסלאַנד (ר. ווישניאַק).

BOY WITH "ARBA-KANFOTH", CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

CHILD OF JEWISH POVERTY; TRNAVA, SLOVAKIA.
(R. VISHNIAK)

קינד פֿון אידישער אַרעמקייט, טרנאַוואַ, סלאָוואַקיע (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

גרופּע שול־קינדער אין דעמבלין, פּוילן. רעכטס: צוויי מיידעלעך אין לאָדזש (ר. ווישניאַק).

GROUP OF SCHOOL CHILDREN; DEBLIN, POLAND. (R. VISHNIAK)
RIGHT: TWO LITTLE GIRLS, LODZ. (R. VISHNIAK)

ON A SUMMER DAY; BARANOWICZE, POLAND
(R. VISHNIAK)

אין אַ זומער־טאָג, בּאַראַנאָוויטש, פּוילן
(ר. ווישניאַק).

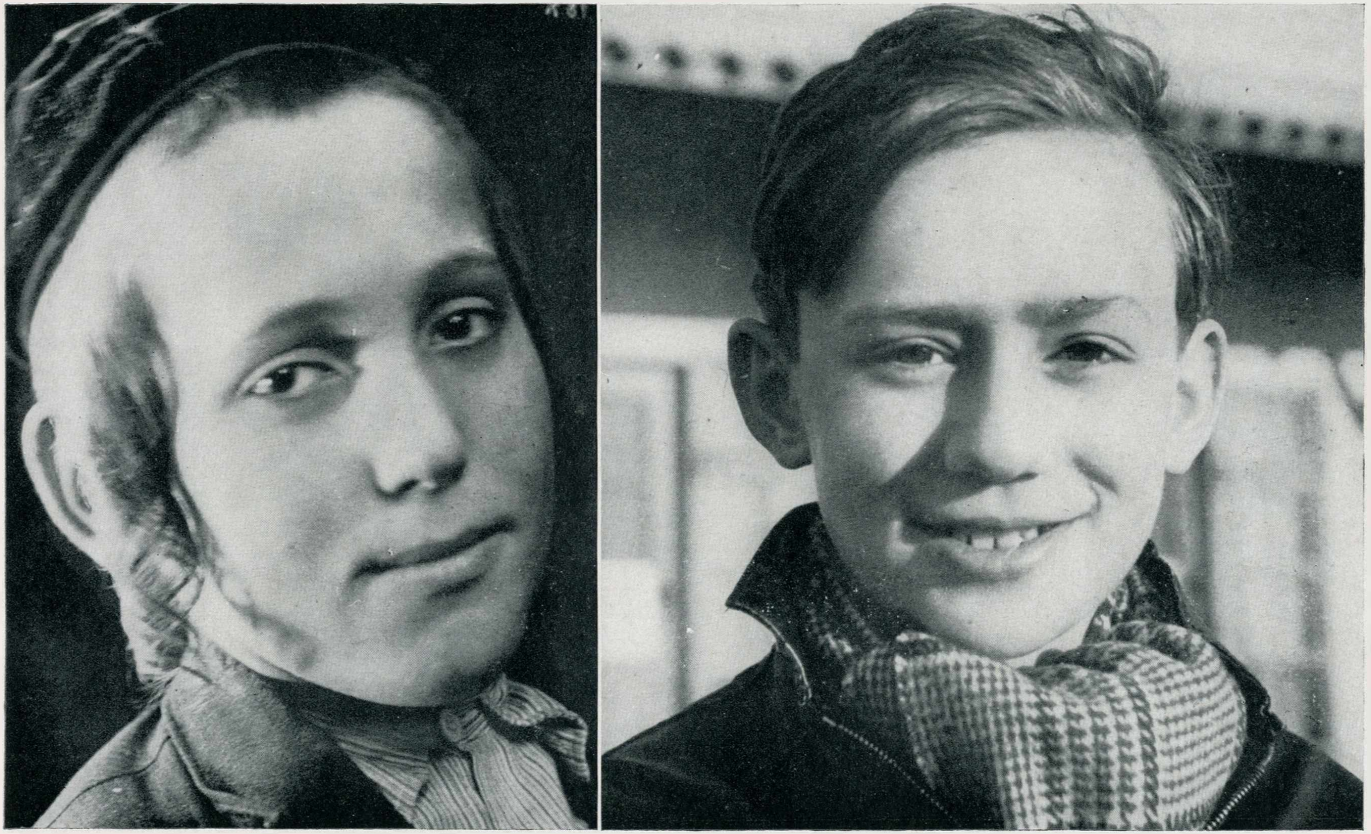
מיידעלעך אין לאַסק, פּוילן. (ר. ווישניאַק)

LITTLE GIRLS; LASK, POLAND. (R. VISHNIAK)

CHILDREN IN MUNKACEVO, CARPATHO-RUTHENIA.
(R. VISHNIAK)

קינדערשע קעפּעלעך, מונקאַטש, קאַרפּאַטן־רוסלאַנד (ר. ווישניאַק).

AN ORTHODOX BOY (SLOVAKIA) AND A MODERN BOY (WARSAW). (PHOTO LEFT R. VISHNIAK)

צווי אינגלעך: א מאדערנער (וואַרשע) און אן ארטאָדאָקסער סאלער (סלאוואקיי). (פאטא לינקס: ר. ווישניאק)

BOY FROM UZHOROD, CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

א אינגל אין אוזשהאראד, קארפאטן־רוסלאנד (פאטא ר. ווישניאק).

TWO YESHIVO STUDENTS IN RZESZOW, POLAND. (A. KACYZNA)

צוויי תלמידים אין דער רישעער ישיבה, פוילן (S. קאציזנע).

IN A TALMUD TORAH IN POLAND.

תלמודים אין אַ תלמוד־תורה אין פּוילן.

A YOUNG GROOM AND HIS FRIENDS, CRACOW.
(M. KIPNIS)

אַ יונגער חסיד, אַ חתן מיט זיינע פֿרײַנד אין קראַקע
(מ. קיפּנים).

קליינער אקטיאדל (פון מעדעם־פילם) אין וואַרשע. לינקס: א איינגל פון מונקאַטש (ר. וויישניאק).

A LITTLE ACTOR (FROM THE MEDEM FILM), WARSAW; LEFT: A BOY FROM MUNKACEVO. (R. VISHNIAK)

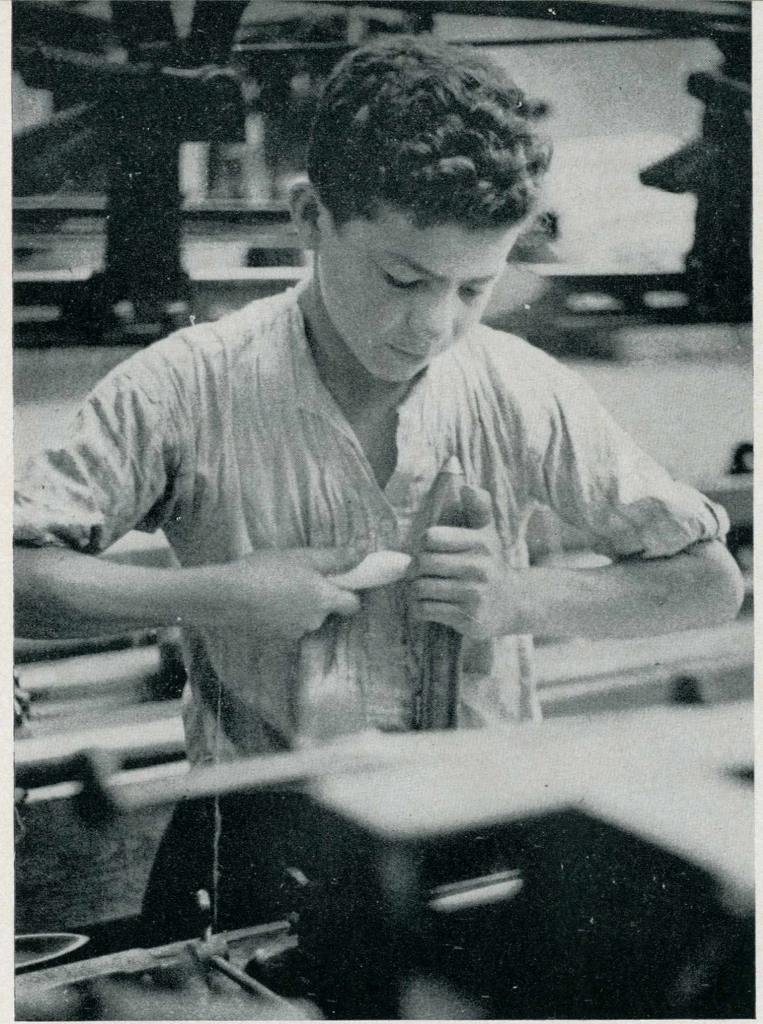
זי לערנט זיך פרעכטן בוסט, קארפאטוקרוסלאנד (ר. ווישניאק).

LEARNING TO WATTLE; CHUST, CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

תלמיד פֿון דער ישיבה
אין מונקאַטש (פֿאָטאָ
ר. ווישניאַק).

YESHIVO STUDENT
IN MUNKACEVO.
(R. VISHNIAK)

WEAVER APPRENTICE, LODZ.
(R. VISHNIAK)

וועבער־לערנאינגל, לאדזש (ר. ווישניאק).

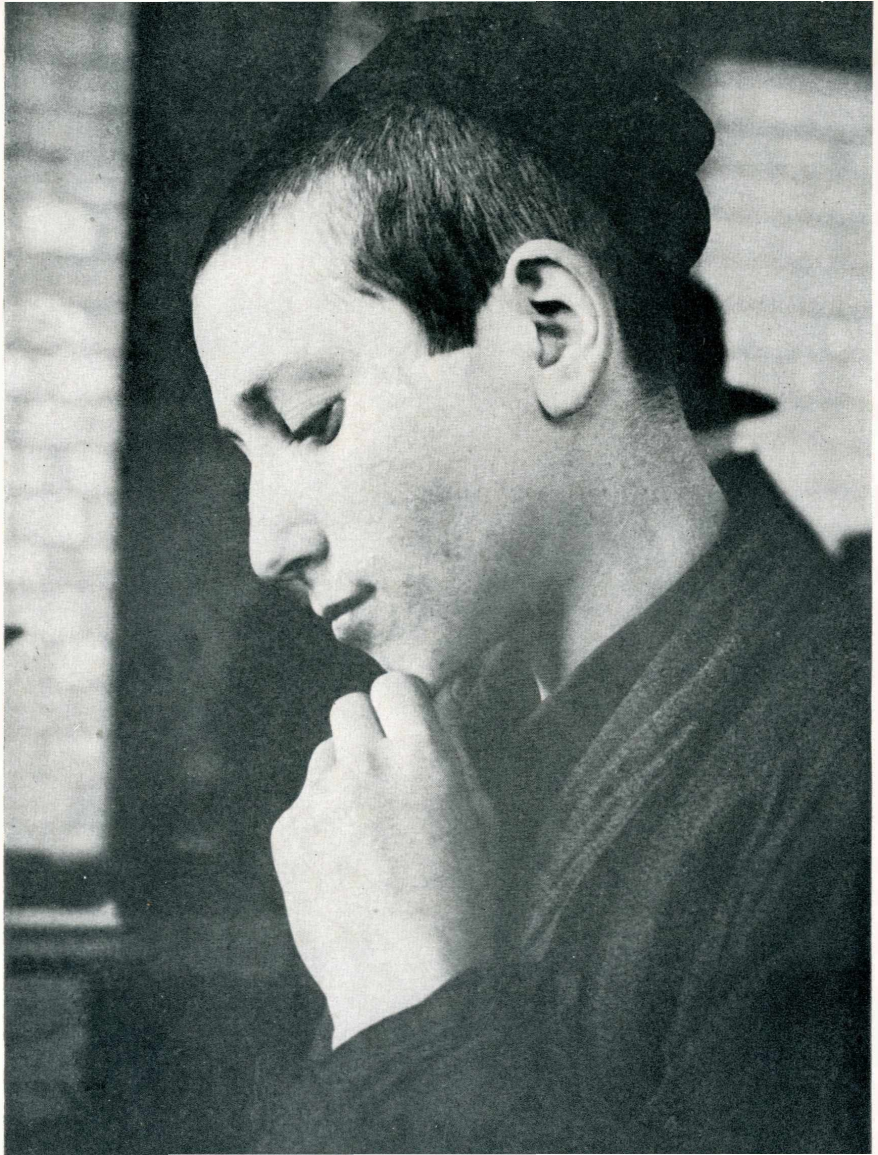

יונגע „חלוצה" פֿון
לאָדוש (ר.ווישניאק)

HALUTZAH (ZIONIST PIONEER).
(R. VISHNIAK)

GIRLS' SPORT CLUB, PRAGUE. (JOINT PHOTO) .(דזשאינט פֿאטאָ) מיידעלשפּער ספּאָרט־קלוב אין פּראג

יונגער חסיד פון סלאוואקיע (ר. ווישניאק)

YOUNG HASSID OF SLOVAKIA.
(R. VISHNIAK)

קינדער - פֿאַרזאָרגונג

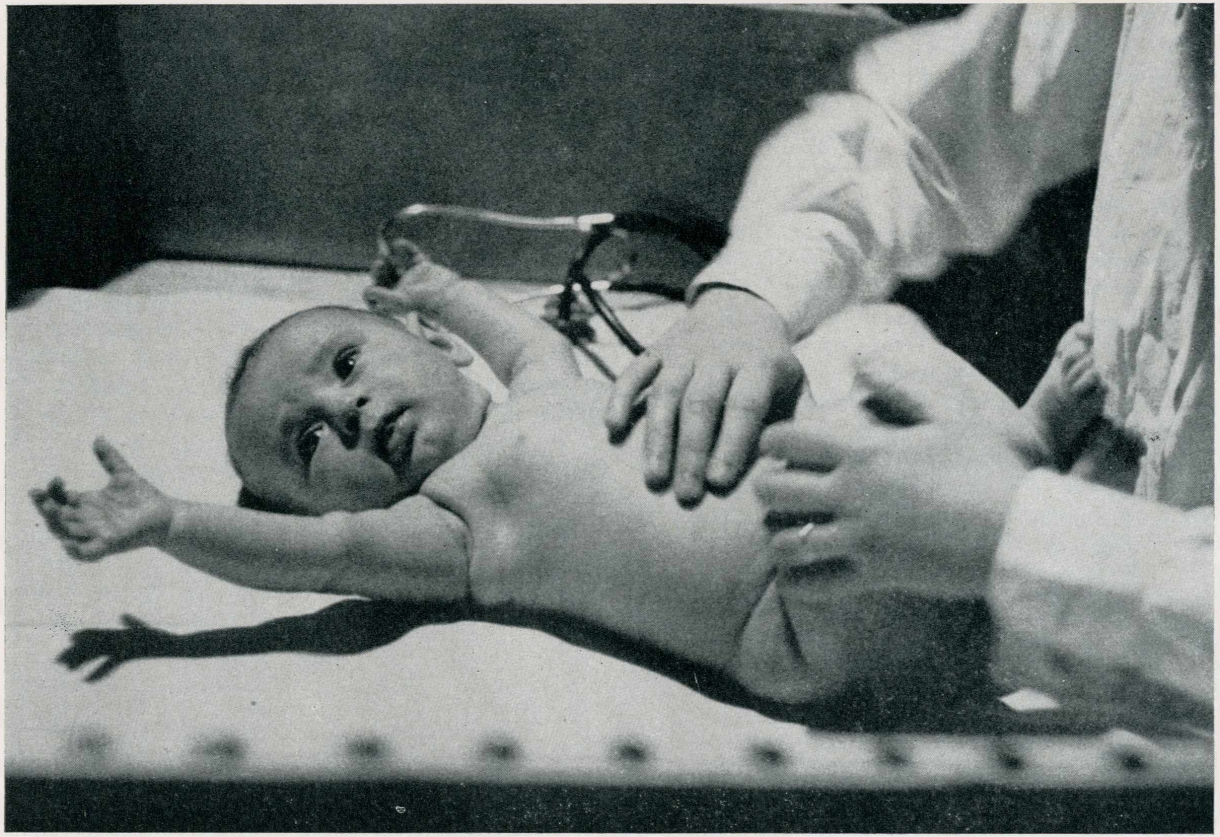
CHILD CARE

Less children (per thousand) were born to the Jews of Eastern Europe than to the surrounding population; but child mortality among Jews was smaller than among other people. That is why the Jewish population increased so rapidly in the 19th and at the beginning of the 20th centuries.

This smaller rate of child mortality among Jews was attained in spite of overcrowding and poverty in which the Jewish masses lived in the cities and towns of Poland, Lithuania, Rumania, Galicia, Slovakia, Carpatho-Ruthenia. This was possible only because of better child-care, more efficient medical help, a higher cultural level among the Jews. An active force in this field were the various institutions and agencies which established kindergartens, medical centers, summer camps, sanitariums for children with menaced lungs, etc. In this period between the two World Wars the "Ose" was active in Russia, Lithuania, Latvia, Bessarabia; in Poland — the "Toz" and "Centoz", the Medem Sanitarium and other agencies, in addition to orphanages, hospitals and other institutions that were maintained by Jewish communities.

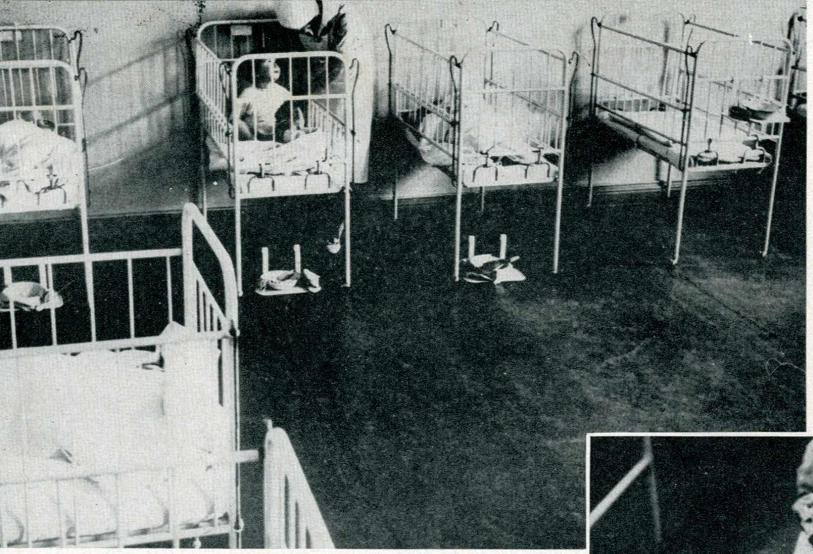
ביי די אידן אין מזרח־איראָפּע זיינען געבוירן געוואָרן וויי־ניקער קינדער ווי ביי די אָרומיקע פֿעלקער, אָבער ביי זיי איז לעבן־געבליבן אַ גרעסערער פּראָצענט פֿון די ניי־געבוירענע. די קינדער־שטאַרביקייט איז ביי אידן געווען קלענער ווי ביי דער אָרומיקער באַפֿעלקערונג. דערפֿאַר איז די אידישע באַפֿעלקערונג אַזוי שטאַרק אויסגעוואַקסן אין 19טן און אָנהויב 20טן יאָרהונדערט.

די קלענערע שטאַרביקייט פֿון קינדער האָבן די אידן דער־גרייכט ניט געקוקט אויף דער גרויסער ענגשאַפֿט און אָרעמקייט, אין וועלכער עס האָבן געלעבט די ברייטע אידישע מאַסן אין די שטעט און שטעטלעך פֿון פּוילן, ליטע, רומעניע, גאַליציע, סלאַ־וואַקיע, קאַרפּאַטן־רוסלאַנד. דאָס איז מעגלעך געוואָרן אַ דאַנק דער בעסערער קינדער־פֿאָרזאָרגונג, דער גרעסערער מעדיצינישער הילף, דער העכערער קולטור. אַ גרויסע ראָלע האָבן אָבער געשפּילט פֿאַר־שיידענע אינסטיטוציעס און געזעלשאַפֿטן, וואָס האָבן געגרינדעט קינדערגאָרטנס, מעדיצינישע באָראָטונגען, זומער־קאָלאָניעס, סאַ־נאַטאָריעס פֿאַר לונגען־שוואָכע קינדער און אַזוי ווייטער. אין רוס־לאַנד, ליטע, לאַטווייע, בעסאָראַביע האָט אין דער צייט צווישן די ביידע וועלט־מלחמות געאָרבעט די „אָזע"; אין פּוילן די „טאָז" און „צענטאָז", די מעדעם־סאַנאַטאָריע און אַנדערע, שוין ניט געראָדט וועגן יתומים־הייזער, שפּיטאָלן און אַנדערע אינסטיטוציעס וואָס זיינען אויסגעהאַלטן געוואָרן פֿון די אידישע קהילות.

A NURSING HOME IN BRATISLAVA, SLOVAKIA.
(R. VISHNIAK)

אין א הוים פאר זומערקינדער, בראטיסלאוע, סלאוואקיע (ר.
ווישניאק).

אידישע מוסטער־קינדערהיים אין פּראַג (דושאַינט־פּאַטאַ).

MODEL JEWISH CHILDREN'S HOME, PRAGUE. (JOINT)

CHILDREN'S HOME FOR JEWISH REFUGEES IN LONDON.

קינדערהיים פֿאַר אידישע פֿליכטלינגע, לאָנדאָן (דושאַינט-פּאַטאַ).

WARSAW; HOME FOR FOUNDLINGS. (A. KACYZNA)

אין פֿינדלינגים פֿון דער וואַרשעווער גמינע (א. קאַציזנע).

בית־יתומים אין גראָדזיסק, פּוילן (ר. ווישניאק).

ORPHANAGE IN GRODZISK, POLAND. (A KACYZNA)

קינדערגאָרטן, סלאָנים, פּוילן (ר. ווישניאַק).

KINDERGARTEN IN SLONIM, POLAND. (R. VISHNIAK)

חויז פֿון „טאָז" (געזעלשאַפֿט פֿאַר פֿאָלקס־געזונט), ווּאַרשע (ר. ווישניאַק).

HOUSE OF THE "TOZ" (JEWISH PUBLIC HEALTH SOCIETY), WARSAW. (R. VISHNIAK)

אַפּרוּזאַל פֿאַר קינדער; „טאָז"־חויז, ווארשע (ר. ווישניאק).

REST ROOM IN THE "TOZ" HOUSE. (R. VISHNIAK)

"CHILD'S WEEK" BY "OSE" IN KAUNAS, LITHUANIA.
(S. BAYERO)

קינדערוואָך פֿון „אָזע" אין קאָווּנע, ליטע (פֿאָטאָ ש. בייערא).

"OSE" SUMMER COLONY ON THE NIEMEN RIVER, BIRSTANY, LITHUANIA.

„אָזע" זומער־קאָלאָניע אויפֿן טייך ניעמאַן, בירשטאַן, ליטע.

CHILDREN'S COLONY IN VERZAI, LITHUANIA. (JOINT)

קינדער־זומער־קאָלאָניע אין ווערזש, ליטע (דזשאָינט־פֿאָטאָ).

SUMMER CAMP IN BENDER, BESSARABIA.

קינדער־קאָלאָניע אין בענדער, בעסאַראַביע

CHILDREN'S HOME "LUMINA" AT POIANA TSAPULIU, RUMANIA. (JOINT)

קינדערהיים „לומינא" אין פּויאַנאַ־צאַפּוליו, רומעניע (פֿאַטאָ דזשוינט)

MEDICAL CONSULTATION FOR YOUNG MOTHERS; RIGA, LATVIA. (JOINT)

אַזעקאָנסולטאַציע פֿאַר זויגיקונדער, ריגע, לאַטווית (פֿאָטאָ דזשאָינט).

COURSES FOR NURSES IN KAUNAS, LITHUANIA.

קורסן פֿאַר קראַנקן־שוועסטער, קאָוונע, ליטע (דושאָינט).

פֿאלקס-בילדונג

EDUCATION

Public education among East-European Jews was organized on entirely different lines than among other people, even Western Jews. East-European Jews have always given their children a special Jewish education and for that purpose created a system of special institutions — Heders, Yeshivas, Talmud Torahs, — where children received a Jewish religious education in Yiddish, not in the language of the country.

Even after the "numerus clausus" and all other limitations of the admission of Jewish children to the general schools were abolished (in Russia, in March 1917), the Jews of the East European countries still continued to maintain special places of learning for their children.

This education took two separate trends — religio-traditional and national-secular. The first flowed from piety and religious tradition and expressed itself in the development of a large number of modernized Heders and Yeshivas where the subjects were taught in the old spirit. The second trend, spiritually and politically militant-radical and worldly, aimed at organizing Jewish public education on foundations of a national-autonomous culture. A system of general secular, modern schools, with Yiddish as the language of instruction, was created in Poland, in the Baltic states, where the Jewish population was granted legally recognized cultural autonomy, and in Soviet Russia. Together with these, there were, of course, governmental public schools, in the language of the country (Polish, Lithuanian, Latvian, Russian, Ukrainian, etc.) which drew, for many reasons, large num-

די פֿאָלקס־בילדונג איז ביי די מזרח־אייראָפּעאישע אידן געווען אָרגאַניזירט אויף גאָר אַנדערע יסודות ווי ביי אַנדערע פֿעלקער אַדער אַפֿילו ביי די מערבדיקע אידן. פֿון אַלטע צייטן אָן האָבן די מזרח־אייראָפּעאישע אידן געגעבן זייערע קינדער א באַזונדערע אידישע בילדונג, וואָס איז געווען פֿאַרשיידן פֿון יענער אַלגעמיינער בילדונג וואָס עס האָבן באַקומען די אָרומיקע פֿעלקער, אין האָבן צו דעם צוועק אויפֿגעבויט א גאַנצע נעץ אייגענע אַנשטאַלטן, — חדרים, ישיבות, תּלמוד־תּורות, וואו קינדער האָבן באַקומען ניט א וועלטלעכע, נאָר א אידישע רעליגיעזע דערציאונג אין אידיש.

אַפֿילו דאָן וועלן אַלע באַשרענקונגען פֿאַר אידישע קינדער אין די אַלגעמיינע לערן־אַנשטאַלטן זיינען אָפּגעשאַפֿט געווָארן (אין רוסלאַנד, 1917), — האָבן די אידן אין די מזרח־אייראָפּעאישע לענדער נאָך אַלץ אויפֿגעהאַלטן ספּעציעלע בילדונגס־אינסטיטוציעס און שולן פֿאַר זייערע קינדער.

דאָס איז געגאַנגען אין צוויי שטראָמען — א רעליגיעז־טראַדיציאָנעלן און א נאַציאָנאַל־וועלטלעכן. דער ערשטער שטראָם איז אַרויס פֿון פֿרומקייט און רעליגיעזער טראַדיציע און האָט זיך אויסגעדריקט אין דער אָנטוויקלונג פֿון א גרויסער צאָל מאָדערניזירטע חדרים און ישיבות, וואו די למודים האָבן זיך געפֿירט אין אַלטן גייסט. דער צווייטער שטראָם, גייסטיק און פּאָליטיש א קעמפֿעריש־ראַדיקאַלער, וועלטלעכער, האָט געשטרעבט צו אָרגאַניזירן די אידישע פֿאָלקס־בילדונג אויף די יסודות פֿון א נאַציאָנאַל־אויטאָנאָמער קולטור. אין פּוילן, אין די באַלטישע מלוכות, וואו די אידישע באַפֿעלקערונג האָט באַקומען געוויסלעך אָנערקענטע קולטורעלע אויטאָנאָמיע, און אין סאָוועט־רוסלאַנד איז געבויט גאַנץ א סיסטעם פֿון אַלגעמיינע וועלטלעכע, מאָדערנע שולן אין אידיש אָבער לערן־שפּראָך. צוזאַמען מיט דעם זיינען, פֿאַרשטייט זיך, געווען אַלגעמיינע רעגירונגס־שולן מיט דער לאַנד־שפּראָך

bers of Jewish children. However, the separate national trend, in both its divisions — the religious and the radical-national — was an important phenomenon in itself.

Eighty per cent of the Jewish children in POLAND attended general public schools which were tuition-free and where the language of instruction was Polish. The Jewish schools drew, in 1934-1935, only 20% or 81,000 children. However, some of the children who attended governmental schools went to special Jewish schools in the afternoon. Most of these schools were religio-orthodox, in the first place Heders and Yeshivas of the "Agudath Israel" (some 50,000 boys and close to 20,000 girls in the so-called "Beth-Jacob" Schools). Yiddish was the language of instruction in these schools. Besides, there were also schools (Jabneh-Schools) of the Mizrahi in the Hebrew language. The non-religious schools were all conducted in Yiddish. Some 16,000 children attended them in 1934-1935.

In SOVIET RUSSIA in the late 1920's and the early 30's, the period when Jewish cultural activities were at the peak, about twenty per cent of all Jewish children (85 to 90 thousand) attended schools in Yiddish.

The data on Jewish education in Lithuania, Latvia and Czechoslovakia are given in the first part, under the respective countries.

(פּוילישׁ, לעטיש, ליטווּיש, רוסיש, אוקראַיניש אַפֿ"וו), וואָס האָבן געצויגן צו זיך, צוליב פֿאַרשיידענע טעמים, גרויסע מאַסן אידישע קינדער. אָבער דער באַזונדערער נאַציאָנאַלער שטראָם, אין זייַנע ביידע אָפּטיילונגען — דעם פֿרומען און דעם רעדיקאַל-נאַציאָנאַלן — איז אומעטום געווען אַ באַדייטיקע דערשיינונג.

אין **פּוילן** האָבן 80 פּראָצענט אידישע קינדער באַזוכט די אומזיסטע אַלגעמיינע פֿאַלקס-שולן מיט פּויליש אַלס אונטערריכט-שפּראַך. די אידישע שולן האָבן געצויגן אין 1934-1935 בלויז 20 פּראָצ. אַדער 81,000 קינדער. אַ טייל פֿון יענע קינדער וואָס האָבן באַזוכט די אַלגעמיינע שולן, זיינען נאָכמיטאָג געגאַנגען אין ספּעציעלע אידישע שולן. דער גרעסטער טייל פֿון די דאָזיקע שולן זיינען געווען רעליגיעז-אָרטאָדאָקסישע, פֿריער פֿאַר אַלץ חדרים און ישיבות פֿון דער אגודת-ישראל (אַרום 50,000 אינגלעך און נאָענט צו 20,000 מיידלעך אין די אַזוי-גערופֿענע בית-יעקב שולן). די לערן-שפּראַך איז געווען אידיש. דערצו זיינען געקומען העברעאישע שולן (יבנה-שולן) פֿון די מזרחי. — די וועלטלעכע פֿאַלקס-שולן זיינען אַלע געווען אין אידיש. אין זיי האָבן זיך אין די יאָרן 1934-1935 גע-לערנט אַרום 16,000 קינדער.

אין **סאָוועט-רוסלאַנד**, אין דער בלי-צייט פֿון אידישער קול-טור-טעטיקייט, סוף 20ער און אַנהויב 30ער יאָרן, האָבן זיך אין אידישע שולן געלערנט 20 פּראָצענט פֿון אַלע אידישע קינדער (85 ביז 90 טויזענט).

די דאָטעס וועגן אידישע שולן אין ליטע, לאַטווּיע און טשעכאָ-סלאָוואַקיע וועלן די לייענער געפֿינען אין די אַרטיקלען וועגן די געהעריקע לענדער.

פֿאָלקס-בילדונג:
מאָדערנע

EDUCATION:
MODERN

MEDEM SANITARIUM: THE HOUSE.

מעדעם־סאנאטאריום: די חויז

MEDEM SANITARIUM: STORY HOUR. (A. KACYZNA)

מעדעם־סאַנאַטאָריע: מען דערציילט אַ מעשהלע. (א. קאַציזנע).

MEDEM SANITARIUM: CHILDREN AWAITING VISITORS. (A. KACYZNA)

מעדעם־סאַנאַטאָריע: קינדער וואַרטן אויף זייערע געסט (א. קאַציזנע).

MEDEM SANITARIUM: CHILDREN RESTING ON THE PORCH.

מעדעם־סאנאטאריע: קינדער רוען זיך אויס אויף דער ווערַאנדע.

SCENE FROM THE MEDEM SANITARIUM FILM: LITTLE HASSID, NEWLY ARRIVED, WATCHES CHILDREN PLAYING.

סצענע פֿון מעדעם־סאַנאַטאָריע־פֿילם: אַ נייער אינגעלע, אַ חסידל, קוקט זיך צו זיי די קינדער שפּילן.

CONFERENCE OF JEWISH PUBLIC SCHOOL TEACHERS IN VILNO, 1925. (YIWO)

צוזאַמענפֿאָר פֿון אידישע פֿאָלקשול־לערער אין ווילנע, 1925 (ייוו"א).

"CENTOZ" HOME FOR DEFECTIVE CHILDREN; OTWOCK, POLAND. (R. VISHNIAK)

„צענטאָז"־קאָלאָניע פֿאַר דעפֿעקטיווע קינדער, אָטוואָצק, פּוילן (ר. ווישניאק).

"CENTOZ" HOME FOR DEFECTIVE CHILDREN; OTWOCK, POLAND. (R. VISHNIAK)

„צענטאז"-קאלאניע פאר דעפעקטיווע קינדער, אטוואצק, פוילן (ר. וויישניאק).

ORPHANAGE IN VILNO: CHILDREN WORKING IN THE VEGETABLE GARDEN. (R. VISHNIAK)

ווילנער יתומים־הויז: קינדער אַרבעטן אין גרינס־גאָרטן (ר. ווישניאַק).

THE "TOZ"—SCHOOL IN WARSAW. (R. VISHNIAK)

די „טאָז"־שול אין ווּאַרשע (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

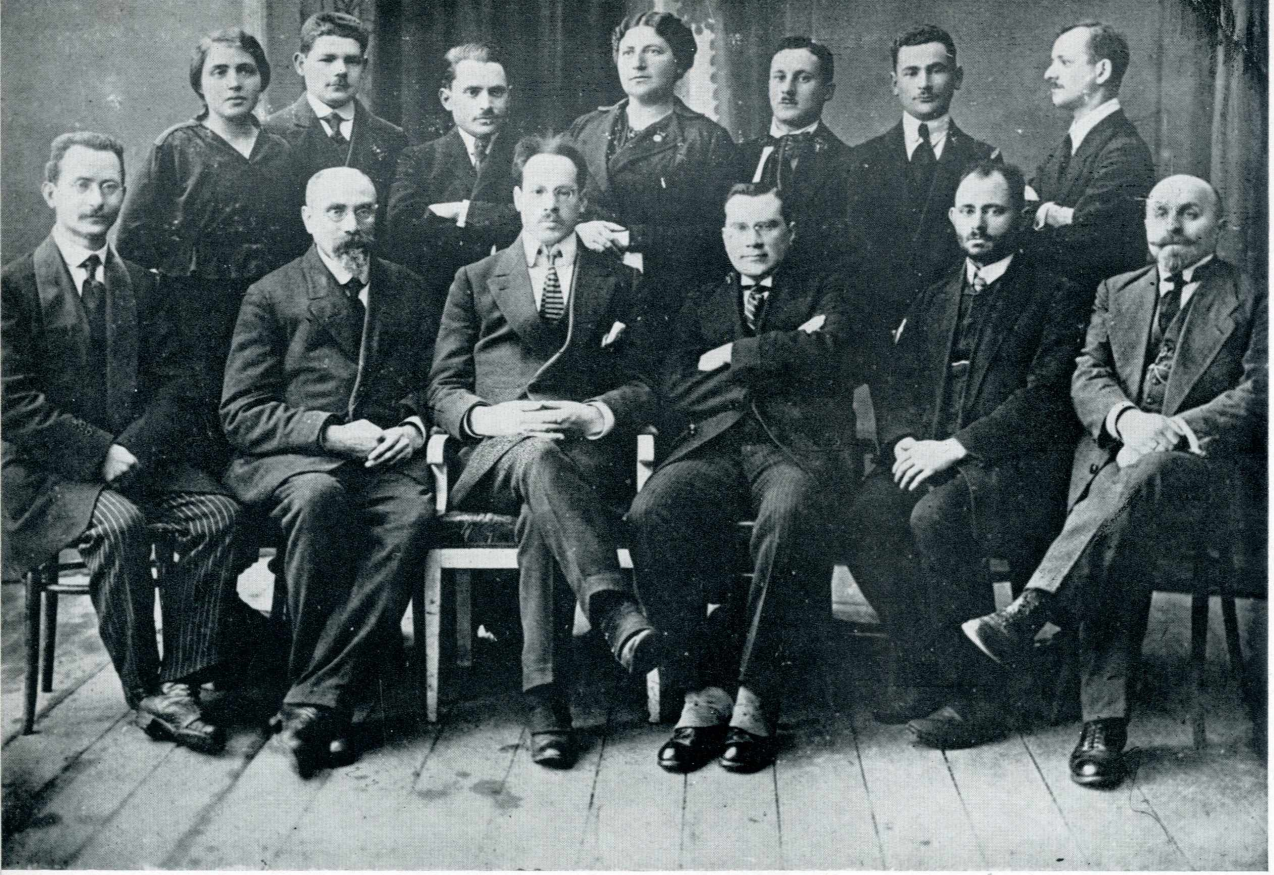
BOROKHOV GROUP AT THE FIRST JEWISH TEACHERS' CONFERENCE IN VILNO. (YIWO)

די בּאָראָכאָוו־פֿראַקציע אויף דער ערשטער שול־קאָנפֿערענץ אין ווילנע (ייוואָ).

TEACHERS AND PUPILS OF THE 8-TERM YIDDISH SCHOOL, VILNO, 1928. (YIVO)

לערער און שילער פֿון דער 8־קלאַסיקער אידישער שול אין וויל‌נע (ייוואָ).

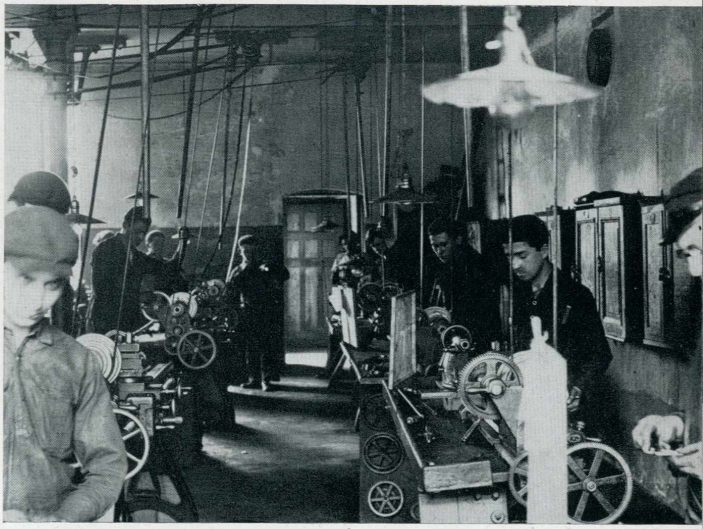

HEBREW HIGH SCHOOL AT VILNO, 1926: THE TEACHERS. (YIWO)

העברעאישע גימנאַזיע אין ווילנע, 1926: די לערערינאַס. (ייוואָ)

די טעכנישע שול אין לאדוש, פאמארסקע נאמ 49 (דושאינט).

TECHNICAL SCHOOL IN LODZ, 49 POMORSKA STREET.

פֿאָלקס-בילדונג:
טראַדיציאָנעלע

EDUCATION:
ORTHODOX

אין חדר אַריין . אוזשהאָראָד, קאַרפּאַטן רוסלאַנד (ר. ווישניאַק).

GOING TO HEDER; UZHOROD, CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

HEDER IN LUBLIN. (A. KACYZNA)

א חדר אין לובלין (פאטא א. קאציזנא).

LEJZER SEGAL AND HIS HEDER, DŁUGOSIODŁO, POLAND. THE AILING FATHER IS THERE, TOO. (A. KACYZNA)

לייזער סעגאל מיט זיין חדר אין דלוגאשיאדלע, פוילן. דער קראנקער טאטע איז אויך דערבייַ. (א. קאציזנע).

LEVI THE SCRIBE WITH TWO UNEVENLY MATCHED PUPILS. (A. KACYZNA)

לוי דער סופר מיט צוויי נישטגלייכע תלמידים, אפטרע, פוילן
(א. קאציזנא)

אַ חדר אין מונקאַטש (פֿאַטאָ ר. ווישניאַק).

HEDER IN MUNKACEVO. (R. VISHNIAK)

GIRLS' HEDER IN LASKIROW, POLAND. (A. KACYZNA)

מיידעלשער חדר אין לאַסקיראָוו, פּוילן (א. קאַציזנע).

די ביאדקע רבֿיצן פֿייגע שנור מיט אירע תלמידות (א. קאציז־נע).

TEACHER FEIGA SHNUR, WITH HER GIRL PUPILS; BIALA, POLAND. (A. KACYZ-NA)

א חדר אין פשעוואָרסק, פּוילן
(ר. וויטניאק).

A HEDER IN PRZEWORSK, POLAND. (R. VISHNIAK)

אַ חדר אין טאָמאַשאָוו, פּוילן (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

HEDER IN TOMASZOW, POLAND. (R. VISHNIAK)

HEDER IN TRNAVA, SLOVAKIA. (R. VISHNIAK)

חדר אין טרנאַוואַ, סלאָוואַקיע (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

HEDER PUPILS GOING TO THE BATHS; CARPATHO-RUTHENIA. (R. VISHNIAK)

חדרקנדער גיין אין באד אריין, קארפאטרוסלאנד (ר. וישניאק).

THE WHOLE HEDER OUT FOR A STROLL; MARMAROS-SZIGET, RUMANIA. (JOINT-PHOTO)

אַ חדר גייט שפּאַצירן, מאַרמאַראָש סיגעט, רומעניע (פֿאָטאָ דזשאָינט).

"YEHUDIA", THE ORTHODOX COLONY IN DLUGOSIODLO, POLAND; THE HOUSE. (FORBERT)

„יהודיה", די ארטאדאקסישע קינדערקאלאניע אין דלוגאשיאדלע, פוילן. — די הויז (פאטא פארבערט).

"YEHUDIA": THE BOYS EXERCISING. (FORBERT)

„יהודיה": די אינגלעך מאַכן גימנאַסטיק (פֿאָטאָ פֿאָרבערט).

"YEHUDIA": GIRLS PLAYING. (PHOTO-FORBERT)

„יהודיה": די מיידעלעך שפילן זיך (פֿאָטאָ פֿאָרבערט).

"YEHUDIA": BOYS AT THE CHESSBOARD. (FORBERT)

„יהודיה": אינגלעך ביים שאָך־שפּיל (פֿאָטאָ פֿאָרבערט).

ORTHODOX SUMMER COLONY IN POLAND.
(JOINT-PHOTO)

אָרטאָדאָקסישע זומערקאָלאָניע אין פּוילן (פּאָטאָ דזשאָינט).

תלמודיתורה, לובלין (פֿאָטאָ ר. ווישניאק)

TALMUD TORAH IN LUBLIN. (R. VISHNIAK)

תלמוד־תורה אין סעפינקע, מארמארָאש־סיגעט, רומענין. אויבן: די געביידע. אונטן: דער רבי מיט די תלמידים (דושאָינט־פאָטאָ).

TALMUD TORAH IN MARMAROS-SZIGET, RUMANIA; ABOVE: THE BUILDING. BELOW: THE RABBI AND THE PUPILS. (JOINT-PHOTO)

אויבן: די לובאוויטשער ישיבה, ווארשע. אונטן: ראמיילעס ישיבה, ווארשע.

ABOVE: THE LUBAVITCH YESHIVO IN WARSAW. BELOW: RAMEILES YESHIVO, WARSAW.

YESHIVO IN SLONIM. (R. VISHNIAK)

די סלאָנימער ישיבה (ר. ווישניאק).

LAYING THE CORNERSTONE FOR THE YESHIVO "KNESSETH BETH ITZHAK"; KAMIENIEC-LITEWSKI, POLAND. (JOINT-PHOTO)

גרונדשטיינלייגונג פאר דער ישיבה „כנסת בית יצחק", קאמיענעץ־לימאווסק (דושאינט־פאטאָ).

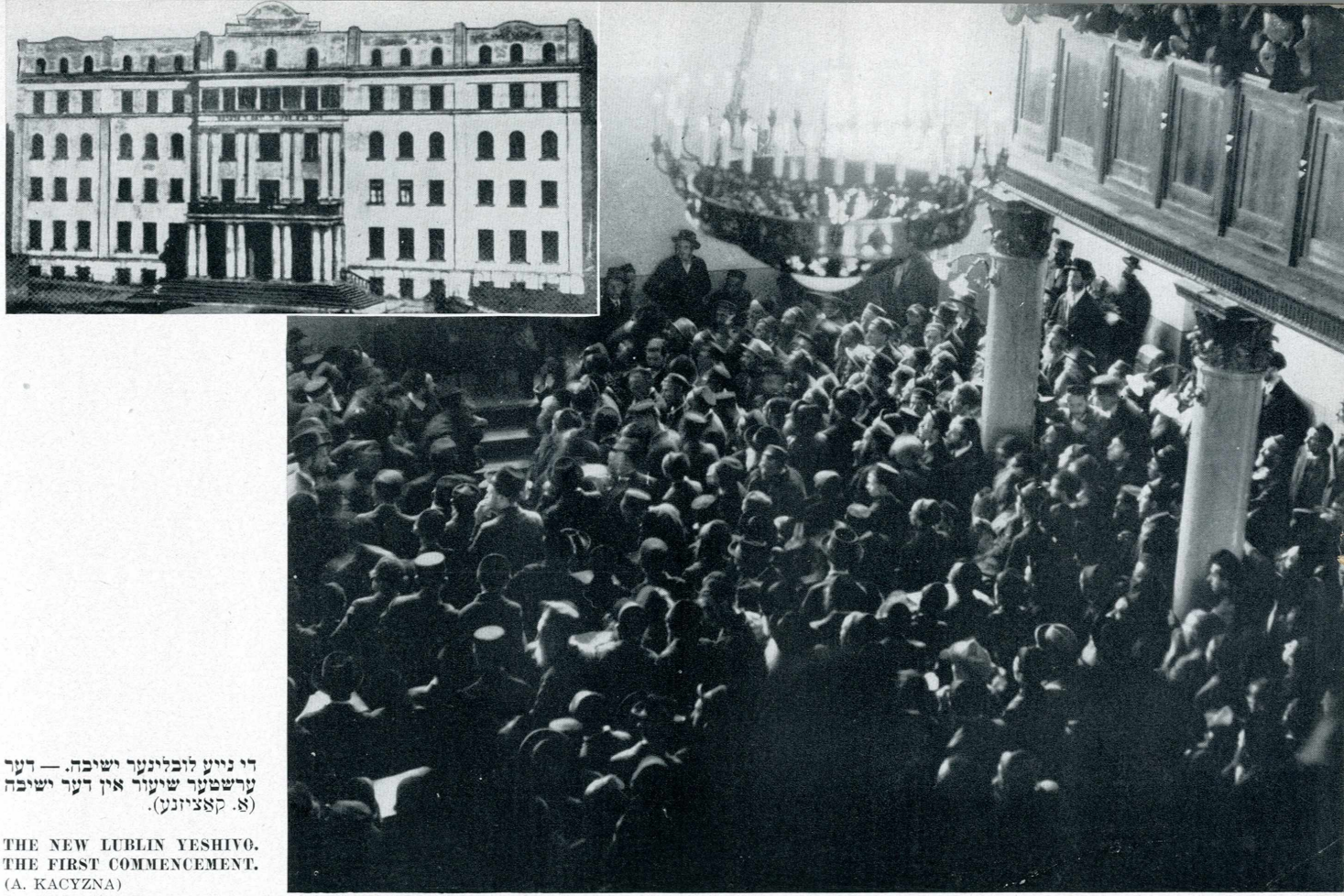
STUDYING TALMUD; PIASECZNA, POLAND. (A. KACYZNA)

ער לערנט גמרא אין פּיאַסעטשנע, פּוילן (א. קאַציזנע).

אין אַ תלמודיתורה אין פּוילן (א. קאציזנע).

IN A POLISH TALMUD-TORAH. (A. KACYZNA)

די ניײַע לובלינער ישיבה. — דער ערשטער שיעור אין דער ישיבה (א. קאציזנע).

THE NEW LUBLIN YESHIVO. THE FIRST COMMENCEMENT. (A. KACYZNA)

YESHIVO IN RZESZOW, POLAND. (A. KACYZNA)

די ישיבה אין רישע, פוילן (פֿאָטאָ א. קאַציזנע).

די ישיבהביבליאָטעק אין קראַקע (ר. ווישניאַק).

LIBRARY OF THE YESHIVO IN CRACOW. (R. VISHNIAK)

דאָם רעליגיעזע לעבן

RELIGIOUS LIFE

In spite of the far-reaching secularization processes among the Jews in Eastern Europe, religion still played a most important part in the lives of the Jews there. At any rate, this role was much greater than can be gleaned from the limited number of photographs appearing in this part of our book.

Many of the photographs in the other parts of this volume, however, are basically related to the religious way of life. The little boy led to Heder, the Heders and Yeshivas themselves, the Yeshivo-youths with their earlocks, the old Jewess with the "pompadour", the old synagogues with the sextons, the little boy with the "arbakanfoth" — all these reflect the influence of religion upon the life of the masses. In this special part only clergy and matters pertaining to clerical life are depicted.

The limited scope of the photographs is due primarily to the fact that Rabbis were "camera shy". "Picture taking" was considered a frivolity, if not a sin, in those circles. It is not by accident that there are no pictures in existence of the majority of the founders and leaders of Hassidism. We do not know what the Ba'al Shem, the Rabbi of Lublin, the early and even the later pillars of the Hassidic movement looked like. We have still fewer photographs of the Gaonim.

Among the rare snapshots that we have succeeded in obtaining there is a photograph of the colorful Radzymin Rabbi as he is walking in the street with his "Shames". Another notable set is the series of pictures of the funeral of the famous Rabbi of Belz. Technically, the photographs are not too good, but they portray faithfully a unique phase of the Hassidic way of life in Poland.

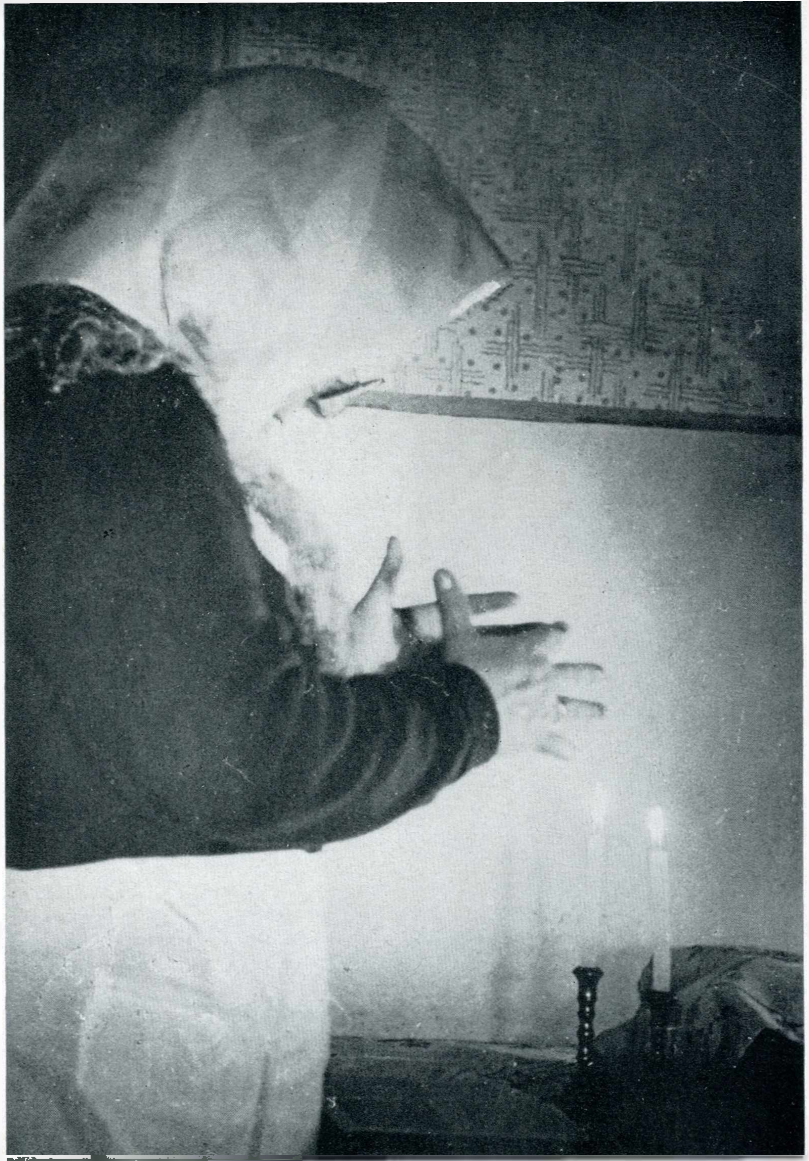
ניט געקוקט אויף דער שטאַרקער אַסימילאַציע פֿון מזרח־אייראָפּאישן אידנטום אין לויף פֿון לעצטן פֿערטל־יאָרהונדערט, און ניט געקוקט אויף דער ווייטגייענדיקער פֿאַרוועלטלעכונג פֿון די אידן אין מזרח־אייראָפּע, האָט די רעליגיע נאָך אַלץ געשפּילט זייער אַ גרויסע ראָלע אין לעבן פֿון די דאָרטיקע אידן. יעדנפֿאַלס איז די דאָזיקע ראָלע געווען גרעסער אויידער עס קען אַרויסקומען פֿון דער באַשיידענער צאָל בילדער וואָס מיר ברענגען דאָ.

אָבער אַ סך בילדער, וואָס געפֿינען זיך אין אַנדערע אָפּטיילונגען, האָבן אין תּוך צו טאָן מיט רעליגיעזן שטייגער־לעבן. דער אינגעלע, וועלכן מען פֿירט אין הדר, די הדרים און ישיבות אין דער אָפּטיילונג וועגן פֿאַלקס־בילדונג, די אָרטאָדאָקסישע קינדער־חיימען, די ישיבה־בחורים מיט די פּאות, די אַלטע אידענע מיט דער „קופּקע", דער ביאַלער סופֿר, דער אינגעלע מיטן ארבע כּנפֿות — דאָס אַלץ שפּיגלט אָפּ די גרויסע ראָלע פֿון רעליגיע ביי אידן.

די קלייניע צאָל בילדער וואָס מיר פֿאַרמאָגן, קומט דער עיקר פֿון דעם וואָס רבנים און רביים האָבן זיך ניט אָפּט געלאָזט פֿאָטאָגראָפֿירן, „פֿאָרטרעטלען זיך". עס איז ניט קיין צופֿאַל, וואָס עס זיינען ניטאָ קיין בילדער פֿון דער גרעסטער מערהייט גרינדער אין פֿירער פֿון חסידיזם. מיר וויסן ניט ווי עס האָבן אויסגעזען דער בעל־שם, דער רבי פֿון לובלין, דער איד הקדוש, דער קאָצקער, דער חדושי הרים, און אָפֿילו די שפּעטערדיקע.

צווישן די זעלטענע בילדער וואָס אונדז האָט זיך איינגעלעבן צו געפֿינען, איז פֿאָראַן אַ בילד פֿון דעם קאָלירפֿולן ראַדזימינער רבין, וואָס האָט געפֿירט אַ שטענדיקן קאָמף קעגן די פֿאָטאָגראָפֿן.

אַ צווייטע מערקווירדיקע אויפֿנאָמע איז אַ סעריע בילדער פֿון דער בּאָרימטער לוויה פֿון בעלזער רבין, אין וועלכער עס האָבן זיך באַטייליקט געוואָלטיקע מאַסן חסידים.

ליכט־בענטשן (פֿאטאגראפֿיע פֿון א. קאציזנע).

BLESSING THE SABBATH CANDLES. (A. KACYZNA)

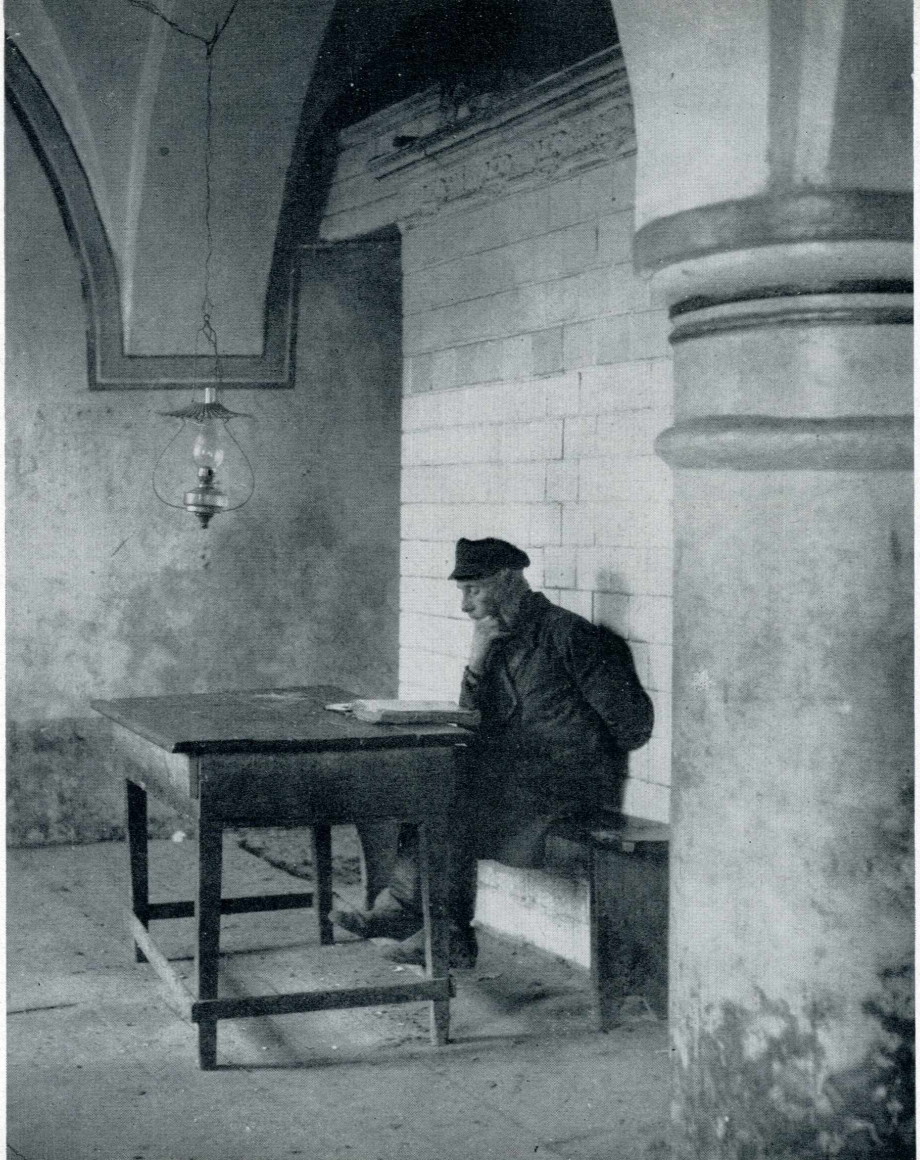
סידורים אויפן מאַרק (פֿאַטאָ א. קאַציזנע).

SELLING PRAYER BOOKS. (A. KACYZNA)

ר׳ משה יעקב, דער עלטסטער סופר
אין לוקאָוו, פּוילן (צ. קאַציזנע).

REB MOSHE YAKOV, THE OLDEST SCRIBE IN LUKOW, POLAND. (A. KACYZNA)

אין אַלטן בית־המדרש, ווִיסאָקאַלוִיטעווסק, פּוילן (א. קאַציזנע).

IN THE OLD BETH HAMIDRASH; WYSOKO-LITEWSKIE, POLAND.

אין לובלינער בית־המדרש ביים ווארעמען אייוועלע
אין אַ קאַלטן ווינטערטאָג (א. קאַציזנע).

AT THE WARM STOVE ON A WINTRY DAY; LUBLIN. (A. KACYZNA)

מען ברענגט אַ ספֿר־תורה צו אַ קראַנקן אין מונקאַטש (ר. ווישניאַק).

MUNKACEVO: CARRYING A TORAH TO BEDSIDE OF A SICK MAN. (R. VISHNIAK)

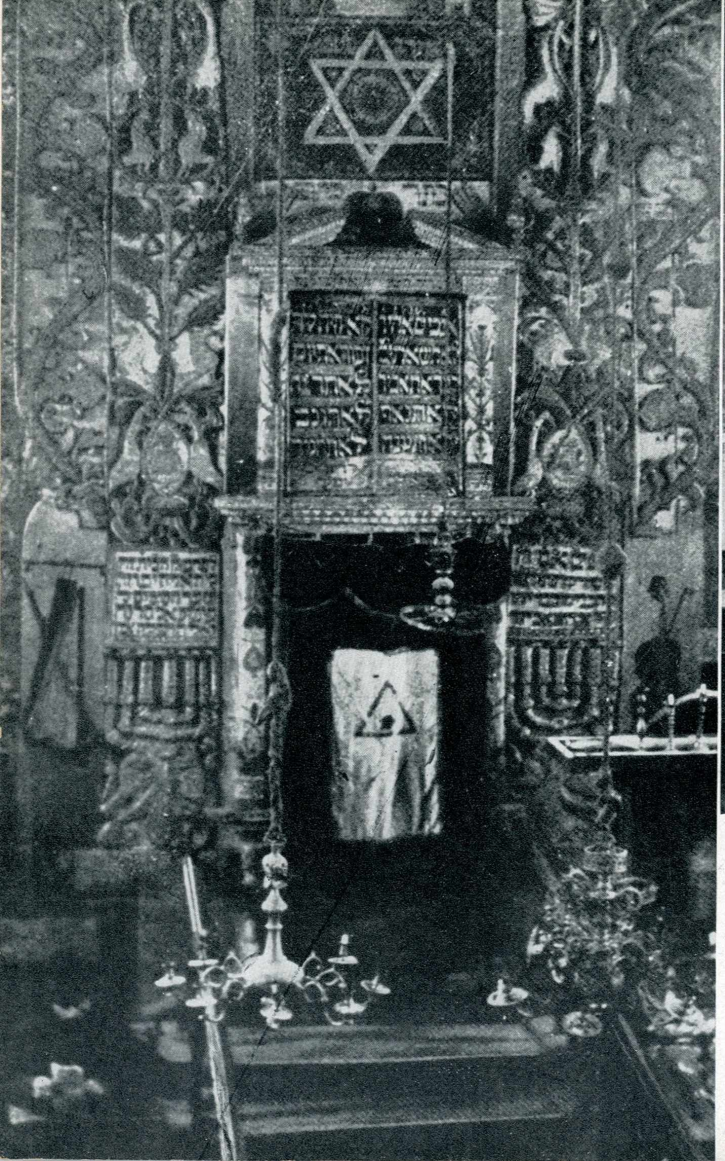
אין דער שול אין לאַסק, פּוילן (פֿאָטאָ ר. ווישניאַק).

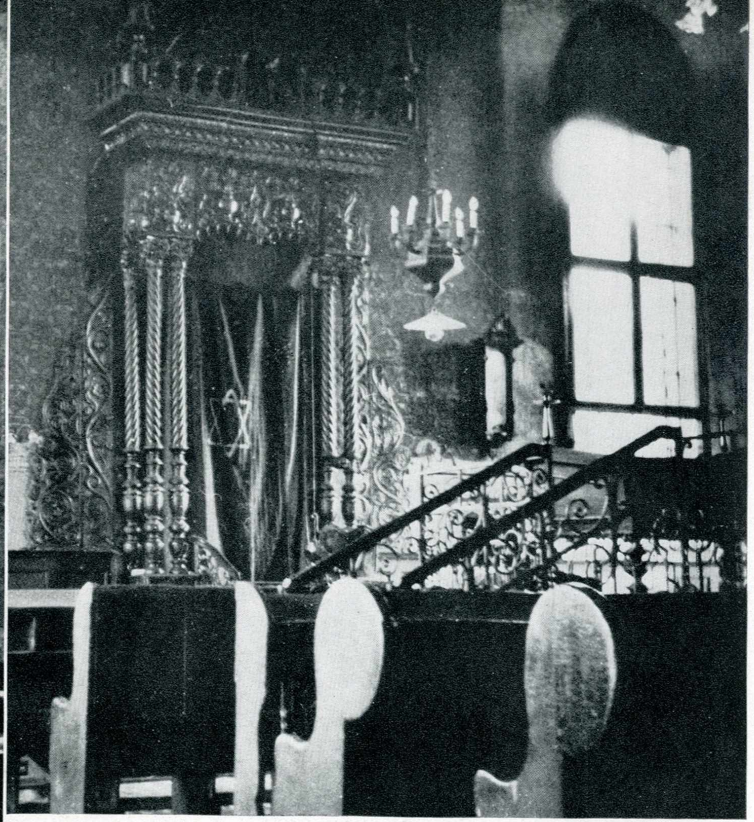
IN THE SYNAGOGUE OF LASK, POLAND. (R. VISHNIAK)

אין דער אלטער שול אין פֿארשטאט, לובלין (ס. קאַציזנע).

LUBLIN: THE "OLD SYNAGOGUE" IN THE SUBURB. (KACYZNA)

די שול אין מונקאַטש, קאַרפּאַטן־רוסלאַנד. — לינקס: די מזרח־וואַנט אין דער אַלטער שול פֿון כאָדאָראָוו, פּוילן (פֿאָטאָ רחל ווישניצער).

THE SYNAGOGUE IN MUNKACEVO. LEFT: IN THE SYNAGOGUE OF CHODOROW, POLAND. (RACHEL WISHNITZER)

THE CANTOR AND HIS CHOIR IN THE SYNAGOGUE OF MUNKACEVO. (R. VISHNIAK)

דער חזן מיט זיינע באהעלפער אין מונקאטש, קארפאטן רוסלאנד (ר. וישניאק).

אויפן וועג צו דער אסיפה פון רבנים אין רבינם הויף, מונקאטש (ר. זוריש ג'פק).

RABBIS ON THEIR WAY TO THE RABBI'S COURT, MUNKACEVO. (R. VISHNIAK)

מען גייט צו אַן אַסיפּה אין רבינס הויף (ר. ווישניאק).

HURRYING TO RABBI'S COURT, MUNKACEVO. (R. VISHNIAK)

CROWD WAITING FOR THE RABBIS AT THE ENTRANCE TO THE COURT. (R. VISHNIAK)

דער עולם ווארט בײם אַרײנגאַנג פֿון רבינס חויף, מוני קאַטש (פֿאָטאָ ר. ווישניאק).

MUNKACEVO: THE WONDER RABBI LISTENING TO A PLEA. (R. VISHNIAK)

הער מונקאטשעוער רבי הערש אויס א שאלה (פאטא ר. ווישניאק).

A CONFERENCE AT THE SUMMER RESIDENCE OF THE VILNO RABBI GRODZIENSKI. (R. VISHNIAK)

קאנפערענץ אויף דער דאטשע (זומערהויז) פון ווילנער רב גראדזענסקי (ר. ווישניאק).

THE WONDER RABBI OF RADZYMIN AND HIS BODYGUARD, POLAND. (JOINT-PHOTO)

דער ראַדזימינער רבי מיט זיין באַשיצער, דעם שמש (דושאַינט פּאַטאַ).

THE "SEPINKER" RABBI ARRIVING; UPPER-VISEUL, MARMAROS-REGION, RUMANIA.

דער „סעפּינקער" רבי קומט: אויבערוויישעל, מאַרמאַראָש־
געגנט, רומעניע.

רבנים חסידים זוך אין דעם בעדימטן קורארט מעריענ־באד, טשעכאסלאוואקיע.

HASSIDIC RABBIS TAKING THE AIR AT MARIENBAD, CZECHOSLOVAKIA.

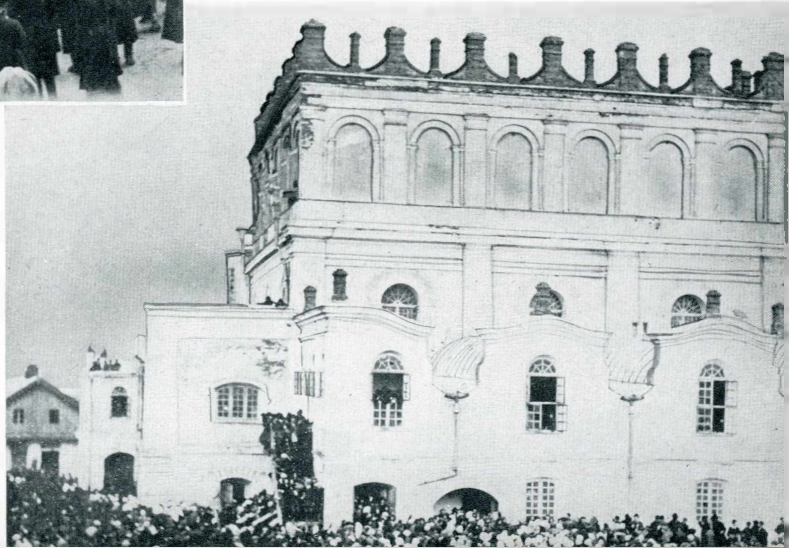

חסידים ווארטן אויפֿן רבין אין סקערניעוויץ, פּוילן (פֿאטאַ מ. קיפּ־ניס).

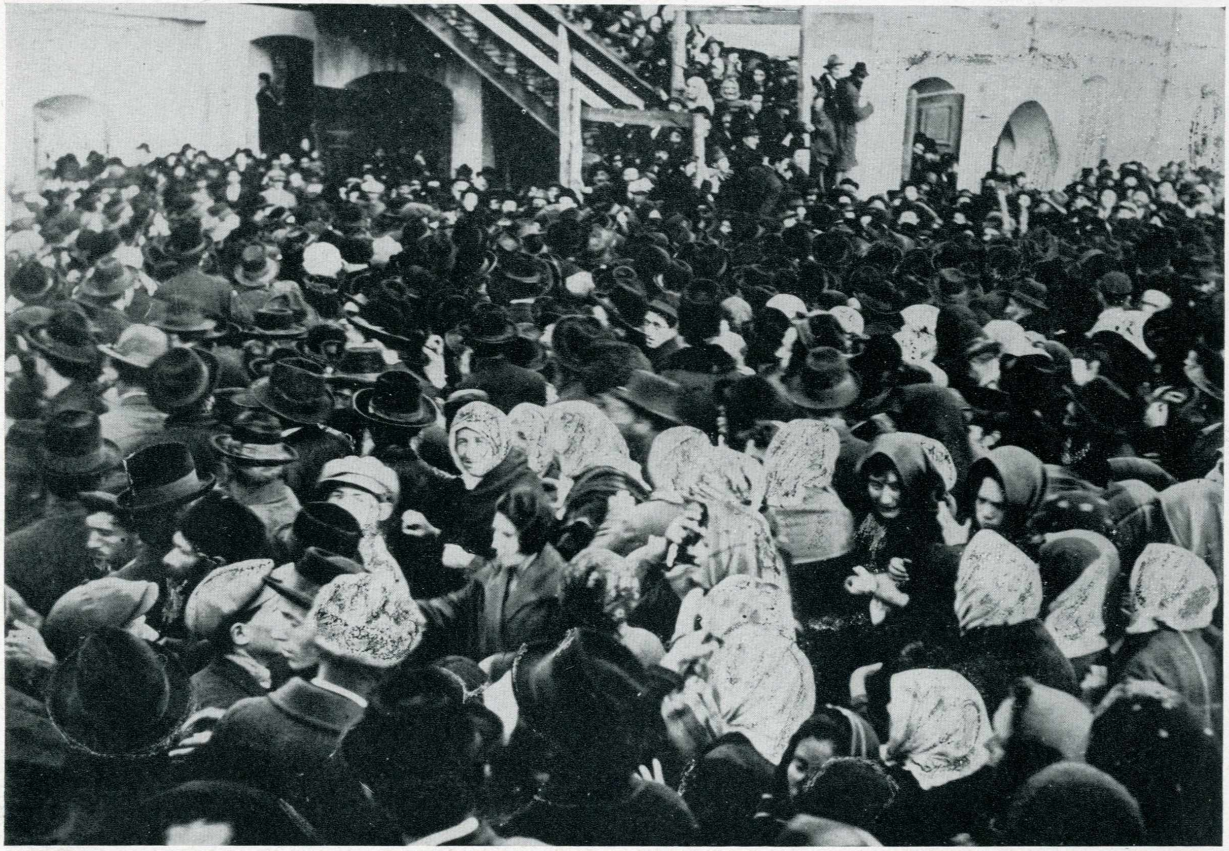
HASSIDS WAITING FOR THE RABBI; SKIERNIEWICE, POLAND. (M. KIPNIS)

דו לויה פון בעלזער רבין: אויבן: מען טראגט ארויס דעם ארון פון רבינם פאלאץ. אונטן: מען טראגט ארייז די מיטה אין שול (י. גראס).

FUNERAL OF THE BELZER WONDER RABBI. ABOVE: THE COFFIN CARRIED FROM THE RABBI'S MANSION. BELOW: COFFIN BEING CARRIED INTO SYNAGOGUE. (J. GROSS)

THE HUGE CROWD OF MOURNERS AT THE RABBI'S FUNERAL IN BELZ. (J. GROSS)

דער גרויסער עולם ביי דער בעלזער שול, ביים רבינס לוויה (י. גראָס).

FUNERAL OF A RABBI IN WARSAW. (M. KIPNIS)

די לוויה פֿון אַ גרויסן רב אין וואַרשע (פֿאָטאָ מ. קיפּנים).

דאָם
געזעלשאַפטלעכע
לעבן

SOCIAL LIFE

SIMON DUBNOV AT THE YIWO CONFERENCE (JEWISH SCIENTIFIC INSTITUTE) IN VILNO, 1936.

שמעון דובנאָוו אויף דער קאָנפֿערענץ פֿון ייוואָ (אידישער וויסנשאַפֿטלעכער אינסטיטוט) אין ווילנע, 1936 (סודאַרסקי).

EXECUTIVE COUNCIL OF THE "CULTURE-LEAGUE"; OSTROG, POLAND.

פֿאַרוואַלטונג פֿון דער „קולטור־ליגע" אין אָסטרע, פּוילן (ייווא).

UNVEILING THE TOMBSTONE AT THE GRAVE OF THE WRITER H. D. NOMBERG, WARSAW. (M. KIPNIS)

מצבה־אויפֿדעקונג אויפֿן קבר פֿון ח. ד. נאָמבערג, וואַרשע (מ. קיפּנים).

THE ETHNOGRAPHIC-HISTORICAL SOCIETY IN KAUNAS. (DR. M. SUDARSKY)

קאָמיטעט פֿון דער אידישער היסטאָרישׂ־עטנאָגראַפֿישער געזעלשאַפֿט, קאָוונע (מ. סודאַרסקי).

GROUP OF YIDDISH ACTORS IN WARSAW. (M .KIPNIS)

אַ גרופּע אידישע אַקטיאָרן אין וואַרשע (מ. קיפּנים).

עקאנאמישע זעלבסט־הילף: אידישע קרעדיט־באנק אין גראָ־דזיסק, פוילן (ר. ווישניאק).

ECONOMIC SELF-HELP: JEWISH CREDIT BANK IN GRODZISK, POLAND. (R. VISHNIAK)

NATIONAL CONVENTION OF THE SOCIALIST YOUTH ORGANIZATION, "ZUKUNFT," IN WARSAW: STREET DEMONSTRATION.

צוזאמענקלי פון סאציאליסטישן יוגנטיבונד „צוקונפט" אין ווארשע: גאסרידעמאנסטראציע.

ATHLETIC FIELD DAY OF "ZUKUNFT" IN WARSAW AT THE CONVENTION OF THE ORGANIZATION.

אַטלעטישער יום־טוב בשעתן „צוקונפט" צוזאַמענפּלי אין וואַרשע.

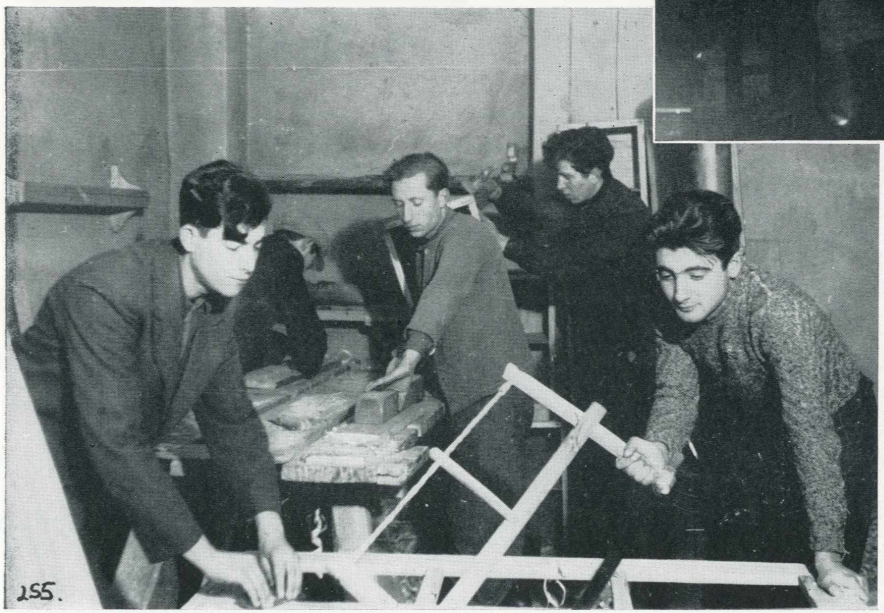
"ZUKUNFT" YOUTH DEMONSTRATION IN NOWY DWOR, POLAND.

„צוקונפֿט"־דעמאָנסטראַציע אין נאָווי דוואָר, פּוילן.

ציוניסטישע ארבעטערייוגנט: „השומר־הצעיר"־יוגנט אין וואַרשע: מען לערנט זיך ארבעטן. אויבן: מען לייענט. (דושאינט־פאַטא).

LABOR ZIONIST YOUTH: HASHOMER HAZAIR IN WARSAW: ABOVE: READING, BELOW: RECEIVING WORK INSTRUCTION.

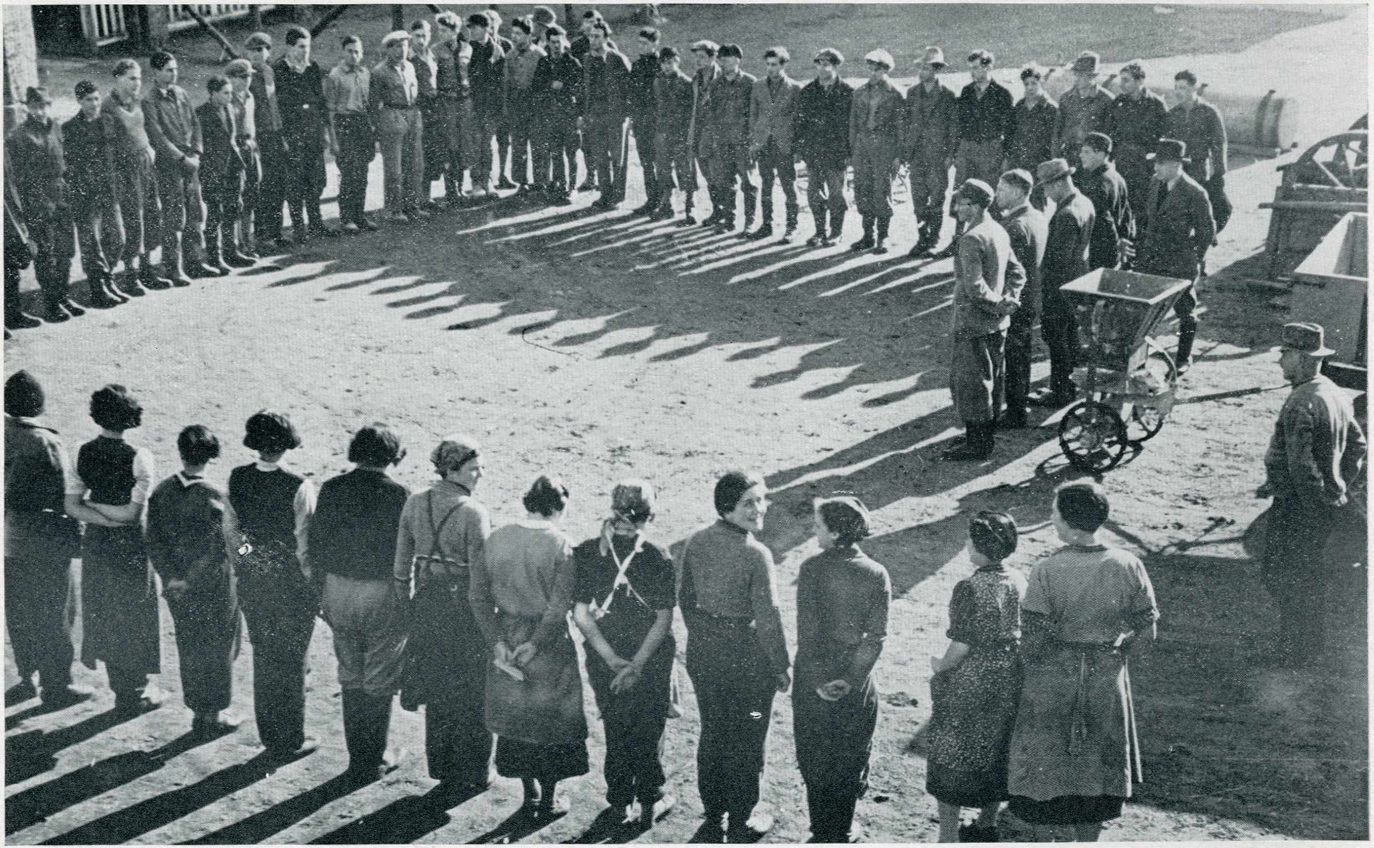
POALE-ZIONIST YOUTH (HALUTZIM): PALESTINE IN POLAND—HALUTZIM WORKING IN THE FIELDS NEAR WARSAW. (A. KACYZNA)

פּועלי־ציוניסטישע יוגנט: ארץ־ישראל אין פּוילן — חלוצים ארבעטן אין א פּעלד בּיי וואַרשע (א. קאַציזנע).

POALE-ZIONIST YOUTH (HALUTZIM): PALESTINE IN POLAND—HALUTZIM WORKING IN THE FIELDS NEAR WARSAW. (A. KACYZNA)

פּועלי־ציונים־טישע יוגנט: ארץ־ישראל אין פּוילן — חלוצים אַרבעטן אין אַ פֿעלד בּיי וואַרשע (א. קאַציזנע).

ZIONIST YOUTH: MACCABEE HAZAIR (JEWISH SPORT ORGANIZATION). (R. VISHNIAK)

מכבי הצעיר — אידישע ספארט־ארגאניזאציע, בערלין, אין אַנהייב פון היטלערס צייט (ר. ווישניאַק).

MACCABEE HAZAIR EXECUTIVE COMMITTEE. (R. VISHNIAK)

עקזעקוטיוו־קאמיטעט פון די מכבי הצעיר (פאטא ר. ווישניאק).

STREET DEMONSTRATION OF THE SOCIALIST "BUND" IN RIGA, LATVIA.

נאפרידעמאנסטראציע פון אידישן ארבעטער „בונד" אין ריגע, לאטווין.

CONVENTION OF THE "BUND" IN RIGA, LATVIA.

צוזאַמענקונפט פֿון לאַטווישן „בונד" אין ריגע, לאַטווית.

GOING TO POLLS: DIET ELECTION IN A JEWISH NEIGHBORHOOD OF WARSAW.

מען שטימט אָפּ: וואָלן צום סיים אין אַ אידישן קוואַרטאַל פון וואַרשע (פֿ. קאַציזנע).

וואַלן צום סיום אין וואַרשע: בונדיסטן קלעפּן אויס וואַל־אַפּישן (ס. קאַציזנע).

ELECTORAL CAMPAIGN: SOCIALISTS PLASTERING THE WALLS WITH CAMPAIGN POSTERS.

MAY DEMONSTRATION OF THE SOCIALIST "BUND" IN WARSAW: AT THE HEAD HENRYK ERLICH AND VICTOR ALTER.

מאיידעמאנסטראציע פון בונד אין ווארשע: אין דער שפיץ די בונדיפירער העניוק ערליך און ויקטאר אלטער.

ELECTION DAY IN A JEWISH "KOLKHOZ" IN THE CRIMEA, SOVIET UNION. (SOVFOTO)

ייאלדעמאנסטראציע אין א אידישן „קאלכאז" אין קרים, סאָ־
ייעמעראיראנד (סאוויסאס).

PARADE OF ZIONISTS-REVISIONISTS IN KAUNAS, LITHUANIA. (A. BAYERO)

פאראד פון רעוויזיאניסטישער יוגנט אין קאוונע (פאטא ש. בייערא).

זוכצעטל פון נעמען

אגורת ישראל, 22, 24, 485
אגראַדושאַינס, 266, 269
אדעס, 247, 250, 251, 258 - 261
אדעסער קאַמיטעט, 250
אוזהאַראַד, 421, 455, 502
אויבערוויישעל, 547
אויטאָנאָמיע, אידישע אין פוילן, זע: וער
אויטאָנאָמיע (נאציאָנאַלע), 248, 272
אולמאַנים, 291
אומאַן, 247
אומאַנער שחיטה, 248
אושיצע, 265
אוץ, 24, 273, 280, 312, 467, 476, 477, 481
אחר־העם, 9
אטוואצק, 50, 51, 493, 494
אידישע ענציקלאָפּעדיע, 21
אייסערלעס, רב משה. זע: רמ"א
אירשאווע, 436
אלטער, וויקטאָר, 573
אנטאָפּאל, 131, 136
אסטראָ. זע: אסטרע
אסטראָלענקא, 131, 137, 138, 418
אסטרע, 22, 166, 169, 173, 424, 505, 556
„אסתרעע", 107
ארט, 24, 129, 266, 273, 274, 280
ארליך, 248

באַלעסלאַווע דער פרומער, 21
באלוט (לאַדוש), 97, 101, 102, 104 - 106, 411, 444, 446
באראכאָוו, 497
בארא־אָוויטש, 451
בארדיטשעוו, 247, 251, 262
בארשע, 304, 313, 437
בורא, 347, 349
בודאפעשט, 349, 352
בונד, 12, 22, 118, 134, 235, 569, 570, 572, 573
בוקאָווינע, 10, 302
בוקארעשט, 304, 305 - 310
בוטשינא, 338, 343, 344, 435
ביאליסטאק, 131, 133, 139 - 142, 412
ביאלע, 375, 379, 508
ביילים־פּראַצעס, 249
בירשמאן, 477
בית־יעקב (שולן), 485
בעהמען, 318, 347
בעלאַצערקאָוו, 247
בעלזער רבי, 530, 550, 551
בעל שם טוב, 216, 530
בענדער, 479
בעסאַראַביע, 10, 250, 467, 479
בערדיטשעוו. זע: בארדיטשעוו
בערסאָן און באומאן באוגדיישאן, 24
בראַטיסלאַווע, 327, 328, 329 - 334, 422, 468
ברין. זע: ברנא
ברנא, 319, 326

גאון (ווילנער), 118
גאַליציע, 22, 192, 193, 206, 214 - 216, 319, 388, 467
גאַנא, 248
גאַרדאָן, י. ל., 118
גארוואָלין, 360, 414
גראַדיסק, 472, 560
גראַדזענסקי, רב, 545
גראַדנע, 132, 143, 145
גראַסער, ב. (ביבל־אַטעק), 24

דאברושינא, קאַלמאַן, 268
דאנאווויילס. זע: דווינסק
דאַראַבּס. זע: טאַראָ
דובנאָוו, שמעון, 9, 250, 555
דובנע, 166, 174 - 176
דווינסק, 291, 297 - 299
דווינע, 293, 295
דונאי, 320, 350
דושאינס, 13, 24, 266, 337
„דיען" (אדעס), 250
דיק, א. מ., 118
דלוגאַשיאַדלע, 132, 146, 504, 514 - 517
דניעפּער, 235, 249, 255
דעכבלין, 376, 450
דענעבורג. זע: דווינסק

האידאמאטשינע, 248
האַמעל, 234, 235, 236, 242
האַראַכאָוו, 166, 177
הוסיאטין, 214, 217, 218, 383
הורביוו. זע: האַראַכאָוו
היסטאָריש־עטנאָגראַפישע געזעלשאַפט, 273, 558
הירש, באַראָן, 193
הלינסק, 167, 178
"העולם", 250
העלער, רב יום־טוב ליפמאן, 167, 203
הערצל, דר., 308
הרוביעשאָוו, 74, 76, 77
חשומר הצעיר, 22, 564
השכלה, 118, 206, 216, 250

וואוועל, 196
וואהל, שאול, 72
וואלאָביע, 302
וואלין, 21, 166 - 168, 250, 251, 388, 424
וואַרשע, 23 - 49, 357, 362, 363, 365, 366, 368, 370, 377, 378, 381, 385, 389, 391 - 395, 399, 403, 407, 409, 412, 415, 417, 423, 426- 428, 440, 446, 447, 454, 459, 471, 474, 475, 496, 521, 552, 557, 559, 561, 562, 564 - 566, 571, 572
וויסעבסק, 234, 243, 244, 291
ווילנע, 117 - 130, 133, 272, 419, 492„ 495, 497 - 499, 545
ווילקאָמיר, 272, 274, 283, 284
וויסאָקאַ־ליטעווסק, 416
ווישענראד, 50, 52
וער של ארבע ארצות, 21, 22, 215
וועננראָוו, 74, 87

וועדוש, 478

זאבלודאוו, 132, 147
זאליזניאק, 248
זאמאשטש, 74, 79
זלאטאפאל, 266
זשאנאר, 274, 285
זשיטאמיר, 247, 265
זשעלעכאוו, 74, 80, 81, 400

חובבי ציון, 118, 250
חלוצים, 22, 442, 463, 565, 566
חסידיזם, 134, 166, 214, 235, 303, 337, 530

טאו, 365, 467, 474, 475, 496
טאלין, 300, 301
טאמאשאוו, 510
טארטו, 300
טארנאוו, 139, 204, 205
טארנאפאל, 214, 216, 219
טעלז, 272
טראנסילוואניע, 302
טרנאווא, 328, 335, 336, 449, 511
מעריטאריאליזם, 9
טשארטקאוו, 214, 215, 220, 221
טשעבאנאוו, 50, 53
טשענסטאכאוו, 107, 109, 110
„טשערטא". זע: תחום המושב

יאזעף דער צווייטער, 318, 347
יאן סאביעסקי, 19
יאן קאזימיר, קעניג, 50, 107
יאסעלעוויטש, בערעק, 19
יאקי, 338, 345
יאראסלאוו, 22
יבנה, 272, 485
יהודיה, 132, 514 - 517
יודאיסטישער אינסטיטוט (וואַרשע), 24
ייווא, 13, 128, 555
יעלזיואוועטע, קייזערין, 292
יעליסאוועטגראד, 247
יעקאטערינאסלאוו, 247

כארקאוו, 247, 249, 250, 256, 257
כמעלניצקי, 134, 166, 167, 168, 172, 206, 215, 234, 236, 247, 248

לאדוש, 97 - 106, 107, 108, 361, 371, 411, 428, 444, 446, 450, 462, 500
לאמזשע, 132, 133, 148 - 152, 413
לאסק, 107, 111 - 113, 390, 452, 537
לאסטיראוו, 507
לאקאטש, 167, 179
לובלין, 59- 72, 364, 425, 429, 443, 503, 526, 535, 538
לובלין, רבי פון, 530
לובלינער אויע, 273
לובלינער ידיד, 22
לודמער, 166, 167, 180, 273
לוואוו. זע: לעמבערג
לויצק, 167, 181 - 183
לוצק, זע: לויצק
לוקאוו, 75, 82 - 84, 402, 533
ליבאוו, 291
לידע, 133, 153, 154, 420
ליובאוויטשער ישיבה, 521
ליינער, רבי, 75
לילינענבלום, דר., 250
לילינטאל, מ. ל., 118
ליפלאנד, 291, 300
לעבענסאון, א. ד., 118
לעון, רבי, 325
לעמבערג, 20, 21, 107, 206 - 213, 215, 216

מאטשעיאוויץ, 75, 85, 86
מאנילעוו. זע: מאהילעוו
מאהילעוו, 234, 237, 245, 246
מאלדאוויע, 302
מאלדאוע (טייך), 318
מאליעוו. זע: מאהילעוו
מאקאוו, 50, 54
מאריא טערעזיע, 347
מאריענבאד, 548
מארמארעש גענעם, 314, 315, 520, 547
מארמארעש - סיגעט, 513
מהר"ם, 59
מהרש"א, 171, 172
מהרש"ל, 59
מונקאטש, 337, 338, 339 - 342, 367, 369, 453, 459, 461, 506, 536, 539 - 541, 543, 544
מונקאטשעוואָ. זע: מונקאטש
מוראוויאוו רער הענגער, 19
מזרחי, 22, 24, 327, 328, 485
מיטאווע, 291
מינסק, 234, 235, 238 - 241
מישאוו, 431
מכבי הצעיר, 567, 568
מערעס־סאנאטאריע, 11, 467, 487 - 491
מעהרען, 319, 327
מעמעל. זע: קלאיפעדא
מענדעלע מוכר ספרים, 250
משכילים, 235
מתנגדים, 132, 235

נאוואגרודעק, 135
נאווי דוואר, 563
נאוע מיאסטא, 414
נאמבערג, ה. ד., 557
נארעוו, 133, 148
ניי־רומענע, 302, 314 - 317
ניעוויאזשע (טייך), 289
ניעמאן, ניעמען, 276, 477

סאנראמיר, 107, 114
סאפיעהא, פירשט, 134
סאקאלקא, 404
סווואלקער גובערניע, 272
סוויסלאטש, 133, 155
סוכאסטאוו, 215, 222
סטאלינדארף, 266
סטאניסלאוואוו, 216
סטראשון־ביבליאטעק, 127
סטריקאוו, 108, 115, 401
סיאן (צייטשריפט), 250
סלאבאדקא, 272, 273

סלאבאדקער ישיבה, 273
סלאנים, 133, 156 - 158, 391, 473, 522
סמארגאן, 133, 159
סעפינסק, 520
סעפינסקער רבי, 547
סקאראפארסקי, העטמאן, 248
סקערניעוויץ, 549

עסטיע, זע: עסטלאנד
עסטלאנד, 300
ערליך, הענריק, 573

פאדאל (קיעוו), 249, 255
פאדאליע, 214, 250, 251, 302
פאוולים, 247
פאזאן, זע: פוזן
פאזנאנסקי'ס פאלאץ, 103
פאמאצקי, פירשט יוזעף, 214
פאטעמקין אויפשטאנד, 250
פאיאנא צאפוליו, 480
פאלעסטע, 131, 134
פאניעווזש, 272, 274, 286, 287
פאריסאוו, 410
פוזן, 19, 21
פוילישער קאריאר, 20
פועלי־ציון, 12, 22, 565, 566
פיאסעטשנע, 524
פינסק, 134, 160, 161, 432
פלאצק, 20, 50, 55, 56
פערל, יוסף, 214
פעשט, 348, 349
פראג, 318, 319, 320 - 325, 464, 469
פראסקוראוו, 247, 251, 263, 264
פרוזשאן, 134, 162
פרום, 216
פרעשבורג, זע: בראטיסלאווע
פריץ, י. ל., 47, 110
פשעוואָרסק, 215, 223, 509
פשעמישל, 215, 216, 224 - 226

צאלענזיץ, 50, 57
„צאלקס־לינע" (ליטע), 272
צראנק, יעקב, 319
צרידמאן, צדיקים־„רינאסטיע", 214

צוקונפט, יונגנט־בונד, 442, 561 - 563
ציוניזם, 9, 22, 216, 235, 308, 327, 328, 337, 564, 567
צישא, 24
צענטאו, 467, 493, 494

קאברין, 131
קאהאן, אב., 118
קאווע, 272, 274, 275 - 282, 476, 482, 558,
קאונאס. זע: קאוונע
קאזימיר דער גרויסער, 107
קאושימיעוש (פארשטאט פון קראקע), 192, 199, 358, 381
קאושענין, 408
קאלאמיי, 216, 227
קאלאמייע. זע: קאלאמיי
קאלאניזאציע (אידישע), 9, 237
קאלאניעס (אידישע אין רוסלאנד), 266, 271
קאלינינדארף, 266
קאליש, 20, 21
קאלכאזן, 268 - 270, 438, 439, 574
קאמיענעץ־ליטאווסק, 523
קאפיטשינעץ, 216, 228, 229, 398, 417
קאצקער רבי, 530
קארטוז־בערעזע, 134, 163, 164
קארטשעוו. זע: קורטשעוו
קאשיצע, 327
קאשציושקא, 19, 140
קוהן, בעלא, 348
קוזמיר, קאזשימיעוש, 75, 87, 89
קוטנע, 406
„קולטור־ליגע", 556
קורטשעוו, 50, 58, 384, 402
קורלאנד, 291
קיסעלעוו, גראף, 302, 303
קיעוו, 247, 249, 251, 252 - 255
קיעלץ, 107
קישינעוו, 304, 311, 312
קישינעווער פאגראם, 304
קלאיפעדא, 272
קלעצק, 135, 165
קעלם, 274, 288
קעלמער מגיד, 274
קראסניק, 399
קראקע, 20, 107, 192, 194 - 203, 358, 381, 458, 528
קרים, 266, 269, 270, 439, 574
קריניצע, 359
קרעמענטש, 22, 167, 184 - 187

ראדזימינער רבי, 530, 546
ראדזין, 75, 90, 91
ראגאווע, 274, 289, 290
ראוונע, 168, 188 - 191
ראושישטשע, 430
ראכאוו, 338, 346
ראכיוו, זע: ראכאוו
ראמיילעס ישיבה, 521
ראסיין, 274
ראקאוו, 75, 92
רושעושאוו, זע: ריישע
ריגע, 291 - 296, 481, 569, 570
ריים, דר., 327
„ריסן", 21
ריישע, 216, 230 - 232, 456, 527
ריסע, 75, 93 - 96
רמ"א, 192, 202, 203
רעוויזיאניסטן, 12, 22, 575
רעוועל, זע: טאלין

שאוועל, 272, 274
שבתי־צבי, 303
שמוקלער, משה, 125
שערלעין, 108, 116
שערעשעווסקי'ס פאבריק, 132

תחום־המושב, 249, 250, 292
תרבות, 24, 272

SPELLING OF FOREIGN NAMES

Many foreign names as well as the names of some Eastern European cities could not be produced in this book exactly in their original transcription because the commercial printing shops in this city do not carry the special letters which are indispensable for the correct spelling of the Polish, Czech, Rumanian, Lithuanian or Latvian alphabets: (C, L, N, O, R, S, T, Z, etc. with special signs). The exacting reader will find the original transcription in the maps which are attached to the book.

On the other hand, for a number of cities which changed their nationality after the first World War we are using not their official names or spelling as of 1939, but those which are more familiar to our readers of East European extraction. We say Wilkomir and not Ukmerge, Kovno alongside Kaunas, Dvinsk and not Dauvgapils, Rowno instead of Równe, Kishinev instead of Chisiniau, etc.

We are not entirely conventional in the transcription of Hebrew words, either. So, instead of the academic "Hasid" we chose the, phonetically, more familiar "Hassid"; the learned version "Yeshibah" or the Americanized "Yeshiva" we replace by "Yeshivo" which, in our opinion, is nearer the popular Ashkenazi pronounciation of East European Jews.

באַנוצטע מקורות

REFERENCES

The Jewish People — Past and Present, New York, 1946
Encyclopaedia Judaica, Berlin 1928-1934
Juedisches Lexikon, Berlin, 1930
Universal Jewish Encyclopedia, New York, 1941-1943
Spis Miast Polskich. Przemysl-Warsawa, 1933
Masarykuv Slovnik Naucny, Praha 1925-1933
Latvju Maza Enciklopedija, Riga 1932-1936
Еврейская Энциклопедия, СПБ, 1906—1913.
Большая Советская Энциклопедия, Москва, 1926—1939.
אלגעמיינע ענציקלאָפּעדיע, בענד "יודן" א, ב. פּאריז, 1937, 1939

ERRATA

On p. 163 the name of the city — BEREZA KARTUSKA — is missing.
On p. 167, 169 "LOKACZ" should read: LOKACZE.
On p. 347 "Maria Teresa" should read: Maria Theresa.
On p. 292 "Pail of Settlement" should read: Pale. . .

באַמערקטע דרוקפעלער

אויף ז. 40 דארף זיין סמאַטשע גאַס, אין ניט סנאַטשע.

Podolia, 214, 250, 251, 302
Polesie, 131, 134
Polish Corridor, 20
Posen. See Poznan
Potemkin Revolt, 250
Potocki, Prince Joseph, 214
Poznan, 19, 21
Poznanski, mansion of, 103
Prague, 318, 319, 320-325, 464, 469
Pressburg. See Bratislava
Proskurov, 247, 251, 263, 264
Prut, river, 216
Pruzana, 134, 162
Przemysl, 215, 216, 224-226
Przeworsk, 21, 215, 223, 309

Rachiv. See Rachov
Rachov, 338, 346
Radzymin, Rabbi of, 530, 546
Radzyn, 75, 90, 91
Raguva, 274, 289, 290
Rakow, 75, 92
Rameiles Yeshivo, 521
"Ramo", 192, 202, 203
Reiss, Dr., 327
Reval, See Tallin
Revisionists, 22, 575
Riga, 291-296, 481, 569, 570
Rossieni, 274
Równe. See Rowno
Rowno, 168, 188-191
Rozyszcze, 430
Ruthenia, 21
Ryki, 75, 93-96
Reval. See Tallin
Rzeszow, 216, 230-232, 456, 527

Sabbatai Zevi, 303
Sandomierz, 20, 107, 114
Sapieha, Prince, 134
"Sepinker" Rabbi, 547

Shavli. See Siauliai
Shereshevsky factory, 132
Shmukler, Moshe, 215
Siauliai, 272, 274
Siedlce, 108, 116
Sion (publication), 250
Skierniewice, 549
Skoropadsky, Hetman, 248
Slobodka, 272, 273
"Slobodker" Yeshivo, 273
Slonim, 133, 156-158, 391, 473, 522
Smorgonie, 133, 159
Sokolka, 404
Stalindorf, 266
Stanislawow, 216
Straszun Library, 127
Strykow, 108, 115, 401
Suchostaw, 215, 222
Suwalki region, 272
Swislocz, 133, 155

Tallin, 300, 301
Tarbuth, 24, 272
Tarnopol, 214, 216-219
Tarnow, 193, 204, 205
Tartu, 300
Tels, 272
Territorialism, 9
Tomaszow, 510
Topolcsany, 327
Toz, 365, 467, 474, 475, 496
Transylvania, 302
Trnava, 328, 335, 336, 449, 511

Ukmerge. See Wilkomir
Ulmanis, 291
Uman, 247
Uman Massacre, 248
Upper Viseul, 547
Ushitza (village), 265
Uzhorod, 421, 455, 502

Va'ad, 21, 215
Verzai, 478
Vilno, 117-130, 133, 272, 419, 492, 495, 497-499, 545
Vitebsk, 234, 236, 243, 244, 291
Volhynia, 21, 166-168, 250, 251, 388, 424

Wahl, Saul, 72
Wallachia, 302
Warsaw, 23-49, 357, 362, 363, 365, 366, 368, 370, 377, 378, 381, 385, 389, 391-395, 399, 403, 407, 409, 412, 415, 417, 423, 426, 428, 440, 446, 447, 454, 459, 471, 474, 496, 521, 552, 557, 559, 561, 562, 564-566, 571
Warszawa. See Warsaw
Wawel, Castle of, 196
Wegrow, 74, 78
Wilkomir, 272, 274, 283, 284
Williampol. See Slobodka
Wilno. See Vilno
Wlodzimierz Wolynski, 166, 167, 180
Wysoko-Litewskie, 416, 534
Wyszegrod, 50, 52

Yavneh. See Jabneh
Yehudiah, 132, 514-517
Yekaterinoslav, 247
Yiwo (Yivo), 12, 128, 555
Yiddish Encyclopedia, 12

Zabludow, 132, 147
Zagare, 274, 285
Zalizniak, 248
Zamosc, 74, 79
Zelechow, 74, 80, 81, 400
Zhitomir, 247, 265
Zionism, 9, 11, 22, 216, 235, 308, 327, 328, 337, 463, 564, 567
Zlatopol, 266
"Zukunft" (youth organization), 561-563

Joselewicz, Berek, 19, 23
Joseph II, 318, 347
Judaistic Institute (Warsaw), 24

Kalinindorf, 266
Kalisz, 20, 21
Kamieniec Litewski, 523
Karczew, 50, 58, 384, 402
Kaunas, 272, 274-282, 476, 482, 558
Kazimierz, suburb of Cracow, 192, 199, 381
Kazimierz nad Wisla, 75, 87-89
Kazimierz the Great (king), 107
Kelme, 274, 288
Kelmer Maggid, 274
Kharkov, 247, 249, 256, 257
Kielce, 107
Kiev, 247, 249, 251, 252-255
Kishinev, 304, 311, 312
Kisselev, Count, 303
Klaipeda, 272
Kleck, 135, 165
Kobryn, 131
Kolkhozes, Jewish, 267-271, 438, 439, 574
Kolomyja, 216, 227
Kopyczynce, 216, 228, 229, 398, 417
Kosciuszko, 19, 140
Kosice, 327
Kovno. See Kaunas
Kozienice, 408
Krakow. See Cracow
Krasnik, 399
Krynica, 359
Krzemieniec, 21, 167, 168, 184-187
Kuhn, Bela, 348
Kurland, 291
Kutno, 406

Lainer, Reb, 75
Lask, 107, 111-113, 390, 452, 537
Laskirov, 507
Lebenson, A.D., 118
Lemberg. See Lvov
Libau. See Liepaja
Liepaja, 291, 300
Lida, 133, 153, 154, 420
Lilienblum, Dr., 250
Livonia, 291, 300
Lodz, 97-106, 107, 108, 361, 371, 411, 428, 444, 446, 450, 462, 500
Loew, Rabbi, 325
Lokacze, 167, 179
Lomza, 132, 133, 148-152, 413
Lubavitch, Yeshivo, 521
Lublin, 21, 59-72, 364, 425, 429, 443, 503, 526, 535, 538
Lublin, Fair, 21
Lublin Merger, 273
Lublin, Rabbi of, 530
Luck, 167, 181-183
Lukow, 75, 82-84, 402, 533
Lvov, 20, 21, 107, 206-213, 215, 216
Lwow. See Lvov

Maccabee Hazair, 567, 568
Maciejowice, 75, 85, 86
Maharam, 59
Maharasha, Synagogue, 171, 172
Makow, 50, 54
Maria Theresa, 347
Marienbad, 548
Marmaros Region, 314, 315, 547
Marmaros Sziget, 513, 520
Maskilim, 235
Medem Sanitarium, 11, 467, 487-491
Memel. See Klaipeda
Mendele Moikhar Sepharim, 250
Minsk, 234, 235, 238-241
Misnagdim, 132, 235
Miszow, 431
Mitau. See Jelgava
Mizrahi, 22, 24, 327, 328, 485
Mohilev, 234, 237, 245, 246
Moldavia, 302
Moldava river, 318
Moravia, 319, 327, 347
Munkacevo, 337, 338, 339-342, 367, 369, 396, 453, 459, 461, 506, 536, 539-542, 544
Munkacs. See Munkacevo
Muraviev, the Hangman, 19

Narev, river, 133, 148
New Rumania, 302, 314-317
Niemen, 276, 477
Nieviaza, river, 289
Nomberg, H. D., 557
Nowe Miasto, 414
Nowogrodek, 135
Nowy Dwor, 563

Odessa, 247, 250, 258-261
Odessa Committee, 250
Orlik, Hetman, 248
Ort, 24, 129, 266, 273, 274, 280
Ose, 24, 273, 280, 322, 467, 476, 477
Ostroh. See Ostrog
Ostrog, 21, 166, 169-173, 424, 556
Ostroleka, 131, 137, 138, 418
Otwock, 50, 51, 493, 494

"Pale of Settlement", 249, 250, 292
Panevezys, 272, 274, 286, 287
Parysow, 410
Pavlik, 247
Peretz, I. L., 110
Perl, Joseph, 214
Pest, 348, 349
Pestany, 327
Piaseczna, 524
Pinsk, 134, 160, 161, 432
Plock, 20, 50, 55, 56
Poiana Tsapuliu, 480
Poale-Zionists, 22, 565, 566
Podol (Kiev), 249, 255

INDEX

Achad-Haam, 9
Agro-Joint, 266, 269
Agudath Israel, 22, 23, 485
Alter, Victor, 573
Antopol, 131, 136
Autonomy, Jewish Cultural, 248, 272
Autonomy, Jewish in Poland. See Va'ad

"Baal Shem-Tov", 216, 530
Baluty (Lodz), 97, 101, 105, 106, 411, 444, 446
Baranowicze, 451
Beilis Trial, 249
Belotserkov, 247
Belz, Rabbi of, 530, 550, 551
Bender, 479
Berditchev, 247, 251, 262
Bereza Kartuska, 134, 163, 164
Berson-Bauman, Foundation, 24
Bessarabia, 10, 250, 467, 479
Beth Jacob (Schools), 485
Biala, 375, 379, 508
Bialystok, 131, 133, 139-142, 412
Birstany, 477
Bohemia, 318, 347
Boleslav the Pious (Poland), 21
Borokhov, 497
Borsa, 304, 313, 437
Bratislava, 327, 328, 329-334, 422, 468
Brno, 319, 326
Brunn. See Brno
Bucharest, 304, 305-310
Buda, 347, 349
Budapest, 349-352
Bukovina, 10, 302
Bund, 22, 118, 235, 403, 569, 570, 573

Cahan, Ab., 118
Centoz, 467, 493, 494
Chisiniau. See Kishinev

Chmielnitsky, 134, 166, 167, 168, 172, 206, 215, 234, 235, 236, 247, 248
Chust, 460
Ciechanow, 50, 53
Cisho, 24
Colonies, Jewish in U.S.S.R., 266-271
Colonization (agrarian), 9, 237
Cracow, 20, 107, 192, 194-203, 358, 381, 458, 528
Crimea, 266, 269, 270, 439, 574
Culture League, Poland, 556
Czestochowa, 107, 109, 110
Czortkow, 214, 220, 221

Danube, 320, 350
Daugavpils. See Dvinsk
Deblin, 376, 450
Dick, A. M., 118
Dien, publication, 250
Dlugosiodlo, 132, 146, 504, 514-517
Dnieper, 236, 249, 255
Dobrushino (kolkhoz), 268
Dorpat. See Tartu
Dubno, 166, 174-176
Dubnov, Simon, 9, 250, 555
Dvina, 292, 293, 295
Dvinsk, 291, 297-299

Eesti. See Esthonia
Elisaveta (Queen), 292
Erlich, Henryk, 573
Esther ("Esterka"), 107
Esthonia, 300
Estland, 300
Ethnographic-Historical Society, 273, 558

Falenica, 50, 57
"Folks League" (School Organization), 272
Frank, Jacob ("Messiah"), 319
Friedman, "dynasty" of Wonder-Rabbis, 214

Galicia, 21, 192, 193, 206, 214-216, 319, 388, 467
Gaon, "Vilner", 118
Gaonim, 530
Garwolin, 360, 414
Glinsko, 167, 178
Gonta, 248
Gordon, J. L., 118
Grodno, 132, 143-145
Grodzienski, Rabbi, 545
Grodzisk, 472, 560
Grosser, Bronislaw (library), 24

Haidamacks, 248
Halutzim, 22, 442, 463, 565, 566
Haolam (publication), 250
Hashomer Hazair, 22, 564
Hasidism. See Hassidism
Haskalah, 118, 206, 216, 250
Hassidism, 134, 166, 214, 235, 303, 337, 530
Heller, Rabbi Yom-Tov Lipman, 167, 203
Herzl Dr. Theodor, 308
Hirsch, Baron de, 193
Homel, 234, 236, 242
Horochow, 166, 177
Hoveve Zion, 118, 250
Hrubieszow, 74, 76, 77
Husiatyn, 214, 217, 218, 383

Irsava, 436
Isserlis, Reb Moshe. See Ramo

Jan Kazimierz (king), 50, 107
Jabneh, 272, 485
Jaki, 338, 345
Jan Sobieski, 19
Jaroslaw, 21
Jelgava, 291
Joint, American Distribution Committee, 12, 24, 266, 337